

Jorda-Balk.

1. Capitlet.

Om laga fäng *) å jord, hus och grund, å landet, och i staden:

1. §.

Dessa äro laga fäng, therigenom man jord, hus och grund, å landet och i staden, förwärfwa må: ett är arf, om lagliga ärfdet är; annat är skifte, om lagliga skift är; tredje är köp, om lagliga köpt är; fjerde är gåfwa, om lagliga gifwit är; femte är pant, om then lagliga pantsatt och förstånden är: alt efter som i thenna Lagbol skrifwit står. Lagligt stände, olagligt återgånge.

Om bröf-arf, bak-arf, och föo-arf 1, 2 och 3 Cap. U. B.; Huru arf skiftas skall 12 C. f. B.; Hwad iakttagas bår wid köp, skifte och gåfwa 1 C. 2 §. S. B.; Huru jord å landet, eller hus, tomt och jord i staden, skiftas må, 3 C. f. B.; Om köp af jord å landet samt hus, tomt och gård i staden 4 C. ib.; Huru man må lagliga bortgifwa jord, hus eller tomt 8 C. ib., jemf. med 17 C. U. B.; Om pantsatt jord, hus eller tomt 9 C. S. B.; Om then som annars jord, hus eller tomt sälja, skifta eller förpanta kan, 10 C. S. B.; Nu hafwer man flutt laga köp; Thet skall stända och ej återgånga 1 C. 2 §. S. B.

2. §.

Köpp, skifte och gåfwa skola skrifteliga ske med tvågga manna witne, och the wilkor theri fattas, hwar å samma köp, skifte, eller gåfwa sig grundar, och sedan lagföljas å then ort, ther hwarthera är belågit, som framdeles skifs.

Köp bår ske utan tvång eller list, 1 C. 1 §. S. B., jemf. med 4 C. 7 §. S. B.; Wid testamente skola två wittnen på en gång tillstådeswara, 16 C. 1 §. U. B.; Hwilka äro ojäfwige wittnen, 17 C. 7 §. R. B.; Tu wittnen äro fullt bewis, theri the sammanstämna, 29 §. ib.; Skrifwer hördeman under köpe-bref som wittne, utan förbehåll af sin börd, 5 C. 9 §. S. B.; Skiftar man eller säljer jord, hus eller tomt, och will ej i hemul stända, 11 C. 6 §. f. B.; Huru och när med köp skall lagfaras, 4 C. 1 och 2 §. S. samt 5 C. 1 §. skifa mom ib.; Laga Domstol i twifler om fast gods å land och i stad, 10 C. 14 och 19 §. S. R. B.

Wi CARL &c. &c. göre wetterligt: det hafwe Wi med Nifets Ständer, till förkommande af den stada och de olågheter, som ej mindre Enskilde än det Allmänna tillshyndas derigenom, att wid förfälsning af fast Egendom Säljaren betingar sig eller andre, att Egendomen efter längre tids förlopp återtaga, i Näder funnit godt stadga följande tillägg till 2

*) Fäng (titulus acquirendi). Will öfwerlåtelse af ägande rätt ansågs i älska tider sjelfwa det contract, hwarigenom någon afstod sin egendom, ej göra tillfyllest, utan der till fördrades också tradition eller lefvering; Och den i Romeriska lagen antagna skilnad, emellan titulus och modus acquirendi, ägde således då rum. Den förra, eller titulus acquirendi, utgjorde sjelfwa fängelset eller lagliga grunden till egendoms förwärfwande: den sednare, eller modus acquirendi war det särskilda factum, hwarigenom egendomen från den ena till den andra lefvererades, och hwilket, då någon werklig tradition ej kunde ske, på ett symboliskt sätt (genom skötning) verkställdes. Enligt nu gällande lag anses deremot tradition ej wara ett wäsentligt wilkor för ägande rättens öfvergång, utan är lefvereringen endast en följd eller verkställighet af contractet, genom hwilket man antager ägande rätten wara öfverförd. Ur motif. till 1 och 2 Cap. U. B., nya Lag-böck. pag. 87, der ämnet ån vidare finnes behandladt.

Uf Fäng beröweras Fångaman, a quo res in possessionem nostram quocunque titulo venere, et qui victionem præstare debet. *Ihr. Glos. Svog.* Enligt Spegel behöwer Sängesman, hemulsman, venditor; Eben af hwilken man lagligen hafwer fått något; *vimis possessionis auctor.*

§. 1 Cap. Jorda-Balken: "Ej må Säljare i köp eller Skiftes-afhandling om jord och fastighet håbanes ter förbehålla sig eller andre, att emot någon i samma afhandling bestämmd penninge-summa eller andre wilkor, så framdeles vinna Egendomen åter. Efter det, ware utan werkan, och Lagfart å sådant köp eller skifte icke tillåten." **R. Förordn. d. 1 Maji 1810.**

Transumpt af Kongl. Maj:ts Dom emellan U. C. A. å ena sidan sökande samt C. R. å den andra swarande, angående U:s till R. Hårbads-Rätt instående påstående, att R. som emot U:s wilja och tillstånd begärt och erhållit uppbud å U:s fasta egendom, måtte derföre lagligen ansvara, de bewiljade uppbudnen förklarar kraftlösa, och R. widkännas de påföljder, som från hans förhållande wore ofskjaktige; — Uti hwilken sak, bemålde Hårbads-Rätt genom Urslag den 24 Junii 1810, sig utlåtit: att allsenfund afhandlingen af den 22 Nov. 1808, som U. enligt 2:te sammanstämmande wittnens edeligen afgifne intyganden, frivilligt utgifwit och underskrifwit, innefattade ett ordenteligen avslutadt köp emellan Parterne, om ifrågawarande fastigheter, som sökanden emot utstående wilkor till swaranden upplåtit och försålt; Fördenfull och utan afseende å U:s under Rättegången till Hårbads-Rätten ingifne förordnande af den 3 Aug. 1809, deruti han återkallat sin den 1 Maji 1805 upprättade disposition, som blifwit återopad till efterföljd uti berörde handling af den 22 Nov. 1808, pröfwade Hårbads-Rätten med föd af 1 Cap. 1 och 2 §. S. B. samt Kongl. Köpeordningen den 13 Jun. 1800, rättwist, att med sökandes stände af U:s påstående förklara; det borde sistnämnde köpe-afhandling af den 22 Nov. 1808, lända parterne till esterrättelse, hwaraf följde, att alla de delar af dispositionen den 1 Maji 1805, som hade ofskjaktigt sammanhang med fastighets-köpet eller genom desamma blifwit beståde, jemte den af swaranden erhållne lagfarter bibehållas uti sin lagliga kraft och werkan; Och har Lagmans-Rätten fastskällt Hårbads-Rättens förenämnde beslut, med åläggande derjemte för swaranden att icke, utan sökandens uttryckeligen gifna samtycke, undandraga sig fullgörande af något, i dispositionen den 1 Maji 1805, med tillträdet af ifrågakomne hemmans-bruk förenadt wilkor, samt att i sfrigt iakttaga hwad afhandlingarne den 26 Maj 1805 och den 22 Nov. 1808 honom tillföribinda; — Hwilket Lagmans-Rättens beslut, Hof-Rätten, genom Dom den 18 Febr. 1811, gillat och fastskällt. — Gifwen den 14 Febr. 1812.

Hwad slutligen angår hufwudsaken; så allsenfund begyge de af R. till föd för des förmente ägande rätt återopade handlingar af den 26 Maj 1805 och den 22 Nov. 1808, uti slutningen uttryckeligen innehålla, att U:s testamente af den 1 Maji 1805 till alla delar borde följås, och således icke äro att anse annorlunda, än såsom ytterligare förordnanden, huru med U:s fasta egendom borde förhållas, eller såsom förnyade bekräftelser på nyssnämnde testamente, deruti blifwit utfatt både beloppet af köpeförlingen, de särskilda tider, då den borde erläggas, och då egendomen singe tillträdas, samt de sfrige förbindelser, som allt efter U:s böd af R. borde iakttagas, och merberörde handlingar hwarken kunna anses för köpe-kontrakt eller köpe-bref, enär R., hwilken wid deras utfärdande icke ens varit tillstådes, med sin underskrift icke godfänt eller åtagit sig någon sådan förbindelse, som ett ömsesidigt kontrakt medförer, samt behörigt köpe-bref eller bewis, att handel werkligen skett och köpe-förlingen blifwit tillfullo betald, icke ägt rum eller kunnat meddelas, enär efter testamentets lydelse, hwilket i alla delar borde följås, köpeförlingen icke för än efter U:s böd skulle erläggas; Fördenfull och som en fastighets öfwerlåtelse, underskrifwen endast af fastighetens ägare, och som i stället att återopa ett emellan köpare och säljare avslutadt och dem å ömse sidor lika förbindande köpe-kontrakt, föreskrifwer, bland wilkoren, uppfyllande af en särskild till sitt innehåll ej heller upptagen testamentarisk afhandling, hwilken Testator enligt 16 Cap. 3 §. U. B. ägt när som helst hafwa, bestomindre bår såsom

agligt köp anses, som den till sina grunder icke är owillkorligen bestående, till sin form icke är enligt med lagens föreskrift, och till sin verkan ej medförande den kraft till efterlefnad, så väl af köpare som säljare, hvilken dylike afhandlingar måste äga, till bestående af ömsesidiga Fylldigheter; Alltså påstår Kongl. Maj:tt rättvis, att

med upphäfvande af Hof-Rättens och Under-Rätternes domar, ogilla den ägande rätt R. sökt hemta af förutnämnda handlingar, dem R. sedermera ändrat och återkallat; I följande hvaraf de för R:s räkning af Hårbads-Rätten meddelte uppbud å den omtvistade egendomen ogillde förklarar. —

2. Capitlet.

Om Arfwejord.

1. §.

Thet är arfwejord, som efter föräldrar, barn, hyskon, eller andra fränder arfwes; så och then aflingejord, som sättes i stället för arfwejord, then man sig på hwarjehanda sätt afhänt hafwer.

Morgongäfwä må gifwas i arfwejord, 9 C. 4 §. G. B.; Men i sådan egendom å landet äger gifto-rätt ej rum, 10 C. 2, 4 och 5 §. S. f. B.; Huru gäld betalas af makars enskilda arfwe-jord, 11 C. 3 §. ib.; Ingen hafwe makt arfwe-jord å landet genom testamente bortgifwa, eller annorledes thesom förordna än lag förmår, 17 C. 1 §. A. B.

jensf. med 8 C. 1 §. S. B.; Huru för afhänd arfwe-jord vederlag gifwes, 17 C. 2 §. A. B.; Will man arfwe-jord sin emot jord å landet eller hus, tomt och jord i staden skifta, 3 C. 3 §.; Tränger förmyndare att sälja af omvändiga fasta arf, 4 C. 8 §. f. B.; Huru arfwe-jord å landet må böras, 5 C. ib.; Huru bårdeman må lösa pantsatt arfwe-jord å landet, 9 C. 3 och 7 §. S. ib.

Med arfwejord förstås endast den jord, som omedelbart under denna egenkap fallit i ägarens hand, eller af honom blifwit, emot bortbytt arfwejord, satt i den förres ställe. **R. Förordn. den 13 Junii 1800, mom. 2, införd wid 16 C. 1 §. denna Balk.**

3. Capitlet.

Om skifte, och huru jord å landet, eller hus, tomt, och jord i staden, skiftas må.

1. §.

Nu wil man arfwejord sin emot annan jord å landet skifta; hafwe thet wäld til, och then man med skifte sätt, wære arfwejord i stället. Thet skifte må ej af bårdeman klandras. Skiftar man hus, tomt eller gård i staden, emot hus, tomt eller gård i samma stad, eller annor; hafwe ej eller bårdeman rätt att thet å klandra, utan behålle thet emot bårdemännen å begge sidor hwarthera sin rätt til thet tilskifta. Ej må man arfwejord å landet emot hus och jord i staden skifta.

Gifwes vederlag för arfwe-jord, behålle det arfwe-jords egenkap, 17 C. 2 §. A. B.; Skifte är laga fång och skall ske skriftliga, med tvågga manna witne, samt såsom köp lagförljas, 1 C. och 4 C. 2 §. S. B.; Mannen må ej bortskifta hustruns fasta gods, 11 C. 1 §. G. B.; Skifte må ej slutas med öfwerliga, jungfru eller wanwettig om thetas jord, 4 C. 7 §. S. B.; Om then, som annars jord skiftas kan, 10 C. 1 §. f. B.; Ej må skifte under skift sten göras, 11 C. 5 §. ib.; Nu går jord bort, som man i skifte fångit, 11 C. 4 §. ib.

I de fall, då Ruffhåll bytes emot Ruffhåll, bår i bytesbrefwet beloppet af den mellangift, som å någongdera sidan skall erläggas, noga utfättas, eller om sådant ej ägt rum, detta bestämdt anföras. 5 §. i **R. Förordn. d. 9 Maji 1826, införd wid 12 C. 4 §. A. B.**

Huruledes utbyte af till Fidei-Commis hörande jord må skiftas, se **R. Förordn. d. 3 April 1810, wid 7 C. 1 §. A. B.**

Att Bytesbref som fast egendom enskilde emellan charteras lika med köpebref; se 4 §. i **R. Kung. d. 23 Jan. 1830.**

2. §.

Nu skiftar man bort arfwejord sin å landet, och får thet för-igen både jord och penningar. Ar jord mer än penningar; så gange thet med, som om skifte sagdt är: Ar then mindre, och penningar mer, eller både jämnt; så dömes jord i bård, som wore then til salu gången. Om skifte i staden wære lag samma.

Huru jord å landet, och hus, gård och tomt i staden, böras och lösas må, 5 och 7 Cap. S. B.

Ordet skifte, som i förevarande Cap. förekommer, betefnar wäl der desamma som byte; men denna sednare benämning nyttas egentligast i kamerals-tyl, då mellan Kronan å ena, samt enskild man å andra sidan, fråga är att utbyta hemman eller deras räntor. Hvilken ägare af frälse-jord som helst synes kunna söla ett så beskaffadt byte, och ansökningar härom, stälde till Kongl. Maj:tt, ingifwas till Konungens Besallningshafwande, som, jemte Kammar-Collegium, bår afgifwa utlåtande i ämnet, hwarefter Kongl. Maj:tt afgör, huruvida det sökta bytet tillåtes eller ej. Kammar-Collegium åligger tillse, att like byten ej beviljas, utan att Kronan erhåller fullt genfullo, och måste således de uppgifne hemmanen, på sökandens befofnad, undergå ordentlig refning och skattläggning, i förenlighet med allmänna bytes-metoden den 30 Jan. 1688, införd wid slutet af 17 Cap. d. B. Det hemman, som Kronan affår kallas bytes-hemman, och det Kronan får i stället wederlags-hemman; Doct iakttages härwid, att byte ej tillåtes med hemman, beläget inom wisa förbytna orter eller tillhörigt Kronans så kallade omistliga gods. Se widare 28 §. i 1723 års Udet. Priv., Kammar-Collegii Bref den 10 Dec. 1724. Kongl. Förordningen den 4 Junii 1728 och Kammar-Collegii Instr. den 11 Oct. 1734, 7 och 16 §. S. m. A.; Äfwen som, till ytterligare upplysning i detta numera sällan förekommande ämne med hwad dertill hörer, kan lösas Brantings Sandbok 1 d. pag. 241, Rabenii Lärobok pag. 122 och Lundaeqwists sammandrag pag. 382.

Att bytes-bref om fast egendom emellan Kongl. Maj:tt och Kronan samt enskilde, charteras lika med köpebref, se 4 §. i **R. K. den 23 Jan. 1830.**

Att all skuld till Kongl. Maj:tt beswärad, härledande sig ifrån de i äldre och sednare tider emellan Kronan och enskilde ingångne hemmans-byten, numera blifwit i det närmaste betalad, inhämtas af **R. Förordn. d. 20 Jun. 1827, införd wid slutet af 11 Cap. d. B.**; Och bles genom Kammar-Collegii Rung. d. 25 Maji s. år, förordnad, att innehafwore af då ännu utelöpbande godkände transporer, Kongl. Kammar-Collegii utfärdade Protokolls utdrag och liquidationer uppå Reductions-ersättnings- och Bytes-fordringar hos Kongl. Maj:tt och Kronan, bestående af Säterisfrihet, frälse-ränta med och utan jord, skatte-rätt samt eter-räkning eller bortmiste räntor, skulle, inom natt och år rån samma Kungörefses dag, wid förlust af all erkänning, så beskaffade fordrings-anspråk hos Kongl. Collegium ansöka och de handlingar, på hwilka fordringarne sig grundade, redades då uppvisa och antekna låta.

4. Capitlet.

Om köp, och huru jord å landet, hus, gård, och tomt i staden, säljas må.

1. §.

"Säljer man jord sin å landet; så skal köpa-
ren in för Rätten, i thet härads jorden ligger,
"visa köpebref sitt, och jorden offentlig upbi-
"da låta, på try almänna Håradsting. Sidres ej
"å then jord klander, inom natt och åhr, efter
"tribde uppudet; eller wid thet Ting, så tribde
"uppudet sker i then landsort, thet allenast ett
"Ting hwar åhr hålles; gifwe så Håradshöf-
"ding fastebref thet å, med thes namn, härads
"och sitt insegel. Ligger thet som såldt är, i
"flera Hårader; så skal hwarthera upbiadas å
"rätta Håradsting, och fasta thet å tagas; War-
"de och fastebref i härads dombok inkrifwit."

Köp är laga fäng och skall ske skriftliga med tvågga
manna witne 1 C. 3. B.; Huruwida mannen må sälja
hustruns fasta gods 11 C. 1 §. G. B.; Ej må man sälja
annars jord utan ägarens fullmakt berättill, 10 C. 1 §. 3.
B.; I hwilket fall och med hwad wilkor förmyndare må
sälja myndigs fasta arf, 22 C. 3 §. A. B. och 4 C. 8 §.
3. B.; Huru fast pant upphjudas må, 9 C. 3 §. 3. B.;
Inom hwad tid och på hwad sätt bördestalan skall anstäl-
las 5 C. 1 och 8 §. §. f. B.; Öfr köparen jäf emot bör-
delöfen och kommer twist deraf, 11 §. ib. jemf. med 10 C.
14 och 19 §. §. R. B.; Om klander i jordafäng och om
hemul samt säljarens säkerhet i det som såldt är, innan
laga sländ åkommer, 11 C. 3. B.; Lagfart å Bruk och
Hamrar sötes i Håradskätt, 10 C. 17 §. R. B.; I
hwilka öfver Håradsting hållas, 2 C. 1 §. f. B.; Lag-
farts-åreder skola i början af Tinget företagas, 3 §. ib.

Ridderkapet och Adelen har fränfagt sig rättig-
heten, att med andras utslutande besitta Säterier:
Borgareståndet eftergifwit den, enligt Privilegier Stån-
det tillkommande lösningsrätt af fastigheter i stad eller
till staden hörande hus och jord; samt Bonde-Ståndet
upplåtit den exklusiva besittningsrätten af Bergsmans-
hemman, likwål utan rubbning i jordens natur så länge
ej all annan privilegierad jord undergått någon så-
dan förändring, som kunde förstått den i lika tillstånd
med fättehemman; i följd hwaraf hwarje Swenskt Man,
till hwilken Class af Medborgare han räknas må, är
berättigad att förwärfwa och besitta fast Egendom och
Jord inom Swea Rike å Land och i Stad, af hwad
natur som helst, och åtnjuta densamma tillhörande för-
måner, emot uppsyllande af dermed förknippade och
redan fastställda eller framdeles åtagande Skyldigheter.
K. Kung. ang. jemtningar i Riksständens Pri-
villegier d. 6 2ppr. 1810.

I anledning af förekommen fråga, huruvida det
efter gällande Författningar må vara utländske män
tillåtit, att här i Riket fast egendom förwärfwa och
besitta, har Kongl. Maj:t till förkommande af För-
fattningarnes olika tillämpning härutinnan i Räder
godt funnit förklara, att utländsk Undersåte, som icke
erhållit Swenskt Medborgararätt, icke kan anses vara
berättigad, att i Riket fast egendom förwärfwa och be-
sitta, utan att han dertill undfått Kongl. Maj:ts Nådiga
tillstånd; i följd hwaraf uppbud och fasta deraf
för sådan utländsk man icke må bewiljas; dock böra
utan afseende å hwad sålunda blifwit förklarad, de
utländske män, som å fast egendom i Riket redan kunna
hafwa wunnit en omlandad lagfart, wid besittning-
en af samma egendom wara bibehållne. K. Kung.
den 3 Octob. 1829 *).

*) Sedan Norrköpings Rådhus-Kätt aflagit Urfabriquer-
ren af Judiska nationen A. M:s ansökan om lagfart
å en der i staden inköpt fastighet, på den grund, att
sökanden hwarken styckt, att han wunnit Swenskt Me-
dborgararätt eller att han, enligt stadgandet i Kongl.
Förordningen den 3 Oct. 1829, såsom utländsk un-
dersåte serklidit begärt och erhållit nådigt tillstånd att
besitta fastighet här i Riket; Så har Kongl. Maj:t i
Nådigt beslut den 23 Jan. 1830 förklarad, "att då
uti 18 §. af Jude-Reglementet den 27 Maji 1782 rät-

Med tillämpning af det för Judiska Nationen ut-
färdade Reglemente af den 27 Maji 1782, deruti jord-
bruk och bergsbruk icke finnas uptagne bland de för
medlemmarna af denna Nation tillåtna handteringar,
utan att likwål något bestämdt förbud mot uplåtaudet
till dem af en sådan ägande rätt är wordet meddeladt,
har K. Maj:t funnit godt i nåder förklara, att det hä-
danefter icke skall wara Judar tillåtet, att, utan dertill
af K. Maj:t erhållit särskildt tillstånd, affluta köp om
jord, bergsbruk, manufactur-inrättningar och andra lä-
genheter å landet samt att, i följd häraf, det åligger
Domare, wid ansvar såsom för tjenstesel, att icke å
dyllit till Judar försäld egendom bewilja upbud och
fasta, med mindre nådigt tillstånd dertill i hwarje sär-
skildt fall blifwit bewiljadt; kommande likwål de med-
lemmar af Judiska Nationen, som redan i laga ordning
förwärfwat sig fastighet å landet, att derwid oförkränt
bibehållas. K. Kung. d. 10 Sept. 1828.

Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning om Lag-
fart och Börd af Jord på Landet. Gifwen
Norrköpings Slott på Riks-Salen den 13
Junii 1800.

Som Kongl. Maj:t ej undfalla funnat de olägen-
heter, hwilka den, i anseende till Fastigheter å Landet,
uti 4 Cap. 1 §. Jorda-Balken stadgade långa Lagfarts-
tid medförer, hwarigenom för Jordbrukets tillwärt
och förkofran märkliga hinder upkommit, helst en kö-
pare, för än han på sit köp erhållit den i Lag Sta-
gade säkerhet, gemenligen icke wägar eller kan wäga
några betydligare upodlingar och förbättringar sig före-
taga; Utstå har Kongl. Maj:t varit betänkt, at, ge-
nom inskränkning i berörde Lagfarts-tid, desse och an-
dre olägenheter, hwilka bereda osäkerhet i besittning af
Jord, så widt ske kan, undanröjda, och wil fördenksfull,
med Rikens nu församlade Ständers bifall och sam-
tycke, samt då Kongl. Maj:t med dem finner billighe-
ten jemwål fordra, at en Bördeman, å alla orter, utan
afseende å de flere eller färre Ting, som årligen kun-
na å Landet hållas, bör til sin bördestalans bewakan-
de, niuta lika lång tid, härigenom i Räder stadga och
förordna, at wid Lagfarter, som hädanefter sökas, må,
å den ort, der Treenne Ting årligen hållas samt Treen-
ne Upbud å Fast Egendom skola meddelas, Lagfarten
anses wara slutad å Fjerde Tinget, til hwilket Ting
Bördemannen, deraf han sin talan förwara wil, icke
allenast lagligen bör instämma Köparen, utan äfwen
Bördefillingen å första Rättegångsdagen i Rätten nebs-
fatta, och at der Twå Ting årligen förättas, bör Lag-
farten på lika sätt anses wara slutad å det Ting, då
Tredje Upbudet sker, samt der allenast Et Ting hålles
och ej mera än Twåne Upbud böra äga rum, å sam-
ma Ting, då Andra Upbudet är bewiljadt, under lika
förbindelse för Bördemannen om Stämmingens utta-
gande och fortställande samt Bördefillingens nebsfatta-
nde å första Rättegångsdagen af dessa Ting, som of-
wansföre förordnad är; Men i händelse sådant af Bør-
demannen försummas, är Köparen skyldig, at å den
sålunda, wid ofwan utskadade Tings slut, i hans hand
lagsländne Egendomen Fasta taga. På lika sätt bör
äfwen med pantewis upbudnen Fastighet förhållas; så
at

tighet blifwit lemnad de Judar, som här i landet fått
sig nebsfatta och skydds-bref å handel eller annan nä-
ring erhållit, att i städerna Stockholm, Götteberg och
Norrköping köpa och hebo egne hus; Så finner Kongl.
Maj:t, att af Des nådiga Förordning d. 3 Oct. 1829,
öfrande wilkoren, hwarmed utländske undersåtare må
kunna fast egendom här i Riket förwärfwa och besitta,
något hinder icke möter för sökanden, hwilken är här
i Riket född och skydds-bref å Urfabriks-rörelse i Norr-
köping undfått, att i enlighet med hwofwannas
de §. i Jude-Reglementet innehåller förwärfwa och be-
sitta hus i samma stad."

at Jordägaren, inom slutet af det Ring, då Lagfarten till ända går, samt Bördemannen inom eller wid nästa Ring derefter, må äga rättighet Jorden med fulla penningar återlösa; Afwen som, då Kongl. Maj:t funnit det ej mer än Swänne Wårderingar å pansatt Fastighet under en sålunda förändrad Lagfarts-tid böra äga rum, Domaren an swar åligger, at, inom åtta månader efter första Upbudet, första Wårderingen lagligen förrätta, och hwaras Borge- och Gåldenär genast böra del undfå, samt den derwid misnöjde äga rättighet, at inom En månad derefter, en ny Wårdering, men ej flere, på det sätt söka, som Lagen uti 6 Cap. Utöfnings-Balken finnes föreskrifwa. Och emedan et widträcktare kungörande af bewisade Lagarter, än det, som hittills lott medelst Köpebrevets offentliga upläsande å Ringet, kunnat wångås, åfwen nu blifwer nödigt, skall det tillkomma wederbörande Domare, at icke allenast på hwarje Ring, innan han från Ringstad reser, å Rättens dörr låta anslå en Förteckning på alla de Upbud, som wid det då hållne Ringet första gången blifwit bewisade, hvilken bör quarsitta til des de derå upförde Hemman äro lagstånnde, samt jemte Köparens och Säljares namn innehålla den summa, hwaraföre Fastigheten blifwit upbudne, och icke olofligen får från Rättens dörr borttagas, wid den påföljd, sista Momentet af 5 §. uti 24 Cap. Rättegångs-Balken föreskrifwer, utan åfwen draga försorg derom, at en lika bestaffad Förteckning, efter hwarje Rings slut, offentligen blifwer å Predikstolarne upläst i det Härad, der den upbudne Egendomen är belägen, hwarom Bewis af Domstolen bör innehafwas, innan Fastagligen kan utfärdas. Widare och i anseende til den i förra Författningar stadgade Hembuds Skyldighet, enär Skattejord utom börd säljes, bör en lik Skyldighet, der Hembud äger rum, på lika sätt som hittills fullgöras; Men i anseende til den nu förkortade Lagfarten, warder tiden til fullgörandet deraf utfatt til Treenne månader, efter Första Upbudets meddelande, hwaraförinnan Hembudet til den som Råntan äger bewisligen ske bör.

Slutligen finner Kongl. Maj:t och nödwändigheten deraf, at en wis tid utskafas, inom hvilken all handel om Fastigheter, så i Ståderne som på Landet, bör til Upbuds erhållande wid Domstolen företes, och har Kongl. Maj:t dertill welat förordna, at Upbud skall tagas i Staden inom Tre månader samt å Landet siff wid det Ring, som infaller efter Ser månader, sedan köpet slutadt blef; Försummas detta, böte Köparen så mycket som swarar emot wårdet af det stämpade papper, hwarmed Köpebrevet förses bör, Sotnens Fattiges ensaf, och fullgöre likafullt Skyldigheten at med behöwig Charta Sigillata siff Åtkomstbref belägga; Afwen som då Köparen uturaktlåter, at, inom den här ofwan utsatte tid, å köpet Upbud taga, och förra Ägarens Borgenär kommer med Pantebref eller annor klar Förskrifning, dertill Inteckning tillåten är, och en sådan säkerhet begår och den warder bewisad, siff Inteckning faststånnde blifwer; Och ware Köparen obetagit, at, för hwad han sålunda kan komma at utbetala, sin ersättning af Säljaren i laga ordning utlösa. Det alle som wederbör etc.

Om Intecknings bewisande, då ansöknig derom sker i nyssnämnde fall, samt huruledes den nya ägaren må söka siff skadestånd, är widare stadgad i 13 §. af **K. Förordn. d. 13 Julii 1818**, införd wid 7 Cap. R. B.

Alla Skattemän, ehwad de innehafwa Hemman, hvilka redan från Kongl. Maj:t och Kronan äro försälde eller häbanester försäljas, eller och äro urgamla Skatte-Hemman, äga öfwer dem och deras genom laga rening och rådgång faststälde Byamål, både i in- och utågor samt Skog och Mark med derå warande Fiske, Sagt och Djursfång, uti allt lika örubblig ägande- och lika fri dispositions-rätt, som Frälsemän öfwer Frälse-Hemman enligt Privilegier, Lag och Författningar, dock att därifrån undantagas de för Kongl. Maj:t och Kronans behof tjenlige Eke-, Bøke- och Maste-träd,

hwarmed efter förra Författningarne bör föraras. **K. Förordn. d. 21 Febr. 1789, §. 2. *)**

Ägare af Skatte- Frälse-Hemman må njuta lika fullkomlig, fri och obehindrad ägande- och dispositions-rätt öfwer siff Skatte- Frälsehemman som uti 2 §. om Skatte i allmänhet är sagdt. År räntan kommen från Kongl. Maj:t och Kronan uti Frälsemanna Hand, genom Byte, Köp, eller annat laga fång, ware då om räntans utgörande til Frälsemän Lag samma, som om Krono-Skatte-Hemman är faststälbt. År åter Frälse-Skatte egenkapen så tilkommen, at Frälsemän genom Köp eller annan Afhandling förwärfwat sig ägande rätten af Frälse-Hemmanet med eller utan beting om räntans innehafwande eller utgörande til sårskildt belopp, då förhållas i ewerdeliga tider dermed, efter de emellan Contrahenterne slutne aftal och Afhandlingar, hvilka efter ordalydelsen, utan någon rubbning eller förtydning, skola blifwa bestånnde. 5 §. ib. Semsför dock 36 §. i Kongl. Skogs-Förordn. d. 1 Aug. 1805.

Hwad i öfrigt angår de i Skåne, Halland och Blekinge warande gamla Skattefrälsehemman, så, ehuru jordägande Skattebönder å sådana hemman äga till dem arfsrätt, hafwa de likwål, medan de lydte till Dannemark, och innan de eröfrades till Sverige, haft sine Husbönder, till hvilka de woro skyldige att betala Husbondetill wid Hemmanets tillträde samt årlige Landgillen, och att desutom betjena med Åker och Dagswerken, aldeles lika som andre Frälsebönder, hwilket inhåntas af en i Köpenhamn år 1656 tryckt Afhandling, kallad Dannemarks og Noriges fructbar herlighed, Åberopad i Konung Carl XI:s Reglemente, angående Hemmansindelningen och Cavalleriet i Skåne, gifwet i Kungöör den 2 Maji 1682. Warande Ridderskapet och Adeln i nämde Provincer försäkradt att bibehållas wid alla de laglige friheter och förmoner, dem af fordo äro förundte. **Adel. Priv. d. 16 Oct. 1723, §. 8. **)**

At Afhandlingar om Krono-Rustnings rättigheten ej så ske, ware sig genom Köp, Byte eller Gåfwa, utan komma, rörande sådan Jord, hvilken tillika med des grund höwer Kongl. Maj:t och Kronan til, endast transporter at äga rum af siffwa Rustnings-rättigheten, med wederbörande Landshöfdinges och Befälhafwares wettkap, sedan Borgen tillika blifwit skild för Rustningens fullgörande, ses af **K. Förordn. d. 22 Febr. 1749** och **K. Förkl. den 29 Jun. 1814**, införde wid 12 Cap. 4 §. R. B. Dock får med balancerande Upbördsmäns innehafwande Krono-Rusthåll sålunda förhållas, at då Upbördsmanen ej har Cautioner, hvilka böra betala balancen och sedermera äga frihet at, efter Måttismanna ordom och laga wårdering, tillträda en sådan Upbördsmans Rustningsrättighet, bära siffe för gäld i betalning gående Krono-Rusthåll, deraf besittnings-rättigheten endast kan tilhandlas, genom wederbörlig Auktion til den måstjudande försäljas, til utronande af högsta transport-summan. **K. Br. d. 12 Nov. 1755**, kungjort genom K. Krigs-Collegii Circulaire d. 28 i samma månad.

Genom 6 §. i **K. Förordn. d. 21 Febr. 1789** äro åboer å Kronohemman försäkrade, att, så länge de till hus och jord wål och försvarligen häfda deras åboende hemman, de och deras barn skola derå siffa o-drifne, Man efter Man; Och wisar 4 mom. af **K. Br. d. 5 Febr. 1808**, kungjort genom Kammar-Coll. Kung. d. 29 i samma månad, (införd wid 12 Cap. 4 §. R. B.) huruledes förhållas bör, derefter Kronoåbo öfwerlåter Hemmanet genom Afhandling af hwad beskaffenhet den helst wara må, till någon annan, än det

*) Att Skattemän äger fri förvaltning öfwer boke-floren wid des hemman, se 32 §. af Kongl. Skogs-ordn. d. 1 Aug. 1805 wid 10 Cap. R. B.

**) Bibehållet oförändradt ur 1807 års Lagsamling. Det citerade Reglementet af 1682, sådant det finnes intaget pag. 147 och följ. i Gahms Samling af Målice Förf., omnämner eller Åberopar likwål icke den anmärkta Afhandlingen. Man jemföre dock Kongl. Maj:t's Dom den 10 Julii 1805, införd wid Capitets slut.

det af barnen, som, enligt de i nämnde K. Br. stadgade grunder, är till äborätten närmast berättigadt.

Äboerne å Krono-Bergsmanshemman äro igenom Förordningar försäkrade, att Man efter Man njuta på dem en ständig besittningsrätt, så länge de Bergsbruket jemte Hemmanet förswarligen drifwa, samt utgöra till Kronan hwar deraf fordras. **K. Förordn. om Skatteköp d. 19 Sept. 1723, Mom. 5.** Men Äboerne, derest icke styrkas kan, att de Hemmanen till Skattemannans rättighet löst hafwa, äga icke att dem som en Skatterättighet försälja, än mindre må fastå dem tagas, utan om någon är som besittningsrätten vill transportera på en annan, så tillåtes det, allenast det sker utan försång af Kongl. Maj:ts till Hemmanet hafvande rättighet, samt med Landshöfdingens wetskap och minne, hos hwilken behörigen skall angifwas, när någon sådant Hemman är sinnad att afstå. **K. Resol. den 4 Decemb. 1693 och d. 6 Dec. 1733.** Och enär en Bergsman, utom dem, som efter arstalet hafwa närmaste rätten till besittningen, eller Hemmanet efter sine förfäder tillträd, igenom köp eller annat laga fång, såsom äbo kommit något Krono Bergsmanshemman att tillträda; så bör han sådant wid nästa Hårads-Ting i orten gifwa Rätten tillkänna och så genast, samt wid tvåänne påföljande allmänna Hårads-Ting, samma Krono Bergsmanshemman offentligen upphjuda låta. Hwarefter Hårads-Rätten må, wid samma Tings slut, som det tredje uppbudet erhålles, i stället för fasta medbela äboen på Hemmanet Håradsbewis deröfwer, att han det tredje uppbudet klanderlöft undfått, och äge bördsmännen derester till ett sådant Hemman icke vidare någon rättighet eller talan: alligandes en sådan äbo, att inom tre månader, eller wid nästa Bergsvansafkning, sedan han Hårads-Rättens bewis erhållit, desamma hos wederbörande Landshöfdingne uppwiså och påskrifwa låta, hwarom han och uti bewiset påminnas bör. **K. Förordn. d. 4 Jul. 1739.**

Rättighet till Frälse-Ränta kan, när den ifrån Skattemannans-rätten är skild, såsom då dessa rättigheter äro förenade, af en hwar, genom laga fång, förwårwas. Köp, skifte och gåfwa af Frälse-Ränta, hwilka hädanefter ske, böra anses såsom annan Afhandling om Jord, och deröföre, enligt 2 §. 1 Cap. Sorda-Balken, jemförd med 1 §. 4 Cap. samma Balk, samt K. Förordn. d. 13 Junii 1800, upprättas med tvåänne manna wittnen, och de wilkor deri utfättas, hwarå samma köp, skifte eller gåfwa sig grundar, och sedan lagförljas å den ort der jorden ligger, genom uppbud å allmänna Hårads-Ting. **K. Förordn. d. 10 April 1810.**

Såsom Kongl. Maj:it är i underdånighet wid handen gifwit, thet wid Tingen af en och annan Domare äboerna å Kronohemman skola bewiljas inprotocolleringar och upbud, hwaraf the taga sig anledning, när någon tid förslutit, at påstå sig äga rätt til sina hemman, Kronan til stada; Alltså har K. Maj:it funnit sig föränlåten andefalla Hof-Rätten tillse, det Under-Domare med upbuds och fastas meddelande icke måtte så ovarsamt förfara som förut, särdeles i Westernorland stett, hwarigenom Kronans rätt till thes hemman och egendom ofta göres stridig, jemte annan oreda, som theraf härflyter, utan böra the först, och innan något upbud bewiljas, noga examinera och efterfråga, om hemmanet är skatte, til hwilken ända icke allenast the thespå utfärdade Skatte- och Faste-Bref måste infördras och genomfås, utan ock wederbörande Kronobetjente höras, huru wida samma hemman sedermera kunnat råka i skatte-wraf, och tillädt sig Krono natur, eller ock häfta för några restantier, så Kronans rätt thet wid kommer at bewakas. **K. Br. d. 7 Oct. 1742.** Skolandes när fråga yppas om hemmanen äga Skatte natur eller icke, sådant bewisat, antingen genom Skatte-ägarens egne, eller des förfäders erhållne Skattebref, eller i saknad deraf, af räkenslaperne och jordeböckerne wisas, att hemmanet stått för Skatte arnoteradt, utan att genom Skatte-wraf eller andre tillfällen hafwa bortmift Skattemannans-rätten; dock kunna de uti Bergslagen, uppå Stubbe- och Rösselwätt

utfallne gamle Lagmäns- eller Hårads- Fastebref icke bewisa eller tillegna äboen Skattemannansrätt på hemmanet, best de så kallade Sämjerätter, såsom af annan beskaffenhet, ej böra som Skatterättigheter anses. **K. Resol. på Allm. Besw. d. 17 Sept. 1723, S. 77.** Och innehåller 41 §. i K. Resol. på Allm. Besw. d. 29 Nov. 1756, att både then jord, hwilken i fordna tider blifwit af hwarjehanda orsaker till skatte gifwen, som ock then, hwilken i äldre Sordaböcker stått för skatte, änskönt, i de sednare, thensamman utan anförd orsak för Krono utfättas må, bör, änta Skattebrefwen och underrättelserne nu icke igenfås, såwida för Innehafwarens egendom anses, som han wid besittningen och äboende rättigheten till en sådan egendom eller jord blifwer bibehållen, till des Kronan igenom sitt Dmbud med skäl och bewis kan honom derifrån winna, då derom icke i Kammar-Collegium, utan wid wederbörig Domstol i Orten lagligen utföras bör.

Då Inländskt Man utur Riket flyttar och sin härf hafde Egendom lös eller fast försäljer, böra Domstolarne både i Städerna och å Landet, der Upbud och Lagfart werrskälles, wid ansvar af ärsättning; en för alla och alla för en, för Kronans förlust, til Kammar-Collegium inberätta, när en sådan utflyttning och Egendoms försäljning händer, samt å Fastigheter ej bewisa sista Upbudet och än mindre Fastebref, innan bemalte Collegii eller des Advocat-Fiscals yttrande deröfwer ankommit. **K. Br. d. 17 Jan. 1785. *)**

Tredje Upbudet får ej meddelas å inköpt Egendom, som blifwit pantfatt och inteknad för Lån å efterföljande ställen, innan köparen hos Domaren upretd bewis, at han sitt köp derstädes anmält, och antingen betalt lånet eller angående omsättningen deraf öfwerenskommit, nemligen: för Lån i Banken, **K. Br. d. 5 Febr. 1768: J Armeens Pensions-Cassa, K. Br. d. 5 Mars 1798 och K. Regl. d. 11 Jul. 1827 §. 15: J Upsala Academie Cassa, K. Br. d. 27 Jul. 1798: J Justitia-Collegium och Höfmannad-re-Kammaren i Stockholm, K. Br. den 27 Febr. 1799: J Amiralitets Krigsmans-Cassa, K. Br. d. 26 Aug. 1801, och K. Maj:its förnyade Regl. angående styrelsen och förvaltningen af nämnde Cassa, dat. d. 20 Dec. 1825 §. 106: J Krigsmanshus och Militia-Postalls-Cassorne, K. Regl. d. 23 Maj 1805 §. 16 samt K. Br. d. 24 Nov. 1819, fungjordt genom Swea Hof-R:is Circ. d. 16 Dec. f. å.: Hos Direction öfwer Konungens Hospital, K. Br. d. 25 Aug. 1806, fungjordt genom Swea Hof-R:is Univ. d. 29 Sept. f. å.: Af de under Seraphimer-Ordens Gillets förvaltning ställde medel, K. Br. d. 16 Sept. 1820, fungjordt genom Swea Hof-R:its Univ. d. 26 Oct. f. å.: Utur de under Directionen för Civil-statens Pensions-Inrättning ställde Fonder, K. Regl. d. 15 Nov. 1826, 26 §.: J Allmänna Enke- och Pupill-Cassa, K. Br. d. 30 Nov. 1826, fungjordt genom Swea Hof-R:is Univ. d. 18 Dec. f. å.: Och slutligen hos Allmänna Brands-försäkrings-Werket för Byggnader å Landet, K. Regl. d. 23**

*) Sedan förre Swenske Bonden och sedermera blefne Ryfke undersåten J. P. W. hos Kammar-Collegium anförd besvär deröfwer, att honom genom N. Hårads-Rätts utslag den 7 April 1827 blifwit ålagdt, att till Kongl. Maj:it och Kronan i utförsel-afgift erlägga tionde penningen af ett tusende sprahundrade spratiofwa Riksdaler 21 p. 4 r. st. R. g. sedlar, utgörande köpe-skillingen för det af honom försälda hemanet N.; Så har, efter skedd hemskällan i ämnet, Kongl. Maj:it förklarvat, att enär någon allmän förefrist icke finnes, hwarigenom Swenske undersåtare utan åfskillnad blifwit ålagde att, wid af-slytning ur Riket, widkännes afdrag af den egendom, som af dem utföres, utan hwar rörande ett sådant afdrag eller så kallad census emigrationis blifwit stadgad, endast sträcker sig till de i S. m. å. och Borgare, kunde Bonden J. P. W. icke tillförbindas att, i anledning af des af-slytning till Finland, en dylik afgift erlägga. Kongl. Br. den 6 Maji 1830.

Om upphörande af Kam.-Colleg. Doms-Rätt i frågor som angå utflyttning-afgift; Se Kongl. Förordningen den 17 April 1828 wid 10 Cap. R. B.

d. 23 Dec. 1828, 9 Act. 24 §. Dock skola, med undantag af Rikets Ständers Bank, alle öfrige ofwännämnde Werk och Inrättningar, så framt de wilja fortfara, att af ifrågavarande förmon sig begagna, wid hwarje års början till wederbörande Domare aslemna förteckning å de inom des Domwärio belägne fastigheter, uti hwilka samma Werk eller Inrättning äger intekning. **K. Br. d. 16 Sept. 1820**, samt sist äberopade Regl. af d. 15 Nov. 1826 och d. 23 Dec. 1828.

Wid köp af all fast Egendom, så i Städerne som på Landet, skall en per mille af köpestillingen till Wadstena Krigsmanshus-Casa inbetalas; för hwilken afgift, fördelad till hälften på Köpare och Säljare, ansvaras af Köparen. **K. Kong. d. 23 Jan. 1811, Mom. 5.** Härifrån undantages likwäl köp af Säteri- och Skatte-Rusthåll, wid hwilka denna afgift icke erlägges. **K. Br. d. 18 Jun. 1811**, äberopadt i **Swea Hof-Rätts Circ. d. 12 Jan. 1813.**

Afgiften till Wadstena Krigsmanshus bör, hwad Fastighet å Landet beträffar, sedan Håradshöfdingarne efter hwarje slutadt Ring aslemnat till Krono-Fogdarne ett exemplar af så beskaffade Uppbuds-förteckningar, som uti Kongl. Förordningen d. 13 Junii 1800 blifwit Domare anbefalldt att till uppläsande i Kyrkorne utfärda, de betalningskyldige af Fogdarne å Debetsedlarna för öfrige Krono-utskylder påföras, samt med inrifsmandet deraf på enahanda sätt som med utskyllerne förfaras, hwarefter Krono-Fogdarne älliger, att till Lands-Contoiren aslemna Krigsmanshusets, jemte de öfrige Uppbudsmedlen, och bilägga Räkenskaperne, de från Håradshöfdingarne erhållne Förteckningar, som till Controll öfwer riktigheten komma att tjena.

Hwad åter Städerne widkommer, skall det, i enlighet härmed, Magistraterna tillkomma att besöka inrifsmandet af denna Krigsmanshuset tillkommande afgift, lika med Kronans utskylder, i hwilket asseende Rådhusw-Rätterne skola meddela Uppbuds-förteckningar, hwilka komma att medfölja Räkenskaperne till Lands-Contoiren, och, wid gransking af Redogörelsen, till esterrättelse tjena. **Kongl. Kong. d. 21 Jan. 1812.** Warande, genom **Swea Hof-R:s d. 17 och G. Hof-R:s den 24 Apr. 1817** utfärdade **Circ.**, wederbörande Domhafwande erinrade, att noggrant fullgöra hwad, angående Uppbuds-förteckningars aslemnande, stadgad blifwit.

Om Håradshöfdings Skyldighet, att, efter slutadt Ring, aslemna serfild Förteckning öfwer alla då första gången uppbudne Rusthåll, se 7 §. i **K. Förordn. d. 9 Maji 1826**, införd wid 12 Cap. 4 §. A. B.

Det älliger Håradshöfdingarne, att wid hwarje års början till Håradshöfdingarne insända Förteckningar öfwer de hemman och lägenheter, som det föregående året blifwit uppbudne, med utfattande af den köpestilling, som för hwarje egendom blifwit utfäst. Ägande Berednings-Committéen, att, i asseende på ännu ej uppbudne fastighet, affordra Köparen behöwigen styrkt affkrift af köpeafhandlingen, som jemwäl, enär det esfordras, skall i hufwudskrift företes. **K. Br. den 9 Oct. 1812**, fungjordt genom **Swea Hof-Rätts Circ. d. 12 Nov. s. å.**; jemfördt med **Bewilla. Förordn. d. 21 Febr. 1830, 3 Act. 63 §.**

På det Tern-Contoiret må erhålla en nödig ansebb kännedom om inträffande förändringar med ägande rätten till Bruksegendomar är stadgad, att enär uppbud å Bruk eller Bruksandelar förefalla, bör Håradshöfding till Tern-Contoiren mot lösen insända Protocols-Utdrag öfwer det bewilljade Första uppbudet. **K. Br. d. 21 Jun. 1820** fungjordt genom **Swea Hof-Rätts Univ. d. 3 Oct. s. å.**

I öfrigt bör wid Lagfartens bewilljande noga tillses, att de för öfwerläteffer af fast Egendom i Lagen stadgade wilkor warda upfyllda och at på olaga åtkomst Lagfart ej warder meddelad. **K. Förkl. d. 14 Maji 1805**, införd wid 10 Capitlet denna Balk.

Om försildt Protocoll öfwer Uppbud och Lagfarter samt des insändande till Hof-Rätten, se 27 och

28 §. S. i **K. Förordn. d. 13 Jul. 1818**, wid 7 Cap. R. B.

Angående lösen för Uppbud och Fastebref, samt att öfwer andra och tredje Uppbudne Protocols-Utdrag ej måge utskrifwas m. m., se **Expeditions-Caran den 15 Maj 1821** och **K. Br. d. 26 Apr. 1827**, fungjordt genom **Swea Hof-Rätts Univ. d. 21 Maj s. å.**, införde wid 24 Cap. 5 §. R. B.

2. §.

Sjör, hus och tomt i staden, som säljes, skal och offentligas wid öppna dörrar å Rådhusw tre måndagar uppbudas, fyra wekor emellan hwart uppbud. Faller helgedag in å uppbudsdag; då fullföljes upbud nästa måndag thereafter. Kommer ej klander å thet köp, inom tolf wekor ifrån tredje uppbudet; ware thet så lagständig; och sedan fristilling gifwen är, skal thet med Rättens fastebref bekräftas. Ej må fastebref utgifwas i staden; för än säljaren sielf, eller genom fullmächtig, in för Rätten handföredning giordt hafwer, och tillstått köpestillingen betald wara. I fastebrefwet skal nämnas, huru många alnar then gård eller tomt är bred och lång, så ock i hwilket qwarter och fierdung, och emellan hwilka gator och gränder, then belägen är. Om flifte och gåfwo ware lag samma.

I Rådhusw böra uppbud och lagfart se, och de twieter afgöras, som derom, eller om bördes- och Widerboenderätt uppkomma, 6 C. 3 §. R. B.; Faller inställelse-tid in på Söndag, Högstids- eller annat Helgedag, 25 C. 23 §. f. B.; I staden äge bördeman rätt att lösa jord, hus och tomt, ehwad det är arf eller aslinge, 5 C. 1 §. S. B.; Huru hus, jord och tomt i staden måge pantewis uppbudas, 9 C. 3 §. f. B.; Om säljarens säkerhet, i det som såldt är, framför andra köparens borgenärer, 11 C. 2 §. ib.

Som hos Kongl. Majt Rikets Ständer i underdånighet hemställt om upphäwande af stadgandet i 2 §. af 4 Cap. S. B., angående handföredning wid Fastighets lagfarande i Stad, och Kongl. Majt funnit godt i nåder gilla och antaga hwad sålunda blifwit föreslagit; Alltså kommer i likstämighet härmed, nämde lagrum att erhålla följande lydelse:

"Sjör, hus och tomt i staden, som säljes, skal och offentligas wid öppna dörrar å Rådhusw tre måndagar uppbudas, fyra wekor emellan hwart uppbud; Faller Helgedag in å uppbudsdag; då fullföljes uppbud nästa måndag thereafter. Kommer ej klander å det köp inom tolf wekor ifrån tredje uppbudet, ware det så lagständig, och sedan fristilling gifwen är, skal det med Rättens Fastebref bekräftas. I Fastebrefwet skall nämnas huru många alnar then gård eller tomt är bred och lång, så ock i hwilket qwarter och fierdung och emellan hwilka gator och gränder den belägen är. Om flifte och gåfwo ware lag samma." **K. Förordn. den 10 September 1823.**

Om Lagfart för Sjudar i wisa städer samt wilkoret, hwarunder för utländsk man i allmänhet lagfart bewiljas må; se anm. wid 1 §. d. C.

Allt hwad förrer Konungar till Städerne wid deras första fundation och sedermera donerat och förlängt af Åkrar, Jord, Tomter, Diwarnar inom Stadens Gebieth etc. bör, efter Privilegiernes och Donationsbrefuens innehåll, till de derutinnan anslagne Usus förblifwa, och icke till någon utan högsta nöden förpantas, då det först Borgerskapet bör hembjudas, och der Borgerskapet ej gitter, då af Stadens medet inlösas, men aldrig ewerdeligen abalieneras, hwarken till Borgare eller främmande, utan äga Städerne i gemen altid mact samma Ågor till sig att inlösa, dock att de, som sig dem Lagligen förskaffat, fullkomligen förnjösas för all nödig, och nyttig förbättring. **K. Ref. på St. Besw. den 13 Julii 1719, 21 §.**, jemförd med 3 Mom. i 18 §. af Landsb. Instr. d. 4 Nov. 1734, till innehållat anmärkt i nästföljande Kongl. Bref. Innehållande jemwäl 4 §. i **K. Förskfte. d. 23 Febr. 1789**, att de Städerne donerade, förlänte och under namn af Stadsjord begreppne ågor,

ägor, skola orubbad wid Städerna bibehållas och förblifwa samt icke förändra sin natur, i hvars hand de komma måge.

FRIEDRICH etc. Hos Ds är, i anledning af ett förekommit mål, underdånig förfrågan gjord, hurumida uppå then jord, som af framfarna Konungar blifwit Städerna donerad, må antingen meddelas uppbud och fasta, såsom uppå donerad frälsejord, och thetherom upkomne twister, gå igenom Domstolarna, eller ock om sådana twister höra till Landshöfdingens up>tagan- och rättande, enligt 18 §. i Landshöfdinge-Ins-tructionen af År 1734. Och all then fund uti then Resolution och Förklaring, som uppå åtskilliga af Bor-gerskapets uti Upsala Stad ingifna Besvär, then 6 April År 1664, utfärdad blifwit, förordnad är, att the Åkrar, som äro af framfarna Konungar Staden till thes allmänna nytta skänkt, och thes Borgerkap för-undte till att häfda och bruka, icke kunna dragas under sådana wiftor, att hwar och en, som hafwer them undfångit, må öfwer them hafwa sådan förvaltning, som öfwer sin egen grund och egendom, efter som the-till uti Gåfwobrefwen icke finnes något fundament, och thes utan på sådant sätt följa skulle, thet bemälte Åkrar efter handen och i längden kunde lända Staden och Borgerskapet till liten eller ingen fördel, utan an-drom, som på aflägsna orter hafwa sitt tillhåll, komma till godo, och Borgerskapet, som borgerlig tunga och besvär måst utflå, undandrages; i anseende hwar till affikten varit, att Staden i gemen, efter Brefwens ly-delse, skulle njuta afkomsten, och Borgerskapet samt invånarne, helst the, som icke med handel eller handt-werk förmå sig underhålla, och dock kunna hafwa för-stånd, att idka Åkerbruk, skola sådana af Ds och Kro-nan Staden förundta Åkrar för Åkrad och skällig af-gift häfda och besittja, dock så, att ingen tillskädes therigenom, och af Åkommen häfd tillwälla sig någon egendom och ägande rätt theras, mindre sådana för-så ja, bortbyta eller förpanta; utan när en antingen dörr eller eljest öfwer gifwer Åkerbruket, eller ock för skäl-liga orsaker skiljes therifrån, så skall thet stå Landshöfdingen med Magistratens tillhjälp, fritt, samma Å-ker till en annan för wif afgift, och föregången städ-sla att öfwerlåta; Wi jemwål uti Landshöfdinge-Ins-tructionen af d. 4 November 1734 och thes 18 §. för-ordnat, att Landshöfdingen åligger, hindra och före-omma, att thet, som framfarna Konungar samt Stä-dernes fundatorer, eller andre hafwa till Borgerskapet allmänna bruk och nytta gifwit och förordnat, icke må ryckas therifrån, och emot Privilegier och Resolutioner dragas under några särskilte personer, them till egen nytta och thes öfriga till förfång, såsom särdeles wid Åker- och Ångs-lotter, samt betesmark, och annan Stadens allmänna tarf och fördel, hvilka på som-liga orter spörjas hafwa blifwit försälde, och kommit i andra Stånds personers händer, än thes, som Bor-garetunga och last draga, eller ock theruppå blifwit gjord en så olika fördelning Borgerskapet emellan, att en del hafwa fått förmycket, och en del för litet, eller ock allsintet, hwilket strider emot Öfwerhetens goda upfsåt, som Staden i gemen med sådan gåfwa och för-mån benådat, hwaröfver sli oordning och olifhet af Landshöfdingen och Magistraten bör ändras och rättas, när en eller annan af Borgerskapet med skäl och san-ning therpå talar, eller Landshöfdingen eljest får kun-skap therom; förthenfull bör skilwa Gåfwobrefwet, hwarigenom sådan jord blifwit till Staden gifwen, hwilket ock utwisar ändamålet och wifkoren till sådan gåfwa, then må vara gjord af framfarna Konungar, eller någon annan, i alt vara en noga regel och rät-tesnöte, huru och på hwad sätt samma gåfwa är att anse. Och om någon jord eller egendom blifwit Stä-den gifwen, att therunder nyttjas och brukas, och thet icke utfatt finnes, att wisse personer eller någon wif Stat themed bör understås, så kommer en sådan jord, som till Stadens allmänna nytta skänkt är, att aftas och anses på thet sätt, som förenämnde §. i Landshöfdinge-Ins-tructionen innehåller, så att Landshöfdingen med Magistraten thedå inseende hafwer. Och thet så hända skulle, att någon öfwer thet utslag, som

således therom gifwes, i wille anföra Beswär, så bör sådant hos Ds ske, inom then tid, som för hwarje ort utfatt finnes uti Wår Nådiga Förordning af then 2 Junii 1736, angående Fatalier till beswårs ingifwande uti Wår och Rikens Kammar-Revision emot Wåre Bes-fällningshafwandes utslag; börändes äfwen sådant un-der selfwa utslaget tecknas, som i samma Förordning jemwål påbudt är. **K. Br. d. 25 Sept. 1745.**

FRIEDRICH etc. Allthenfund Wi uti bref af then 25 September 1745 förordnat, att sådan jord, hwilken framfarna Sveriges Konungar, eller an-dre, till Städerna skänkt och gifwit, bör till Borger-skapets allmänna nytta brukas, och att Landshöfdingen med Magistraten tillkommer, att ändra och rätta thes oordning och olifhet, som härwid kunde hafwa förelup-it, på hwilket sätt Wi tillförene uti Ins-tructionen för samtelige Landshöfdingarne af then 4 November 1734 och thes 18 §. förordnat, att thet som framfarna Konun-gar samt Städernes fundatorer eller andre hafwa till Borgerskapet allmänna bruk och nytta gifwit och för-ordnat, icke må ryckas therifrån, och emot Privilegier och Resolutioner dragas under några särskilte personer, samt att sli oordning och olifhet bör af Landshöfdin-gen och Magistraten ändras; och then 17 §. förmår, att Landshöfdingen bör göra sig noga underrättad i sitt Län, om hwar och en Stads wiftor, inkomster och näringsmedel, samt vara betänkt på utwägar, huru hwar Stad må kunna upphjelpas och förbättras, och han med Magistratens och Borgerskapet samråd måste verkställa, hwad han self kan, och gifwa om thet öfr-iga Memorialer till Ds och wederbörande Collegier; hwaröfverutan Wi uti Resolutionen på Städernes besvär, af den 16 October 1723 uti 25 §. förordnat, att alle nya Inrättningar af Politie och Deconomie mål i Stä-derne skola ske med Magistratens samråd och gemen-samma öfwerläggande, så att Landshöfdingen ej något therutinnan må föranskalta och verkställa låta, innan han theröfwer hört wederbörande Magistrate å Råd-sstuswun, eller ock inhämtat thes skriftliga mening och underrättelse, äfwen som ock Magistraten sådana nya In-rättningar utan communication med Landshöfdingen ej bör företaga; och således the mål, hwatuti klagas, att någon till Staden gifwen jord brukas af Ståndsper-soner, eller att therpå är gjord olika fördelning Borger-skapet emellan, så att en del fått för mycket och andra åter för litet, eller ock alls intet, icke kunna annorlun-da anses, än såsom Politie- och Deconomie-mål, hwar-uti, efter berörde 1723 års Resolution, Landshöfdin-gen äger antingen att höra Magistraten å Rådssstuswun eller ock inhämta des skriftliga mening och underrät-telse; förthenfull hafwe Wi i Råder förklara welat, att hwad uti Landshöfdinge-Ins-tructionen samt Wårt Bref af then 25 September 1745 infördt är; thet Landshöfdingen och Magistraten böra ändra och rätta oordningar angående stadsjord, bör på thet sätt förstås och theruti så förhållas, att i fall Landshöfdingen är i Staden, bör han med Magistraten på Rådssstuswun therom undersöka, samt så inhämta all nödig underrät-telse, jemte Magistratens påminnelser, hwaröfver han äger att låta utfärda behörigt utslag thesom; Men är han icke i Staden närwarande, så bör han, liknätigt nyssnämde Wår Resolution af år 1723, inhämta Ma-gistratens skriftliga mening och underrättelse, samt se-dan sitt utslag theruti gifwa, hwaröfwer thet, som mis-nöjd är, får hos Ds sig beswära, på sätt, som uti of-ta bemälte Wårt Bref förordnas, hwilket Bref jemwål innehåller, att någon sak af then beskaffenhet icke må under Wårt skärskådande komma, innan behörigt ut-slag gifwet är, hwaröfwer beswär hos Ds andragas kunna. **K. Br. d. 27 April 1750.**

De underdåniga Beswär, som Borgarståndet an-fördt, i anseende till hwad som stadgas i Kongl. Bref-wet af d. 27 Aprilis 1750, emot det 1619 års stad-ga om Städernes Administration, Landshöfdinge-Ins-truction af år 1734 och Kongl. Brefwet af den 25 September 1745 så wäl som Allmänna Lagen i 1 Ca-pitlet 2 §. Utspänings-Balken, samt i 10 Capitlet 19 §. Rättegångs-Balken innehåller och förmår, i sli

hvaraf underdånigt anhålles, det hädanefter, såsom härtills, alla twiiter Städernes Inwånare emellan, om Jord och Mark, som Städerna äga, måge af Stads-Rätt afbömas, samt Magistraterna således bestyra om Justitien, och Städernes Politie- och Deconomie-Mål, såsom derom förordnadt är, med mera; har Kongl. Maj:t i nåder öfwerwäogat, och derwid befunnit, att Kongl. Stadgan af d. 26 December 1619 uti 3 och 7 §. tydeligen förordnar och utsätter, hwaruti så wäl Kongl. Maj:ts Ståthållares och Befallningshafwandes, som Borgmästare och Råds-Embeten skola bestå, hwarmed jemwål flere Städernes Privilegier inståmma, och hwaruti Kongl. Instructionen för Landshöfdingarne, af år 1734, och Kongl. Brefwet af d. 25 September 1745, med flere Kongl. Förordningar, så mycket mindre gifwa anledning till någon ändring, som de alla uttrycka ett gemensamt öfverläggande emellan Landshöfdingen och Magistraten, uti de Städerna rörande Allmänna Politie-mål, utan att Landshöfdingarne allena få Resolwera, mindre ändra och upphäfwa Magistratens Utslag, derutinnan, hwilket äfwen uti åstfällige Mål igenom Kgl. Resolutionerne på Städernes Allmänna Beswår af åren 1680 och 1723, är Kongl. Maj:ts och Rikens Hof-Rätter och Collegier förbudt: Samtelige Städerna desutan, igenom så wäl sistnämnde Resolutionens 45. §. som Kongl. Resolutionerne, på Städernes Beswår af åren 1734. §. 51. och 1748 §. 46 äro Nådigt förskrade, att blifwa wid deras undfångne, både allmänna och enskilda Privilegier, och Kongl. Resolutioner bibehållne; hwilket Kongl. Maj:ts egen gifne Nådiga försäkran likaledes stadfäst. För den skull, och i förmågo häraf, pröfwat Kongl. Maj:t i Nåder rättwist, det böra alla twiiter, Städernes Inwånare emellan, rörande den Städerna underliggande Jord, samt de derom ejest upkommande Politie- och Deconomie-mål efter Allmänna Lagen, och förenämde Stadga och Förordningar wid Stads Rätt hos Magistraterna uktagas och afgöras, utan att det i början åberopade Kongl. Brefwet af d. 27 Aprilis 1750, som icke eller är Städerna till efterrättelse kundgjordt, må widare till hinder i wägen ligga. Men hwad angår fördelningen Inwånarne emellan af den Jord i Städerna, som af Kronan kan wara förlant och ännu icke likmäßigt Privilegierna och Donationsbrefwen torde wara i en eller annan Stad behörigen stiftad, och hwilket uti en del Städer wanligen pågår se uti Landshöfdingens närvaro; så iakttages jemwål sådant framdeles, att Landshöfdingen förut derom kundgöres, att, så wida han har tillfälle, derwid wara tillstädes, han en sådan fördelning gemensamt med Magistraten förättar, och afgör de Beswår, som förefalla kunna; Och må öfwer Alla delningar inga Beswår annorsledes än hos Kongl. Maj:t i underdånighet anföras. Dock böra andre Rättegångar om Jord, igenom Laga Rad ifrån Rådhusw-Rätterne, uti Kongl. Maj:ts och Rikens Hof-Rätter, fullföljas. Och hwad Beswårs andragande i Politie- och Deconomie-mål beträffar, så rätta weberbörande sig efter Kongl. Resolutionen på Städernes Beswår af d. 12 April 1739 §. 42. K. Resol. på Stads. Besw. d. 7 Julii 1752 §. 45.

Emedan tillförene ej skall wara stadgadt, huru, eller inom hwilken tid, ändring må sökas uti de mål, som angå Städernes enskilda Deconomie och hushållning, samt en god Politie, och hwaruti, enligt Kongl. Resolutionen på Städernes Beswår af år 1723 §. 25, Kongl. Maj:ts och Rikens Collegier sig icke få blanda, utan komma sådane Mål, wid ändrings sökande, Kongl. Maj:ts egit höga och Nådiga bepröfwande att i underdånighet hemställas; Ty har Kongl. Maj:t härmed i Nåder wäl förlara: Det, enär Magistraten gifwer något Utslag i sådane Mål, hwilka, efter serkilda Stadgar och Resolutioner, Öfwerståhållaren och Landshöfdingarne med Magistraterna tillhöra, att igenom Utslag afhjelpa, och Collegierne icke tillkommer att skärskåda, utan hos Kongl. Maj:t allena kunna och böra rättas, må den, som med Magistratens Utslag misnöjd är, till alla delar iakttaga det, som 42 §. af 1739 års Kongl. Resolution på Städernes Beswår stadgar, och inom

den tid, som Kongl. Förordningen af d. 2 Junii 1736 för hwarje Landsort utsätter, sina Beswår hos Kongl. Maj:t i underdånighet ingifwa. Men uti Stockholm inlemnas Beswären, i anledning af 9 Cap. 1 §. Ut-Balken, inom flocken tolf, å femtonde dagen, den oräknad, då Utslaget föll. Och böra Magistraterna, jemwål wid dese tillfällen, iakttaga allt hwad förberorde 42 §. af 1739 års Resolution innehåller, på det den, som är okunnig om sättet till ändrings sökande hos Kongl. Maj:t, må derom få nödig kunskap. 52 §. ib.

Emedan Kongl. Resolutionerne uppå Städernes Allmänna Beswår af åren 1723 och 1752, den förra uti 25 §. och den sednare uti 45 och 52 §. §. stadga och förmä, det Landshöfdingarne böra deltaga uti sådane Magistratens Utslager uti de i Städerna förefallande Politie- och Deconomie-mål, hwaruti ändring och rättelse får sökas omedelbarligen hos Kongl. Maj:t: men förfarenheten wisat, det sådant sällan händer, utan hafwa, efter Magistraternes anwisingar, underdånige beswår hos Os blifwit andragne, merändels öfwer sådane Utslager, hwarwid ej sinnas kunnat, att Landshöfdingen i orten med Magistraten lagt gemensam hand; Fördenfull och som ett slikt Landshöfdingarnes deltagande i Magistraternes Utslager icke eller beqwämligen och utan oläglig omgång kan ske, särdeles i de Städerna, som från Landshöfdingesätet äro aflägs; Så och på det en billig och rätt ordning härutinnan winnas måtte; har Kongl. Maj:t för nödigt ansett, att hwad i ofwannämde Kongl. Resolutioner förordnadt är, i så måtto förklara, att uti de Utslager, som Magistraten allena, och utan föregångan communication och öfverläggning med wår Befallningshafwande gifwit öfwer sådane Deconomie och Politie-mål, som ofwannämde äro, må den, som dermed ej åtnöjes, beswår anföra hos weberbörande Wår Befallningshafwande inom 14 dagar efter erhållen del af Utslaget, hwarrefter och sedan Landshöfdingen dess Utslag gifwit, det först må wara en klagande öppet, att saken Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning understålla inom den tid, som uti ofwannämde 45 och 52 §. §. af 1752 års Kongl. Resol. förefskrifwen är. K. Förkl. d. 20 Dec. 1773. Innehållande 13 §. 3 Mom. i K. Maj:ts Ordning för Dess och Rikets Canzli den 23 Oct. 1809, att till Kammar-Expeditionen höra mål, som angå Städernes Jord, deras Police och Deconomie. *)

3. §.

§ Alla upbud skal summan nämnas, för hwilken then jord, hus eller tomt upbiudes.

4. §.

*) Sålendes, enär Städernes Magistrater meddela utslag i frågor angående den Städerna underliggande jord eller deras öfriga oeconomic samt politie, äger den misnöjde anföra beswår hos Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i Länet inom fjorton dagar efter erhållen del af Magistratens utslag; Hwarrefter och sedan Kongl. Maj:ts Befallningshafwande jemwål utfärdat sitt beslut, den dermed misnöjde må hos Kongl. Maj:t i dess Kammar-expedition ingifwa underdåniga beswår före flocken tolf inom den i Kongl. Förordningen den 2 Junii 1736 utsatte tid, nemligen: från Stockholms stad å den femtonde dagen; Från Uppland, Stockholms Län, Södermanland, Westmanland, Nerike och Gestrikland å den 30:de dagen; Från Kopparbergs Län, Östergötland, Gellinge-land, Femtland, Herjedalen, Medelpad och Angermanland, å den 45 dagen; Från Söndbyings, Kronobergs och Calmare Län, Wermland, Skaraborgs och Elfsborgs Län, Gälland, Skåne, Blekinge, Dahl, Götteborgs och Bohus Län samt Wester och Norrbottens Län, å 60 dagen; samt från Gottland å 90 dagen, den oräknad, då utslaget föll.

Skulle åter Magistraten gemensamt med Landshöfdingen hafwa fattat sitt beslut, åligger det den misnöjde att inom åtta dagar tillkännagifwa sitt misnöjde samt derefter, inom den här ofwan i 1736 års Förordning stadgade tid, till Kongl. Maj:t och dess Kammar-expedition, ingifwa underdånige beswår; Om hwilket allt parten och bör i Utslaget fullständigt underättas i förenlighet med förefskriften i 42 §. i Kongl. Resol. på St. Besw. d. 12 April 1739.

4. §.

Säljer man jord, hus eller tomt, then han förr til annan såldt hafwer; ware thet köp giltt som förft giordes, och böte then, som twem ett sålde, fietteleden af köpessillingen, och skadan åter.

Förpantar man jord, hus eller tomt till flere än en, 9 C. 5 §. F. B.; Städjer någor hemman å landet, eller leger hus och gård i staden till fröanne, 16 C. 16 §. F. B.; Säljer man twem ett (af hösören), 1 C. 5 §. F. B.; Leger man twem ett, 13 C. 2 §. F. B.

5. §.

Nu kan skattejord utom börd säljas: är thet kronoskatte, hembuade thet kronan, och thet som frälsekatte är, honom, som frälserätt ther å äger, innan tredje uppbud ther å tages, och hafwe the macht then jord at lösa, och sedan lagsarten fullfölja låta, som sagdt är.

Hwad Håradshöfding åligger, när uppbud sökes å fast gods, deraf kronan äger räknan, 2 C. 4 §. F. B.; Innom hwad tid börd- och lösnings-talan anställas bör, och huru bördeman tillgodomjuter de uppbud, som för köparen stredde äro, 5 C. 1 §. F. B.

Då Krono-Skatte-Hemman säljes utom Börd, må hwarken af köparen eller genom Domarens åtgärd, såsom hittills skedd, Hembud deraf göras til Kongl. Maj: och Kronan. K. Förordn. d. 21 Febr. 1789, S. 3. Men Frälse-Skatte-Hemman skall hembudas räkntägaren inom tre månader efter första uppbudet, se K. Förordn. d. 13 Jun. 1800 wid 1 §. d. C.

Alldestund de hemman, hwilka Drottning Christina genom Donationsbref af d. 12 Nov. 1646 anslagit Wadstena Krigsmanshus, finnas wara upplätne under rätt Adelig frälsefrihet, och dessa hemman följaktligen, så länge Krigsmanshuset äger räknan, men äboen skatterätten, äro att anse för frälsekatte; Fördenfull och i anledning af en på nådig befallning för några år sedan verkställd undersökning, angående de i Småland och Westergötland belägne Krigsmanshus-hemman, samt då det uti 4 Cap. 5 §. F. B. föreskrifne hembud, genom 1789 års Förordning om Skatteköp, allenast i ansende till Krono-Skattehemman är upphäfwit, har K. Maj: förswat skäligt och genom Nådigt Bref till Krigs- och Kam.-Collegierne af d. 2 Junij innewarande är täckts förklara, Krigsmanshuset lika med andre frälserätts-innehafware, böra njuta den rättigheten, att, när något uti 1646 års högstberörde Donationsbref inbegripet Krigsmanshus-hemman hädanefter säljes utom börd, det då bör Krigsmanshuset hembudas, och Krigs-Collegium således äga, att, innan laga stånd åkommer, sådane hemman för Krigsmanshusets räkning inlösa emot de emellan Köpare och Säljare betingade willkor, deraf så för godt och nyttigt förswas; Men som Donationsbrefwet förmodligen ej warit för Domare och Köpare så kändt, att de kunnat finna sig öfvertygade om Krigsmanshusets å hemmanen ägande Frälse- och deraf följande hembudsättighet, så har Kongl. Maj: i nåder ansett den samma ej böra sträckas till rubbande af de, sedan 1789 års Förordning utkom, skedd försäljningar af Krigsmanshus-hemman utom börd, derå laga stånd kommit, hwarigenom många och betydliga hemulstrågor och Rättegångar skulle kunna uppstå. Krigs- och Kam.-Coll. Kung. d. 10 Oct. 1806.

Endå deremot K. Donationsbrefwet af år 1683 icke omnämner någon frälserätt, utan blott anslår 2000 Daler Smits ränta till Krigsmanshuset utan någon dispositionsrätt till hufwa hemmanen, hwilket och instämmer med både 1683 och 1684 årens Tordeböcker, der hemmanens anslående kallas en Inbening; så, och wid jemförande med 11 §. af 1741 års K. Resol. på Allm. Besw., har Kongl. Maj: funnit, det Krigsmanshuset i grund af Donationsbrefwet ej äger påstå någon frälse- eller dispositionsrätt till hemmanen i Elfsborgs Län, följaktligen ej eller rättighet till hembud af dem, som säljas utom börd. K. Br. d. 2 Junij 1806.

Wid Domkyrko-Skatte-hemmans försäljning utom börd, bör Domkyrkans rätt till hembud å desse hemman icke eftergifwas, utan begagnas antingen till skat-

terättens inlösen, då det med Kyrkans fördel kan ske, eller till en wis erkänsla för löserättens affägelse, såsom med Danwicks Hospital-hemman tillgår, och skall, om denna rätt göres Domkyrkan stridig, den samma i laga ordning å Kyrkans wagnar utföras. K. Br. d. 27 Aug. 1817 och den 10 Oct. 1822. Warandes genom K. Br. d. 26 Oct. 1827 förklaradt, att wid de tillfällen då Lunds Domkyrko-Råd icke sjelf inlöser de, utom börd, försälde Domkyrko-Skatte-hemman, Kyrko-Rådet icke äger att af Weberbörande äfka högre afgift, än en procent af köpessillingen.

De uti 13 §. af Resolutionen på Krigsbesätets besvär d. 16 October 1723, och Resolutionen på Allmogens besvär d. 17 December 1734, meddelte stadganden, angående Ruffhållares rättighet till löfen af Augments-hemman, enår de utom börd säljas, hafwa, såsom äldre än Allmänna Lagen, och uti den samma icke äberopade eller införde, derigenom till all kraft och werkan upphört. K. Kung. d. 14 Jul. 1815.

Hwad wid Satu af Hospitals Skatte-Hemman utom Börd är af Landshöfdingen at iagtaga, ses af 11 §. i K. Instr. d. 28 Apr. 1791, anteknad wid 5 Cap. 1 §. denna Balk.

6. §.

Köper man thet, som å annars jord och grund i staden bygd är; så skal han thet honom lagliga hembuada.

Om tid för hembud at widerboende och nabo, 7 C. 1 §. F. B.; I byggnad å annars grund i staden eller på landet hafwa jord-ägare företräde till åbyggnaden, 17 C. 6 §. F. B.

7. §.

Ej må någor sluta köp, eller skifte med öfwer-maga *), jungfru eller wanwettig om theras jord. Sker thet; ware ogildt, och lagsart therå förbuden.

Kan yngling sig något förwärfwa, theröfwer må han sjelf råda, sedan han femton år gammal är, 19 C. 1 §. F. B.; Mö stände alltid under förmynderskap, 2 §. ib.; Then för wanwett ej kan wärda gods sit, warde under förmyndare ställd, 4 §. ib.; Ar näst bördeman öfwer-maga, eller mö, eller wanwettig, 6 C. 4 §. F. B.

Alla Obligationer, Reverser och Förskrifningar, som äro utgifne af någon ommyndig, eller uti Föräl-drarnas lifstid, och utan deras samtycke, af sådane, hwilka njuta underhåll af Förälbrar och anhörige, skola ej äga någon förbindelse till betalning, och böra således icke inlösas. Samma lag ware i dy fall med Köp-bref, Förpantningar, eller andre Afhandlingar om lös och fast egendom, som af sådane personer utgifnas, så att de ej någon werkan hafwa skola. K. Förordn. d. 7 Jun. 1749, §. 4.

8. §.

Tränger förmyndare at sätta något af the ommyndigas fasta arf, til theras födo och nödiga upfostring; wise in för Domaren råta nöd; och så Domaren ther öfwer hört nästa fränder, som i Riket äro, och han til thet köp samtycke gifwit, samt laga stånd sedan therå kommit, ware thet köp fritt för theras klander, så the myndige blifwa.

Förmyndare må ej bortfälja ommyndigas fasta gods, utan i nöd och trångmål, 22 C. 3 §. F. B.; Omnyndige barns rätt till födo och upfostran efter stånd och wärde, 17 C. 4 §. och 22 C. 2 §. F. B.; Närmasse Skyldeman, 3 C. ib.; När laga stånd åkommit, 4 C. 1 och 2 §. F. B.

Huru förhållas skall då Län will sökas å omnyndigs fasta gods, se antekn. wid 9 Cap. 1 §. d. Balk.

9. §.

*) Öfwer-maga betyder egentligen impuber, icke manbar, en person hwaras fysiska och moraliska förmögenheter ännu icke äro utvecklade; Motsatsen af magande madr, mogande man, af maga posse kunna, för-må. Ihes Gloss. Sv. Huru öfwer-maga i brottmål anses, inbentas af 13 C. 2 §. F. B., 3 C. 2 §. 12 C. 2 §., 22 C. 1 §., 31 C. 1 §., 37 C. 1 §., 41 C. 2 §., 42 C. 4 §., 50 C. 1 §., samt 53 C. 4 §. M. B.

9. §.

Ej må then, som å skattskyldig jord sitter, genom köp, gifte, eller å annat sätt, något fördraga och minska af thet, som thertil med rätta hörer: gör thet någor; ware ogilt.

Konungens ombudsman hafve ej wäld, Kronans rätt genom försökning minska, ej heller bonde den jord, som skattskyldig är, 20 C. 3 §. R. B.

Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning, angående grunderne och wilkoren för Hemmans klyfning, samt afföndring af jord eller andre lägenheter från hemman: Gifwen Stockholms Slott d. 19 December 1827.

Wi CARL JOHAN, &c. &c., Göre weterligt: Att sedan Wi, med anledning jämwäl af Rikets Ständers hos Df gjorde underdåniga framställning, rörande jemnkningar och tilläggningar i de om hemmans klyfning och jords afföndring från hemman hittills gifne Författningar, efter alla wederbörandes hörande, i sammanhang med Wår under den 4 sistledne Maji utfärdade Nådiga Stadga om Skiftesverket i Riket, tagit dessa wigtiga frågor i hela sin widd under Nådiga det öfwerwägande; Och Wi derwid, till ytterligare beredande af Landets uppodling och folkmångdens förökande, funnit angelägit, att grunderne för hemmans klyfning i allmänhet, öfwenfom, i förening dermed, de wilkor, hwarunder jord eller andre lägenheter från hemman må afföndras, blifwa i alla delar närmare stadgade och bestämde, samt så lämpade, att de både öppna lättade tillfällen för den idoge, men mindre förmodne, till bosättning och sjelfbestånd, utan att medföra de olägenheter, som af en för wida utsträckt klyfning af skattdragande hemman kunna uppkomma, och derjemte bereda honom full säkerhet i besittningen af sin lagligt förwårwade jord, såsom den kraftigaste uppmontran till densamma uppodlande och förbättrande; Så hafwe Wi, i följd häraf, i Nåder pröfwat godt, att, endast med de undantag, som i denna Wår Nådiga Förordning öfwenföres, upphäfwa hwad i dessa ämnen, så wäl för hela Riket i allmänhet, som särskildt för wise orter, hittills warit förefriswit, samt i skället derutinnan i Nåder stadga och förordna, som följer:

1. Cap.

Om Hemmans klyfning.

1. §. Frälse-Skatte och Krono-Skattehemman, Krono- och Skatte-Rusthåll samt de Krono- eller andre publice hemman, som under stadgad äborätt äro upplätne, så klyfwas till hwad hemmantal som helst, allenast en äbo å den utklufne delen är besuten.

2. §. Besuten kallas den äbo, som af sin hemmansdels afkastning i wanliga år kan påräkna bergning och jämwäl deraf utgåra de med hemmansdelen förenade utskylber; och ty erfordras till besutenhet under benämning af hemman, att till hemmansdel finnas så goda ågor af åker, ång och betesmark, att, med begagnande af tillgänglige odlingslägenheter, ett hushåll af minst tre arbetsföra personer må kunna af ågorens behållna afkastning underhållas; börande ången och betesmarken owilkorligt wara af den widd och godhet, att, med tillhjälp af halmfodret från åkeren och löfslägt, en häst eller ett par dragorax, två å tre kor och fem å sex får eller getter deraf kunna winter- och sommarfödas, allt efter hwarje orts särskilda beskaffenhet.

3. §. Är hemman så beläget, att en äbo af andre näringar, såsom fiske, sjöfart eller dylikt, kan hafwa säker och ständig försörjning, då bör sådant, wid fråga om besutenhet, i särskild beräkning dertill ingå.

4. §. Wid klyfning af hemman, som under Bergslag hörer, bör särskildt afseende fästas derå, huruvida sådan klyfning, utan skada för ortens bergshandtering och öfwenlytt för utgörandet af de hemmanet i denna del äliggande skyldigheter, må kunna äga rum; och skall derföre, innan fråga om klyfning af sådant hemman af Domstolen afgöres, wederbörande Bergmästares yttrande derom afgifwas.

5. §. Af Säteri, Rå och Kårs-, och Frälsehemman må klyfning, såsom hittills, obehindradt verkställas, så länge annorlunda icke warder förordnad.

Rörande klyfning af Lotshemman gälle och, hwad derom i Wår Nådiga Förordning angående Lots- och Bål-Skrattningen i Riket af den 16 Maji detta år, samt i Förvaltningens af Sjö-Ärenderne och Wårt och Rikets Kammar-Collegii Rungörelse den 15 September 1823 är förefriswit.

6. §. Äga twenne eller flere del i sådan särskild bebyggd och besutten hemmansdel, som efter de i 2., 3. och 4. §. S. stadgade grunder icke vidare klyfwas får, ware då störste lottägaren i den hemmansdel berättigad, att obesutten del till sig lösa. Äro delägarene liklottige, warde lösningsrätten genom lottning bestämd. Dernäst ware andre delägare i hemmansnumret, den minste delägaren först och den störste sist, till lösningsrätten berättigade; dock må ingen, hwars ågor äro så belagne, att den obesutne lotten ej med dem kan sammanläggas, af denna lösningsrätt sig begagna.

7. §. Är genom utslag förklaradt, att hemmansdel icke tål klyfning, och kan sedan wisas, det samma hemmansdel blifwit så förbättrad, eller att andre sådana omständigheter inträffat, att klyfning deraf bör tillåtas; ligge förra utslaget icke i wägen för ny pröfning, ändå att det laga kraft wunnit.

8. §. Frågor om hemmans klyfning skola af Hårads-Rätt upptagas och afödmnas, hwarest målet genom wad till Lagmans-Rätt, samt vidare i den ordning, som för twisemål i allmänhet stadgad är, fullföljas må; kommande äfwen redan wäcte, men ännu icke afgjorde frågor om klyfning af Krono- och Rusthållshemman, att till Hårads-Rätts afödmnande öfwerlemnas.

Wid frågor om klyfning af Rusthåll, indeladt till Cavalleri-Regemente, som ej för beständigt affuttit, skall wederbörande Krono- och Regements-Ombud Wår och Kronans derunder beroende rätt, i afseende på rustningskyldighetens behöriga utgörande, lagligen iakttaga och bewaka.

9. §. Om, i följd af särskilde förhållanden inom något Län, jemnkning eller förändring i de, rörande grunderne för hemmans klyfning i allmänhet nu stadgade förefrisster, skulle för samma Län anses afnöden, må Wår Besallningshafwande derom underdånig anmälan göra, då Wi wilje i Nåder tillse, huruvida något särskildt stadgande för ett sådant Län lämpligen må i ämnet kunna utfärdas.

2. Cap.

Om Afföndring af jord eller andre lägenheter från hemman.

1. §. Ägare af Frälse-, Frälse- och Krono-Skattehemman hafwe rätt att, med wilkor, som här nedanföre sägs, och utan att besutenhet dertill erfordras, af hemmanets jordrymd till en eller flere uppläta till och med en tiondel, ware sig för alltid under full ägande rätt, eller till besittning på wis tid, hwilken tid dock icke får sträckas öfwer femtio år; dock må till upplåtelse från hemman af Fidei-Commis natur icke annorlunda gälla, än så widt med Lag och Fidei-Commis-bref instämmer.

Från de under stadgad äborätt upplätne Krono-, Krono-Rusthålls eller andre publice hemman ware dylikt afföndring tillåten, dock ej med annan rätt, än Författningarne för besittningen af sjelfwa hemmanen förefriswa.

Sådane afföndringar, nu nämnde äro, må icke ske från Nyhemman å Kronans mark, så länge frihetsår för hemmanen ätnjutas eller desamma icke i skog och mark bestämde områden erhållit.

2. §. Äfndar innehafware af hemman, hwartill mera än wanlig ågorymd hörer, att större afföndring, än en tiondel deraf, verkställa, må han sådant anmäla hos Wår Besallningshafwande, som har att frågan, jemte sitt yttrande deröfwer, Wårt och Rikets Kammar-Collegii pröfning understålla; ägande Wårt och Rikets Kammar-Collegium här om så förordna, att å ena sidan säkerheten för hemmansbrantans och öfrige skyldigheters framtida utgörande må vara förwårad, och å den andra jordens odling befördras.

3. §. Lägenhet, som från hemman afföndras efter

ter hwar i 1. §. tillåtit är, skall i Geseborgs, Wester-Norrlands, Jemtlands, Westerbottens och Norrbottens län innehålla minst sex, samt i öfrige delar af Riket, minst fyra tunnland duglig jord; dock må från hemman, beläget inom en mil från Stad eller Köping, sådan lägenhet af minst ett halft tunnland, under besittning på wiß tid som i 1. §. sägs, kunna afföndras. Lägenheten skall till sina gränser noga bestämmas i en enda formlig, till afhägnad beqwäm, samt från hemmanets egen äbyggnad affskild lott; och må odal-åker eller ång icke dertill användas.

4. §. Å lägenhet, som från hemman afföndras, ehwad den upplåtes för alltid eller på wiß tid som i 1. §. sägs, skall årlig afgäld läggas i spannemåt, dagsverken eller annan räntepersedel, som allmännaft i orten är att tillgå; och må den afgäld ej vara mindre, än att den motsvarar hwar af hela hemmanets räntor och öfrige allmänna utskulder, wid jemförelse af ågornes storlek och beskaffenhet, å den afföndrade lägenheten belöper. Hvarfwer hälle Wår Befallningshafwande hand; och ty skall afhandling, hwarigenom jord från hemman söndrad blifwit, ingiswas till Wår Befallningshafwande, som den öfwerenskomne afgälden pröfwar och, der den tillräcklig finnes, fastställer.

5. §. Wid afföndring af lägenhet må wiße år utfättas, under hwilka frihet från afgäldens utgörande till fram-hemmanet tillgodonjutes. Ej skola dock i något fall sådane frihetsår vara flere än femton, räknade från den tid, lägenheten tilltrådes.

6. §. Klyfwe lägenhet, som för alltid från hemman upplåten är, ware hemmans-innehafwaren berättigad, att hwarje sådan kluften del, som ej innehåller den widd af duglig jord, i 3. §. stadgad är, mot skäligen lösen till hemmanet återwinna.

Ej må innehafware af lägenhet, som på wiß tid upplåten är, den lägenhet utan hemmans-innehafwarens tillstånd på annor man öfwerlåta. Efter det, gånge lägenheten, om hemmans-innehafwaren det yrkar, till hemmanet åter emot skäligen lösen. Dör innehafware af sådan lägenhet för, än besittningstid ute är, åge enka och arfwingar rätt att lägenheten behålla under de wilkor, som wid upplåtelsen tingade blifwit. Wid besittningstidens slut återfaller lägenheten till hemmanet utan erfättning eller lösen; ehwad förbehåll wid upplåtelsen derom kan vara gjordt eller ej; innehafwaren af lägenheten obetaget, att derifrån afflytta honom tillhörig äbyggnad eller stängsel, der ej hemmans-innehafwaren den lösa will.

7. §. Will innehafware af Woställe eller publikt hemman, som icke under stadgad åborätt besittes; Kungs- och Kungs-ladugårdar samt öfrige under Kronans omedelbara dispositionsrätt warande hemman likwäl undantagne, jord på wiß tid, i enlighet med nu stadgade allmänna grunder, upplåta; göre ansöknin gderom hos det Embetswerk, under hvars allmänna wård och insende Wostället eller hemmanet är ställt, hwilket Embetswerk, efter wederbörandes hörande, med afseende å Woställets eller hemmanets framtida nytta och förkofran, åger att, då skäl dertill finnes, sådant tillåta och wilkoren bestämma.

De afföndringar af jord under ägande rätt, som enligt förre Enkliffs-författningar i behörig ordning skett från Woställen, åge framtida bestånd.

8. §. Hemmans-innehafware åger, så länge han ränta och öfrige utskulder för hemmanet riktigt utgör, sjelf uppbåra den afgäld, som för afföndrad lägenhet erläggas skall; men briffer han deri, bör Kronans uppborðsman samma afgäld, der den icke redan för året finnes wara af lägenhets-innehafwaren betald, till den bristande räntans och andre hemmans-skyldigheters utgörande uppbåra.

9. §. Har någon genom arf erhållit lott i hemmansdel af den i 1. §. 1. mom. omnämnde natur, och är samma lott så ringa, att han ej efter grunderne i 1. Cap. af denna Wår Nådiga Förordning kan få den besitta; ware han då berättigad, att winna utbrytning för sin lott i en så beskaffad lägenhet under full ägande rätt, hwarom 1., 2., 3., 4. och 5. §. S. af detta Cap. handla, såwida hinder icke deremot finnes möta;

och warde lägenhetens storlek i förhållande till arfslotten, under iakttagande af de i nämnde §. S. stadgade wilkor, bestämde af Domaren, der ej wederbörande derom i godo åsämjas.

Företrädesrätt till utbrytning af sådan lägenhet flere arfwingar emellan bestämmes efter enahanda grund, som angående lösen ur jord arfwingar emellan stadgad är.

Ej må annorledes, än i 2. §. sägs, af hemmansdels jordrymd för arftagare utbrytas mera, än en tiondedel, deruti inberäknadt hwar förut från samma hemmansdel kan afföndradt wara.

10. §. Dullqwarnar, och särskildt skattlagde Fiffen, Bruk, Stampar eller andre wattenwerk, Fabriker, Garfwerier med flere dylike anläggningar, hörande till hemman af den i 1. §. upptagne natur, må derifrån för alltid eller på wiß tid, efter hwar i samma §. sägs, kunna afföndras, jemte nödigt utmål af jord intill desamma. Å denna jord bör, på sätt och under wilkor här öfwan i 4. §. sagdt är, årlig afgäld till hemmanet läggas, och derest Dullqwarn skulle finnas i hemmanets ränta vara innebegripen, bör på lika sätt wiß andel af samma ränta i den afgäld intagas.

Will någon till anläggning af sådane werk och inrättningar, som i föregående mom. nämnde äro, på lika sätt från hemman afföndra wattenfall med mark derintill, eller annan till sådan anläggning tjenlig lägenhet, hafwe och der rätt till, med wilkor att, som här förut sägs, wiß årlig afgäld å jorden lägges. Warder werk eller inrättning af nämnde beskaffenhet neblagd och icke inom tio år åter upptagen, eller warder sådan anläggning icke fullbordad inom tio år från det laga kraft ägande tillåtelse dertill wunnits, gånge lägenheten, när påstående derom af wederbörande wäcks, till hemmanet åter emot lösen.

Hwad i denna §. stadgadt är, Kommer dock icke att göra någon ändring i hwar Wårt och Rikets Kammar-Collegii Kungörelse af den 27 Januarii 1823*) rörande strömfäll å Kronohemmans eller Kronojords område innehåller.

11. §. Hörer till hemman af den natur, som i 1. §. sägs, sådan mose, som odlingsbar, men i des närwarande skick onyttig är, och innehåller desamma minst åtta tunnlands widd, eller deröfwer; will hemmans-innehafwaren den lägenhet å annor man, såsom i nämnde §. sägs, för alltid, eller på wiß tid, med eller utan skattfrihet till odling upplåta, hafwe der wäld till, åfwen om den öfwerstiger tiondebelen af hemmanets hela ågorymd; söke dock tillstånd dertill hos Wår Befallningshafwande, som, sedan mosens onyttiga beskaffenhet i des närwarande skick blifwit behörigen utröndt och styrkt, åger sådant tillstånd meddela.

Har Woställe, eller något icke under stadgad åborätt upplåtit publikt hemman, Kungs- och Kungsladugårdar samt öfrige under Kronans omedelbara disposition warande hemman dock undantagne, i sådan lägenhet del; då skall på Wårt Nådiga bifall hero, om och med hwar wilkor dylik upplåtelse deraf på wiß tid ske må.

12. §. Med jord eller annan lägenhet, som från Frälse-, Frälse-Skatte- eller Krono-Skatte-hemman till full ågo upplåtes, efter hwar här förut sägs, skall lagfaras, såsom om jordafång stadgad finnes. Har upplåtelsen skedd på wiß tid, warde afhandlingen intecknad och inteckningen förnyad, på sätt om lego af jord i Kgl. Förordningen af d. 13 Junii 1800 föreskrifwes. Med afhandlingar om afföndring af jord eller lägenhet från de under stadgad åborätt upplåtene Krono- eller Krono-Rusthålls- eller andre publice hemman förfares, som då åborätt å slike hemman öfwerlåtes.

Jord eller lägenhet, som för alltid från hemman är afföndrad, bör till framtida rättelse i Kronans Förbebot antecknas, hwarfwer Wår Befallningshafwande åger hålla hand.

13. §. År jord eller lägenhet, som efter hwar i 1., 9., 10 och 11 §. S. sägs, från Frälse-, Frälse- eller Krono-Skatte, samt under stadgad åborätt upplåtit Krono-

*) Införd wiß 20 Cap. 7 §. B. B.

Krono-, Krono-Rusthålls- eller annat publikt hemman afföndras får, på annat sätt eller under andra villkor upplåtas, än nu tillåtit är; warde sådan ägd-afföndring, när påstående af wederbörande wädes, efter derom för hwarje fall här ofwan stadgade föreskrifter, rättad och jemnfad, samt äge sedan bestånd, der den i öfrigt laglig och gällande sedan pröfwad; och njute den, som deraf lider, skäligt skadestånd. Åtnöjes icke innehafwaren af den afföndrade jorden eller lägenheten med sådan rättelse och jemnkning, eller kan den icke ske; gånge då jorden eller lägenheten till hemmanet åter emot skälig löfen.

14. §. Är af jord, som till afföndring tillåten är, större andel, än som svarar emot en tiondedel af hemmanets ägorymd; för alltid från hemman af den i nästföregående §. nämnde natur, utan behörigt tillstånd, afföndrad; och will innehafwaren, då klander derå af wederbörande wädes, under åtagande af andel i mantal och ränta i förhållande till hemmanets ägorymd, hela den jord behålla; hafwe han och dertill rätt, der han, efter de i 1 Cap. af denna Wär Nådiga Förordning stadgade grunder, pröfwad kunna samma jord få besitta. Lag samma ware, om från hemman af enahanda natur jemwäl odal-åker eller äng blifwit för alltid skild; och warde, i båda dessa fall, den afföndrade jordens andel i mantal och ränta bestäm i den ordning, Skattläggnings-författningarne innehålla, med förbindelse för innehafwaren, att räntan dertill och öfrige allmänna skyldigheter, utan åtnjutande af frihetsår, utgöra. Det mantal, som å så beskaffad jord bestämmes, warde från stam-hemmanets mantal afträdnadt, och utskyldearne å detta sednare, i förhållande dertill, minskade.

15. §. Afföndring af jord eller andre lägenheter från Säteri, Rå och Rör- samt Insöckne Frälse-hemman ware såsom hittills tillåten, intill dess annorlunda stadgad warde.

I afseende på afföndring af jord från Lots-hemman, kommer hwad i Wär Nådiga Förordning om Lots- och Bål-Frättningen i Riket af den 16 Maji detta år, samt Förvaltningens af Sjö-Ärenderne och Wärts och Rikets Kammar-Collegii Kungörelse den 15 Septembris 1823 derom finnes förordnadt, att lända till efterrättelse.

16. §. Twister, rörande afföndring af jord eller lägenheter från de under stadgad äborätt upplåte Krono-, Krono-Rusthålls och andre publika hemman, skola på enahanda sätt, som twister, angående dylika afföndringar från Frälse- och Skatte-hemman, upptagas och fullföljas.

Klagan öfwer beslut, meddelte i de uti 2, 4 och 7 §. samt 11 §. 1 mom. af detta Cap. upptagne frågor, må anföras i den ordning, som för Ekonomimål i allmänhet stadgad är.

Hwad Wi genom denna Wär Nådiga Förordning sålunda stadgat och föreskrifwit, kommer till widare, och intill dess annorlunda derom kan warda förordnadt, icke att för Stora Kopparbergs Län wara gällande. Det alle etc.

Wi CARL JOHAN &c., Göre weterligt: att Wi i följd af Rikets nu församlade Ständers, up på Wär derom aflåte Nådiga Proposition, afgifne underdåniga yttrande, i Råder godfunnit stadga, att 1 Cap. 5 §. 1 mom. samt 2 Cap. 15 §. 1 mom. i Wär Nådiga Förordning den 19 December 1827, angående grunderne och villkoren för hemmansklyfning samt afföndring af jord eller andre lägenheter från hemman, skola erhålla följande lydelse, nemligen:

1 Cap. 5 §. 1 mom.

"Hwad sålunda angående hemmansklyfning å Frälse- och Skatte- och Krono- Skatte-hemman, Krono- och Skatte-Rusthåll, samt de Krono- eller andre publika hemman, som under stadgad äborätt äro upplåte, blifwit förordnadt, gälle äfwen för Säteri, Rå och Rör- samt alla slags Frälse-hemman, dock, hwad Säteri angår, utan ändring af hwad Allmänna Laggen, rörande klyfning af sådane hemman wid arfstägt eller börd, innehåller."

2 Cap. 15 §. 1 mom.

"Hwad nu angående afföndring af jord eller andre lägenheter från Frälse- Frälse- och Krono-Skatte-hemman stadgad är, gälle äfwen för Säteri, Rå och Rör- samt Insöckne- Frälse-hemman; dock att af dessa hemmans jordrymd till och med en femtedel må upplåtas, och att de från sådane hemman hittills skedde jord-afföndringar, hwilka icke strida emot förra Författningar *) , icke derigenom rubbas."

Derjemte hafwe Wi, med anledning af Rikets Ständers hos Ds i ämnet gjorde underdåniga framställning, i Råder förordnat, att 2 Cap. 3 §. af ofwanberörde Nådiga Förordning skall lyda sålunda:

"Lägenhet, som från hemman afföndras efter hwad i 1 §. tillåtit är, skall i Geseleborgs, Wäster-Norrlands, Jämtlands, Wästerbottens och Norrbottens Län innehålla minst sex, samt i öfrige delar af Riket, minst fyra tunnland duglig jord; dock må från hemman, beläget inom en mil från Stockholm och Götheborg samt Städerne af första och andra Classerne, och inom en half mil från öfrige Städer samt Köpingar, allt från Städernes och Köpingarnes skatt räkndt, sådane lägenhet af minst ett half tunnland, under besittning på wiß tid som i 1 §. sägs, kunna afföndras. Lägenheten skall till sina gränser noga bestämmas i en enda formlig, till aflygnadt beqmwad, samt från hemmanets egen äbygnadt affskild lött; och må odal-åker eller äng icke dertill användas." Kongl. B. d. 14 Nov. 1829.

Krono-lots-hemman och lägenheter få icke klyfwas eller mindre delar och tillhörigheter derifrån söndras. 9 Art. 159 §. af Kongl. Lots-Regl. den 16 Maji 1827.

Härads-Rätterne äga icke, att å Bergsmans-hemman tillåta så kallade undantag och fördelar, och å dem sedan wid försäljning meddela fasta utan att förut hafwa inhemtadt Bergmästarens och Bergs-domstolens yttrande, om sådane undantag och klyfningar kunna utan Bergs-bruketts skada, möjligen medgifwas. Kongl. B. den 7 Oct. 1807.

Snom

*) Dessa äro i allmänhet: Kongl. Placat och Förordn. emot skatte samt Krono-hemmans delning och förminskande af d. 2 Maj 1673; Kongl. Ref. och Förkl. deröfwer d. 16 Mars 1675; Kongl. Majits förnyadt Placat och förordn. d. 21 Julii 1677 emot skattskyldig jords delning och förminskande; Kongl. Ref. på Adelsns besw. d. 29 Oct. 1680, §. 42, och på Allmogens besw. d. 22 Nov. s. å. §. 10; Kongl. Ref. och Förkl. öfwer sifnämnde Placat, d. 12 Mars 1682, samt Kongl. B. d. 1 Julii och Kongl. Ref. på Adelsns besw. d. 23 Dec. s. å. §. 15; Kongl. Ref. på allmogens besw. d. 3 Jan. 1683, §. 40 och 41 §. §.; Kongl. warningen d. 7 Apr. 1685, att icke uti dömmande följa 1677 års Placat angående de ägor och lägenheter, som före den tiden blifwit genom köp och byten lagde under Konungs- och Sättes-gårdar; Kongl. B. d. 17 Mars 1690, och d. 14 Aug. s. å., innehållande förklaring i wißa mål, öfwer nyssnämnde Placat; Kongl. Ref. på Krigs-befällets besw. d. 16 Oct. 1723, 13 §. och d. 18 Aug. 1752, §. 2, innehållande, att med alla indelnings-hemman i gemena skulle förhållas efter Placaterne af 1673 och 1677; Kongl. Förbudet d. 28 Sept. 1762 emot en sådan handel, hwartigenom wißa delar af skog och mark ifrån Skatte-hemman afföndrades; samt Kongl. Ref. på Allm. besw. d. 9 Dec. 1766, 51 §., deri stadgas, att ingen härlighet, ehwad namn den hafwa funne, sidi mot 1677 års Placat skiljas från den Kronans egenbom, hwarunder den blifwit skattlagd. Wisande Kongl. Förordningarne om enskiftet i Skåne och Skaraborgs Län, den förra af d. 31 Mars 1803, 18 §. och den senare af d. 25 Julii 1804, §. 17, jemförde med 15 §. i allmänna Enskiftes-förordningen d. 2 Febr. 1807, huruledes af enskiftadt hemman, särskildta lägenheter kunnat till ewärdelig bestigning upplåtas; Och är genom Kongl. Majits Dom d. 26 Febr. 1825, (p. 6 i s. års Förf. Saml.) föcklaradt: "Att sedan Frälse-hemman tid efter annan fått sig ålagde och nu widkännas de fleste skatter och skyldigheter, som Skatte- och Krono-hemman i allmänhet åtfölja, söndring af ägor från Frälse-hemman, oaktadt sådane uti Placaterne af åren 1673 och 1677 eller deröfwer utkomne förklaringar icke omförmåtes, dock ware att hänföra till skattskyldig jords minskning."

Inom Öster- och Wester-Dalarna samt Gagnåfs Socken, må icke något hemman brytas till ringare delar än till $\frac{1}{2}$ -del och i öfriga trakten af St. Kopparbergs Län, ej mindre än till $\frac{1}{3}$ -del. Kongl. Br. d. 1 Maj 1693, d. 25 Maj 1699, d. 13 Julii 1725, och d. 20 Nov. 1786. Warände sedermera i 10 mom. af Kongl. Maj:ts Br. till Kam.-Coll. d. 17 Aug. 1804, angående Storfiskten och Strömrånningar i St. Kopparbergs Län, sålunda förordnad: "Sedan Wi uti Wårt Nådiga Bref af den 9 Jan. 1802 stadgat icke allenast, att å en besuttenhet i öfra Dale-laget och Sätters Fögderi bör kunna födas minst en häst, tre kor, sex getter och sex får, samt uti de öfriga Socknar en häst, fyra kor, sex getter och lika många får, hvilket stadgande, i anseende till fårens antal, Wi, uppå Landshöfdingens hemställan, nu i nåder godt funnit så förändra, att antalet af får, som fordras till hvarje besuttenhet, nedfattes för hela Länet till två eller tre på besuttenheten, utan ock, att nuvarande åboer, hvilka efter berörde utslafning kunna anses för ofullfuttne, likväl icke emot wilja måge rubbas utur deras små jorde-delar, utan att dessa wid skende förändringar, genom dödsfall, giften, eller eljest småningom, så sammanläggas, att deraf lagliga besittningar med tiden kunna uppkomma; så följer häraf, dels att ingen härefter får sälja en obesuttenhet till annan, än den, som förut äger jord, dels att, när storfisktet är verkställt, ingen äger rätt sälja en obesuttenhet till annan, än den, som äger jord i samma numer, och åga, i händelse annorlunda sker, delägarne i numern samma obesuttenhet lösa. Widare, och såsom en följd af ofwannämnde Wårt nådiga förordnande, kommer att iakttagas, att twänne eller flere hädanefter uti en, ehuru obesutten, ägares hand en gång sammankomne obesuttne hemmansdelar sedermera icke få åtskiljas: att lagfart och fasta å sådane småre jorda-delar, som icke innefatta besuttenhet, icke eller widare få åga rum: att all hemmansskifning eller skifning af jord under full besuttenhet, hvars pröfning, såsom ett hushållsmål, endast kommer att bero af Landshöfdingen, skall wara förbuden för det tillkommande och ifrån den stund allmänna storfisktet i någon Sockn begynnes eller remiss dertill utfärdas, samt att allt, hvad derifrån afwiker, kommer att anses för en nullitet, hvilken, utan afseende på hvad åtgärd Domstolar och Embetsmän funnat deremot taga, af Landshöfdingen bör försättas i sitt förva skick, samt att, om flere genom arf, köp, giftermål, eller annan laglig åtkomst tillfälligtvis sammanlagde obesuttne delar icke sammanmält till en besuttenhet inom en tid af högst tjugu år, räknad ifrån den dag storfisktet blifwit af Landtmätarne fulländadt, innehafwarne af dylika obesuttenheter, som wid storfisktet blifwit föreslagna att blifwa en besuttenhet, då böra lottas om besittningen af det hela, sedan likväl mätismän förut pröfwat, hvad löfen den afträdande skulle erhålla; dock åga de, som under tiden genom odlingar och jordförbättringar af en obesuttenhet beredt en full besuttenhet, njuta en sådan tillkommen full besuttenhet till godo, äfwen som den besuttne, hvilken när som helst kan wisa sig på sådant sätt hafwa af en besuttenhet tillskapat twänne eller flere, jemwål äger rättighet att dela den dubbla i twänne eller flere besuttenheter; öfverändes Wår Befallningshafwande wid ofwannämnde tids förlopp, sedan storfisktet blifwit fulländadt, göra sig undermåttad, hvilka obesuttne hemmansdelar wid den tiden ännu ej blifwit förenade, samt då besörja om verkställigheten deraf för dem, som han då, efter behörig undersökning och pröfning, icke finner emellertid hafwa genom odling blifwit så förbättrade, att de hwar för sig kunna utgöra en besuttenhet." — Och innehåller Kongl. Br. till Kam.-Coll. och Swea Hof-Rätt d. 6 Julii 1824, det skulle, ej mindre wederbörande Domhafwande i St. Kopparbergs Län förståndas, att icke widare bewilja lagfart och fasta å besuttne hemmansdelar, antingen de genom köp, arf, byte, gåfwa, förpantning, eller på annat sätt blifwit förwårswade: än äfwen de i 1802 och 1804 års ofwannämnde Kongl. Br. meddelte stadganden, genom

Konungens Befallningshafwandes försorg, ärligen i Länet allmänneligen kungöras *).

Soldater få ej, medelst stenrörs och lärns upprensande och aftrödjande, tilllösa sina afwittrade täppor, utan är rådligast att soldaten derifrån affär samt låter sig nöja med de under soldate-torpet tillslagne ågor. Kongl. Resol. d. 18 April 1698, 1 §. Och har, hwad angår allmogens klagan att ryttare, soldater och båtsmän skola wid sine boställen gjort inkräktningar öfwer thet som i knekte-contracterne och förordningarne bestås, Kongl. Maj:ts förordnat, thet the samme komma att utläggas och sådant att rättas efter bemänte Contracter och Förordningar; hwilket Landshöfdingarne åligger, enär wederbörande thes öfwer klaga, att till verkställighet bringa, så wäl som ock att hafwa ett noga inseende thepå, att sådane inkräktningar ej widare ske måge till fogarnes och mulbetets förminskande för wederbörande, som derutinnan del hafwa. Kongl. Resol. d. 28 Junii 1731 5 §. Se jemwål Kongl. Br. d. 15 Mars 1826 wid slutet af 17 Cap. d. 23.

Att Kyrkornes fasta egendomar icke tillflyndas någon minskning i den jord dem rätteligen tillhör, der öfwer åga Pastor och Kyrkowårbarne uppgitt hafwa, samt att hwad derifrån orättwist kan wara afhändt, eller någon skulle söka fränskilja, må lagligen återwinnas och förswaras, och böra Pastor och Församlingen utnämna något lagkunnigt och påliteligt ombud till desse twiisters utförande, emot ett skälligt och billigt arfwode, som af kyrkorne betalas; äfwen som Consistorierne förordna antingen Kyrkoherden i Församlingen, eller, då han är hindrad, någon annan till desse särskilda fullmäktigt och målets bewakande. I Hof-Rätten åligger desse Advocat-Fiscal, att desse mål å Embetswägnar fullfölja och bewaka, och så framt det å Kyrkans wägnar gjorde påstående i Hof-Rätten aflås, draga målet under Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning. Kongl. Instr. angående wården af Kyrkornes tillhörigheter i Malmöhus, Christianstads, Blekinge, Hallands samt Götteborgs och Bohus Län den 12 Apr. 1815, 3 p.

På allmogens klagan deröfwer, att åtskillige Krono-utjordar, hvilka af ålder lydt och blifwit brukade under wisa hemman och i Sorda-boken derwid anförde warit, skola blifwit utur hemmans-ågorne utbrutne, hemmansågorne fräntagne och andre personer tillerkände, ånskönt hemmans-ågaren årlig ränta för dem erlagt, har Kongl. Maj:ts förklarar, att sådane utjordar, som under hemmanets skatt äro begripne och af ålder lydt samt blifwit brukade till hemmanet, må derifrån ej skiljas eller utbrytas; men de utjordar, som stå i Kronans Jorde-böcker med särskild numer och ränta, så utbrytas och särskilde bebyggas, såsom ländande till folkets tillwäxt och utskylbernas förökande, dock med undantag af dem, som ehuru i Jorde-böckerne försejdes med särskild numer och ränta, likwål ej kunna igenfinnas eller utan swärighet samt hemmanets skada och affaknad, genom utbrytning derifrån skiljas; utan tillåtas hemmans-brukarne att dem hieselwa nyttja emot särskild ränta. Kongl. Resol. på Allm. Besw. d. 29 Nov. 1756, §. 47.

Uppodlingar med torp och nybyggen, som blifwit gjorde eller framdeles ske å Krono, Skatte- samt Prälse-ågor, böra albrig skiljas ifrån sine Wohl-städer, eller emot jordägarens wilja dragas ifrån desse fria och lagliga ågo och nyttjande. Deremot skola desse lägenheter wid jord-ransakningar och Skatte-wårderingar, utan någon särskild och ny ränta, skattens eller Skatte-skillingens förhöjande, förblifwa en rättmätig hugnad och belöning för åboens slit och arbete, hemmanet till gagn och underfridd; Äfwen som de för alltid frän all rotering befrias. Kongl. Br. d. 18 Febr. 1757 och Resol. på Allm. besw. d. 10 Sept. 1743, §. 20.

Torp och lägenheter, som på längre eller kortare tid äro afföndrade frän sin rätta bolstad, och sådane, som

*) Härfrutan äro, i afseende på regleringen af besuttenheterne inom Nås storfiskstade Socken af stora Kopparbergs Län, särskilde storfiskstade gifne, genom Kongl. Br. den 8 Maji 1829, pag. 86 i f. å. Höf. Saml.

lom från äldre tider blifwit upptagne från Socken-
mäningarnes utmärk, afwenjorn till enskildes nöje och
beqvämighet uppförde Byggnader å upplätne platser,
wårderas och utgöra Bewillning, lika med all annan
jord på landet samt fastigheter i skåderne. Men alla
frige Corp och lagenheter inbegripas under hemma-
nens wårde, och komma således icke att särskildt tæ-
ras. 2 Akt. 27 §. i Bew.-Förordn. den 21 Fe-
bruarii 1830.

10. §.

Nu kunna jordabref förderfwas eller förlo-
ras; åge då härads eller stadsens dombok wits-
ord, och gifwe Håradshöfding eller Borgmästare
och Råd nytt bref ther å.

Faste-bref skola i Håradets Dombok instrifwas, 4 C.
1 §. F. B.; Håradets och stadens Domböcker böra till Hof-
Rätt insändas, 2 C. 6 §., 5 C. 2 §., och 6 C. 6 §., R.
B.; Likaledes Uppbuds- och Lagfarts-Protocoller, 7 C. 3
§. f. B.

Rongl. Maj:ts Nådiga Förordning huru med de hem-
man och Crono-lågenheter, som till Skatte försäl-
jas, förhållas skall. Dat. Stockholm i Råd-Kamma-
ren den 19 Septemb. 1723.

Wi FRIEDRICH etc. gjøre wetterligt: att såsom
Wi funnit nödigt, det med Skatte-köpen ån widare må
forfaras, på det derigenom några medell kunna samlas til
den allmänna Riffens gläds afbetalning; Utstå hafwe Wi,
til förelömande af all skada, som Wi och Cronan wid en
slik skattehandel til åfwenjers kunde lida, samt att lemna
wederbörande nödig underrättelse hwad de härwid hafwa at
i akt taga, melat härmed i Råder förklara, hvilka Hem-
man och lågenheter så försäljas till Skatte eller ei, samt
huru dermed i alla delar bör forfaras, neml.

Till Skatte försäljes.

1. Alla Cronan immediate behåldne Hemman, så
wål som och de på Militie- och Land-staten indelte Koning-
Gemman, Håste-Fördels och Reserv-Gemman, Crono-ut-
jordar, Uppställar, Angar, skattlagde Corp, som Knechte-
och Båtmans- eller Ruffhåld ei underlagde äro. Hwad
de Håstehemman angår, hvilka för Dagswården nödige äro
under Kongsårbar, som til boställen eller Ruffhåld an-
slagne äro, så wål som de Cronohemman, som til Kongs-
och Ladugårdarnes hågn och nytta omistelige äro; så kunn-
a och de till Skatte försäljas; Dock med det förbehåld, at
utaf lika Hemman febermera utgiwes i dagswården och
elliest hwad som deraf för, efter hwarje orts beskaffenhet,
til berörde boställen, Ruffhåld eller Kongs- och Ladugårdar
blifwit utgjordt, och at sådant uti Skattebrefwen, som der-
på utfärdas, tydliggen införes.

I lika måtto tillåte Wi, at Posthemman måge försäl-
jas til Skatte, med de wilkor, at Rådwaren intet må ef-
terfättia något af sin skyldighet wid Postförningen, och det
hwartil han förut förbundit warit, så wida han febermera
ide wål blifwa sin Skatte-rättighet förlustig.

Så måge til Skatte försäljas de Hemman, hwaraf
Presterkapet til förbättring af deras swaga wilkor, eller i
brist af fullnad uti Herbergen och Bionde, räntan allenast,
utan flera förmaners och fribeters åtniutande, upbåra, och
uti Knechte-håld indelte äro, så framt de ei i brist af Ca-
pellans wahl kunna komma, at uplåtas Capellanen emot
räntans erläggande til Kyrdioherden. Och ehuruwål Åbo-
erne, af hwad stånd de och äro, uppå alla förberörde hem-
man, då de wid infallande twifwelsmål med Ed erhålla,
at de lösa Hemmanet åt sig, och ingen annan, bör lemna
samt förträdet til at köpa dem til Skatte, efter laga wår-
de, hwarom widare handlat blifwer; Men der de det ei
wilja eller gitta, då andre, som Skatt-rättigheterna derå
til köps begiära, att igenom auction, dem til sig handla,
på sådant sätt som härefter åt förmåles; Så bör dock wid
de ån återstående Cronohemmanens försäljande til Skatte,
på de orter, hwareft några åblare samt Manufactur wår-
d äro inrättade, i akt tagas, likmåttigt utgångne Kongl.
Förordningar, at til samma wårds desto bättre bestånd,
hwarigenom Riffet en stor förman och nytta tillföter, inga
sådana hemman försäljas til Skatte, innan Wårt Bergs-
Collegium pröfwat, och igenom Resolution ferfikt öfwer
hwart hemman sig förklarar, om det nödmånligt betarfwas
til något Bergwårds upprätthållande och förkofring blifwa
öförfåldt, wid hvilken händelse det ei får aballeneras och
igenom skatteköp undan sit rätta nödiga behof dragas.

2. Hwad Ruffhålden angår, så förfares med dem efter
Högskol. Hans Kongl. Maj:ts Konung CARL den XII:tes
bref af den 26 Martii 1702, så at Ruffhållaren och ingen
annan får, när han berom ansöknig giör, på selswa Ruff-
nings Stammen sig skatterättigheten tilhandla, och det ef-
ter skedd wårdering.

3. Wibfömande Augments-Hemmanen, så bör Åbo-
en, som under Krigstiden et sådant Hemman för utlagor
befuttit, och sit arbete der neberlagt, wara närmast at så

köpa det til Skatte; Wit ei Åboen det til sig lösa, så må
efter honom Ruffhållaren wara närmast dertil; Men ligger
Augmentet så när in til Stammen och des egor, att det
länder Ruffhålet til styrdio, eller warit derunder härtils
hädat och brukadt, så att Ruffhålet igenom Augments
bortniffande skulle förwagas och kunna råka til undergång;
Så bör wid sådant ferfikt mål, när det wid handen gif-
wes, noga deröfwer ransakas, och så framt Augments-Hem-
manet befinnes wara af en sådan omistelig beskaffenhet för
selswa Stammen, då til Ruffhålets styrdio Ruffhållaren
fram för Åboen til köps lemnas.

4. Kunna och Gåstgifware gårdarne, som äro Cro-
ne, åt Gåstgifwarne efter wårde, men elliest til den, som
lösen prästera wil, efter högsta bud uppå auction, til
skatte försäljas, med den Condition, at Landshöfdingarne
öfwer sådana Gåstgifwerier skola ega lika makt som til-
förene, då de woro Crono, neml. att der den Gåstgifwa-
ren, som intet behörigen förefår Gåstgifweriet, fättes der-
ifrån, och går sin skatterättighet qwit, då Gåstgifweriet
til en annan, som kan prästera prästanda, uplåtts.

5. Beträffande Bergsmans-Hemmanen, så emedan
för Bergslagens Conservation Åboerne uppå lika Hem-
man, igenom Kongl. Förordningarne, äro försäkrade, att
Man efter Man niuta på dem en ständig besittnings-rätt,
och odrefne samt orubbade dem så bebo, så länge de förnä
Bergsbruket jemte Hemmanet förwarligen och rätteligen
drifwa, och wid makt hålla, samt til Cronan des deraf
gående rättighet utgiöra; Ty bör det och hädanefter, som
härtils, förblifwa med Bergsmans-hemmanen, så at Bergs-
mannen intet twingas må dem til skatte köpa, utan der
någon Bergsman selsk skulle wilja til skatte inlösa det hem-
manet han bebod, blifwer det honom efter wårdering efter-
låtit, så wida han befinnes wara en drifwande och sit-
tig Bergsman.

6. Academia, Gymnasiers, Scholars, Kyrdiors,
Krigsmanshus och Hospitals Hemman, som ei så när in
til belagne äro, at de publice husen någon underföd til
deras upprätthållande deraf hafwa kunna, måge til skatte
försäljas, enär wederbörande Förståndare och Consistorier,
som Dispositionen deröfwer anfördt är, sådant åfunda
och nyttigt sinna; Dock att sådant fier med Wårt Cam-
mar-Collegii wettenskap och samtycke, samt til nytta och
förbättring, och att räntan ej förminskas eller föringås i-
genom förmedling eller skattläggning, utan snarare förbätt-
ras; jemmål at köpefällingen Academien, Gymnasio,
Scholan, Kyrdian, Krigsmanshuset eller Hospitalet til-
faller, som Hemmanet anlagit är, samt til deras nytta
och gagn employeras, och efter möjligheten giöras fruct-
bar; Blifwandes dessa Hemmanen efter-deras natur och be-
skaffenhet igenom auction til den måstbiudande försälde,
men Åboen likwål dertil närmast, när han det gifwa wil,
som en annan högst budit. Så skal det och uppå wed-
börandes ansvar ankomma, om de antingen bortfälla nå-
got, som kan wara förberörde publice wårdt til skada,
eller Hemmanen medelst et sådant skatteköp förwarras,
och köpefällingen ei til des rätta bruk och ändemål behöri-
gen använd warder.

7. De Hemman, hwarpå någon blifwit benådat med
besittnings-rätt, kunna jemmål til skatte försäljas, dock til
ingen annan, så länge besittnings-rätten warar, ån til den
som med berörde besittnings-rätt är benådat, så framt han
det åfunda. Men hwad efterföljande Hemman andelan-
gar, så kunna de samma intet til Skatte försäljas, neml.

1. Alla Boställen, så wål Ecclesiastique som Civil-
och Militair-staten nu indelte, eller och som hädanefter in-
delas kunna.

2. Alla beneficie Hemman.

3. Alla Mensalier och Presteböjls-Stammer, Annexer
och Utjordar, som til Prästebolens förbättring och styrdio
anlagne samt oindelte, och när in til berörde Prestebol be-
lagne äro.

4. Kunna inga Hemman försäljas til Skatte innan
frihets åren til ånda lupit, och Hemmanen kommit i bruk
och stånd igen, med mindre köparen efter den räntan, hwar-
före det står i Cronones räkenfkap, det inlösa wil, utan
at begiära förmedling på räntan, derföre at hemmanet i
Krigstiden eller eliest ruinerat blifwit.

Beträffande methoden, huru med öfwannde Skat-
teköp förfares skal, så bör den, som skatterättigheten wil
köpa, anmäla sig hos Landshöfdingen i orten, på det Lands-
höfdingen må kunna pröfwa, huruvida den begiärte Cro-
nolågenheten är af den beskaffenhet, att den efter Förord-
ningarne kan försäljas: I sådan händelse beordrar Lands-
höfdingen, som Cronans interesse wid Skatteköpen noga
har at bewaka, wederbörande wårderingsmän selswa wår-
deringen behörigen in loco at förträtta; Och som det befin-
nes, at en del Hemman äro för en alt för ringa summa
sälde til Skatte, ja ofta för mindre ån et åhrs ränta, der
likwål, innan ett Skatte-hemman igenom Skatte-wrak blir
Crono, 3 åhrs ränta för Cronan blifwer innefående, och
Cronan så wål berörde 3 åhrs ränta, som åfwen för fri-
hets-åhret, hvilka gifwas til Hemmanets uprättelse, kom-
mer at wara i saknad och mistning; Ty bör intet hemman,
som til skatte sälles, ringare, med mindre wisa omständig-
heter

betet det på en del Landsorter erfordra, som uppå Lands- höfdingens berättelse, Cammar-Collegium kommer att be- pröfva och sparsamt tillåta, wärdas och skattas; än till den summan, som sex åhrs värta befines siiga till, efter den räntan, som antingen Hemmanet nu i Cronones räfen- skaper är påfördt, eller den hädanefter derå sättias kan, men wäl der utlöfwer, och så högt, som det efter belägen- heten och Hemmanets godhet samt andra förmåner, finnes kunna swara före, skolandes wärderingsmännen så med wär- deringen förfara, som de kunna vara Dj, Rikssens Stån- der och köparen dersföre ansvarige.

Sedan läses samma wärdering up på Hårads-tinget, at man må förnimma, om der wid något är at påminna, och der sådant ei finnes skulle, då sändes den till Lands- höfdingen, at af Lands-Cammereraren wibare skärskådas hwarefter, sedan köpefällingen i Landt-Rånteriet är be- tallt, upskickas wärderings-instrumentet och quitenet på köpefällingen, samt Landshöfdingens betänckande till Wårt Cammar-Collegium, som närmare skärskådar, huruvida här med efter Förordningen rätteligen procederat, samt om Hemmanet eller lägenheten af sådan natur är, at det kunnat försäljas, då Skatte-brefwet derpå utfärdas: Men med de Skatterättigheter, som på auctiion komma at försäljas, hwarom för förmått är, bör sålunda förhållas, att sedan wärderingen på behörig ort la- ligen fördrättad är, och wid samma tillfälle pröfwat, om Åboen är berättigad, at nintia af köparen någon öfwerbyggnad med hwad mera, som efter Husefyns-Ordnningen honom kommer at erlätias; bifogar Håradshöfdingen, jemte publicationen till nästföl- jande Tings-termin, en lista på de Skatterättigheter, som första Tings-dagen igenom auctiion skola försäljas; Gifwan- des derhos tillfånna, till hwad summa hwar och en är wor- den wärderad. Derefte försäljes på ofwannämde Tings- dag de wärderade Skatterättigheter uppå offentligt auctiion, igenom uphöd, på sår och wis, som wid alla slika aucti- oner uti Riket brukteligt är, då wärderingen första Infätt- nings-summan blifwer; Och så sändes wärderingen med ut- biudnings-instrumentet till Landshöfdingen, samt förhålles dermed i öfrigit, som ofwan förmått är; Dock må Wårt Cammar-Collegium, sedan det insädt Landshöfdingens be- rättelse om Skatteköpet, och befunnit Hemmanet vara af sådan natur, som i Skatteköp gå kunnat, jemwäl och at methoden, som blifwit nu förefriswen, derwid i alla de- lar är worden i akt tagen, ei ändra eller rubba det uti orten Lagligen skedde köp, utan den samma derwid för- blifwa låta, som högsta budet uti orten hållit, blifwanbes, sedan Wårt Cammar-Collegium et sådant köp med Skatte- brefwet utgifwande skädfäst, och des för innan intet klan- der uti orten wid samma handel warit, ingen widare änd- ring deruti tillåten, mindre någon tillstodt, den samma medelt nya skilds förebringande at söka, det ware sig genom Arfs-rätt, Donation eller Besittnings-rätt, med hwad mera.

För öfrigit och när wederbörande ei äro här selswe när- warande, at de sina Skattebref uttaga kunna, så böra så- dane Skattebref högst 3 Månader efter, sedan Landshöfdin- gens betänckande med fullkomliga documenter är inkom- mit, expedieras och till Landsorterne affändas, samt der af Landshöfdingen sjelf uti Lands-Contoret till wederbörande utdelas eller affändas; Hwaremot köparen för berörde Skattebref fyra waler Gifswermynt kommer at betala, som fördelas emellan Cammereraren i Wårt Cammar-Collegio, som breswet expedierat, och Lands-Cammereraren, så at hwardera beraf helften befommer. Det alle som wederbör. etc.

Enär till Skatteköp begäres sådane hemman, som sin- nas lånda Bergswerken till styro, och vara derifrån om- stellige, äro desse werck tillagde förmons-rätt till Skatteköps framför Åboen i den ordning, att de åblare, och Manu- factur-werken först, dernäst Jerngrufworna, sedan Hyttor- na, och sist Stångjerns-werken, dertill förklarar berättiga- de, dock att Åboen ei drifwes af hemmanet så länge han gde sin skyldighet efter Husefyns-ordningen, och skogen icke annorlunda, än efter allmänna lagen och förordningar nytt- jas. Kongl. Br. till Kammar- och Bergs-Coll. d. 16 Aug. 1731 och den 23 Sept. 1747. Uppstår twist emel- lan Bruks-ägare och Krono-hemmans Åbo om förmons-rätt till Skatteköp i nämde fall, tillkommer det Bergs-Collegium att den samma afgöra, hwarwid dock Kammar-Collegium tillhör att slutligen lägga handen medelt Skattebref ut- färdande, sedan Bergs-Collegium öfwer målet resolwerat och af Utlaget jemnat del at Kammar-Collegium, som bör låta samma utslag, hos sig gälla, enär hemmanet finnes för bruken nöbige och nyttige. Kongl. Br. till Kammar- och Bergs-Coll. d. 14 April 1735.

Sedan, genom Kongl. Br. till Camm.-Coll. d. 28 Oct. 1773. Alle Skatteköp blifwit inskälte, men derefter åter tillåne genom Kongl. Förordningen den 21 Febr. 1789 §. 1 som, i alla des delar ord frän ord upplifwar och förnyar Kongl. Skatteköps-förordningen den 19 Sept. 1723, jemte det den i 6 §. förklarar, att Krono-hemmans-åboerne skola fram- för andre äga företrädes-rätt, att sine åboende hemman till Skatte köpa; så har under en sedan förfutten tid, till wi- dare i afsttagande blifwit meddelade nedannämde före- frifwer:

Till Skatte må säljas:
1:o Beneficie-hemman *) (i likhet med andre på Militie-Staten indelte Lönings- samt Håste-förbels- och Reserv-hemman) emot den Skatteköpefälling Författin- garne skadga. Kongl. Br. d. 9 Nov. 1791 och Kam- Coll. Br. d. 18 Jan. 1792:

2:o Krono-Säteri-Rusthåll, såsom icke åtnju- tande alla de fri- och rättigheter, som årsjöla Präste-Säter- rier. Kongl. Br. d. 12 Apr. och Kammar-Coll. Circul. Br. d. 3 Maji 1792.

3:o Krono-Lots-Hemman, dock med wilkor, dels att Skatte-rättigheten går förlorad, om de i Lots-förs- fattningarne skadgade skyldigheter icke noga fullgöras, dels att ifrågawarande hemman eller lägenheter icke så skyddas eller mindre delar och tillhörigheter derifrån fördras, dels och att de Lotsar, som till Skatte inlösa sine hemman, icke derefter mera än förut må anses berättigade till någon lön af Kronan. Förwaltningen af Sjö-Tränderne samt Kam- Coll. Kung. d. 15 Sept. 1823.

4:o De till Bergwerken och Bruken bibehållne Re- cognitionens- och Grufwe-skogar samt Kronans Parcker, Stogar och Ullmånningar, dock med in- stränkning och under wilkor af föregången kstning, indel- ning och Skattläggning m. m., om hwilket allt närmare be- sedd winnes af Kongl. Kung. d. 4 Febr. 1811, Kam- Coll. Circul. d. 18 Julii 1821, Kammar- och Bergs- Coll. Kung. d. 31 Mars 1824, Kam.-Coll. Circul. Br. d. 14 Apr. sstnämde är och Kongl. Br. d. 19 Mars 1829, anteknade wid 10 C. B. B.

Deremot må icke till Skatte försäljas:
1:o Kongs-gårdar och Kongs-ladugårdar med dertill lydande hemman och lägenheter, Krono- och Stall-ängar, Par-fisken och andra Kronans fisken samt Kronans öfrige lägenhe- ter **), utan skola desse på arrenden upplätas (se anmärk- ningen wid 16 Cap. 1 §. d. B.); 77 §. i 1809 års Reges- rings-form, jemförd med Riksdags-Beslutet d. 2 Maji 1810,

*) Beneficie-hemman ansgogs 1684, Regements-wis, till underhöd för de afskedade, och wälfortjente Offi- cerare, som icke kunde i Krigsmans-huset intagas; Hwarefter genom Kongl. Förordningen den 24 Janu- arii 1735 skadgades, att alle Beneficie-hemmans-rän- tor, af Regements-skrifwaren uppburne, skulle ingå till Krigsmans-huset, derifrån underhållet kom at meddelas. Lönings-hemman kallad de, af hwilka Mi- litie- och Landt-staterne äga, till sin afslöning eller fullnad deri, uppbara årliga räntorne. De på Militie- staten indelte förefomma under namn af Håstes Förbels- och Beställnings-hemman, af hwilka de förstnämde äro anlagne Officerare och Besjente wid Cavalierierne, till deras hästars och rustnings-wid- makt hållande. Warandes de så kallade Reserv- eller Förbehålls-hemman, från början anlagne till un- derhöd för Officerare eller Rustnings-hållare, i den händelse, Officerares Postalls-förbels- och Besitt- nings-hemman, eller och någon Rustnings-gård genom wädelb i akka lades; Men genom Kongl. Förordnin- gen den 12 Febr. 1730 5 §. skadgades att reserve-med- len skulle allena hållas ofördructe till hjelp för Office- raren, och användas nu dessa medel enligt 1752 års Postalls-ordning och 1770 års förklaring deröfwer. An- gående de nu uppräknade hemmans skedde indelning samt grunderne och wilkoren derwid, inhämtas närmare un- derättelse, af Kongl. Majits Förordning och Regl. hwarefter des trogne undersätare och besjente så under Kongl. Majits krigsmagt till häst och for, som des Lands-stater, hafwa sig wid de dem an- slagne hemmans häfd och nyttjande att sika, och allmogem tillika hörsamligen att rätta: Gifwen Stockholm den 5 Jan. 1684, samt förklaring der- öfwer den 7 Apr. 1685, pag. 328 och 316 i Cahms Samling af Författningar rörande Landt-militen.

Inner-Mensal- och Stom-hemman, (äfwen i Skatte- köps-förordningen nämde), äro amarefwar af de God- ne-Prästerna, utom de egentliga Prästeboen, till Löne-förbättring, under Catholska tiden gifne lägenhe- ter, som ej af dem selswa beböddes eller brukades, utan hwarå de hade Landtbönder, som gifwo Landts- gille, eller afrad. Största delen af desse hemman re- ducerades under Konung Gustaf den 13 tid, och för en del gafs wedelag i Krono-tionde, men en del bi- behölls. Sådane ännu bibehållne hemman, får Prä- ster-köpet njuta med lika rätt som selswa Prästebo- ben. Se Brantings Sandbok pag. 494, 2 del., och jemför Kongl. Resol. på Präst. Besm. den 25 De- cember 1747, 7 §., (insörd wid slutet af nästföljande Cap.) samt Kongl. Br. den 1 Mars 1827, (här nes- dansföre wid detta Cap. anmärkt).

**) Till dessa hänföras i 13 §. af 1810 års Riksdags-beslut, gwar nar, särjör, broar, med flere lägenhe- ter, hwilka för Kronans räknung warit ut- arrenderade.

1810, 13 §. och d. 12 Nov. s. 8 §. Warandens dock skickarbr, att Skatteköp å sådana fisken, som förut icke varit under Kronans disposition, eller för dess räkning utarrenderade och ej eller haft någon utslutande fiskes-rättighet å vissa ställen i hafvet och hvar till jord hörer samt åro Skattegård, vorebade och ålagde vissa andra allmänna skyldigheter, icke kunna såsom förbudne hänföras under 77 §. i 1809 års Regerings-form, och följaktligen något hinder emot Skatteköp å sådana fisken derisån icke upptompa. Kongl. Br. d. 26 Mars 1822.

2:o. Kyrkoherman, eller sådana, hvilkas räntor åro Kyrkorne anslagne, K. Br. d. 7 Dec. 1796: äfvensom Domkyrko-Hospitals- och andre till frömma stiftelser anslagne hemman, utan soka desse under arrende upplåtas, (på sätt wid slutet af 16 Cap. d. B. närmare är wisadt) K. Br. d. 20 Julii 1805 och d. 16 Dec. 1812 samt Kam.-Coll. Circul. d. 22 Jan. 1813; Innehållande K. Br. d. 22 Maji 1819, att Kyrkoherman i Halland, till hvilka Kyrkorne innehafwa stadsrätt, så icke till Skatte försälas, eller Kyrkorne från stadsrätten skiljas, så fram icke wisas kan, att Kyrkorne en sådan dispositionsrätt sedan Dancka tiden sig obehörigen tillagnat.

3:o. De så kallade Präster: Kloccare: Anner: och Mensal-hemman i Skåne, Halland och Boshus Län, på den grund, att Prästerkapets dispositionsrätt öfver isrågawarande hemman blifwit bekräftad: genom 4 §. af des d. 16 October 1723 utfångne Privilegier, som innehålla en försäkran om Prästerkapets orubade bibehållande wid des innehafwande Prästegårdar, Präbender, Anner: och Mensal-hemman, m. m. af hwad namn de vara måge; genom K. Förordn. d. 19 Sept. i. å., d. 21 Febr. 1789 och d. 23 Dec. 1747, hvilka förbjuda Skatteköps bewiljande å alla boställen, beneficié, mensal och annerhemman, Prästebords stommor och utjordar, som till Prästebordens förbättring och styrka anslagne blifwit och vindelte åro: samt genom Kongl. Maj:ts d. 8 October 1823 sednast gifne Nådiga försäkran, att Ecclesiastique-hemman och lägenheter icke soka genom Jordebots förändringen ombyta den natur, som genom Privilegierna sedan tillkomna. K. Br. d. 1 Mars 1827.

4:o. De strömfvall å Kronohemmanens eller annan Kronojords områden, hvilka till farledens öppnande, Sjöars och Kärns utföring, ofwansföre belägne ågoris befrielse från öfverwänningar, med mera dylikt, kunna för den deraf högstlytande allmänna nytta för Landet i framtiden behöfwa användas. Kam.-Coll. Kung. d. 24 Jan. 1823, inf. wid 20 Cap. B. B.

Wid fråga om Skatteköp af hemman å de orter, hwarest Berg- och Manufaktur-Verk åro inrättade, skal sölas Förordningen d. 19 September 1723 och derjemte iakttagas, hwad K. Br. till Kam.- och Bergs-Coll. d. 16 Aug. 1731, d. 23 Sept. 1747 och d. 14 Apr. 1758, (till innehållat hwar ofwan anmärkt) härutinnan ytterligare förefriswa. K. Kung. d. 24 Jan. 1790, 1 §.

Den förmon, som genom K. Br. d. 22 Sept. 1756 blifwit Ruffhållare tillagd, förunnas dem än ytterligare, nemligen att utan all annan omgång än nedsättning i Landt-Rånteriet af sex års räntor så lösa sine innehafwande Krono Ruffhåll till Skatte. 4 §. ib.

Wid Augmentshemmanens *) försäljande till Skatte bör, i anseende till förmonsrätten emellan Åboen och Ågaren af Ruffhåll eller stommen, abdeles förhållas enligt Förordningen om Skatteköp d. 19 Sept. 1723, så att Åboen på Augmentet är närmast åttå hemmanet till Skatte inlösa, derest de omständigheter icke förefinnas, som Förordningen ontalar och hwaraf, efter föregångne noga ransakning, pröfwadt warder, att Augmentet af sådan omistelig beskaffenhet för selswa stommen anses kan. 5 §. ib.

Skatteköp å en Krono Ruffhållsdel åger icke rum, förän den tid af ett år och tre månader från inskrifningen förflutit, inom hwilken förre Ruffhållarens barn och arfwingar samt öfrige delägare i Ruffhållat åga rättighet att rusthållsdelen inlösa i förenlighet med 1749 års Förordning; äfvensom, wid anmälan af Skatteköp å Ruffhåll, Landsböfdingen alltid bör hos Kammar-Collegium upplysa, på hwilket af de i sistnämde Förordning tillätne sått Sökanden blifwit innehafware af Ruffhållat, samt till den ändan insända affriser af des åkomsthandlingar och det på besittningen erhållna Utslag, jemte uppgift, huruvida det samma wunnit laga kraft, när inskrifningen slett och om klander inom 15 månader efter inskrifningen blifwit anmaldt. Kam.-Coll. Circul. Br. den 25 Junii 1806.

Allmogen befrias ifrån de förut brukliga och med många omgångar, tidspilan, kostnad och besvär förnippade Skattewärderingar; och må i stället erlågga en wif lösefälling efter tio års Kronowärderingens räntor; dock på det sätt, att å ena sidan Landsböfdingen, i fall han finner en eller annan lägenhet wara mera wärd, då derå låter anställa wärdering till bewarande af Kronans rätt, och å den andra, att de af allmogen, som tro förenämde lösningspris wara för brygt, må åga att på förre wärdet sått igen wärdering Skatte-rättigheten sig förwärfwa; men på det

en eller annan obehörig person icke må, till försång för laga lige arfwingars bättre rätt, kunna lå under sig något hemman, bör den Skatteköps-sökande först anmäla sig hos Landsböfdingen, som genast föranstaltar, att Kungörelse sker i Häradet om det sökta Skatteköpet, med antydan för den, som klandras will, att inom en månad från Kungörelsens dag anmäla sig hos Landsböfdingen, som då utan uppehåll frågan i laga ordning afgör och i fall af twiist meddelar sitt Utslag, samt sedan det wunnit laga kraft tillhåller. Lands-Contoiret att wid det answar, som 69 §. *) i R. Refsol. på Allm. Besw. d. 17 Aug. 1762 stadgar, inom en månad efter det Skatteköpsfällingen blifwit i Rånteriet nedsatt, insända Acten till Kammar-Collegium, utan att fordra annan lösen, än Skatteköps-förordningen utsäiter, och om emot Skatteköpet någon påminnelse icke skulle ske, bör Lands-Contoires wisa skyldighet, i anseende till handlingarnes insändande, wara enahanda. 3 öfrigt kommer härwid efter hwad utt ett och annat Län skall warit brukligt, listidsföddjan för hemmanets besittning att serskildt beräknas och erläggas. Kam.-Coll. Kung. d. 29 Oct. 1792; Innehållande Kam.-Coll. Circul. d. 8 Maji 1810, att ansökning om Skatteköp å Ruffhåll äfwen bör i Häradet kungöras.

De ännu till Skatte ofersälde Krigsmanshushemman kunna icke till Skatte säljas annorledes, än enligt 1723 års Skatteköpsförordning genom Auction till den högstbjudande, hwarefter den, som utfäster högsta köpesumman, derå erhåller Skattebref med förbindelse, att i alla tider utgåra räntan anjungen in natura eller med förwandling efter marskgång, men Åboen blir dock närmast till Skatteböfen, om han will gifwa, hwad en annan högt bjudit, och skall köpsfällingen, som tillfaller Krigsmanshuset, i möjligtaste måtto göras fruktbar. K. Br. d. 2 Junii 1806 och d. 31 Aug. 1813.

Härförutan iaktages följande:

Kongl. Kam.-Coll. Circ. d. 25 Nov. 1769, innehåller, att wederbörande icke måge, wid hårdt answar, af Kronans undersätare wid Skatteköps ansökningar samt Skattewärderingar med hwad dertill i öfrigt hörer, fordra eller taga mera, än den derom utkomna Dara innehåller och tillåter. Och har K. Maj:it, på Kam.-Coll. underb. försäkran, hwad och huru mycket Skattewärderingens Männerne, som nu mera gementligen bestå af Häradshögden jemte Vänsmanne och 2:ne Råndemän, bör, i arswode bestomma för Skattewärderingars förrättande, såsom ett privat göromål, i Nådigt swar d. 22 Junii 1763: meddelat, det Häradshögden, eller Häradshöfdingaren, då han i den förres ställe blifwer förordnad till någon Skattewärderingens förrättning, bör undfå wid bort- och återresan, samt wid eller under Skattewärderingens förrättningen, flutts på 2:ne hästar, samt två Daler Silfwermynt om dagen i tractamente, jemväl och defutom 2 Daler Silfwermynt för hwarje Skattewärderingens upprättande och extraderande till Sökanderne; och skulle desse utgifter ersättas af den, som en lik förrättning hos Landsböfdingen i orten åskat och undfått, antingen de woro sländspersoner eller allmoge, hwarförutan Väns- och Råndemän borde wid dylika förrättningar undfå rese- och tractamentskostnader enligt 1733 års Dara. K. Kam.-Coll. Circ. d. 12 Julii 1763 **)

Indelningshafwarernes Ansökning att blifwa hörde wid frågor om Skatteköp å de dem anslagne Böningshemman, har icke kunnat bifallas, enär sådant endast skulle lönda till widlystighet, omgång och tidsutdrägt, för dem som efter 1723 års Förordning en öfridig rättighet till Skatteköp å sådana hemman åga. K. Ref. på Kr. Bef. Besw. d. 12 Nov. 1766, §. 12.

Ruffhållare, som till Ruffhållens undersköb och styrka med wederbörigt tillstånd, sått eller framdeles så lösa dem anslagne Augmentshemman till Skatte, må ej affstilla samma hemman ifrån Ruffhållan, ehwad det är uti Skattebrefwet förbudet eller icke, helst detta wore sribande emot ändamålet och de skäl, som föranlåtut Kongl. Maj:it att i Nåder bewilja Ruffhållarne den erhållna Skatteköps förmonen. K. Ref. på Kr. Bef. Besw. d. 18 Aug. 1752 §. 3.

Wid Skattewärderingar så ej till Skattefällingens förhöjande, tagas i beräkning, de genom Åboens sli uptagne eller förbättrade torp och andra lägenheter se K. Br. d. 18 Febr. 1757, ann. wid 9 §. här ofwan. Men deremot bör sfogens beskaffenhet i Wärderingens-instrumentet upptagas. Kam.-Coll. Skrif. d. 18 Apr. 1763.

De Kongl. Maj:it och Kronan förbehållne Hemman, Riffelågen, Allmänningar, Dar och Skår, hwarest boningsplats för Lots kan finnas tjenlig, bör ej från kronans bespo-

*) Denna §. innehåller, att sedan Skatteköpsakten blifwit ordentligen förberedt, bör Landsböfdingen tillhålla Lands-Kamereraren att, inom en månad derest, wid wite af 20 Dr. Smt, till Kammar-Collegium insända de till Skatteköpet hörande documenter, och der han dermed ännu längre dröjer, bör samma wite säs till 50 Dr. Smt för hwarje af de påföljande månader han dermed uteblifwer.

**) Hwad ny bestås Väns- och Råndemän i privata mål se ann. wid 24 C. 6 §. R. B.

*) Augmentshemman kallas de, som åro anslagna till forwa Ruffhålls undersköb.

position stigas, innan Kammar-Coll. derom gjort anmälan hos Förvaltningen af Sjöbärederna, som oförbrörligen sig utlåter, huruvida Egenheten kan till Lotsplats wara nödvändig. K. Förordn. om Lots- och Vätkräften. i Rätet d. 16 Maji 1827. 164 §.

Skulle Bruf nedläggas, komma Skatterättigheterne å de Kronohemman, som för Brufets Skull samt till des hjälp blifvit från Kronan inlöste, att hemfalla Kronan eller bördemannen. K. Förordn. d. 11 Dec. 1766. Men om ågare af Skattehemman, det ware krono- eller frälse-skatte, ej mågtat betala tre års räntor, skall hemmanet likväl icke för thy anses för Skattefritt, utan med utlöfningen af räntan så förhållas, som angående försäljning af gålbbunden mans egendom, i allmänhet är stadgad; K. Förordn. d. 21 Febr. 1789, §. 4.

I hvilka fall Enkling eller Enka, som besitter kronohemman, ej må följa desamma till skatte, inhämtas af 1 Mom. i Kam. Coll. Rung. d. 29 Febr. 1808, införd wid 12 Cap. 4 §. K. B.

Den, som löser Kronohemman till skatte, skall i Centonal erläggas 6 procent af skatte löpesskillingen till Wadsena Krigsmanshus, dock med undantag, ej allenast af de till Wätsmans-indelningen i Blesinge och Södermöre anslagne hemman, som redan till Amiralitetets Krigsmans-Casern en lik afgift erläggas, utan också andra hemman, som en dylik afgift förut afslöjer. K. Rung. d. 23 Jan. 1811. Mom. 6.

Då bestättning erhålles å Kronohemman, erläggas af tillräddaren en afgift af Ewa R: d för ett helt hemman, och i proportion derafter för mindre hemmansdelar. Ib: m Mom. 7. För en bestättningsbref på Kronohemman utfärdas, bör Landt-Räntmästarens i Lands-Contoiret antecknade Quittance å näst öfwanför omnämde afgift företes. K. Rung. d. 4 Junii 1811. Mom. 7.

Wid Skatteköp af kronolägenheter, de må inbegripas under namn af Ruskåll, Dwarnar, Utjordar, Urskjallar, eller af hvad beskaffenhet som helst, hvilka ej äro till Mantal satte, skall lika centonal till Wadsena Krigsmanshus, som för Kronohemmans inlösende är stadgad, eller 6 procent af Skatteköpskillingen erläggas. K. Rung. d. 2 Junii 1812.

Wid Skatteköpskillingars emottagande böra Landt-Räntmästarene tillika uppbära den i 6 Mom. af K. R. d. 23 Jan. 1811, påbudna afgift till Wadsena Krigsmanshus, samt för des riktiga berättning ansvara. Och skall Räntmästarens Quittance, som i Lands-Contoiret bör antecknas, uti Kammar-Collegio uppvisas, innan Skattebrefwet utfärdas för. K. Rung. d. 4 Junii 1811, 6 Mom.

Uti, sedan Bergsfrälsefriheten i Nya Kopparbergs Bergslag upphört och orten blifwit inberkastad mantalsfättning och skattläggning, med de blifwande hemmanens Skatteköpande skall efter gällande Förättningar förfaras, inhämtas af K. B. d. 8 Maji 1829.

* * *

Rådhuswärdet i N. stad hade företagit sig att å en inom wisa års tid inskränkt bestättningsrätt meddela innehafwaren uppbud och falla; och som detta war skidande mot Lagens rätta förstånd i 4 Cap. 2 §. K. B., som tydeligen förutsätter att ägande rätten till jord, hus och tomt i staden skall wara afhärd, om lagfart kan äga rum; så skulle Rådhuswärdet derom till framdeles iakttagande förhållas. K. B. till G. Hof-R. d. 4 Sept. 1811.

Som Kongl. Maj:ts kunnit att Rådhuswärdet i N. stad, icke, på sätt 4 Cap. 2 §. K. B. föreskrifwer, i sine Fästebref utfätte huru många atnar breda och långa de försälde tomtene woro, och inom hvilka Gator och Gränder samt i hwilket Quarter de woro belagne, hwilken underlätenhet gifwit anledning till Rättsegång; Alltså anbefalles Hof-Rätten förskändiga Rådhuswärdet att i sine meddelande Fästebref ställa sig föreskriften i nyssnämde lagrum till öselbar efterrättelse. K. B. till G. Hof-R. den 20 Jan. 1814.

Eransumt af Kongl. Maj:ts Dom d. 23 Mars 1798.

Kongl. Maj:ts har i Räder lätit etc. — — —; Och allenstund N. hemmansåboer icke gittat wisa, att den gamla Skatten, som af hemmanet före 1719 utgått, dels i penningar, dels i persbolar, blifwit, genom den emellan frälse-rättägarens afslidne Proffen N. och då warande åboerne d. 18 November 1738 ingångne afhandling, tillöft, eller undergått annan förändring, än att densamma, efter då warande tider warumärde, blifwit stadgad till en wisk summa i penningar af Trettioåtta Daler Silfwermynt; hwilken penningeskatt, såsom hemmanets gamla ränta, sedermera blifwit oförändrad bibehållen och antagen wid de åren 1749 och 1750 ytterligare emellan då warande frälserättens ågare och åboer afslutade afhandlingar, hwatigenom åboerne wäl å äna sidan wunnit befrielse ifrån de i gamla hemmans-räntan förut inbegripne persbolars utgörande in natura eller med förwandling efter marsegång, men å den andra sidan för räntans hela belopp underkastat sig följderne af de i Daler Silfwermynt utfätte penningars förändrade värde, som wid tiderens omskiften kunde inträffa; Fördenfull och som hwar följder, att då N. hemmansågare icke snickt något annat aftal om betättningsfritt wara gjordt, de ej fun-

na undgå att erläggas hemmanets gamla i penningar förwandlade ränta, på sätt de i allmänhet gällande Förättningar derom stadga; Alltså och emedan det till löb för Lagmans-Rättens och Hof-Rättens Domslut åberopade och genom Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning af den 27 November 1776, till grund wid penningesafhandlingar och likwidationer för gjorde lån och skulder, stadgade beräkningsfritt till förewarande fråga icke kan lämpas; Men Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse och Förordning af d. 6 Decem. 1776 theremot tydeligen stadgar, att alla äldre och före 1719 antagne penningarräntor böra efter Tre Daler Silfwermynt på Riksdalern utgöras; Ty profwar Kongl. Maj:ts rättwist, att i denna delen andra Lagmans-Rättens och Hof-Rättens Domar och deremot, med fastställande af Härad-Rättens Utslag, förklara N. hemmansåboer flödlige att den af hemmanet utgående gamla och uti penningar i ett för allt till Trettioåtta Daler Silfwermynt utfätte skatten, ifrån och med år 1779 och framgent efter Tre Daler Silfwermynt å Riksdalern räknad, med Tolf Riksdaler 32 §. årligen betala.

Beträffande åter de uti 1749 och 1750 årens afhandlingar utlöfwer gamla skatten åtagne flydbigheter af försör och bogsverken, hvilka åboerne förbehållit sig att, i händelse de i ansende till frälserättägarens afslags hemwist icke kunna utfordras, så med penningar efter wist derå utfattet pris lösa; så emedan desse i sednare tider tillöfte flydbigheter icke kunna komma under namn af hemmanets gamla ränta, utan grundar sig på berörde afhandlingar; Wid hwilken beskaffenhet och då desamma till wist penningewärde i afhandlingarne blifwit utförde, de hwarken med förhöjning efter marsegång kunna af åboerne utfordras, eller till Tre Daler Silfwermynt på Riksdalern beräknas; Ty finner Kongl. Maj:ts skiligt, att Lagmans-Rättens och Hof-Rättens i denna del gifne Domar på det sätt gilla, att N. hemmansåboer förklarar berättigade, då berörde flydbigheter af den anledning 1750 års afhandling medgifwer, icke in natura utgöras, att dersöre erläggas lösen efter det i afhandlingens stadgade pris med Riksdalerns beräknande till Ser Daler Silfwermynt; — — — Det alle etc.

Kongl. Maj:ts Dom uti den, till Kongl. Maj:ts öfwerfende ifrån Des och Rikets Svea Hof-Rätt, genom ordentligt sökande, inkomne sak, emellan afledne General-Adjutanten Friherre S. C. Åkerhjelmns Enka, Wälborna Friherrinnan Hedda Chr. Åkerhjelm, född Burenflam, å ena sidan, sökande, samt Nämnbemannen Eric Erson och Bonden Jan Jansson i Husby, swarande, jemte Bonden Israel Israelson, derstädes, uteblifwen, å andra sidan, angående Capitainen T. E. Göransson, såsom förwaltare af de Friherrinnan Åkerhjelm tillhörige Margretelunds, Tuna och Smedby säterier med derunder lydande hemman och lägenheter, till Åkers Skeppslags Rings-Rätt insända påskående, att, sedan Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i Stockholms Län, genom Utslag d. 27 Septem. 1822, uppå bemäldte Capitains ansökning, förpligtat swaranderne, att, för deras innehafwande frälse Skattehemman i Husby By erläggas den under namn af Byggningshjelp oguldne 1821 års frälse-ränta, Eric Erson för ett halft mantal N:o 2 med 12 lag wed, eller i penningar Sexton Riksdaler, Jan Jansson för ett halft mantal N:o 3, likaledes med tolf lag wed eller Sexton Riksdaler i penningar, och Israel Israelson för ett fjerdedel mantal i sissnämde hemman, 6 lag wed eller i penningar Nitti Riksdaler, all Banco; men Hof-Rätten, medelst Beslut d. 17 Dec. 1822, förklarar samma mål wara af så twiflig beskaffenhet, att dermed utmättningswis icke kunde förfaras, och lemnat Capitainen Göransson öppet, att, wid domslut, som wederbörde, sin talan i laga ordning utföra, det måtte swaranderne tillförbindas utbetalta berörde byggningshjelp, jemte ränta derå från afräddagen d. 25 Februarii 1822, samt ersätta Göransson hafde kostnad, ej mindre hos Hof-Rätten och K. Maj:ts Befallningshafwande, än wid Domstolen; hwaröfwer Rings-Rätten, genom Utslag d. 1 Februarii 1823, sig utlätit, att, enär Capitainen Göransson omförmälde påskående ej wore beledsagd af någon upplysning derom, att de af swaranderne innehafde hemmansdelar i Husby By innefattat urgammal frälse-natur, men swaranderne deremot, med företedde betyg af den uti Kammar-Collegii Archiw förmarade Kronans Korbehol för år 1715 kyrkt, det deras hemman af ålder icke warit frälse utan Krono-skatte, och derafter blifwit till frälse utbytte, samt i fråga om räntans utgörande af sådane från Kongl. Maj:ts och Kronan uti frälsemannaband, genom Byte komne räntor, 5 §. af den i följd af Konungens och Rikets Ständers gemensamma beslut, d. 21 Februarii 1789 utsärdade Förordning, gäfwet den bestämde föreskrift, att enahanda förhållande ägde rum, som war fastslått angående Kronohemman, af hvilka inom Åkers Skeppslag, der Husby hemman äro belagne, byggningshjelpen, hwars Kronowärde wore 36 §. på hwarje helt mantal, utgördes efter Kammar-Collegii Första Province-Contoires den 24 October 1822, meddelde förwandlings-uträkning, till ett belopp af uppnämde Kronowärde förubbladt, eller En

Nb. 24 §. B:ko för hvarje mantal, och i förhållande derafter för de mindre hemmans-delarne, så funne, jemlikt böghberörde Författning, hvars verkan desto mindre wore häfven genom den på samtliga Frälse-Skatteböndernes i orten, allmänna ansökning den 13 Dec. 1790, gifne Kongl. Resolution, som Kongl. Maj:t, enligt Des Rådiga Skrifvelse till Kammar-Collegium, med ogillande af ansökningen, tillika stadgat, att med byggningswedsens utgörande, borde enligt gällande Författningar förhållas, Hårads-Rätten, det Friherrinnan Åkerhjelm, såsom råntetägare af berörde hemmansdelar uti Husby, icke kunde äga annan eller förre rätt till omtvistade, från Kronan uti frälsehand komme, räntepersedlar, än den, som efter ofwännämde beräkningsgrund wore stadgad, i lifset hwarmed swaranderna förpligtades, att för år 1821, i möhn af hwarveras hemmantal, byggningshjelpen sig afbörd; och tillerkändes swaranderna ersättning för utgifterne wid Dings-Rätten med 6 R:dr 32 s.; hwilket utåtände Stockholms läns Lagmans-Rätt, genom Dom d. 21 Junii 1823 gillat, och ålagt Capitaine Göranson att ersätta wedersparernes rättgångs-kostnad beräknades med 6 R:dr 32 s. Banco; Hwarerfor Hof-Rätten uti des d. 15 derpå följde December gifne Dom Under-Rätternes beslut fastskäl, samt förpligtat Göranson, att ersätta swarandernes Hof-Rätten försörskade rättgångs-utgifter med 10 R:dr berörde mynt; Deruti ändring i underdånighet är worden sökt, och hwarom, jemte af swaranderna fördrad ersättning för de genom fatens fullföljande dem åbragte kostnader, twisfadt warit; Med Kongl. Maj:t's Högfste Domstol beslutet; Gifwen Stockholms Stott d. 9 Martii 1825.

Kongl. Maj:t har i Nåder låtit Sig förebragas de i denna sak inkomne handlingar, med hwad parterne hwar emot annan, så wäl skriftligen, som wid muntligt förhör inför Kongl. Maj:t's nedre Justitia-Revision i underdånighet andragit; och alldenstund uplyst är, att ofwännämde hemman N:o 2 och 3 Husby, hwilka före år 1680 warit af Krono-natur, blifwit, såsom sådana, år 1686 till frälse utbytte, och för den tiden gällande författningar om räntepersedlars utgörande i allmänhet stadga: att allmogem wore flydbig, deras utlagor i sjelfwa persedlen erlagga, samt dem föra dit wedersörande åstundade, allenast det icke skedde i ortid och utom lagsagan, samt om bonden icke kunde utgåra sina utlagor i sjelfwa persedlen, borde han dersfore erlagga penningar, efter som markegångem wore i närmaste köpfad inom lagsagan den tid utlagorne bordt utgå; hwilket och, medbest 10. §. af 1683 års Resolution på allmogens bewär, i afseende å byggningshjelpen, war uttryckligen föreskrifwet; fördenksfull och som, efter det ifrågarörande hemman blifwit från Kongl. Maj:t och Kronan till enskild man uplåttne under sådana wittor och rättigheter, desse icke kunnat förändras eller inskränkas, genom de påbud och författningar, som sedermera, tid efter annan, blifwit utfärdade, angående Kronans behållne, eller till wige embets- och tjenstemåns aflöning anslagne räntor; hwarfore och Förkl. d. 8 Januarii 1748, som i 6. §. med åberopande af Resolutionen d. 11 April 1689, angående allmogens inom Wackfala härads i Upland rättighet, att lösa byggningshjelpen, hwilken afwen der påföres i wed, med Åtta öre silfwermynt lafet, stadgar det lika beräkning och förwandling af byggningshjelpen borde öfwer allt iakttagas, efter samma förklarings bestämda ordalydelse, endast angår de indelte och de Kronan immediate behållne räntor; alltså och emedan 5. §. i Förordningen om Skatteköp d. 21 Februarii 1789, hwarigenom, jemte Skattemand-försäkrande om en fri och örubbllig ägande och dispositionsrätt öfwer deras hemman, föreskrifwes, att om räntan wore kommen ifrån Kongl. Maj:t och Kronan uti frälsemannahand, genom köp, byte eller annat laga fång, då om räntans utgörande till frälseman skulle wara lag samma, som om Krono-Skattehemman wore fastskäldt, icke kan, wid de förhållanden som här ofwan blifwit anmärkte, utan åsidosättande af tillbörligt afseende å räntetägarers rätt och säkerhet, annorlunda förskås och tillämpas, än att, under stadgad besittnings- och ägande-rätt, skall angående räntans utgörande wara lag samma och lagtagas samma förhållande, som emellan räntegifware och räntetägare war gällande den tid räntan ifrån Kronan till enskild man uplått; hwilken mening ytterligare bekräftas deraf, att, uppå af allmogens, uti Åfers skeppslag med flere härader inom Stockholms län, fullmäktige wid 1790 års Riksdag gjord underdånig ansökning, att då den så kallade byggningswed, som af Skattefrälsehemman med aberton laf af ett helt mantal, till frälse-räntetägare utgjordes, af ålber wanligen fått lösas efter en wif Taxa; men en del frälse-räntetägare likwäl börjat fördra och upbåra samma wed efter markegångspris; hwilket allmogem förment wara fridande emot ofwan åberopade Resolution d. 11 April 1689 samt Förordningen d. 8 Januarii 1748, och af sådan orsak i underdånighet anhållit, att byggningsweden ej måtte få uppbåras till högre belopp, än i nygnämde Resolution och Förordning utlåttas, eller till Åtta öre silfwermynt lafet, hwilka allmogem likwäl wille erlagga efter det förskätrade myntwärdet eller Tre daler silfwermynt på Riksdalern; Kongl. Maj:t genom Resolution d. 13 December 1790 förklarar sig icke sinna

anledning att anföningen bifalla; och att i detta mål borde efter författningarne förhållas; utan att hwarfen denna Resolution eller Kongl. Maj:t's samma dag till Kammar-Collegium i ämnet aflätne Rådiga Skrifvelse lemnar någon anledning, som skulle, på lått swaranderna förment, uti det ifrågasäldre afseendet, stillnad böra göras emellan de hemman som af ålber warit frälse och dem, hwilka, ifrån början Krono, sedermera kommit i enskild persons ägo; ty sinner Kongl. Maj:t swaranderna wara den pligtige, att för den af hemmanen N:o 2 och 3 Husby utgående, i wed påförde, ränta, erlagga lösen efter markegång; och enår swaranderna icke bestridt, att ju för år 1821 det belopp, som sökanden fördrat utbekomma, är oguldet, eller att wärdet deraf af Lands-Contoirets förwandlings-uträkning blifwit efter markegångspris rätteligen utfördt; pröfwar Kongl. Maj:t i Nåder rättwist, med ändring af Domstolarnas beslut, förklara sökanden berättigad, att för 1821 års innestående frälseränta utbekomma, af Eric Erson Sertan Riksbalder, af Jan Jansson Sertan Riksbalder och af Israel Israelson Åtta Riksbalder allt Banco, med ränta, efter Ser för hundrade om året, ifrån afredsdagen d. 25 Februarii 1822, till des betalning ser. *)

Kongl. Maj:t's Dom — — — emellan S. N. U. P. N. D. och N. P. i M., å ena, samt Öfwerjägmästaren D. W. B., å andra sidan, angående Sökanternes till N. Hårads-Rätt instämde påstående, att Swaranden måtte åläggas icke allenast wisa med hwad rätt han disponerat och disponerar räntan af wedersparernes åboende Skattehemman M., utan och att i alla fall icke betaga dem tillgodonjutande af deras å nämnde hemman lagligen wundna Skattemanna rätt, samt ansvara och gifwa upprättelse för des dererott stridande försörande; uti hwilket mål Hårads-R:n, medest Utlag d. 1 Mars 1802, under åberopande af 5 §. i R. Förordn. d. 21 Febr. 1789, ålagt N. hemmansåboer att hädanefter som förut å Öfwerjägmästaren B. eller ägarne af Sättesgården W. utgåra alla de skyldigheter af dagswerken och förflor, med mera, som den, lika med andre insöcne hemman under samma gård kunna tillkomma och dem anbefallas; Hwarerfor N. Läns Lagmans-Rätt, med stöd af förnämde §., således ändrat Hårads-Rättens beslut, att ägarne af frälse-Skattehemmanet M. skulle hädanefter till frälserätts innebarnaren på Säteriet W. utgåra deras skatt med persedlar efter markegångspris, enligt den i Länet gällande Persedle-Fordebok eller Rufftjenstlångd af ser öse och tolf dränge-dagswerken, när de påkallades för den åstjutande frälse-friheten, men någon ersättning för det arbete åboerne under den förslutna tiden fullgjort, har Lagmans-R:n ansett icke äga rum; och har N. Hof-Rätt med ändring af Lagman N:s Domslut, af ytterligare tillagde skäl, Hårads-Rättens utåtände gillat och fastskäl; Gifwen d. 10 Julii 1805.

Kongl. Maj:t har etc.; och som, utom det att Sökanterna såsom Kärander, och hwilka ifrån unminnes-tider utan motfäggelse till ägarne af Säteriet W. utgjort hwad dem blifwit anbefaldt, bordt wisa de laglige skäl, som skulle nu mera än förut leda till deras härutinnan sökte-befrielse, af handlingarne upplyses, att enligt äldre och sednare obefridde lemnade Fordeboks utdrag, af hwilka det ålsta är af 1671 i fråga warande hemman blifwit såsom insöcne ansetnad, samt Säteriägarens härigenom wundna rättighet att deraf, såsom liggande inom samma socken som Säteriet, njuta lika förmöner som af andre des insöcnehemman, icke finnes inskränkt genom någon sefsild derom träffad öfwerenskommelse och icke eller bör af hemmanet M:s skattentur, hwarigenom Sökanterna och deras efterkommande kunna anses försäkrade om ständig bestättning af hemmanet, förminskas; Alltså och uppå de flere af Hårads-Rätten och Hof-Rätten ansörde skäl, pröfwar Kongl. Maj:t rättwist att Hof-Rättens Domslut, i så måtto gilla, att det till förkommande af öfwerdrifna och obilliga utskylders utkräfvannde, hwarigenom den erhållna Skatterättigheten af Säteriägaren möjligtwis kunde göras för åboerne onyttig, åligger Öfwerjägmästaren W. att wid förlust af insöcne och wedodagsrättigheten, inom sex månader från den dag denna

*) Angående de i Halland, under det så kallade Trippiska godset warande skatte- och krono- eller skidjemmans åboers skyldigheter och rättigheter, lemnas utförlig underrättelse i Himble Hårads-Rättis Utlag af den 10 December 1791 och Kongl. Maj:t's Dom d. 12 April 1796. Innehållande denna sednare att nämde åboer, skyldige att betala penningerräntan efter Tre Daler silfwermynt på Riksdalern; skola, de persedlar af jordebokerräntan, som med förwandling utgöres, antingen in natura leswerera, eller efter hwarje års markegång i orten med penningar lösa, och i förra faller, efter erhållen anwising, föra persedel-räntan inom lagsagan, på lått Författningarne derom stadga; åfwen som trene dränge-dagswerken skola utgöras af hwarje helt hemman och i samma förhållande af de mindre, hwilke dagswerken på anwist skälle inom twänne mil böra årligen pröfwaras.

na Kongl. Maj:ts Dom warber utgifwen, med Sökanderne, till framtida efterrättelse å omse för, uppräta Kristelige Contracter om deras räntor, försör och dagsverken, med mera, i lifhet med hwad andre under Säteriet W. lydande inföcknehemman af enahanda mantal och förmoner utgöra eller hwad Sökanderne af ålder, enligt befintelige Dvittens-ce-böcker och Dagsverkslångor, utgjort och i händelse Parterne här om i godo icke kunna öfwerenskomma, äger Domaren att på skende anmälan, i laga ordning, desse flydigheter, jemlit förändrade grunder, utstaka.

Kongl. Maj:ts Nådiga Resolution uppå de Besvär Hof-Rätts Archivarien C. F. K. i underdånighet anförde deröfver, att sedan N. stads Magistrat låtit kungöra Auktion till d. 5 September nästledit år, för att till de måstjudande bland Borgerskapet bortarrendera de stadens Domations-ågor, hvilka med berörde års utgång försöls till nytt arrende, och flaganden wid Auktionen sig infunnit, för att derwid göra anbud, samt anmätt, att han, sakän icke Borgare, ansåge sig, enligt Riksdags-Beslutet af d. 2 Maji samma år, berättigad att få arrendera stadsjord; Men Magistraten, genom å auktionsdagen utfärdadt Utslag, samt med återopande af 20 §. i de Staden Nådigt förundte Privilegier af d. 26 April 1620, förklarar sig icke kunna tillåta flaganden, att göra anbud på stadens till arrende utlyste Jord, utan komme den att endast i bland Borgerskapet bortarrenderas; så har Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i N. Län, uppå häröfver af flaganden anförde besvär, medelst Utslag af d. 29 November nästledit år, Magistratens förändrade beslut, på den grund gillat och fastskallt, att med anledning af den återopade §. i 1620 års Privilegier, de till staden donerade ågor hitills aldrig blifwit bortarrenderade till andre personer, än skattskyldige Borgare: Att allmänna förklarandet uti ofwannämde Riksdagsbeslut 9 §. angående rättighet för hvarje Swensk man, att förwärfwa och besitta fast egendom och jord inom Swea Rike, å Land och Stad, icke skall kunna tydas derhån, såsom hade Borgarståndet, i kraft deraf eftergifwit något annat Privilegium, än den ståndet tillkommande lösningsrätt af fastigheter i stad och stadsjord, som förfälles till personer utom ståndet, hwarom nu icke wöre fråga, och att för öfrigt genom allmänna förklarande någon förändring icke skall blifwit gjord uti N. stads enkifte Privilegium om stadsjordens bortarrenderande; anhållande flaganden i underdånighet, att, i anledning af 9 §. i ofwanberörde Riksdags Beslut, Magistratens, och Kongl. Maj:ts Befallningshafwandes Utslag måtte ogillas; hwarwid likwäl flaganden i underdånighet förmält sig icke yrka, att den redan hällne Auktionen måtte återgå utan endast att wid andre dylika tillfällen, hafwa för sig rättigheten till anbud öppen och förwarad. Gifwen Stockholms Slott d. 27 Maji 1811.

Kongl. Maj:it har låtit detta Mål Sig. föredragas; Och som Riksdags-Beslutet af d. 2 Maji 1810. uti 9 §. tydeligen stadgar, det hvarje Swensk man äger förwärfwa och besitta fast egendom och jord inom Swea Rike, å land och i stad, af hwad natur och beskaffenhet som helst, och ordet besitta icke kan innefatta annan mening, än att under arrende, förpantning, eller hwad upplåtelse som helst, jord och egendom innehafwa; Alltså, och då för öfrigt uti detta stadgande ingen slags jord eller egendom är undantagen, finner Kongl. Maj:it det hwarcken Magistraten ågt laglig anledning förwägra flaganden att göra anbud på den till arrende utbudne delen af stadens donerade jord, eller Kongl. Maj:ts Befallningshafwande bordt ett sådant Magistratens beslut gilla; hwarföre och Kongl. Maj:it pröfwar skälligt, att med ogillande af Magistratens och Kongl. Maj:ts Befallningshafwandes öfwerklagade Utslag, i Nader förklara, det flaganden warit berättigad att göra sine anbud wid den i N. å stadsjord d. 5 September nästledit år förrättade Arrende-Auktion; dock som flaganden afstått etc.

Sedan Magistraten i Borås stadgat, att 30:de penningss- och fattigafgift borde till staden erläggas för de inventarier af Kyppar, Pannor, Terngnytor och Prästar, som R. utaf Fabriqueuren B. jemte dennes i Borås stad ägde fastigheter samt öfrige till färgeriet hörande redskap, sig tillhandlat: men Landshöfdingen i W. uppå R:s klagan häröfver, samt då, enligt den för nämde stad gällande stat af d. 28 Julii 1720, 30:de penning till staden endast af gårds och ågöfky Fall utgöras, och ifrågawarande Kyppar m. m., ehuru inmurade och wid byggnaden fastade icke wöre att anse såsom dertill owilforligen hörande, utan endast som andre färgeri-redskap, på sådan grund, ogillat Magistratens åtgärd, med förklaring, att 30:de penningss- och fattigafgift för omförmälte inventarier icke ägde rum; Så har Kongl. Maj:it detta Landshöfdingens Beslut i Nader gillat och fastskallt. R. Maj:ts Br. d. 1 Nov. 1826.

* * *

Skatteköps- och Skädesfällingar; bewis derom utfärdas på 6 §. Charta; liksom Skattewärdingar böra med enahanda Charta förles.

Till Köpe-Contract, hwarå följer Köpebref erfordras 12 §. Charta.

Köpe- Bytes- och Gåfwoobref på fast egendom å Landet och i Städerne, samt å Skepp och Fartyg, Bruk och Manufakturwerk, Smiden och Smidesrättigheter samt Gammarfkat, Trälseräntor, Fabriker eller andra inrättningar, med hwad mera, som under ägande rätt förtryttas och wid Domstolarne upphödes eller inteknas, förles med stämpadt Papper efter wärdet, nemligen:

Under 15 R:dr	— 5.
Från och med 15 till 25	— 8.
Från och med 25 till 50	— 12.
Från och med 50 till 75	— 24.
Från och med 75 till 100	— 36.
Från och med 100 till 125	1: —
Från och med 125 till 150	1: 12.
För fulla 150	1: 24.
Och derutöfver för hvarje fulla 50 R:dr	— 12.

Är i Bytes- och Gåfwoobref å fast egendom wigt värde densamma ei skatt, beräknas Chartan efter det wärde, som för egendomen wid sista Bewillnings-taxeringen blifwit fastskallt; och bestå Contracterna till Köpe- och Bytesbref hälften hwardera till stämpadt Papper, om ej annorlunda derom slutadt är.

Öfwerlåtelse och Transportbref å Krono-rusthåll förles med stämpadt Papper enligt samma grund, som andre Köpebref; men för Öfwerlåtelse eller Transportbref å Kronohemman, med hälften mindre, än wanliga Köpebref, och för skattlagda nybyggen med sjerdedelen.

Förbels- och undantags-contract charteras när de för Domaren uppwisas till en tredjedel mindre än Arrende-Contracter, (Se anm. wid slutet af 16 Cap. d. B.) dock icke under 3 §.

Fastebref förles med Charta Sigillata till en sjerdedel emot hwad för Köpe- och Bytesbref stadgas, eller till en sjerdedels procent af köpefällingen till och med 150 R:dr, samt till en åttontedels procent af hwad derutöfwer ligger, på nedanstående sätt:

Under samt till och med 25 R:dr	— 3.
deröfwer till och med 50 R:dr	— 6.
till och med 75 R:dr	— 9.
till och med 100 R:dr	— 12.
till och med 125 R:dr	— 15.
till och med 150 R:dr	— 18.
samt deröfwer för hvarje fulla 50 R:dr	— 3.

Men i händelse Fastebref anmäles wara förkommet, då det inför Domaren skall uppwisas, bör det Bewis eller Procalls-utdrag, som i skallet företes, om det skall gälla, wara med stämpadt Papper försedt till lika belopp som det hwarmed det, förkomna Fastebrefwet bordt wara belagdt. R. Rung. d. 23 Jan. 1830. 4 och 7 §. §.

5. Capitlet.

Huru jord å landet, och hus, gård och tomt i staden, bördas och lösas må:

1. §.

Wit bördeman til sig lösa arfwejord, som å landet såld är; sätte då i Rätten genast, eller inom natt och åhr ifrån tribie upbudet, fulla köpefällingen, i thet mynt, som i köpebrefwet står, eller framlägga på infatta penningar sådana bewis, som alment i Riket gälla. I staden äge och bördeman rätt, at lösa jord, hus och tomt, ehwad thet är arf, eller aflinge, inom tolf wefor ifrån tribie upbudet. Sedan måtte bördeman, så å landet, som i staden, the upbud til godo, som

för köparen svedde åro. Men så ofta nytt köp om jord, hus eller tomt stutes, skal then åter upbudas och lagfaras.

Hwad arfwejord är, 2 C. 1 §. §. B.; Om then, som rätt till börd äger, 6 C. 1 §. §. B.; Är rätter bördeman öfwerwaga, eller mb, eller wanwettig, eller utrikes saren, eller fången, 4 §. ib.; I hwilket fall bortskifad jord bömes i börd 3 C. 2 §. ib.; Huru pantsatt arfwejord må af bördeman lösas, 9 C. 3 och 7 §. §. ib.; Alderboendes och Nabos rätt till lösen, 7 C. ib.; I börd gälle aldrig klander, utan med penningar, 5 C. 8 §. ib.; Laga Domstol i bördswister, 5 C. 11 §. §. B., 10 C. 14, 17 och 19 §. §. R. B., sifnämde §. jemförd med 6 C. 3 §. §. B.

Den förändring närvarande §. undergått i afseende på tiden för bördskänders anställande å landet, samt huru bördeman är skyldig att lagligen instämma köparen och bördeskillingen nedsätta, ses af **K. Förordn. d. 13 Junii 1800**, wid 4 Cap. 1 §. d. B.

Då, genom Förordningen d. 13 Junii 1800 angående Lagfart och börd af jord på Landet, bland annat blifwit föreskrifwit, att bördeman, som vill göra sin rätt till lösen af försäld arfwejord å landet gällande, bör, wid förlust af en sådan rättighet, sednast till det Ting, då lagfarten anses vara slutad, köparen lagligen instämma: men olika begrepp hos Domare uppstått, huruvida enahanda förhållande börde iakttagas af bördeman, Wärdboende och Nabo, som anställer talan om lösen af försäldt hus och tomt i staden, i det en del ansett förberörde Förordning icke kunna, mot ordalydelsen, tillämpas till andra, än frågor om börd af arfwejord å landet, och en del åter, med anledning af de i allmänhet i Lagen stadgade grunder, ansett twist om börd af hus i staden icke kunna utan föregående stämning utföras; så har, till undanröjande af den osäkerhet i lagskifningen, som af dessa olika begrepp kan uppstå, och på det en köpare icke må vara i okunnighet om de anspråk, som å hans inköpte egendom kunna göras, Kongl. Maj:t med Rikens Ständer, i öfverensstämmelse med Lagens allmänna grund, att stämning bör föregå rättegången wid Domstol, funnit nödigt stadga en sådan förklaring af 5 Cap. 1 §. och 7 Cap. 1 §. S. B.: att den bördeman, widerbo eller Nabo i staden, som vill hafwa sin börd- och lösnings-rätt förwarad, åligger för, i likhet med hwad för bördeman å landet är stadgad, icke allenast bördeskilling i Rätten nedsätta, utan äfwen lagligen instämma köparen, inom den tid, räknad ifrån tredje uppbudet, som nykända lagens rum för hwardera af dese serifikde händelser utstaka. **K. Förkl. d. 29 Julii 1812.**

Emedan Kongl. Maj:t i näder funnit, det lända en köpare till säkerhet och förmån, samt med billighet och rättvisa vara enligt, att den köpare, som Penningar utgifwit, må utan uppehåll eller kostnad få köpeskillingen åter, när han den klandrade jorden eller Röstningsrättigheten afstå skal, och at följaktel. Lösningskillingen bör, icke mindre uti lika, än andra bördstwiister, förut warda nedsatt; Sy har Kongl. Maj:t i näder welat förordna, at enär Krono- eller Frälse-Skatte säljes utom börd, och Kronan eller den, som Kronan för wisa skal sin rätt förlänt, eller och Rånte-ägaren af Frälse-Skatte, wil lösa samma jord åter, det alltid i lika fall med köpeskillingens nedsättande bör på lika sätt försaras, som uti 5 Cap. 1 §. Sorda B. om börd stadgat är, och at när Transporter af Röstnings-rättigheter uppå Krono-Rusthåll ske, och någor i följe af Kongl. Maj:t's derom den 22 Febr. 1749 utfärdade Förordning, förmenar sig till des inlöfande vara berättigad, Lösningskillingen äfwen förut, och inom den uti berörde Förordning föreskrifne tid, skal uti Landt-Rånteriet nedsättas; börans des, i annor händelse, klander utan Penningar ej mera i dese än andra bördstwiister gälla. **K. Förordn. d. 30 Sept. 1756.** Jemf. dock anm. wid 4 C. 5 §. d. B.

Wid 4 Cap. 1 §. d. B. är anmärkt, huruledes besittningsrätt å Krono-Bergsmanshemman kan på annor öfwerlätas och huru en sådan öfwerlåtelse uppbyggas bör. Men i fall någor emot uppbudet klander göra, will, antingen att han till en lik besittningsrätt, såsom bördeman, i hwilket fall, om det är rent köp eller föregånget utropspris, bördeskillingen äfwen enligt Lag infättas bör, eller för annan orsak, påstår företräde, bör sådant klander för Hårad-Rätten, der uppbudet sker, angifwas adrasitt innan det Ting till ända går, då tredje uppbudet sökes, och döme Hårad-Rätten strax beröfwer, om det ske kan; sedan hafwe den parten, som med utslaget ej nöjes, lof att deruti ändring söka, som i Rättegångs-Balken om laga wad sägs; dock innan klandret blifwit afgjort och domen wunnit laga kraft, må Hårad-Rättens bewis öfwer tredje uppbudet icke utgifwas. **K. Förordn. d. 4 Julii 1739.**

Utom hwad Lag stadgar om Bördemans rätt, äger, enligt serifikde Författningar, Börd- och Lösningsrätt rum wid följande tillfällen:

Då Frälsegods för hwarjehanda efterräkningar, gravationer eller Embetsförseelser blifwa til Kronan inbragne. Anmäler sig icke någon Bördeman eller af släkten, äger annan Frälseman Lösningsrätt i bägge fallen, emot den summa, för hwilken Kronan antagit Egendomen eller of för hwad den måstbjubande wil gifwa, så framt Kronans fordran är större än godsets rätta wärde. **Riddersf. och Ad. Priv. d. 16 October 1723 §. 25.** som widare stadgar, att dådanester intet frälse, för hwad orsak det helst under Kronan komma kunde, skulle hos Kronan förblifwa, utan på bemalte sätt tillbaka lösas.

Då arfwejord tillfallit Hospital eller Fattigstuga efter något der intagit hjon. **23 Cap. 13 §. Kyrko-Lagen af d. 3 Sept. 1686 samt K. Br. d. 13 Martii 1751**, införde wid 26 Cap. B. B.

Då Krono-Rusthåll warder borttransporterat, **K. Förordn. d. 22 Febr. 1749 och K. Förkl. d. 29 Jun. 1814**, införde wid 12 C. 4 §. A. B.

Då ägor och lägenheter, som warit tillslagne Kyrkor, Prästebord eller Skolor och Hospitaler, förbytas eller på hwarjehanda fått afhändas. **K. Ref. på Prästerf. besw. d. 10 Mars 1719 §. 16 och Präst. Priv. d. 16 Oct. 1723 §. 6**, jemf. med 5 och 6 §. S. i 28 Cap. Kyrk. L. Warandes dese Författningar, liksom nästfölj. **Resol. intagne wid Cap. slut.**

Då Prästefommar och Mensaler, som blifwit löste till Skatte, säljas utom börd, wid hwilka tillfällen Kyrkorne eller Församlingarne, efter plågadt samråd, äga dem åter inlösa, at af Prästerkapet sedermera oqwalde nyttjas. **K. Ref. på Prästerf. Besw. d. 23 Dec. 1747, §. 7.**

Då Hospitals-Hemman, som förut til Skatte blifwit löst, säljes utom börd. Åliggande det Konungens Befallningshafwande ofördröjeligen derom göra anmälan hos Seraphimer-Ordens Gillet, och tillika uppgifwa Hemmanets beskaffenhet, så til åbyggnad som tilhörigheter af åker, ång och utmark, hwaraf Ordens Gillet kan pröfwa, huruvida til Hospitalets förmån det inlösas må. **K. Instr. för Seraphimer-Ordens Gillet d. 28 Apr. 1791, §. 11**, införd wid 26 Cap. B. B.

Då Skatte-Frälse Hemman säljas utom börd. Hwarwid den, som rånkan tilkommer, äger Lösningsrätten efter Hembud, som bör göras inom föresatt tid. **Riddersf. och Ad. Priv. d. 16 Oct. 1723, §. 11, och K. Förordn. d. 13 Junii 1800**, införd wid 4 Cap. 1 §. denna Balk.

Ut Wondeståndet upplåtit den exclusiva besittningsrätten af Bergsmanshemman, ses af **K. Kung. d. 6 April. 1810**, anm. wid 4 C. 1 §. d. B.

Om upphörande af Bergs-Collegii Domsrätt i alla twistemål och bland dem om börd och lösningsrätt till hjerdepart eller hyttedel i Falu Koppargrufwa; se **K. Förordn. d. 17 April 1828**, införd wid 10 Cap. 17 §. R. B.

2. §.

Ingen bördeman hafwe wäld, at börda en del af then arfwejord, som i ett köp såld är, ther ej både öfwerens komma, thet at skilja.

Ar både arfwe- och aslingejord i ett köp å landet, 6 C. 4 §. S. B.

3. §.

Aslingejord å landet hafwe skyldeman ej rätt at börda, ther säljaren then ej i börd köpt hafwet. S thy fall gånge thermed, som om arfwejord sagdt är.

Öfwer någor bort sin bördköpta jord genom Testamentet 17 C. 3 §. A. B.; Aslingejord må man Testamentera till hwem man will 4 §. ib.; Likaledes genom gåfwa sig afhända, men ar jorden bördköpt, kan endast des wärde bortgifwas 8 C. 1 §. S. B.; Huru arfwejord bördas, 5 C. 1 §. S. B.

Som Kongl. Maj:t utaf flere inkomne mål förnummit, huruledes Domare i allmänhet äro af skiljaktige

tige meningar om Lagens stadgande i den fråga, huruvida aplinge fast Egendom, enär den blifwit upplåten till den Person, som elst, wid Upplåtarens fränfalle, dertill arfsrätt ägde, samt widare af den sednare ägaren försäljes, bör vara, börd underkastad, eller icke; allså och till ernående af likstämmighet uti Lagstipningen i denna del, har Kongl. Maj:t i Råder förklarar: att aldenkund Lag i 17 Cap. 4 §. K. B. tillägger rättighet att aplinge jord bortgifwa, eller festamentera till hvilken man vill, skyld eller ofskyld; och en lika rättighet till fritt råddande öfwer hward man med egna skölder afslat, eller annorledes, utan att dertill hafwa någon i Lag stadgad fordran, af andra bekommit, icke heller, wid köp derom, kan vara mera inkränkt, och än mindre alldeles betagen; på hvilken grund också följer, att hward utaf aplinge jord warder, genom köp, gåfwa eller testamente, öfwerlätit, ej kan i dens hand, som således deraf blifwit ägare, ehuru han elst dertill arfsrätt hade, annorlunda anses, än all annan hans förwårswade egendom, hvilken, enligt 5 Cap. 3 §. K. B., skyldeman icke äger magt inbörda; förden skull sann K. Maj:t med Lagens grund och systemål öfwerensskämmande, att en på berörde sätt öfwerlåten egendom ingalunda må vara bördsanspråk underkastad. **K. Förkl. d. 4 Febr. 1801.**

Som Kongl. Maj:t utaf flere till des nådiga pröfning inkomne mål, funnit, att Domare warit af skickliga tankar i frågor angående lösningsrätt till Ruffhållsdelar, hvilka uti sisse säljarens hand warit Krono, men igenom skattelöf blifwit till innehafwans enskilda egendom förwandlade, i så måtto, att en del ansett skattelöfvet endast såsom en förbättring, och andre åter såsom en förvandling af hemmanets natur, hwaraf åter de förre funnit anledning, att behålla Krono Ruffhålls äboens närmaste skyldeman wid den i K. Förordn. d. 22 Febr. 1749 utstakade lösningsrätt, och de sednare åter ansett jorden igenom denna ägångne skattelöfen vara förändrad till aplinge egendom i säljarens hand, och skickligen icke kunna vara börd eller lösen underkastad; alltså, och på det någon olikhet eller öwisshet wid sådana måls afdomande ej yppas må, har K. Maj:t funnit rättwist förklara: att då ofwannämnde 1749 års Förordning stadgar, att äboen endast äger rustningsrätt, men att själwa jorden tillhör K. Maj:t och Kronan; allmänna Lagen jemwäl i 5 Cap. 3 §. B. förmär, att skyldeman, till en försäld aplinge jord ingen bördesrättighet äga, och den i förutnämnde Förordning, äboens barn och arfwingar, till och med hyskonbarn, tillagde lösen, hufwudfalligen endast äfftar K. Maj:t och Kronans säkerhet för rustningens prästerande, hvilken säkerhet i sednare händelsen är wunnen derigenom, att själwa hemmanet är borgen för rustningens utgörande; så anser K. Maj:t deraf följa, att allmänna Lagen bör wid sådana måls afdomande tjena till esterrättelse, och att ofwannämnde 1749 års Förordning icke kan till Kronoskatte rusthåll, ehwad de förre eller sednare dertill blifwit köpte, wid uppkomne bördes- och lösningsrätter lämpas. **K. Förordn. d. 19 Aug. 1802.**

Säljer man sin ärfda jord eller ränta, och de blifwa lagligen uppbudne och lagständer, och köper sedan annat likt i stället; det blifwer fuller erfättning för den försälda arfwiejorden, i Arf; men i Bördes-måhl äga den förste säljarens Bördeman ingen Rätt till des sednare tillköpte ägendom. **K. Förordn. om Bördes-rätt på Landet, d. 27 Junii 1720. §. 3.**

4. §.

Nu är både arfwe och aplingejord i ett köp å landet: Wil bördeman then arfwiejord börda; ware och pliktig at lösa aplingejorden, ther köparen siff then ej behålla wil. Åro husgeråd och afwel under thet köp; ware lag samma.

Skilnad emellan arfwe- och aplingejord, 2 C. 3. B. samt 10 C. 2 §. G. B.; Ingen hafwe wäld börda en del af den arfwiejord, som i ett köp såld är, 5 C. 2 §. K. B.

5. §.

Ej må köpare och säljare, bördemannen till förfång, uphäfwa, eller i annan handel förbyta

thet köp the giordt hafwa, ej eller under något falskt siffen siffte giöra. Sker thet; ware ogildt, och böte hwarthera femtijo daler.

Lagligt stände, olagligt återgånge, 1 C. 1 §. K. B.; År siffte lagliga siffet, hafwe bördeman ej rätt att derå klandra, 3 C. 1 §. K. B.; Ther ej finnes utfatt hwilken börderna njuta skall, gången the till trefstiftes, 32 C. 1 §. K. B.

6. §.

Köparen och säljaren ware skyldige med ed skreka, at them emellan på god tro så är tingad och betaldt, som köpebrefwet innehåller, om bördemannen thet åskar. Bördeman ware och pliktig med ed sanna, at han, utan list, för sig och ingen annan börda; doch må bördeman med the penningar börda, som han lånt hafwer. Warder någor öfwerlygd, at han i thesa mål swikliga handladt; böte femtijo daler.

Giör någor mened, så Domaren listig eller skiftelig ed honom ålagt, 17 C. 19 §. K. B.

7. §.

Nu är man twungen, at til gälds betalning affsä sin arfwiejord å landet, eller hus och tomt i staden; hafwe så bördeman rätt at then lösa efter thy, som borgenären, eller annan köpare thesforde gifwa wil. Hafwe och bördeman wäld ed fordra, at ej swel therunder är.

Wil Gälbenär gods siff till thes Borgenärer på en gång affsä 16 C. 3. B.; Huru börbas och lösas må, då Borgenär låter Panten uppbuda 9 C. 3 §. K. B.

Huruledes arfwinge eller skyldeman, oanfedt arfwagörelse, äger rätt börda asträdd försäld fast egendom; se K. Maj:ts dom d. 28 Nov. 1797, inf. wid Capitlets slut.

8. §.

S börd gälle aldrig kländer, utan med penningar. Wil man för annan orsak tala å thet köp; gifwe sig an in för Rätten, ther upbudne siff, och tage til samma Rätt stämning å then, som wederbör. Ehwad kländer emot upbudt gioras, gånge the antå fort; doch gifwes ej fasta å then, som uppbuda låtit, innan öfwer kländer dömdt är, och domen wunnit laga krafft. Winner then, som kländer; äge å thet upbudne och lagfarten emot honom ingen werkan.

Inom hward tid bördesfilling skall i Rätten nebsättas, 5 C. 1 §. K. B.; Huru bördpenningar måge lyftas, 10 och 11 §. K. B.; Wid hwilken Domstol uppbuden skola se, 4 C. 1 och 2 §. K. B.; Köper man jord, hus eller tomt och kländer det köp, 11 C. 1 §. K. B.; Ej må man böma öfwer någor jordagods, utan ägaren är lagliga stemb, 10 C. 2 §. K. B.; Huru stämning skall tagas och honom tillfästas som stämmes, 11 C. K. B.; Huruledes talan fullföljes mot Domstolars beslut i de twister §. affter, 25 C. 1, 7 och 15 §. K. B., samt 30 C. 1, 6 och 18 §. K. B.

Jemför Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800 och Kongl. Förklaringen den 14 Maji 1805, införde, den förre wid 4 Cap. 1 §. och den senare wid 10 Cap. denna Balk.

9. §.

Skriwer bördeman under köpebref som witne, utan förbehåll af sin börd; hafwe ej rätt at börda thet, som så såldt är.

Wil man ej i hemul stända, förbehålle sig thet uttyncfeliga, 11 C. 6 §. K. B.

10. §.

Bördpenningar måge af ingen i qwarstad sättas, ej eller lyftas af någon annan, än af köparen allena, med Rättens wetkap, eller af bördemannen siff, ther han siff kländer afftar.

11. §.

Giör köparen jäf emot bördlösen, och kommer twist theraf; så skal then slitas the hufwudgården, eller ther måste godsen belagne åro, om hufwudgård ej under köpet finnes; och må köparen bördesfillingen lyfta utan förfång af sin rätt. Lyfter han; betale så fem för hundrade; från then tid penningarne infattes, ehwad han tappat eller winner; wil han ej lyfta; wa-

te äntå skyldig lika stor ränta för them betala, ther han saken tappar. Vinner bördeman; betale till köparen all then nödiga kostnad, han å godset och för thes skul gjordt, innan han thet afträder.

Vigger thet som såldt är i flere Hårader; så skall hwar-thera uppjudas å råtra Hårads Ring, 4 E. 1 S. 3. B.; Swarest twist om bördes och wiberboenderätt i stad upptages, 6 E. 3 S. R. B.; Böja arwingar bördköpt jord, som blifwit genom Testamente bortgifwen, galden åter all therå gjord nödig förbältring, 17 E. 3 S. R. B.

Som Kongl. Maj:ts förnunnit, huruledes de efter lagens owilkorliga föreskrift uti bördemål insatta bördeskillingar, dels i ränterierne, dels i häradsbistörne, blifwa tilgripne och försingrade, eller genom hwarjehanda wädeliga händelser förkommit; Alltså och på det at Kongl. Maj:ts underskåtare ej måge på sådant sätt utom sit förwällande ställas i äfwentyr om sin wälfångna egendom, samt til förekommande af hwarjehanda twister och oredor, som angående bördeskillingars lyftande och säkerhet derföre yppas kunna, är uppå Rikens Ständers tilstyrkande härigenom öfwer hwad 5 Cap. Sörda-Balken härom innehåller, förklaradt och stadgadt: At den bördeman, som til sin talans utförande uti Rätten insatt fulla köpefillingen; som lag säger, eller der framlagt på insatte penningar sådana bewis, som almänt i riket gälla, skal åga frihet, derest köparen ej wil lyfta bördeskillingen, utan förfång af sin talan; at sjelf återtaga bördeskillingen, emot full och wederbästigt borgen för all den kostnad och skada han wid sakens slut kan skyldig kännas at til köparen gälda, i den händelse han sin anstälte bördestalan för-lorår. Vinner bördemannen egendomen i börd, då bör han, innan saken den samma efter lag afträder, til honom utbetala köpefillingen, och det wid förlust af den wundne börden; dock at deraf så mycket innehåles som egendomen bewisligen finnes hästa före. Wil köparen lyfta bördeskillingen, ware då förbunden at wisa, det egendomen för annan inteknad gäld ej hästar, samt at köpefillingen til saken til fullo utbetalt är: Finnes det at egendomen med annan gäld är beswårad, eller at köpefillingen ej gulden är, då må köparen ej lyfta större del af köpe-summan, än den återfod, som deraf öfrig blifwer sedan sådan gäld, eller sakens fordran för återstående köpefilling, blifwit afdragen, derest han ej för det öfriga til bördemannens säkerhet ställer full borgen; och ware köparen förbunden, för hwad han lyfter, gifwa ränta som lag säger.

Hwad således om börd stadgadt är, gälle och i de lösningstrifter, der penningar insättande erfordras, efter R. Förordn. uti utfärdade nådiga Förordningar. R. Förordn. d. 7 Aug. 1766.

12. S.

Dömes jord i börd förr Thome dag; tråde då köparen therifrån nästa fardag thes efter. Fall-ter dom efter Thome dag; ninte fardag, och sitte qwar ett år efter nästa midfaste, om them ej annorledes åsamjer.

Nästa Fardag thes efter, den 14 förfkommande Mars 16 E. 5 S. 3. B.; Om råtter fardag i stad 10 och 13 S. S. ib.; I hwilket fall, wid återlösen af pantsatt jord, panthawaren får njuta laga fardag tillgodo 9 E. 9 S. 1. B.

Allthenstund allmänna Lagen i 5 Cap. 12 S. 3. B. förmår, at dömes jord i börd förr Thome dag, tråde då köparen therifrån nästa fardag thes efter; men faller dom efter Thome dag, ninte fardag, och sitte qwar ett år efter nästa Midfaste, om them ej annor-lunda åsamjer, hwarmed 15 S. i Kongl. Maj:ts nådiga Förordning om bördsrätt på Landet af then 27 Junii 1720 åfwen instämmer; Förthen skul, och emedan thet som stadgas i 16 Cap. 5 S. Sörda B. angår fardag i allmänhet, när Landbo wil sig ifrån Hemman säga, eller jordägare Landbo sin, hwaruti är en annan grund, och thes före härutinnan skulnad gjord är; Sy profwar Kongl. Maj:ts Lagens stadgande hwad theta omröde mål om fardag beträffar, ware tydeligt och klart, och at therutinnan ej någon ändring göras kan. R. Ref. d. 29 Jul. 1756.

R. Förordningen d. 24 Febr. 1752 angående nya tideräkningens införande, hwarest stadgas, att näst derpå följde år, med Fardagar, flyttningar samt marknader och fatalier, skulle förhållas efter gamla stilen, kan ej annorlunda förstås, än att år 1753, borde den 14 Mars efter gamla stilen, men febermera och framgent, den 14 Mars efter nya stilen, i nämnde fall följas och beräknas; hwarföre och wid jemförelse af R. Förordn. d. 22 Oct. 1766 (wid 16 Cap. 5 S. d. B.), som ej eller ger anledning att genom Calenders förändring, fardagen blifwit flyttad till annan datum än Lagen bestämmt utfätter, bördeman, som lyftat bördeskillingen; men icke före den 14 Mars erbjudit desamma at köparen, bör anses sin. wunne bördsrätt förlustig: Kongl. Br. till Götha Hof-Rätt den 18 Nov. 1812.

At de wid första S. åberopade stadgar intagas här följande:

Alla Domkyrkors, så och andra Kyrkors, i Städer och på landet, fasta egendom, ehwar then är belägen, skal Synlomannen och andre wederbörande wårda sig om, at then rätt skött, wid machthållen, och emot alt qwal förswarad blifwer, och thet then orättmätigt bortkommen är, med rätt må återwinnas; Til hwilket senare, Synlomannen wid hwariehanda fall, af Biskopen skall fullmäktigt gibras, eller thet han förhindrad är, någon annan Prästman i hans ställe, hwilken af Wår Befallningzman, wid Hårads- och Lagmans-ting, så och, om saken til Hof-Rätten kommer, af Wår Advocat-Fiscal, att rättmätigt bistånd ske skal. Och som Wår nådige wilje är, at the som besinnas wrågnis-ligen slå Kyrko-ågor under sig, ingalunda måge slippa, förutan anseentlige böter, och Kyrkioners eller Kyrkobords tagne stadas erfättande; Så skola och Synlomän see sig wäl före, at the icke förutan gode och san-nelike skäl, någon i sin wälfångne Egendom qwålja. 26 Cap. 5 S. Kyrko-Lagen.

Kyrkioners fasta jordegod, må ingen förtyra, utan högsta nödtorft eller nytta, samt Wår wettskap och tillåtelse. 6 S. 10.

De gårdar, ågor, stonmar och små lågenheter, som Kyrkor och Prästebörd, eller Skolar och Hospitaler äro tillslagne, måge ej, efter ens och annans godtycke, förbytta, eller förkydas, och der några sådana gårdar och ågor woro Kyrkorne för utan högsta nödtorft eller nytta, samt utan Kongl. Maj:ts wettskap eller tillåtelse, egenwiltigt ifrån köpte, förbytte, eller på hwarjehanda annat sätt, oslagligen afhände, måge de samme i förmågo af Privilegierna och Kyrko-lagens 26 Cap. 6. 5 och 6 igenlösas, eller of, der någon fått samma ågor på Ruffhålls tilldelning, eller eljest, skall den då låta sig åtnöja, med den årliga Ratten bårak, och Kyrkioners tjenare nyttia bruket och Bestittnings-Rätten. Kongl. Refol. på Präst. Besw. d. 10 Mars 1719 S. 16.

De små Kyrkian tillhörige och henne när belågne hemman, som af Capellaner och Kloockare blifwit brukade och ännu brukas, befrias för alla Kronans beswär, och hafwa ej någon makt, att bortköpa dem under frälse eller skatte-utan skola de till Kyrko-tjenares nödtorftiga uppehälle brukas. Och der stike hemman, tårp eller ut-jorbar redan skulle wara Kyrkian ifrån köpte, må församlingen låsa dem från köparen emot des utlagde penningar tillbakas under bemänte frihet. Präst. Perw. d. 16 Oct. 1728, S. 6.

Beträffande Prästerkapets beswär deröfwer, att en del Aboar, å Präste-stonmarne ej allenast skett, utan of erhålt lit frihet, att köpa samma stonmar till skatte, hwarigenom Prästerkapet allt för mycket skall komma att lida; Så es medan åtfyllige Kongl. Bref och Resolutioner, och i synnerhet 3 och 4 S. S. af de år 1723 Prästerkapet förundte Privilegier, tydeligen efterlåta Pastores i städerna och på landet, jemte andre donationer och förlåningar, att öfverändradt njuta och behålla, efter gammal häfd, sine Prästgårdar, Indelnings-stonmar wid deras annerer, med mera, samt alla dertill hörige ågor och lågenheter, ehwad namn de of hafwa måge, som antingen uminnes häfd är på, eller af andre laglige skäl, kunna bewisas dertill lejda; Sy är Kongl. Maj:ts befallning, det Prästerkapet wid deras i så mätto, genom Kongl. Privilegier, bref och Resolutioner, tid efter annan förundte och stadfastade rättigheter, skola framgent bibehållne och handhafwa wårda, utan att 1741 års-bref för Staraborgs och Elfsborgs Väner må widare till någon rubbning härutinnan uttydas, och således inga skatteföp hädanefter, å hwad ort det wara må; mera tillåtas eller bewiljas å sådana stonmar, mensalier och annerer, antingen de samma äro under milkien inbette, eller längre ifrån Prästegården belågne, utan böra de med lika rätt af Prästerkapet, oförändradt och under wanlig frihet, så disponeras, som hieswa Prästebörden; Men hwad de stonmar och mensalier angår, som reban blifwit till skatte försåtte, så ehuru wäl innehawaren deraf ej kan påläggas, att emot deras wilja, taga lösen, finner Kongl. Maj:ts Fåttigt,

fälligt, att när de samma komma att säljas utom börd, måga också de af kyrkorne, eller Främlingarne, efter plågadt samråd, åter inlösas, och af Prästerkapet sedermera oqvalt nyttjas efter Privilegierna. Kongl. Res. på Präst. Bes. d. 23 Dec. 1747, §. 7.

* * *

Kongl. Maj:ts Dom uti den till Kongl. Maj:ts öfverseende från N. Hof-Rätt inkomne sak, emellan Handelsmannen N. å sin omyndiga dotters wägnar, å ena, samt Commerce-Rådet N. och Handlanden N. såsom sysslomän att numerera aflidne Handelsmannens påstående, att för sin bemälda dotter, emot nedfatt behörig bördskilling, så i börd inlösa den hennes aflidna moder-D:s enka N. i lifstiden tillhörige, men af hennes arfwingar och deribland sökanen, såsom sin dotters förmyndare, till enkan N:s borgenäres förnämde affäbde, och af dem på offentlig auktion försälde, samt af Handlanden D. i lifstiden intropade i N. stad belägna fasta egendom; hvilket yrkande berörde stads Rådhusw-Rätt genom dom af den 15 Aug. 1795 bifallit; — — — Hwaremot Hof-Rätten under den 5 Dec. 1796 af ansörde skäl, med ogillande af Rådhusw-Rättens Dom, förkastat sökanens, å hans ofwänande dotters wägnar ansfällde bördes talan, och wid sagde gård bibehållit Handlanden D:s Rätts-innehafware — — —; Gifwen Stockholms Clott den 28 Nov. 1797.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig förebraga de i denna sak inkomne handlingar, — — —; Och alldenstund enkan N:s arfwingar och theribland Handlanden N., såsom förmyndare för sin omyndiga dotter, enär de, efter hwad obestridt är, med iakttagande af lagens föreskrift uti 10 Cap. 1 §. 13 af Balken, att icke skiffa arf, förr än gåld är gulden, gjort sig urarfwä, och deras moders och moder-moders efterlemnade och gåldbundne egendom till borgenärens fria förvaltning afstått, icke wid sådant förwettande tagit arf efter bemälda enka, eller inträdt uti ägarerätten af den egendom hon efter sig lemnat; För den skull, och som häraf följer, att icke arfwingarne, utan borgenärrerne, såsom enkan N:s Rätts innehafware äro att anse för säljare af i fråga warande fastighet, och att sökanens dotters, såsom enkan N:s dotter-dotter bördes-rätt i detta sakens skid, är enahanda, som theräst enkan N. self sin fasta egendom försått; Allså pröfwar Kongl. Maj:t rättwist, att Hof-Rättens i thenna sak gifne dom ändra, och Rådhusw-Rättens ofwanberörde beslut theremot, såsom på lag och goda skäl grundadt, gilla och fastställa, i fråga om den sökanens dotter tillagde bördes-rätt. — — —

Transumt af Kongl. Maj:ts Dom uti en från N. Hof-Rätt inkommen sak, emellan N. med flere, å ena, samt Länsmannen N., å andra sidan, angående sökanernes påstånde bördes-rätt till nio elstedelar i hemmanet N.; uti hvilket mål; sedan N. Hårads-Rätt bifallit käromålet, men N. Lagmans-Rätt deremot ogillat detsamma, på den grund, att sökanerne, hwilka warit ägare af berörde fastighet, dels selfwe, dels genom laga förmyndare den försåldt, och att bördeman, som under skrifwit köpbref utan förbehåll af sin börd hwarfen för egen räkning eller såsom mälsman för annan, emot 5 Cap. 9 §. 3. B., samma egendom börda får; N. Hof-Rätt, i Dom den 15 Julii 1795, förklarar, att, af sökanerne, A. och B. jemte deras hustruer och enkan C., hwarfen för egen del eller i deras barns namn kunde wara berättigade att återbörda den jord de selfwe i ett köp med deras medarfwingar försått: att sedan D:s och E:s barns andelar i hemmanet jemwål af deras laga förmyndare blifwit försåtte, kunde samma andelar genom sedermera tillkomne andre förmyndare icke i börd för dem återwinnas, samt att då F., enligt Hårads-Rättens tillstånd, afslutat handelsom sin myndlings andel i förenämde hemman, men under skrifwit köpbrefwet utan förbehåll af sin egen eller sine barns bördes-rätt, hade han derigenom med lika grund af lag, som i händelse han köpbrefwet i egen skap af mittre under skrifwit, af all talan om börd emot samma köp, både self och såsom förmyndare för sine barn sig förlustig gjort; F. följd hwaraf och Lagmans-Rättens beslut fasthålldes: Gifwen den 3 Martii 1797.

Kongl. Maj:t har etc. — — —; Och alldenstund sökanerne dels selfwe dels genom förmyndare omtwifade hemman försått, samt i frågan om deras rättighet att å sine omyndige barns wägnar bördestalan till samma hemman utföra, det af hwad lagen förordnar angående börd, och i synnerhet uti 5 Cap. 6 §. 3. B., rörande den derstädes föreskrifne edgång, hwilket allt förutsätter trenne serskilda personer, såsom nödwändige i thy mål, nemligen köpare, säljare och bördeman, uppenbart är, att säljare och bördeman icke kan af en och samma person föreställas; Förden skull och på de flere af Hof-Rättens åberopade skäl, pröfwar Kongl. Maj:t rättwist Hof-Rättens öfverklagade Dom, såsom på lag grundadt, att gilla och fastställa.

Transumt af Kongl. Maj:ts Dom uti den från N. Hof-Rätt inkomne sak emellan Rådmannen E. N., såsom Curator för Borgmästaren M. F. E:s omyndige barn å ena,

samt Handlanden M. B. och Majoren ådel och wälbördig P. W. B., å andra sidan, angående så wäl sökanens, som Handlanden B:s, hwar för sig, till N. Hårads-Rätt inslämde påståenden om bördsrätt till utsofne frälsehemmanet N., hwilket i arf tillfallit Borgmästaren E:s hustru, derefter blifwit af hennes man å offentlig auktion för 4433 R:dr 42 §. 8 r:st. Wio försåldt till Wönderne N. N. hwilka i börd afstått det till Handlanden P. N., som åter sålt det till Majoren B. för 4860 R:dr W:o; Uti hwilken sak Hårads-Rätten, genom Utflag den 15 Febr. 1814, förklarar Borgmästaren E:s omyndige barn berättigade, att framföre Handlanden B. i börd inlösa nämnde hemman, hwilket borde till dem afstrådas emot erläggande af den köpefälling, Borgmästaren E. derföre uppburit, och gådande af all den nödiga kostnad Majoren B. i och för köpet samt å gobset och för dess skuld gjort, m. m.; Hwarefter och sedan N. Läns Lagmans-Rätt, uti Dom den 24 September 1814 på ytterligare tillagde skäl, fastställt detta Hårads-Rättens Utflag, Hof-Rätten, genom Dom den 15 derpå följande Junii sig utlätit, att då Borgmästaren E., som enligt lag self warit förmyndare för sine omyndige barn, å sin hustrus wägnar, försått i frågawarande hemman, och Rådmannen N. icke ägde för desse omyndiga annan eller widsträcktare rätt än fadren, hwilken more betagit, att för de omyndiga i börd inlösa den egendom han self ofyttrat, woro det af N. ansfällta bördes-anpråk skidande emot lag, hwarföre Under-Rätternes härom gifne dom ogillades, med rättighet deremot för Handlanden B. att det omtwifade hemmanet tillträda fardagen den 14 Mars 1816, derförrinnan han likwål, wid förlust af der wundna bördens skulle till Majoren B. erläggas den af B. erjudna lösefälling 4860 R:dr W:o; — — — Gifwen den 13 Dec. 1815.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig förebragas — — — Och ehuru wäl den af sökanen ansörda och af Lagmans-Rätten jemwål åberopade omskändighet, att hustru E. ej skäl gifwit sitt samtycke till försäljningen; och att hon gemensamt med sin man gjort ansökning om Curators tillförordnande för barnen, desto mindre kan såsom grund för Domslutet antagas; som förhållandet i denna del icke är af Handlingarne fullkomligt utredt, och i allt fall icke kan på utgången af Rådmannen N:s ansfällta bördestalan medföra minsta inslytande, då hustru E. self ej ansfällt någon talan om det omtwifade hemmanets återwinnande; Likwål och som ofstridigt är, att nämnde hemman utgjort hustru E:s arfwjord, det barnen, då modren ännu lefde, icke ägde minsta rätt, och E. således icke i egen skap af förmyndare för sina barn det samma försått, hwaraf följer, att deras i lag stadgade bördes-rätt, icke kunnat genom föräldrarnes försäljning tillintetgöras, eller i det fall, som här inträffar, att de äro omyndiga, wara mindre gällande, än om de uppnått myndiga är, enär deras talan af Curator utföres; Allså pröfwar Kongl. Maj:t i nåder rättwist, med upphäfwande af Hof-Rättens Dom, och med skid af 6 Cap. 1 och 4 §. 3. B. förklara sökanens myndlingar, såsom barn af säljaren berättigade, att framföre Handlanden B. i börd winna omtwifade hemman. — — —

Sedan N. Hårads-Rätt, i laga kraftwunnet utflag af den 27 Oct. 1810, dömt J. P. skyldig att nästa fardag, emot återsäende af behörig andel i köpefällingen, till J. E. och E. P. i börd afstråda hemmanet N. och, wid derefter yppad fråga, huruvida icke J. E. och E. P. förlorat den wundna bördens, N. Hof-Rätt, lika med N. Hårads-Rätt dem derwid bibehållit, häst Hårads-Rättens ofwan-nämde utflag den 27 October 1810 icke stadgade den på följd, att J. E. och E. P. skulle wara förlustige af deras wundna bördes-rätt, dereft de ej, inom föreskrifna afstrådes-tiden den 14 Mars 1811, wisade sig hafwa till J. P. fulla bördesfällingen erlagt; Så har Kongl. Maj:t i Dom den 18 April 1814, sig utlätit, att som Kongl. Förordningen den 7 Aug. 1766 föreskrifwer, att om bördeman winner egendom i börd, bör han innan den samma efter lag afstrådes, utbetala köpefällingen, wid förlust af den wunne bördens; Men swaranderna, som, utan förfång af deras talan, sått, emot skid borgen för kostnad af skada, återtaga den nedfatta bördesfällingen, underlåtit att före den i Hårads-Rättens laga kraftwunne utflag utsatte fardag bördesfällingen å J. P. erbjuda, hwilket selft först i början af år 1812 eller sedan anmärkning derom å J. P:s siba blifwit gjort; Allså pröfwar K. Maj:t i nåder rättwist, att med upphäfwande af Hof-Rättens öfverklagade Dom, Lagmans-Rättens beslut, att J. E. och E. P. förfuttit sin bördes-rätt till ifrågawarande hemmansdel, deremot i nåder gilla.

Uti ett serskildt mål emellan Commisstrern A. G. å ena, samt hemmansbrukaren J. G., å andra sidan, angående den sednares till N. Hårads-Rätt inslämde påstående, att A. G. måtte åläggas i börd afstå de lotter i Kronos skatte-hemmanet Horn, som han och des hustru sig tillhandat af J. G:s hustrus syfkon, tillhoppa å des mental, eller äminstone så stor del deraf, som J. G:s hustru ägde rätt att börda, och hwilket påstående Hårads-Rätt på ansörde skäl bifallit; har N. Lagmans-Rätt uti Dom den

17 Julii 1813 förklarar, att emedan lagen i 5 Cap. 1 §. Sörda-Balken uttryckligen stadgade, att om bördeman vilde till sig lösa arfwejord, som å landet såld wore, han då skulle genast eller innan natt och år från tredje uppbudet i Rätten insätta fulla köpeffillingen i det mynt, som i köpebrevet står; Men S. H., ehuru han i sin uttagne stämning yrkat, att Communiater A. S. antingen måtte i börd affå hela J:delens hemmanet Horn, eller åtminstone så stor del deraf, som hans Hustru ägde börda, likväl icke i Rätten nedfatt förre summa, än som svarade mot en åttontedel deri, ansåg Lagmans-Rätten S. H. ej hafwa behörigheten bemäktat sin i fråga warande bördestalan, utan den samma försuitt; Hvilket Lagmans-Rättens beslut, af Hof-

Rätten ändradt, Kongl. Maj:it, genom Dom år 1815, med stöd af 2 §. i 5 Cap. S. B. deremot fastskallt. Erantumt af Kongl. Maj:its Dom den 30 Sept. 1811. Kongl. Maj:it har etc. — — — — —; Och emedan Jernhandlaren M., för hvars Concurs-magas räkning ifrågawarande stadslägenhet blifwit försäld, icke till den samma innehaft ägande rätt, utan endast deraf warit i besittning på bestämd tid och mot de wilkor N. Stads Församling uti afhandling den 2 Maji 1799 sig förbehållit; Ty och då börd till besittnings eller arrende rätt icke i lag är grundad, pröfwar Kongl. Maj:it i näder rättswis att, med upphäfwande af Hof-Rättens och Rådhusw-Rättens Domar, ogilla det af N. wädda bördes-anspråk. — — — — —

6. Capitlet.

Om then, som rätt till börd äger.

1. §.

Bördeman äro säljarens barn och bröstarfvingar, så länge the till äro: sedan föräldrar och förfäder, och the som honom å sidone skilde äro till och med systonebarn, eller the, som i lika led med them äro *). Doch måge ej säljarens fädernes fränder börda säljarens mödernes jord, ej eller mödernes fränder säljarens fädernes jord.

Styldeman i rätt upp och nedfigande led samt å sörne, 2 och 3 Cap. A. B.; Att räknas ledewis ifrån och ej med den döda till och med den som arfwer, 1 C. 2 §. S. B.; Huru bördestalan anställes och hwilken jord må bördas, 5 C. 1, 2, 3 och 4 §. S. jemsförd med 9 C. S. B.; Huru de af halflågten dela arf med hellsågten, 3 C. 5 §. A. B.

Ätthenlund Lagen icke gör någon skilnad uti bördelöfen, om arfwejord säljes til någon främmande, eller inom börden, icke eller ther någor Bördeman köper samma jord, betager the andra theas rätt, som lika med honom til bördelöfen äro berättigade, samt til then jord med honom kunna wara samarswa om then arfwas skulle, likmättigt then grund, som i Ursda Balkens 2 och 3 Cap. lagd är; utan twärt om, är i 6 Cap. 1 §. Sörda B. tydeliga nämndt, hwilka rättte Bördeman äro, och huru långt börden sig sträcker, samt i 2 §. stadgad, att then må lösa i börd, som närmast är at arfwa honom som säljer; hwarefter 3 §. förmar, at om Bördeman äro flere och jämnshylde, löse Broder Broders lott, och Syster Systers lott, ther jorden flera åboer tola kan: Förthenful pröfwat Kgl. Maj:it Lagens stadgande i thetta mål om bördelöfen wara tydligt och klart, och at theröfwer någon förklarung icke af nöden är. K. Ref. d. 15 Sept. 1756.

2. §.

Nu kan fader arfwa sina barns mödernes jord, eller moder theas fädernes jord: wil man then jord sedan sälja; löse then i börd, som närmast är at arfwa honom, som säljer.

Äro bröstarf, sboarf, eller bakarf fallne tillsammans i then hand som arfwes, 3 C. 12 §. A. B.

3. §.

Dela män om börd; ware then närmare at lösa i börd, som närmare är at taga arf, alt efter som i 2. och 3. Cap. Ursda Balken sagdt är. Äro bördeman flere, och jämnshylde; löse broder broders lott, och syster systers lott. Kan then jord, hus eller tomt ej delas, eller tola mer än en åbo, och åsamjer then ej, hwilken thera börda skal; löse then, som största delen hafwer: äga the lika del; så skal therom lottas.

Kan wid arfslifte jord ej wäl delas, eller afswas, 12 C. 7 §. A. B.; Huru lotten skiljer dem emellan, som lika del hafwa, 5 §. lb.

*) Uti säljarens neder: och uppsligande linea bördas så länge barn och efterkommande, eller föräldrar och förfäder äro till, som börda wilja: men uti des sköldlinea sträcker sig bördes-rätten ej längre, än till och med systonebarn. Kongl. Förordn. om bördes-rätt på landet, d. 27 Jun. 1720, 5 p.

Hwad som blifwit stadgadt angående hemmans-lyfning hindrar icke börds eller andre twister uti deras förwa wanliga gåna efter Lag och Författningar. K. Förordn. d. 30 Junii 1747. Semsför, hwad angår Säterier, K. Kung. d. 14 Nov. 1829, inwid 4 C. 9 §. b. B.

4. §.

Ur näster bördeman öfwermage, eller mö, eller manwettig, eller utrikes faren, eller fången; löse målsman eller ombudsman å theas wagnar, inom laga stånd, ther han gitter och thet nyttigt pröfwat. Sedan hafwe omhyndig ta han myndig warder, eller manwettig ta han til bätte förstånd kommer, eller utrikes faren eller fången ta han återkommer, ingen macht ther å at tala. Nu hafwa the ej målsman eller ombudsman; stände them äntå ej fritt jord i börd återwinna, ther å i rätten tid ej talt är, utan behålle jord, hus och tomt, then köpt hafwer.

Ej må någor sluta köp eller flifte med öfwermage, jungfru eller manwettig om theas jord, 4 C. 7 §. S. B.; Om then som under förmyndare stå bör, 19 C. A. B.; Huru laga stånd åkommer 4 C. 1 och 2 §. S. S. B.; Huru lösa till myndig ålder kommen, äger floudra det köp, hwarigenom hans saka gods blifwit af förmyndaren med Rättens tillstånd bortfådt, 8 §. lb.

Uti en, emellan Rådbemannen P. L. å ena, och Bonden E. P., å andra sidan, inständ twist, angående den förres påstående att så i börd lösa halfwa hemmanet K., som E. P. af P. L:s systonebarn E. S. och des hustru sig tillhandlat, utlåt sig N. Härads-Rätt: "att som uppsliff wore, det omtwistade hemmanet, enligt Kongl. Kammar-Collegii Skattebref af den 9 Aug. 1765, blifwit af säljarens E. S:s affidone föräldrar J. E. och des hustru från Kongl. Maj:it och Kronan till skatte inlöst, och darester så som arf säljaren tillfallit, samt lagen i 6 Cap. 1 §. S. B. ansåg systonebarn, i brist af närmare släktingar wara rättte bördeman till arf jord; och hwad i samma §. förmådes derom, att fäderna fränder ej måge börda mödernes jord och twärtom, synnerligast hade afsende derpå, att flere släktingar på en gång kunde bördes-anspråk wäcka, men icke utestängde systonebarns lagliga rätt; att i brist af andre mera berättigades anspråk till fulla inbörda en utom slågten försäld arfwejord; Alltså och då, jemlikt 5 Cap. 2 §. S. B., all den arfwejord, som i att köp såld är, till hela sitt belopp är börd underkastad, samt köparen E. P. med säljaren E. S. icke räknade någon sådan styldskap, som kunde berättiga honom att till förre eller mindre del få behålla den förälda arfda fastigheten, förklarade Härads-Rätten E. P. skyldig att i börd affå ifrågawarande hemman." Detta beslut fastskälles af N. Lagmans-Rätt, men ogillas des deremot, hwad angick ena tredjedelen i hemmanet, af N. Hof-Rätt, på de skal, att medgifwet wore, det säljarens fader J. E., och bördemannens fader E. P. warit halfbröder: att bördes-rätten till hemmanet icke wille ledas ifrån någon af dese personers hel: eller skuf-föräldrar, utan endast från J. E., hwilken under Ägtenskapet inköpt detta hemman, som således i hans och hustruns hand warit äfvingejord, och sedermera, såsom i arf E. S. tillfallit, inköpt sig arfwejords egenkap: och att den tredjedel i hemmanet, hwilken E. S. i arf efter sin moder bekommit, ej kunde anses börd underkastad, enär bördemannens släktskap med säljaren härledde sig ifrån fädernet, och E. P. wille nämnde tredjedel för sin räkning undantaga. Swaremot Kongl. Maj:it, i Dom den 3 Mars 1807, med ändring af Hof-Rättens

Rättens beslut, fasthållde Under-Rätternes domslut, hvarmedelst D. E. berättigades att hela den försälda arfwjordens, hemmanet K., i börd inlösa.

Trenne styldemän A. B. C., alla inom bördens, anmälte sig att gemensamt bördas hemmanet A ett ättadels mantal, och insatte siven gemensamt bördesskillingen 343 Rdr 16 s. Innan Hårab-Rättens utslag, som ogillade bördens-anspråket, utföll, afled B., och C. fullföljde ej deremot någon talan. Endast A. wädjade mot nämde utslag och yrkade wid Bogmans-Rätten att hela ättadeldelen måtte honom ensam i börd tilldömas. Detta påstående ogillades dock i allo både af Bogmans-Rätten och R. Hof-Rätt, hwilke Domstolar fasthållde Hårab-Rättens beslut, hufwudsakligast på de grunder, att A. hwarken stämt i påstående att för enskild del få bördas hela hemmanet, eller i sådant afseende nedfatt fulla köpeskillingen, hwarförutan han, emot 5. Cap. 2 §. 3. B., ej eller ägde bördas en del af den i ett köp sålda arfwjorden. Deremot förklarade Kongl. Maj:t, "att deras eftergifwande eller förjummelse,

hwilke i rättegångens början med A. fört samfärd talan, å ena sidan, icke kunde förminska den rätt honom i annat fall efter arfstågten lagligen tillkomma börd, men å den andra icke eller kunde utwidga en sådan rättighet öfwer den gräns, som A. sjelf bestämt, när han hwarken i stämningen yrkat ett odeladt anspråk på hela hemmansdelen, eller för enskild räkning en derafter lämpad bördesskilling nedfatt, utan fast hållde en sålunda tillkommen och utan wilkor gjord affäggelse å med-kärandernes sida må lända den swarande parten till förmon; I följd hwaraf Kongl. Maj:t och förklarade A. såsom en af de tre, hwilka genom stämning yrkat gemensam rätt till bördens, utan närmare bestämmande af hwar deras andel deri, berättigad att i börd lösa en tredjedel i sålda ättadels mantal A., såwida köparen icke behöfde wille afflå hela hemmansdelen, hwilken A. då wore förbunden inlösa, emot köpeskillingen, som, i detta fall, het och hållen, men i förnämde händelse blott till en tredjedel skulle före asträdesdagen den 14 Mars 1816 till köparen erläggas." Kongl. Maj:ts Dom d. 2 Nov. 1816.

7. Capitlet.

Om widerboende och nabo rätt.

1. §.

Hafwer man köpt hus eller tomt i staden; så skal han then at widerboenden och nabon hembjuda, förr än ther å upbud tages. Böfer ej bördeman thet hus eller tomt, inom tolf wekor ifrån tridie upbudet; hafwe då widerboende eller nabo rätt, fiorton dagar therefter, thet hus eller tomt at lösa.

Om jemdub wid köp af det som å annars jord och grund i staden byggt är, 4 §. 6 §. 3. B.; Om uppbud och lagfart i stad, 2 §. 1. b.; Huru jord och hus derstädes bördas må, 5 §. 1 §. 1. B.; Om then, som rätt till börd äger, 6 §. 1. b.; Om widerboendes och nabos rätt till lösen af pantfart jord, hus, eller tomt, 9 §. 3 §. 1. b.; Laga Domstol i twisler om widerboenderätt 6 §. 3 §. 3. B.

Churumål 7 Cap. 1 §. 3. B. stadgar, att köpare af hus och tomt i staden, utan undantag, skall, förrän uppbud derå tages, densamma hembjuda åt nabo, hwilken, deraft bördeman icke inom föreskrifwen tid gör sin rätt till lösen gällande, äger att, inom fiorton dagar derafter, det hus eller tomt att lösa, likwäl och som R. Maj:t icke undfallit de slerfaldige misbruk en sådan oinfränkt lösningsrätt medförer, har R. Maj:t på Rikens Ständers underd. tillstyrkande, härmedelst welat, med ändring af 1 §. i 7 Cap. 3. B., i näder stadga och förordna, att nabo skall äga rätt till lösen af försäldt hus och tomt i staden, endast i de händelser 3, 4 och 5 §. 3. af samma Cap. och Balk omsformäla; dock må denna Författning icke anses lägga hinder i wägen för nabo att lösa till sig sådan egendom, hwarå lagfart före Förordningens kungörande blifwit påbörjad, hwaremot densamma blifwer gällande i afseende på alla sådane köp, hwarå lagfarten icke blifwit begynd, ånskönt afslutade innan Förordningen warer kungjord. R. Förordn. d. 29 Julii 1812.

Wid lösningsfrågor är widerboende och nabo skyldig att i behörig ordning instämma köparen samt nedfatta bördesskillingen. R. Förkl. d. 29 Julii 1812, wid 5 Cap. 1 §. denna Balk.

Att widerboende och nabo endast äga rätt till lösen i det fall att lagfart och ägande rätt till något hus fökes, inhämtas af R. Br. d. 20 Apr. 1736, infördt wid 9 Cap. 3 §. d. B.

2. §.

Widerboende rätt hafwa the, som uti ett hus och tomt i staden del äga, och nabo rätt the, som ther in til bo, och äge widerboende rätt till lösn, fram för nabo.

I thesa mål ware ingen skillnad mellan fri och ofri grund, 7 §. 6 §. 3. B.

3. §.

Ur hus och tomt ifrå nabo skyddad och söndrad, honom til mehn och trängsel; hafwe han rätt then at lösa, fram för annan nabo.

Ther hus, tomt, jord eller watnwerk utmätes, må ej hwar ifrån annat så söndras och skiljas, att thet, som öfwer är, warder för ägaren onyttigt, 5 §. 7 §. 1. b.

I Stockholm bör, enär någon emellan twänne större belägen smal och liten tomt säljes, den Nabo wara närmare berättigad til lösen, som antingen nödwändigt behöfwer mera utrymme eller måst betydande byggnad derå wil anlägga, men i fall bägge grannarne skulle om fördelning af en sådant tomt öfwerenskomma, må de tillsammans få den lösa och sig emellan dela; ligger liten tomt i hörnet bredewid en större och kan derå någon serdeles byggnad ej anställas, då må ägaren af större tomten framför andra Naboen lösa den mindre, om han sin rättighet lagligen bewakar. Är sådan liten tomt belägen emellan twänne större, af hwilka den ena wetter åt en af Stadens stora gator, och den andra mot en af de mindre, hafwe då ägaren til den emot större gatan belägne tomten rättighet til lösen, med mindre den andra grannen samma lilla tomt högst nödigt behöfwer.

Tomt, som genom styckande blifwit sned och ojämn, må, om så påstås eller prydnad för Staden så fordrat, rättas, då gården antingen afbrinner, säljes eller genom Naborätt inlöses; och bör för det afföndrade, efter måtismanna ordom gifwas ersättning eller wederlag af den, som deraf blifwer ägare. Byggnads-Ordningen för Stockholms Stad d. 22 Mars 1763, Art. 2, §. 5., 6., 7., 8.

4. §.

Samma rätt äge och then, som hafwer halfwa muren jemte annars, eller nyttiar annars mur eller wägg, eller på sin grundmur hafwer annars mur, eller nyttiar annars grundmur.

5. §.

Wider något märkeligt beswär af annars mans hus; såsom af takdrop, mörker, fenster, gluggar, watnbrägt, och annat mehn; eller äger ett trängt hus eller tomt; hafwe och han rätt till lösn.

Om beswär och last, som granne af annan tola bör, döme Rådhus-Rätt, 10 §. 20 §. R. B.

6. §.

Nu twista nabor om bättre rätt til thet hus eller tomt, som såldt är; pröfwe då Domsten, hwilken thet bäst tarfwer, och ware i alla thesa mål ingen skillnad emellan fri eller ofri grund, ther staden then ofria tomt ej behålla wil.

Laga Domstol i det fall §. offer, 6 §. 3 §. R. B.

7. §.

Kommer twist emellan nabor eller widerboenden, och köparen, om rätta köpeskillingen; gånge themed, som om börd i 5 Cap. 6 §. sagdt är.

Sedan Mälaren J. E. till N. Rådhusw-Rätt inkämt föreskändarne wid Evangeliska Brödra-församlingen derstädes, i påstående, att den infill J. E:s hus och gård i berörde stad belägna tomt N:o 17, som genom testamentarisk författning, efter afstörte Handelsmannen N. Brödra-församlingen tillfallit, måtte af J. E. såsom trångbodd Nabo

få inlösas emot det värde 300 R:dr B:o, hvarill somter i bouppteckningen efter testaments-gifwarens blifwit upptagen; Så har Kongl. Maj:t, dit twisfrågan blifwit fullföljd, i dom den 6 Maji 1799 fastställt Rådhusw-Rättens utlåtande, "att nabolsfen till testamentarisk fast stads egendom icke äger rum."

8. Capitlet.

Huru man må lagliga bortgifwa jord, hus eller tomt.

1. §.

Ingen må arfwjord bortgifwa. Eter thet, hafwe arfwinge macht thet at återkalla, så han dödd är, som thet gaf: ware doch ej förment, at af arfwegods på lifstid förlåna något hemman at then, som trogen tjenst giordt hafwer, thet ingen aslingejord är. Aslingejord må man gifwa hwem man wil. Ar jord bördköpt; så kan thes värde bortgifwas *).

Hwad arfwjord är, 2 C. 1 §. J. B.; Sådän jord får ej genom testamente bortgifwas, ej eller then förbättring som thet giord är, 17 C. 1 §. J. B.; Huru deremot aslinge-jord må bort-testamenteras, 17 C. 4 och 5 §. J. B.: liflebes värdet af bördköpt jord, sådant det war då jorden inköptes, 3 §. ib.; som jewäl wisar inom hwad tid lösningstalan af arfwingar i siff fall anställas bör.

2. §.

Ru finnes, at man hafwer giordt gifwarens, hans barn, eller första arftagaren, märkelig orätt, otjenst och skada; stände them så fritt, gåfwan at återkalla, om han, som gåfwan fått, then i handom hafwer, och Rätten pröfwar henne rätteliga förwerkad wara. Ar gåfwan för mödo och arbete, eller giordt tjenst gifwen; gånge så ej åter.

3. §.

Äger man jord, hus eller tomt i staden; hafwe wäld bortgifwa stette delen theraf, ehwad thet är ärfdt eller afladt. Dm medgift, morgongåfwo, och testamente, skils i Giftermåls och Arfda Balkarna.

Dm medgift och hemstid, 16 C. G. B.; Dm morgongåfwo, 9 C. f. B.; Hwad och huru mycket man må i testamente gifwa, 17 C. A. B.

Kongl. Maj:t's Dom uti den från N. Hof-Rätt inkomne sak, emellan N. å ena, och N. N. å andra sidan uteblefne angående den N. i anledning af ett hennes mans testamente i N. Härads-Rätts den 24 Martii 1778 såldte Dom tillagde rättighet, att i sin lifstid få nyttja och bestitta Mannens Arfda jord tre sextondebelar i tre sjerdebels Hemmanet N, hwilket hans arfwingar bestida; samt N. Lagmans-Rätt den 18 Sept. 1778 och Hof-Rätten den 12 Sept. 1779 henne aflagit, samt N.

*) 17 Cap. 3 §. J. B. stadgar, att om någon gifwit bort sin bördköpta jord; genom testamente, åga arfwingarne rätt, innan laga stånd åkommer, lösa den åter, efter det värde, som den är köpt före; Hwaremot 8 C. 1 §. J. B. säger: "Ar jord bördköpt, så kan den värde bortgifwas." På förra stället är fråga om testamente; På det sednare om gåfwa utan testamente. I förra händelsen får jorden lösas åter efter det värde, som den är köpt före å köpefillingen; I den senare, efter det värde, som gängse är, när lösningen sker. Lind. Domarens Pröfa. pag. 42.

Arfwingar berättigade förklarar, att Hemmansdelen då sig emellan skita; — Gifwen den 31 Jan. 1780.

Kongl. Maj:t har i Nader låtit sig förebraga de i denna sak inkomne handlingar, — — —; Och adensund 8 Cap. 1 §. Jorda-Balk., den Hustru N. sig till storre åberopat, icke bör annorlunda förslås, än att den, som äger flere arfda hemman eller flere arfd fastighet, må för trogne tjensler på lifstid förlåna något hemman; men samma Lagens rum icke kan derhän sträckas, at den, som ej äger mer än en arfd fastighet eller hemmansdel, som här med N. i lifstiden inträffat, må kunng altfamman, på sätt berördt är, til någon annan, än sine Arfwingar updraga; Fördenfull och uppå detta skäl, pröfwar Kongl. Maj:t i Nader rättwist Hof-Rättens ofwannämde Dom at gilla och fastställa.

Kongl. Maj:t's Dom uti den till Kongl. Maj:t's öfwerseende från N. Hof-Rätt inkomne sak emellan J. G. och B. P., å ena, samt J. D., å andra sidan, angående sökanderens till N. Härads-Rätt inkomne påstående, att det af deras afstörde morbroder B. E. den 22 Sept 1794 upprättade testamente om 1/2-del i Kronofatte-hemmanet Parstorp, måtte på den grund upphäwas att testaments-gifwarens arft 1/2-delar uti berörde hemmansdel, samt sökanderne deruti tilläggas arfslott; Hwareför Härads-Rätten genom utslag den 13 Dec. 1808 sig utslått, att som swarandens åtkomst, hwilken grundade sig på gåfwa med warm hand, blifwit bekräftad genom fastbref den 23 Jun. 1796, utan att sökanderne inom lagfarts-tiden eller inom natt och år efter tredje uppbudet giord deras förmenta rätt gällande, kunde Härads-Rätten mot 31 Cap. 1 §. R. B. berörde klander till pröfning icke upptaga; Och har Lagmans-Rätten och Hof-Rätten, genom Domar den 14 Sept. 1809 och den 28 Febr. 1811, Härads-Rättens utlåtande fastställt; — — — Gifwen den 21 Oct. 1811.

Kongl. Maj:t har i Nader låtit sig förebragas, — — —; Och emedan den af B. E. d. 22 Sept. 1794 upprättade af handling innehåller, att han mot lifstidsupphälle, med warm hand gåfwe ifrågawarande hemman till sin hyskerdotter M. P. och des tillkommande man J. D., hwilka jewäl erhöllo rättighet att dermed lagfara, som ock skett, finner Kongl. Maj:t wäl, att samma afhandling, så wäld den angår hemmanet, bör såsom ett gåfwbref anses, hells B. E. ehwad öfwerenskommelse; som må hafwa skett emellan honom och gåfwotagaren om hemmansbruket, igenom deras förbindelse att till honom i hans lifstid utgöra wise undantags-willkor, warit hindrad, att om hemmanet annorlunda förordna, hwilket strider mot egenkapen af ett testamente; Men som ej mindre B. E. sjelf uti sin afhandling uppgifwit, att en del af hemmanet wore arfd, utan ock wittnen intygat, att han genom arf erhållit 1/2-delar deruti, och 8 C. 1 §. J. B. uttryckeligen förmar, att om arfwjord bortgifwes, arfwinge äger makt, att den återkalla, sedan den dödd är, som den gaf; Allså finner Kongl. Maj:t, att den under gifwarens lifstid bewilljade lagfart och fasta ej kan hindra sökanderne, att, i afseende på den bortgifna arfwjorden, anställa det klander, hwarill de, enligt nyå åberopade lagrum, först efter B. E:s dödd warit berättigade; I söljd hwaraf Kongl. Maj:t i Nader pröfwar rättwist, att med upphäwande af Under-Rättens och Hof-Rättens domar återförwisa målet till Härads-Rätten, hwarest sökanderne, utan hinder af den å 1/2-del Kronofatte-hemmanet Parstorp, den 23 Jun. 1796 meddelte fasta, åga, att emot wederbröande i laga ordning föra den talan, hwarill de kunna finna sig besögade.

9. Capitlet.

Dm pansatt jord, hus eller tomt, så ock thes intekning.

1. §.

Pansätter man jord sin, hus eller tomt för reda penningar eller wätor, som i thy fall til wist pris i penningar räknas skola, och warder thet dag til betalning förelagd; Lösse så åter efter förskrifning, Ar ej wist dag förelagd; så

bör panthafwarens sin galdenär tungidra, at han wil med panten lagfara låta, thet han ej betalning får.

Ingen hafwe wäld att förpanta annars mans jord, hus eller tomt, utan ägarens bref och fullmakt thet til, 10 C. 1 §. J. B.; Huruwida mannen må bortförpanta hustruns fasta gods, 11 C. 1 §. G. B.; Förkräder man annan res

ha penningar, eller hvad thet vara må; gjöre thet i två-
ne wittens närvaro, eller tage bref thet å, 9 C. 1 §. 5. B.; Thet, som förskräckt är, skal å dag förelagdan åter-
gåldas, 2 §. ib.; År wiß pant i fast gods förskrifwen, och
wil borgenär helre söka betalning i lössören, hafwe thet
wäld til, 5 C. 6 §. u. B.; Kommer man til Konungens
Besallningshafwande med klart och ofstridigt Skuldebref, och
år betalnings-tiden redan ute, 4 C. 2 §. f. B.

De förpantningar äro ej gällande, som utgifwas
af någon omyndig eller uti föräldrarnes lifstid och
utan deras samtycke af sådana, som njuta underhåll
af föräldrar och anhörige. 4 §. i K. Förordn. d.
7 Junii 1749, inf. wid 4 C. 7 §. d. B.

Då Förmyndare tränger göra lån å omyndigas
fasta gods, bör, på samma sätt som lagen i 22 Cap.
3 §. u. B. och 4 Cap. 8 §. f. B. huder wid för-
sälning eller skifte, domaren pröfwa, huruvida ett
sådant lån, hvars quantum skall uttryckeligen vara
utfatt, kan till den omyndigas nytta och förmon tillå-
tas, och sedan, i händelse af bifall, lemna förmynda-
ren dertill sitt samtycke skrifteligen. K. Förordn. d.
29 April 1756.

2. §.

Låter man sin pant å Håradsting, eller å
Rådhuswä lagliga intekna; niute sin säkerhet
framför them, som genom köp, eller skifte, sig
then sedan tillägna wilja.

Huru intekning sökas skal, 7 C. 1 §. R. B.; Huru-
dan förmonsrätt intekning gifwer, 17 C. 8, 9, 10, 11 och
12 §. §. B., jemförde med 11 C. 2 §. f. B.

3. §.

Nu löser man ej inom föresattan dag, eller
sedan thet honom förkunnas; så må han panten
uppbuda, som om köp sagdt är, och låte then
wårdera, innan laga stånd til ända går, thet ej
annars om wißt pris them afsänjer. Löser ej jor-
ägaren inom natt och år efter tridie upbudet
med fulla penningar; hafwe bördeman wäld, at
lösa arfwjord å landet, inom, eller wid nästa
Sing therefter. I staden må ägaren panten å-
terlösa, inom tolf wekor ifrån tridie upbudet.
Löser ej han; så må bördeman fyra wekor, och
widerboende eller nabo sedan, fjorton dagar thet-
after, thet pantfatta hus eller tomt lösa, och
sätte han i Rätten in både pantfällning, och hvad
panten högre wårderas före, thet utbrytning ej
fke kan; som i Utlösnings Balken urskils.

Om uppbud och lagfart, 4 C. 1 och 2 §. f. B.;
Huru fast gods wårderas skal, 6 C. u. B.; Pant är laga
fång, om then lagliga pantfätt och försändan är, 1 C. 1
§. f. B.; Hwad arfwjord är och huru bördköpt jord an-
ses wid fråga om börd, 2 C. och 5 C. 3 §. f. B.; Bör-
deman åger rätt till lösen framföre widerboende, och wider-
boende framföre Nabo, 7 C. 1 och 2 §. f. B.; Thet hus,
tomt, jord, eller wattenwerk utmättes, må ej hwart ifrån
annat så söndras och skiljas, at thet, som öfwer är, war-
der för ägaren onyttigt, 5 C. 7 §. u. B.; Huru förkunnas
bör med lössrepant, som ej å föresattan dag löses, 10 C.
2 §. h. B.

Rättighet til lösen af förpantningar å Hus och
Tomt i Staden, kan, enå den står under ägarens in-
lösen och ej någon bördesman sig anmäler, desto min-
dre för Nabo och Widerboende hafwa rum, som Nabo-
och Widerboende-rätten allenast derpå syftar, at en trång-
bodd granne må få bättre utrymme, men en sådan
Nabo ända ej kan på något sätt, utom ägarens wilja,
få ändra eller sig til beqwämlighet bygga på et såle-
des under ägarens egen inlösen stående Hus eller
Tomt, hwarföre ock Lagen ej heller gifwer Widerboen-
de eller Naboen rätt til lösen i annat fall än när
Lagfart och ägande rätt til något Hus sökes. K.
Bt. d. 20 April 1736.

Wid öfwerwägande af allmänna Lagens stadgan-
de uti 3 §. 9 Cap. Jorda-Balken, enligt hwilket, jem-
fördt med Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800
och 10 §. i Kongl. Förordningen den 28 Junii 1798,
innehafwande af förpantningsbref å fast egendom, när
ägaren icke inom föresatt dag, eller, då förfallotid ej
är utfatt, efter flödd uppfättning betalar sin skuld, åger
att panten uppbuda på sätt, som om köp stadgas;
samt innan laga ständs tiden till ända går, dereft ej

annars om wißt pris emellan ägaren och innehafwa-
ren af panten afsänjes, låta den wårderas, hwarfester,
om ägaren eller bördeman icke inom wißt tid lösen er-
lägger, ägande rätten tillfaller panthafwaren emot det
för honom sålunda bestämde pris, har Kongl. Majjt,
uppå Rikets Ständers underdåniga hemställan, wäl
funnit detta stadgande tillräckligt för de händelser, då
i pantbrefswet wißt tid till inlösen är bestämt, men i
ansende till motsatte fall och då egendomen en längre
tid warit i pantinnehafwars hand, samt ägaren el-
ler hans rätts innehafware äro både till namn och wi-
stelseort okände, har Kongl. Majjt med Rikets Stän-
der funnit godt stadga: att om någon, som under för-
pantning innehafwer fast Egendom, till hvars inlösen
wißt tid ej är i Pantbrefswet utfatt, anmäler hos Dom-
stolen, hwarunder Egendomen lyder, att Pantägaren,
eller hans rätts Innehafware, eller deras wistelseort,
ej äro af honom kände, skall Domaren åga förordna,
att sådan anmälan tre gånger införes så wäl i allmänna
Tidningarne inom Riket, som i Hamburger-Tidningen, med
föreläggande, att om ej gällden inom ett år, efter den sista
i berörde Tidningar införda Kungörelse, betalas,
kommer Egendomen att uppbudas, och dermed förfaras
på sätt 3 §. 9 Cap. Jorda-Balken, jämförd med
Kongl. Förordningen den 13 Junii 1800, och 10 §.
i Kongl. Förordningen den 28 Junii 1798, förskrif-
wer; men när Pantägaren är känd, bör honom, en-
ligt samma Lagens rum, tillsägas, och efter derom fö-
retedt bewis, lagfarten för sig gå, i händelse Egen-
domen ej blifwit inlöst. K. Förordn. d. 10 Apr. 1810.

Uppå Rikets Ständers anhållan har Kongl.
Majjt förordnat, att, med ändring af Kongl. Förord-
ningen den 10 April 1810, angående lagfart med för-
pantad fast egendom, när pantägaren ej är till namn
eller wistelseort känd, och wißt tid till egendomens in-
lösen ej är i pantbrefswet bestämt, den i berörde för-
ordning förefskrifne kungörelse om tillämnad lagfart
med dylik egendom hädanefter ej behöfwer i Hambur-
ger Tidningen införes. K. Förordn. d. 8 Sept. 1829.

Om wårdering å utmätt fast egendom, se ann.
wid 6 Cap. 1 §. u. B.; Likasom, angående tiden för
lagfart å pantfätt egendom samt Pantägarens och bör-
demannens åliggande wid bewakning af deras lösnings-
talan. K. Förordn. d. 13 Junii 1800, wid 4
Cap. d. B.

Sedan Rikets Ständer, wid förehafd granskning
af hittills gällande Författningar, om förlyttande af
Bankens panter, genom Banco-Auction, funnit det
wara måst lämpeligt och ändamålsenligt, att Bankens
fordringar, mot fast pant, indrifwas i wanlig utlö-
sningswäg, öfwerensskämmande med de allmänna För-
fattningarne i dessa hänsenden, samt altså ansett ser-
skilda Banco-Auctioner böra upphöra; så har Kongl.
Majjt, med antagande af hvad Rikets Ständer i un-
derdånighet föreflagit, funnit godt att, med upphä-
wande af de serkilda författningarne, angående sådane
Auctioner å fast egendom, härigenom i Råder förord-
na, det Banco-Styrelsen, enår stadgad inbetalning å
inteknad fordran, efter föregående anmaning, utelisk-
wer, åger hos Konungens Weberbörande Besallnings-
hafwande söka handräkning till den inteknade fastig-
hetens utmätning och försälning, på sätt Lag och För-
fattningar i allmänhet förefskrifwa; dock att, i händel-
se den utmätta fastigheten icke uppgår till Bankens
hela fordran wid första eller andra Auctionen, Banco-
Styrelsen då må kunna bestämma, hwar ytterligare
stående Auction skall förwättas, antingen å Lands-
Sanzliet eller å Ringsstället i det Hårad eller Rings-
lag, hwaräst egendomen är belägen. Förblifwande det
Konungens Besallningshafwandes pligt, då handräk-
ning till fastighets utmätning af Banken äfwas: att
den skyndesamt meddela: att tillse, det Bankens säker-
het warder i allo iakttagen; och att, i enlighet med
Kongl. Kungörelsen den 22 December 1818, wid dy-
lika executiva försälningar, wid ansvar, likaledes till-
se, ej allenast att egendomen icke bortgår under Ban-
kens fordran, om hvars belopp till Auctionsdagen ti-
dig uppgift desförinnan bör; på anfordran, från Ban-
ken meddelas, utan ock att salubref icke utfärdas för,
D 4

än med bewis från Banken styrkes, att nämde fordran blifwit till fallo liquiderad, eller angående lånets omfättning på Köparens namn med Banken öfwerenskommit; äfwen som Konungens Befallningshafswande böra, i de fall, då en, å Bankens fastighets-pant utlyst, executiv Auction på en eller annan grund warder af dem instald, med näst derefter afgående post till Banken insända utdrag af det wid tillfället å Lands-Sanzliet deröfwer förde protocoll. **B. Förordn. d. 7 Jan. 1830.**

4. §.

Wärderas panten högre, än then war utfatt före; tage thet ägaren. Warder then för mindre värderad; fylle af annat sitt gods, hwad som brister.

Warder lösbre-pant högre värderad, eller försald, än galden är, 10 C. 2 §. S. B.; Har galdenär ej något att galdas med 5 C. 10 §. U. B.

5. §.

Nu förpantar man jord, hus eller tomt, til flera än en, utom thens wettskap och samtycke, som then först i pant fatt, och kunna the ej alle niuta theraf full betalning; böte så siette delen af thet, som panten war högre utfatt före, än för them allom tilräcker, och gånge then bot utaf annat hans gods.

Säljer man jord till wänne 4 C. 4 §. S. B.; Städjer någor hemman å landet eller leger hus och gård i staden til wänne 16 C. 16 §. S. B.; Är en pant til flera förskrifwen, och räcker then ej til för alla, 17 C. 9 §. S. B.; Hafwa flere fatt intekning å ett och samma Hårads-Ting, eller å en Rådhusw-dag, 11 S. ib.; Öppas brist hos galdenär, sålen då de borgenärer, som lika rätt med hwarannan hafwa, så af märke som af märke, 15 §. ib.; Böter äga minsta rätt, 16 §. ib.

6. §.

Wil någor affsä sin panträttighet til en annan; kungjöre thet först pantägaren.

Will någor sätta ut til annan then pant, som han i händer hafwer, 10 C. 6 §. S. B.

7. §.

Sätter man jord, hus eller tomt i pant, och gifwer genast werkelig införsel theri, med the wilkor, at långifwaren på winst och förlust skal niuta all afgald, som theraf gå bör, til thes hufvudstolen betales; gjöre thet med witten, och ware thet gildt, som them bädom afämner. Är then egendom sådan, som börbas kan, och wil then, som rätt til börd äger, lösa långifwaren ut; hafwe thet wald til, och hälle han låntagaren the wilkor, som i pantbrefwit tingeade äro. Hafwer långifwaren ej annorledes fått införsel, än at han för lånet skal niuta ränta sex af hundrade; äge och bördeman macht, at lösa honom ut. Hafwer låntagaren ej gifwit införsel i panten; äge så bördeman ej rätt til lösa, så länge han löfwer, som lånet tog.*)

Sitter borgenär i fast pant 17 C. 13 §. S. B.; Huru borgenär njuter utmätning och införsel i fast gods, 5 C. 5 och 6 §. S. U. B.; Wil then, som införsel fått, med panten lagfara, 6 C. 1 §. S. B.; Öfwerstiger afrad, som på winst och förlust lemnad är, laga ränta 9 C. 9 §. S. B.; Hwilken egendom får börbas 5 C. 1 och 3 §. S. B.; Om then, som rätt til börd äger, 6 C. 1 §. B.

Att den lösningsrätt till i ofrälsemans hand pantfatte Säterier, Ladugårdar, Rå- och Körs-Infökne

*) Uttil ett 1769 uthändigadt skulde och förpantningsbref war pantefillingen beständ till 60,000 daler silfwermynt, hwilke N. Hårads-Rätt, med anledning af Kongl. Förordningen den 27 Nov. 1776, stadgade böra utgå efter sex daler på Riksdalern eller med 10,000 R:de B:o. N. Egmans-Rätt ansåg beremot, på grund af 2 S. i nybnämde Förordning och Kongl. Förordningen den 9 Jan. 1770, pantefillingen hafwa utgjort och ännu utgöra 20,000 Swenska R:de i specie eller silfwer. Men sedan N. Hof-Rätt fastskallt Hårads-Rättens yttrande, har Kongl. Maj:st förklarad sig lika med Hof-Rätten sinna, att lösefilingens belopp rätteligen borde utgöra 10,000 R:de B:o. Se Kongl. Maj:ts Dom den 26 Julii 1820.

eller wectudagshemman, som, enligt Privilegiernes 27 §., varit Ridderkapet och Udeln förbehållen, numera upphört att wara gällande, inhämtas af Kongl. Kung. d. 6 April 1810, wid 4 C. 1 §. d. B.

8. §.

Then annars mans gods i pant hafwer, må thet ej förwärra, eller emot ägarens wilja gjöra thet å annan kostnad, än panten tarfwar.

Huru lösbre-pant bör wärdas och ej förfaras, 10 C. 3 och 4 §. S. B.; Är morgongäfwa gifwen i fast, ware enka skyldig att hälla hus och jord wid macht och ej låta dem genom sitt wällande förwärras, 9 C. 4 §. S. B., jemförd med 16 C. 1 §. S. B. 16 C. 2 §. S. B. samt 6 och 27 C. S. B.

9. §.

Hafwer man pantfatt jord sin på wiß tid, och bör för än samma tid ute är; ägen så arfwingarne macht, at efter hans död lösa then jord åter, och niute panthafswaren laga fardag.

Arfwinge får lösa bort testamenterad jord, som i börd köpt är, 17 C. 3 §. S. B.; Är arfwejord börtgifwen, äge arfwinge macht, efter gifwarens död, thet at återfalla 8 C. 1 §. S. B.; Fardag å landet 16 C. 5 §. S. B.; i stad 10 och 13 §. S. B.

Förpantningsbref charteras lika med skuldebref; se ann. wid 9 Cap. S. B.

Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse, om de af Rikets Ständer wid sifförstutne Riksdag widtagne åtskilliga beslut och förfatningar, angående Bankens lånerörelse: Gifwen Stockholms Stort d. 13 Maji 1830.

Wi CARL JOHAN &c. &c., göre wetteligt: Att till Ds hafwa Fullmäktige i Rikets Ständers Bank i underdånighet uppgifwit de utaf Rikets Ständer wid siffa Riksdag widtagne åtskilliga beslut och förfatningar, angående Bankens lånerörelse intill nästblifwande Riksmöte, som äro af egenkap att böra Almånheten til kändedom och iakttagande meddelas, men icke förut ombedbarligen från Rikets Ständer blifwit hos Ds anmälda, hwarjemte Fullmäktige i underdånighet anhållit, att Ds täcktes genom Nådigt kungörelse nämnde beslut och förfatningar till eftersefnad och verkställighet besordra; och som Wi till denna underdåniga anhållan lemnat Nådigt bifall, så warder, till weberbörig efterrättelse, följande härigenom kungjort och förordnad:

Rikets Ständer hafwa såsom allmänna bestämmeiser utskafat:

För Banko-lånen.

- Lån utgifwas af Banken ej annorlunda än å fullt Riksdaleral.
- Hwarje Bankens galdenär har sig öppet, att, enär han det åskundar, göra afbetalningar till större eller mindre belopp i afräkning å sin skuld, mot erhållande qwitto; dock föla dessa afbetalningar, i affeende på lån, som framdeles blifwa utgifne, beslmmas i fullt Riksdaleral.
- Wid räntebekräftningen för Bankens lån, så framt det utgifna capital-beloppet öfwerstiger Fem Riksdaler Banko, gäller utan undantag, att upplupna intrestet wid hwarje sex månaders förlopp tillägges capital-skulden, så att, för nästföljande sex månader, eller till betalningsdagen, i fall inbetalning under tiden skett, ränta upplöper jemwäl å den uträknade, och såsom obetalad wid halfårets slut tillagde intresteskulden o. s. w.

För Discont-lånen.

- Bankens Discontörrelse ombesörjes wid Banko-Disconten i Stockholm samt Låne-Contoiren i Göteborg och Malmö, och omfattar:
 - Belåning af wißa Actier och publika Papper, utan omsättning, med en sammanräknad fond af Femhundrade Tusende Riksdaler.
 - Utlåning på Namn och Reverser, med omsättningsrätt, bertill en sammanräknad fond af Alla Millioner Riksdaler är anslagen.
 - Utlåning utan omsättning för handeln och den större rörelsen, hwartil fond genom upplåning kommer att anskaffas.
- Discontlånen skällas å jemna tiotal Riksdaler; härwid endast undantagen sådan belåning på Actier, som af Rikets Ständer blifwit beständ till en wiß gifwen procent efter tecknade Capitallet.
- Ränta till förfallodagen afdrages wid lånens meddelande; och beräknas å förfallne lån siffranta, en siederdel ($\frac{1}{2}$) procent per månad, utöfwer ordinarie räntan. Hwad sättet, ordningen och grunderna för dessa siffranta utlåningar beträffar, komma i öfrigt nedannämde stadganden att iakttagas och följas:

Sjunde Afdelningen.

Utlåning från Banken mot pant af Guld och Silfver, Låne-Bankens Skuldförbindelser, Jern, Koppar och andra vägförda Effecter, samt Jord och Hus.

a) Belåning på Guld och Silfver.

1:o Af Låne-Banken i Stockholm utgifwes lån mot pant af Guld och Silfver, arbetadt eller oarbetadt, som är försedt med Swenskt kontroll-skämpel, Swenska och Holändska specie Ducater, samt Guld- och Silfver-medallier; och, under den tid silfver-veering från Banken förblifwer hämmad, jemväl Swenskt Silfvermynt af den wigtighet, som erfordras för emottagande i Bankens Casor.

2:o Lån på Guld- och Silfverpant erhållas ej å ringare belopp än En Riksdaler Banko-sedlar. Gåldenären utskäller ej någon skuldförbindelse, utan undfår i des skälle ett bewis eller så kallad pantfedel, gällande uti innehafwans hand för utlösen af panten, eller omfättning af lånet, så wida det namn eller den chiffer, som enligt Bankens Böcker tillhör samma pantfedel, tillika kan af honom uppgifwas.

3:o Utlåningswärdet är bestämt till En (1) R:dr Banko-sedlar för ett lod controlleradt Silfver, och Fem (5) R:dr Banko-sedlar för en Ducat i Guld; andra halter, t. ex. medallier-silfver och controllerade arbetsguldbelånas i lika förhållande enligt reduction efter halten; och wid belåning af Swenskt Silfvermynt följes den beräkning, att hwarje 20 skillingar silfverwärdet efter gamla myntfoten, uti dylikt mynt, anses lika med Ett lod werksilfver. Dessa bestämda lånebelopp utgå oaffortade och utan allt afdrag, å fullt Riksdalertal; en hwar likwäl obetaget, att på sin pant kunna undfå ringare lån, om han så för godt finner.

4:o Lånetiden bestämes alltid till tolf månader; låntagaren dock obetaget att besörinnan kunna infria sitt lån. Efter förfallodagen förblifwer det under en tid af Tre månader pantägaren öppet lemnadt, att antingen utlösa sin pant, eller det erhållna lånet, mot erläggande af upplupna räntan; å nyo för en tid af tolf månader omsätta.

5:o Råntan för de lån, som utgifwas från och med den 1 Julii 1830, är bestämd till fyra (4) procent årligen, att räknas från den dag lånet utgår, till des Banken för betsamma blifwer godtgjord.

6:o De pantar, för hvilka utlösen eller omfättning försommas, blifwa å öppen auction inom Bankohuset till försäljning utbudne; och skall det öfwerfötkott, som derwid kan uppkomma, sedan Bankens fordran i capital, ränta och omkostnader blifwit godtgjord, hållas pantens ägare tillhanda, under en tid af tio (10) år; efter förloppet hwaraf pantägaren förlorat all widare rätt att sådant öfwerfötkott tillgodonjuta.

7:o Till närmare upplysning för dem, som hos Banken hafwa pantar af Guld eller silfver inneskående, kommer wid början af hwarje månad att införas, i Stockholms Dagblad och Dagligt Allehanda, ordningsnumrerna och data af de pantfedar, som under nästföljande månader förfallit; med erinran att samma pantar infria eller lånen omsätta, wid påföljd af lösnings-rättighetens förlust.

b) Utlåning mot pant af Låne-Bankens Skuldförbindelser.

8:o Obligationer, utgifne af Låne-Banken, dels för äldre insatta capital, (af äldre benämnde: Låne-Banko-attester) dels för de till underfötk wid den år 1800 bestutade realisation upptagne lån i Silfver, (wanligen benämnde: Silfver-sedlar) belånas derfädes, med högst Niotio (99) procent af hwarje Obligationens-Capital-summa; och blifwa sådana lån, äfwen som de derå skeende afbetalningar, alltid antecknade på Obligationerne, hvilka derester till låntagaren återfållas.

9:o Råntan för de lån, som utgifwas från och med den 1 Julii 1830, är bestämd till fem (5) procent årligen, utan afseende å den ränta, Banken för sjelfwa Obligationen betalar.

10:o Så snart Banko-lånet med des ränta finnes hafwa uppgått till lika belopp med obligationen och des upplupna ränta, skall Banko-Styrelsen, uti allmänna Löbningarne, trenne särskilda gångor derom tillkännagifwa, och med upptagande af så wäl obligationens som lånets nummer, summa och namn, utfätta en präscriptionstid af ett år, inom hwaris förlopp låntagaren, så framt han önskar att obligationen ytterligare begagna, har att insinna sig till liqwid, wid påföljd att Bankens Kuld, i annat fall, mot des fordran quittas, samt obligationen, såsom fullt inskrifad, affkrifwas och dödas.

c) Utlåning på Jern, Koppar och andra vägförda Effecter.

11:o Å Stångjern, Bergsmansjern, Multjern, Sänk-smide eller rundt Multjern, Bandjern, Skärjern, Gällern, Knipjern, Sultpanneplåtar, Ternplåtar, Bomers eller Plogammen, Skjfflar, Jernankare, Storspitt, Småspitt, förrennt Jernbleck, Garffäl, Brännskäl, Kro eller Gjutmesing, Latunmesing, Mesingstråd, Garfkoppar, smidd Koppar, extra Kopparbleck, myntade Kopparplåtar, Blindmynt, Kopparspitt, Alun och Swenskt Wly, meddelas lån till högst tre fjerdedelar (¾) af pantens försäljningswärdet

och bestämes lånebeloppet af Banko-Styrelsen, twänne gångor om året, i Junii och December månader.

12:o Dessa lån utgifwas hela året igenom, så wäl wid Låne-Banken i Stockholm, som wid Låne-Contoirt i Göteborg; efter den förbedning, att utlåningen emot pant af Effecter, skående på Wägarna inom detta Låne-Contoirts distrikt (innesfattande Provincerne Westergötthland, Dahlsland, Bohus Lån och Halland) besörjes derfädes, men för öfriga delen af Riket, i Stockholm.

13:o Wid belåning af Jern och öfrige Wäg-effecter, liggande annorstädes än i Stockholm eller Göteborg, skall uti Wäg-attesterna wara uttryckeligen uppgifwit, huruvida panterna finnas antingen i sjelfwa Wägshuset, eller å andra särskilda förwaringsställen.

Effecter, upplagda på extra Wägar eller Lastage-platser, de der, såsom Skattehärr i Wermeland, m. fl., icke äro med wederbörliga privilegier och ansvariga tjenstemän försedde, så, med afseende å Bankens nödiga säkerhet, enligt Kongl. Förordningen den 18 Februarii 1735, punkten 2, ej antagas till belåning. Men i fråga om By-Etfs Metallwäg i Wermeland, som, efter hwad swikt blifwit, står under Magistratens i Amål wård, samt är försedd med en af Bergs-Collegium tillsatt, särskild ansvarig Wägmästare, har intet hinder sunnits mot de derfädes vägförda Effecters belånande, med wilkor att nybbemalte Magistrat åtager sig enahanda tillsyn, och ifråder sig samma ansvarighet för de pantsatta Effecterne, som Magistrater i allmänhet, enligt Författningarne, hafwa sig ålagde för hwad å Stapel- och Uppskådernas Metallwägar belånas; och att de i sådant hänseende gifne föreskrifter om Effecternes pantfättning och wård, i allo iakttagas. Solandes, oaktadt By-Etfs Wäg är belånen i den under Låne-Bankens distrikt utgörande Provinen Wermeland, denna belåning verkställas af Låne-Contoirt i Göteborg, uti hwaris distrikt Staden Amål, efter de wid 1823 års Riksdag uppgjorde, och nu ytterligare fastställda fördelingsgrunder, inbegripes.

14:o Råntan för de lån, som utgifwas från och med den 1 Julii 1830, är bestämd till fyra procent årligen.

15:o Angående de särskilda iakttaganden, som från den 1 instundande Julii, wid belåning af Effecter å Stockholms och Göteborgs Wägar, komma att tjena till efterrättelse, så wäl hwad ansvarigheten, som Wäg-attesternes besaffening angår, innesfattas nödige föreskrifter uti kungörelse af den 13 Februarii innewarande år.

16:o Tackjern, liggande på wäg under wederbörande Embetsmäns och Magistraters ansvarighet, kommer, från och med år 1831, att belånas både i Stockholm och Göteborg, jemlikt de grunder, som finnas särskildt utskafade i kungörelse af den 13 nästlidne Martii.

17:o Fahl Bergslag kommer, enligt Rikets ständers beslut, att bibehållas wid des förut medgifna creditiv, eller låne-rättighet i Banken å så kallade Koppar-sedlar till ett belopp af högst Tre Tusende (3000) Skeppund Råkoppar, emot ränta å tre procent om året.

d) Utlåningen mot pant af jord och hus.

18:o Utgifwandet af fastighetelån mot wilkor att på 33½ år återbetalas i silfver, efter de wid 1823 års Riksdag utskafade grunder, som i kungörelse af den 20 Januarii 1824 upptagas, kommer, till följe af Rikets Ständers beslut, att upphöra; dock så, att låne-rättigheten, i enlighet med nämnde wilkor, förblifwer öppen för en hwar, som till undfående af sådant lån sökt och erhållit inteckning före den 30 Junii 1830, samt med i öfrigt fullständige handlingar sig hos Banken anmäler.

19:o Rikets Ständer hafwa medgifwit, att de gäldenärer, som hos Banken häfta för lån emot inteckning och förbindelse att liquideras på 33½ år med 2 procent årligen i silfver utaf låne-capitalens primitiva belopp, må, om och enär de det önskunda, i skället inbetala i Bankofedlar ser procent, för år räknadt, af samma capital-belopp.

20:o Den i Kongl. Kungörelsen af den 20 Januarii 1824 gifne tillåtelse, att i Kånterierne för Bankens räkning insätta Swenskt Silfvermynt eller controlleradt Werksilfver till afbetalning å sådane erhållne fastighetelån, som enligt skuldförbindelsen böra med silfver återgåldas, kommer att ytterligare, enligt stadgade grunder fortfara. Banken skall wara fritagen från all kostnad för de silfver-remisser, som kunna insändas med wanlig Kånteri-post, (hwar med förslås då uppbördsmedel särskildt genom Krono-Kjuts och under betäckning afgå till Stockholm) och i den händelse, att från något Lån, sådan remis icke skulle förefalla inom ett år från den tid Silfret för Bankens räkning blifwit inlemnadt, må detamma, portofritt för Banken, med wanlig fripost insändas.

21:o För de händelser då ett mot återbetalningsskyldighet i Silfver upptaget Bankolån kommer att till sitt återstående belopp, på en gång, före utfatt termin gäldas, hafwa särskilda stadganden blifwit af Rikets Ständer uppgjorde, hvilka innesfattas uti kungörelse af den 6 Marsii 1830 *).

*) I denna kungörelse stadgas:
1:o Att de årliga betalningarne så verkställas efter Gåldenärens godfynnande, antingen med två pro-

22:o. Bankens ägande fordringar för sådana lån mot inteckning i fast egendom, som äro ställda på återbetalning i Banco-seklar, liqvideras enligt förut stadgad ordning, nemligen: Fastighets-lånen å 4 procent, medelst inbetalning af 6 för hundra årligen, räknadt på capital-återföden wid 1814 års slut utaf de lån, som före den tiden utgått, och på primitiva capitalet af de sedermera utgifna, eller i omsättnings- eller transport-wäg bewiljade; samt Fastighets-lånen å 5 procent medelst inbetalning af 7 för hundra årligen, således räknadt på capital-återföden wid 1814 års slut utaf de före denna tid utgifna, och på primitiva capitalet af de sedermera i omsättnings- eller transport-wäg bewiljade.

23:o. Med afseende på låns omsättning är till framtida iakttagande stadgad, att ingen förändring i det fastställda årliga afbetalnings-beloppet för ett Bankens fastighets-lån får äga rum, i sålid deraf att pantens ägare blifwit ombyt.

24:o. Den så kallade transport-rättigheten på annan pant, som till följe af 3. §. 3. Mom. uti Kongl. Rådberetelsen af d. 20 Januarii 1824 allt hitills fått begagnas, är, enligt Rikets Ständers beslut, upphäfvad; så att de å lånen inslytande capital-afbetalningar, ehwad de utgåro högre eller ringare belopp, omöfverligen skola ingå till allmänna lånefonden, att, enligt de här nedan stadgade grunder, användas.

25:o. De afbetalningar, som inslyta i afräkning på Bankens capitalfordringar wid 1829 års slut, för intecknade fastighetslån, mot 4 och 5 procent ränta, och ställda till afbetalning i seklar, (derunder jemwäl inbegripna så wäl lånet till Gagnefs Socken, som den wid 1829 års slut quarwarande förskotts-fordran efter förra Stats-liqviden) och hvilka alla capital-afbetalningar äro antagna att blifwa emellan 150 och 200,000 R:dr om året, komma att från och med näst inflytande Julii månad på nytt utlånas emot säkerhet af inteckning i fast egendom.

26:o. Härwid skola följande hufwudbestämmelser iakttagas:

- Att de medel, som till utlåning hwarje år äro att tillgå, blifwa så fördelade, att 84 af hundra hållas tillhanda för inteckningar å Landet, och 16 af hundra för inteckningar uti hus och jord i Städerna utom Stockholm.
- Att grunden för låne-summans bestämmande, blifwer 1828 års tareringsbräde enligt vederbörligen styrkte utdrag af Pröfningssamfundets tarerings-längder. En tredjedel deraf kan såsom lån erhållas, så widt maxims summan för låntagare bymmedelst ej öfverstredes.
- Att högst 6000 R:dr må utaf dessa sänder till en låntagare utgifwas, samt mindre lån än 150 R:dr ej bewiljas.
- Att å lånen beräknas fyra procent ränta.
- Att årliga afbetalnings-skyldigheten blifwer 6 för hundra de af lånens primitiva summa, och forfar vafortad, till dess allt är liqvideradt. Uplupen ränta och förflyuten lånepåkostnad godtgöras wid hwarje sseende betalning, och hwad deraf sedan öfrigt är, minskar capital-skulden.

27:o. Hwar och en i Sverige bosatt och under Swenska Lagarne lydande medborgare, anses berättigad att af fastighets lånefonden kunna erhålla belåfthet, då den erbjudne panten finnes med försäkringarne enlig, och innes här den för Banken nödiga säkerhet.

28:o. Sålom pant antagas:

1:o. På Landet: Frälse-berustade och andra Skatte-fäterier, Nås och Nörs samt andra Frälse-hemman och lägenheter, Frälse-Skatte-hemman och lägenheter, Kronos Skatte-Rusthåll och andra Kronoskatte-hemman och lägenheter, Jernbruk belågna på egen Skatte, Frälse eller Skatte-grund, samt försedda med egna underlydande hemman; äfwen som de så kallade hyttor i Bergslagen, ehuru ej upptagne under wanligt hemmantal, likwäl endast så wida desse äga tillydande jord, hwars betydlighet och värde blifwer enda grunden för deras lånerättighet.

2:o. I Rikets Städer utom Stockholm: Hus och byggnader, som blifwit försäkrade i någon af de fyra för det närwarande inom Riket befintliga Brandsförsäkrings-inrättningar; dock under iakttagande af de här nedan stadgade villkor; samt tomtar, arfs och egne åkrar och wretar uti och inwid Städerna.

rent i silfwer eller sex procent i seklar, af låne-capitalens ursprungliga numeraire.

2:o. Att i de händelser, då ett emot återbetalnings-skyldighet i silfwer upptaget Banco-lån kommer att till sitt återstående belopp på en gång före utfatt termin gäldas, de derå redan förut, i stadgad ordning och till utfatt belopp af två procent i silfwer, eller motsvarande sex procent i seklar, verkställda återbetalningar må ewalveras till Banco-seklar efter myntbestämmnings-grunden å 128 §., och derutaf beräknas för hwarje förskutet år fyra procent ränta, samt det öfriga gå i minskning på capital-skulden, hwars derefter blifwande återstod bestämmer den summa, som för lånets slutliga liqviderande erfordras.

29:o. Efter hwad särskildt blifwit beslutadt, i afseende på bibehållandet af Bankolån, bewiljade på de hus i Städerna, som warit försäkrade i den nu mera upplösta Städernas fond af Allmänna Brandsförsäkringsverket, hafwa Rikets Ständer widare stadgat följande föreskrifter, angående brandsförsäkring för de hus i Städerna utom Stockholm, å hvilka nya lån kunna komma att utgifwas:

1:o. Hwad Städernas Allmänna Brandstods-Bolag angår:

- Att den inträdesavgift, som enligt 3. Cap. 42. §. 1. punkt. uti det, under d. 30 Junii 1828, i Näder fastställda Reglementet för Städernas Allmänna Brandstods-Bolag, är bestämd att för hwarje försäkring utgå i 3:ne års tid, nemligen först när försäkringen sker, dernäst inom d. 1 Junii följande året, och sedan inom samma tid året derpå, blifwit för alla tre åren erlagd.
- Att låntagaren, hos Brandstods-Bolagets Styrelse, afsagt sig den uti 1. Cap. 15. §. af samma Reglemente medgifna rättighet att Brandstods-Bolaget fränträda, så länge något af Bankolånet är obetadt.
- Att särskild borgensförbindelse, utan afseende å brandsförsäkringen, men för det fall då panten wid utmätning ej uppgår till Bankens fordran, aflemnas, i enlighet med det formulär, som af Rikets Ständer blifwit fastställt. (No 1.)

2:o. I afseende på Skanska Brandsförsäkrings-inrättningen:

- Att hos Banken företes och aflemnas en behörigen styrkt affrist utaf den beskrifning öfwer äfbyggnaderna, som enligt det för denna inrättning d. 5 Martii 1828 i Näder stadfastade Reglementes 14. §. utgör försäkringsstagens försäkringsbref; med det derå tecknade intry, att Brandsförsäkrings-avgifterna blifwit, så wäl för det löpande året, som minst twänne påföljande år i förwäg erlagde; hwarjemte Förvaltningen skall å berörde document afgifwa en särskild försäkran, att, i händelse af inträffande brandskada, desamma äger i Bankens hand lika gällande kraft som hufwud originalen, och att en dylik anteckning å detta original äfwen blifwit verkställt.
- Att derjemte må åtfölja en särskild borgens förbindelse, i enlighet med det formulär, som af Rikets Ständer blifwit fastställt. (No 2.)

3:o. Beträffande Götteborgs nya Brandstods-förening.

I hwad som ankommer på hufwud Brandstods-föreningen:

- Att Banken erhåller en af Föreningens samtelige Medlemmar, en för alla och alla för en, uaderteknad, och insför Magistraten i Götteborg i denna egenkap erkänd ordentelig borgensförbindelse, sådan den i 5. §. af Reglorna för Götteborgs Nya Brandstods-förening blifwit erbjuden, upptagande specifikt till nummer, summa och pantens namn, de Bankolån för hvilka en lik ansvarighet ifrådes.
- Att Götteborgs Nya Brandstods-förening, innan nästa Riksdag upprättar för sig ett sådant Reglemente, hwad Nädig skaffställe befförinnan kan winnas, och att det må bero på då blifwande Ständer att, efter inhämtad kändedom af desamma, pröfwa huruvida med Bankens nödiga säkerhet låter sig förena, att då redan bewiljade lån få quarwå, och utlåningen, på nu föreskrifne villkor ytterligare fortfattas, samt

I hwad som rörer lånens innehafware:

- Att, då försäkringspolitien till Banken ingifwes, afgiften skall wara, så wäl för det löpande året som minst twänne påföljande år erlagd; och
- att särskild borgensförbindelse till Banken aflemnas, alldeles i enlighet med siff återopade af Rikets Ständer fastställda formulär. (No 2.)

4:o. Widkommande den år 1813 uti Götteborgs Stad, under namn af Götteborgs Brandstods-förening inrättade Brandsförsäkringsanstalt:

I hwad som ankommer på Brandstods-föreningen:

- Att det wilfor, som för Götteborgs Nya Brandstods-förening i förutgående tredje punkt, under Litt. b blifwit föreskrifwit, till alla delar blifwer gällande äfwen för Götteborgs år 1813 inrättade Brandstods-förening.

I hwad som rörer lånens innehafware:

- Att den inträdes-avgift, som till winnande af brandsförsäkring, enligt 4. §., uti Reglorna för denna Inrättning är bestämd att utgå, så wäl af de första deltagarne i Inrättningen, som af dem, hvilka efter 1817 års slut wunnit eller hadanefter winna belåfthet deri, skall wara af de förra för de bestämda 5. åren, och af de sednare till fullo, erlagd.

- Att borgen skalles, afseende så wäl brandsförsäkringen som det fall då pant, wid sseende utlöfning ej uppgår till Bankens fordran; och att således denna borgens förbindelse till Banken aflemnas, enligt med förut återopade formulär. (No 2.)

Särskildt hafwa Rikets Ständer beslutat, att tillämpningen af öfwan intagne stadganden om Brandsförsäkringarne, må äfwen sträcka sig till sådant lån, som emot wilfor af

af återbetalning i Siffver kanna, i öfverensstämmelse med förutgående 18:de punkt, komma att utgifwas.

30:o. Efter årligen skeende anmodan från Banko-Styrelsen, i afseende å Bankens lånefordringar mot pant af Hus i Ståderna utom Stockholm, inhämtas och meddelas genom vederbörande Magistraler upplysning, så wäl att de Wärdsmän, hvilka för desamma iklädt sig ansvarighet, sefwa och fortfara att wara wederbäftige, som angående Brandförsäkringsafgifternas framgånge godtgörande, på fått uti förutgående 29:de punkt blifwit såsom wilkor för lånerätten, föreskrifwet.

31:o. Mom. 1. Till innehafware af förut bewilladt Bankolån mot fastighetspant, utgifwes ej såsom nytt lån större summa, än hwad som utgör skillnaden emellan dess redan innehafwande lån, och det här ofwan i 26:te punkten Litt. e stadgade maximibelopp af 6000 R:dr.

Mom. 2. Sökes lån af Corporationer eller Bolagsmän samfått, gäller det wid 1818 års Riksdag gifne stadgande, att den Bolagsman, som förut enskildt häftar för lån till ringare belopp än 6000 R:dr, kan, för sin andel i Bolaget erhålla så mycket som fördras till fullnad i denna summa, eller om han först iklädt sig andel i det samfådda Bolagslånet, dock äga sin enskilda lånerätt öppen för hwad på hans andel deraf brister i 6000 R:dr; samt för öfrigt, i de fall, då Interefter antingen redan häfta för fulla lånebeloppet, icke kunna styrelsa sig wara fria från förmynderskap och uppörd m. m. eller på annat sätt brista i ers forderlige prästanda, alltid iakttagas, att afdrag sker på deses andelar, utan förfråg för de öfriges rätt.

32:o. Finnes pant, hwarå lån sökes, bewärad med inteckning, ägande företrädesrätt framför det sökta lånet, skall beloppet af samma inteckning afdragas från den tredjedel af taxeringswärdet, som får belånas; så att icke Bankens fordran, jemte äldre med företrädesrätt förjedda inteckningar må öfwerstiga tredjedelen af pantens taxeringswärde för år 1828.

33:o. I afseende på länhandlingarnes pröfning och beskaffenhet, med det mera som med lånen utgifwande gemenskap äger, ländes till efterrättelse hwad hitills stadgad finnes, och hwarom tryckta uppgifter äro i Banken att tillgå.

För öfrigt har Banko-Styrelsen fått sig anbefallt, att granskning af länhandlingar, som till Banken ingå, må af vederbörande Commissarier werskällas så tidigt, att antingen lånet kan utgifwas eller anmärkning, i fall sådana förekomma, meddelas lånsköanden eller hans ombud inom fjorton dagar ifrån handlingarnes intäckande, derest icke slutdom eller annat förfall skulle göra det omöjligt; att, genom en tryckt promemoria, som wid nya låns utgifwande eller först skeende inbetalning å äldre lån blifwer låntagare tillstånd, nödig underättelse meddelas om grunderne för det under benämning af Banko-stil, jemte Litt. e i ofwan upptagne allmänna bestämmelser för Banko-lånen utan undantag stadgade Rante-beräkningsfätt; att åt anmaningsbrefwen kommer att gifwas någon förre fullständighet än hitills brukligt warit; och att beloppet af de låne-pålöpnader Banken förskjutit, alltid må warda antecknad på qvittencet för den inbetalning, af hvilken desamma komma att godtgöras.

34:o. Enär wid ett låns årsdag, som alltid förblifwer oförändrad, den föreskrifne betalningsöfkygheten, så i capital-procent som ränta, ej beslutas till oafkortadt belopp fullgjord, anmanas gäldenären i följd deraf ofördröjeligen för det bristande, och förhålls i öfrigt med lånet enligt Nådiga Rungdörelsen af d. 22 December 1818.

35:o. Hwad widare iakttagas bör i de fall då Banko-Styrelsen, i afseende till uteliffwen betalning, finner sig förwäntan, att, efter fördragens anmaning, ett meddeladt lån genom den pånsatta fastighetens utmätning och försäljning utlösa; derom stadgas uti särskild Rungdörelse af d. 7 Januarii innevarande år.

36:o. Om hwad wid pröfningen af Bankens fordringar i Concursumål, hvilka göras anhängige wid någon annan Domstol än Swea Hof-Rätt, iakttagas bör, är särskildt stadgad genom Kongl. Brefwen till Götha Hof-Rätt af d. 17 Februarii 1776 och till Swea Hof-Rätt af d. 26 April 1776.

Rikets Ständer hafwa hos D: i underdånighet anhållit om en i dessa hänseenden närmare bestämd förklaring, till förmån egentligen för Bankens medborgnärer sålunda: att pröfningen af Bankens fordringar i Concursumål, som göras anhängige wid någon annan Domstol än Swea Hof-Rätt, komme att till sistemålte Hof-Rätt öfwerlemnas, endast i de händelser, då någon med Bankens fordringsanspråk gemenskap ägande anmärkning eller invändning förekommit; men i annat fall, målet i sin helhet behandlas af den Domstol, der bewakningen ägt rum. Dock som Rikets Ständers underdåniga skrifwelse i detta ämne till D: i inkommit så sent emot Riksdagens slut, att den i dyllike frågor föreskrifne grundlagsenliga behandlingen ej kunnat under Rikets Ständers sammanworo för sig gå, så hafwe Wi i R:der funnit godt att tills widare låta beto wid de här om förut gifne stadganden.

Andra Afdelningen.

Utlåning af de till understödd för Jord-Ödlingar anwisa fonder efter bestämda förändrade grunder.

Rikets Ständer hafwa beslutat, att, efter afdrag af en summa för R:dr 87,696, som, i likstämmighet med 1823 års Författning, utgifwes till sökande, åt hvilka odlingslån, enligt granskade handlingar, blifwit wid 1828 års slut bewillade, men i brist af fond icke funnat meddelas, all hwad ytterligare från och med år 1829 är och blifwer disponibelt å halfwa beloppet af capital-afbetalningar på odlingslånen, tills desas sammanräknade belopp, enligt stadgandet i 1823 års Banko-Reglemente (pag. 90), hunnit nedfättas till 300,000 R:dr, samt sedermera alla å berörde lån inslytande capital-afbetalningar, antagne att till det minsta kunna utgöra från 15 till 25,000 R:dr om året, må åter utgå och anwändas till hjälp och understöd (endast) åt personer, hvilka till följd af äldre Skiftesförfattningar, efter år 1823 gjort, eller på grund af sedermera gällande Skiftesstadgar nödgats och än widare nödsakas göra utflytningar från byar och hemman, i förening med inrättande af nya bostäder. Skolande alltså hwad utaf lånetillgången möjligen kunde under ett år blifwa obegagnadt, reserveras till ett annat år.

Jemte meddeladt förklarande, att de hitills utgifne odlingslånen skola i förut fastställt ordning liquideras, medelt årligt erläggande af två procents ränta och återgållande desutom af en femtedel utaf det lyftade beloppet årligen, i sedan första andelen fätr utan capital-afbetalning begagnas i fem år hwad de Större odlingslånen beträffar, och tre år hwad de Mindre odlingslånen beträffar, hafwa Rikets Ständer uppdragit åt deras Fullmäktige i Banken, att, under iakttagande af de hufwudbestämmelser, som i sammanhang med ofwannämnde beslut blifwit utstakade, uppgöra förändrade grunder, enligt hvilka ofwösknade utlåning härrefter kommer att för sig gå, på fått som följer: *)

Första Aftikeln.

Om sättet att söka och erhålla lån till understöd för de i samband med utflytningar nödwändiga odlingar.

§. 1. Rättighet att söka och erhålla dessa lån tillkommer endast dem, hvilka, till följd af äldre Skiftesförfattningar, efter år 1823 gjort, eller på grund af sedermera gällande Skiftesstadgar nödgats och än widare nödsakas göra utflytningar från byar och hemman, i förening med inrättande af nya bostäder; under iakttagande hwaraf denna låne-anstalt sträcker sig jemwäl till Åboer å Kronsjord, som äro med städjebref förjedde, äfwen som Arrendatorer af Rungeladugårdar och andre Kronan behållne hemman, enär genom företeende af arrende-kontraktet styrkes, att på arrendetiden återstå så många år, som erfordras för lånets begagnande och återbetalning, samt wederbörligt bewis aflemnas åt arrende-willfören blifwit i allo uppfyllde intill den tid lånet sökes; hwaremot för odling å jord, som tillhör enstilla personer, lån ej får till Arrendator eller Landtbonde utgifwas, utan med ägarens dertill lemnade bifall. Boställs-innehafware och deras Arrendatorer äro från låne-rättigheten utslutne, så framt de icke i wederbörlig ordning å odlingslågenheten erhållit wisa frihetsår, hwaraf så många återstå, som motswara tiden för lånets begagnande och återbetalning.

§. 2. Lånsökande anmäla sig hos Lånets Landtushållnings-Sällskap; men i de Lån, der sådana Sällskap antingen ej finnas eller aflagt sig befattning med odlingslån, ingifwas ansökningsarne hos Wär Befallningshafwande, och böra derved åtföljas af:

1:o. Wederbörlige Domstolares bewis att Skiftesförättningen är behörigen stadfastad och laga krafttrunnen; samt ett till rikshögheten bestyrt utdrag utur det wid samma Skiftesförättning förda Protocoll, upptagande ej mindre namnen på samtelle Skiftesdelägare, än den för lånsökandens utflytning särskildt upprättade kostnadsberäkning, och den utflytningshjelp, hvilken honom, så wäl af Staten som af delägare, beslös.

2:o. En, utur hemmanets eller lågenhetens Charta, utaf Landtmätare gjord kopia, som affattar odlingslånet, jemte åtföljande utdrag utur Landtmätarebeskrifningen, i hwad som rörer dess läge, areal och beskaffenhet.

3:o. Plan för odlingen, eller uppgift af ordningen och tiden till dess fortsättning och fullbordande.

Landtushållnings-Sällskapet (eller Wär Befallningshafwande) förordnar då, medelt påskrift å ansöknungen, twänne i landtushållningen tunnige wiäfwige Män, åt syna lågenheten, afgifwa yttrande öfwer den tilltänka odlings nyttan och nödwändighet och uppgöra för densamma ett ordentligt kostnadsförslag. Kostnaderne wid denna synesförättning erlättas af lånsökanden. Synemännens yttrande skall uppläsas å Allmän Sodnesstämma, och sedermera, jemte kostnadsförslaget och öfrige förenämnde handlingar, förwaras hos Församlingens Pastor, med lemnadt tillfälle.

*) Den borgen, som för nyssnämde reban bewilljade lån bör hwarje år förnyas till följd af 3 Art. 2 §. i R. R. b. 21 Jan. 1824, skall, med ändring af föreskriften i nyssnämde §., så inrättas som 3 Art. 12 §. af förwarande Förordning här nedan utwisar. R. Kong. d. 27 Febr. 1830.

faller för en hvar att handlingarne genomfås och att kunna afgifwa och derwid skriftligen bifoga erinringar, inom en tid af fjorton dagar, hvaräfter (och såvida lånstöranden ej sjelf vill derom besörja) samtliga handlingarne blifwa, gentom Kronobettningen eller genom Södnehushållnings-Sällskapet, der sådana finnas, öfverbörjigen öfverlemnade till Länet's Landtushållnings-Sällskap, (eller Wår Befallningshafwande) och skall sådant vara verkställt innan den 1 October föregående året, derest ansöknigen skall komma under pröfning och till länsherrn utaf nästa årets fond kunna anmälas. Hvarmot alla sådana handlingar, som ej i fullständigt skid, antingen med åtföljande anmärkingar eller med åtednadit intyg att sådant uteblifwit, hunnit ingå före d. 1. October, komma att blifwa hwiilande, och först wid samma tid året derpå, weberbörjigen kompletterade, hos Landtushållnings-Sällskapet (eller Wår Befallningshafwande) å nyo föredragas.

§. 3. Landtushållnings-Sällskapet (eller Wår Befallningshafwande) tillhörer, att fins emellan jemnföra samtliga inom behörig tid emottagne låneshandlingar, och på grund af de förhållanden, hvilka derwid sig förete, bestämna deras inbördes företräde, eller den ordning som för lånens bewilljande må följas, samt i enlighet dermed uppräta öfver lånansöknignerna ett sammandrag, som innefattar:

Lånstörandens och lågenhetens namn, odlingsfältets sammanräknade widd i geometriska tunnland, och hwad såsom lån blifwit i ansöknigen begärdt, af Synemännens föreslaget, och slutligen af Landtushållnings-Sällskapet (eller Wår Befallningshafwande) tillstyrkt.

Det sålunda upprättade sammandrag, jemte alla dertill hörande handlingar, insändes Landtushållnings-Sällskapet (eller Wår Befallningshafwande) till Banko-Fullmäktige så tidigt, att de inom d. Femtonde (15) November dem tillhandakomma.

§. 4. Banko-Fullmäktige, hvilka årligen, före d. 15 November, hafwa att från Bankens Commisariat undfå uppgift å den summa, som för kommande året kan till utlåning användas, uppgöra, efter föregående granskning af de inom hwarje Län författade sammandrag, en gemensam fördelning, som, i mån af den bestfintliga tillgången, upptager, i hwad ordning och till hwad belopp lånen komma att utgifwas; och såla Landtushållnings-Sällskapet (eller Wåre Befallningshafwande) innan den 1 derpå följande Februarii, medelst utdrag af nämnde fördelning, erhålla under berättelse om de åt stånden inom hwardera Länet bewilljade låneunderskott, hwarwid tillika skall bifogas en tryckt blankett till skuldförbindelsen för hwarje af dessa bifallne lån; och återändas derjemte alla specialhandlingar, för att hos Landtushållnings-Sällskapet, (eller Wår Befallningshafwande) till nödig kontroll, vara att tillgå; hwaremot sammandragen deraf warblifwa hos Banko-Styrelsen.

Landtushållnings-Sällskapet (Wår Befallningshafwande) gifwe hwarje sökande del af hwad honom rörer, och tillfälle honom blanketten till skuldbeskrifwet, som derefter skall, genom låntagarens egen försorg, af honom undertecknad och med behörige säkerheter försedt, till Banken insändas, i och för lånets lyftande. Försummar låntagare att det honom bewilljade lån inom September månads slut uttaga, blifwer han sin lånerättighet för det året förlustig, och det sålunda qwarwarande lånebeloppet tillägges den summa, som för nästkommande årets utlåning är att tillgå.

§. 5. Handlingar, som efter den utsatte tiden inkommit, eller för hvilka, ehuru fullständiga och behöriga, något lån, i brist af tillgång, ej blifwit för året bewilljadt, kunna för ett följande år åter till Banko-Fullmäktige insändas, och i det då afgifwande sammandrag på nytt upptagas, för att i stadgad ordning komma under jemnförelse och pröfning; men skulle för samma handlingar lån inom loppet af fem år ej utfalla, måste ny besittning anställas och behörige handlingar i samband dermed, på ofwan föreskrifwit sätt, anställas.

Andra Artikeln.

Om de pröfningsgrunder, hvilka af Landtushållnings-Sällskapet (eller Wåre Befallningshafwande) böra iakttagas wid odlings-lånehandlingars granskning och lånebeloppens bestämmande.

§. 6. Hufwudgrund för pröfning af gjorde ansöknigar om låneunderskott, ware jemnförelsen emellan erforderlig löfmad och beräknad nytta; med billigt afseende tillika på de större eller mindre swårigheter, som åtfölja den ifrågawarande odlingen.

§. 7. Wland de omkostnader för utflyttning, hvilka af laga skiftesförättningar kunna blifwa en följ, så, i afseende på denna låneansalts begagnande, endast sådana komma i beräkning, som afse de uppodlingar, hvilka å den utflyttandes ågolott pröfwas nödige; och i de kostnadsförslag, som deröfwer blifwa uppgjorde, må ej heller annat eller mera i beräkning tagas, än rothuggning, stenbrytning, dikning och watten-afledning, samt jordens wändning med plog, hacka eller spade.

§. 8. Från 20 till 50 R:dr W:co å geometriska tunnlandet, må såsom lån bestämmas, allt i mån af de mer eller mindre betydande swårigheter, som wid utförandet mö-

ta; men öfwer Femtio R:dr för ett geometriskt tunnland, får i intet fall såsom låneunderskott medgifwas.

§. 9. I fall utflyttning sker till oupptagne utmarksågor, blifwer högsta tillåtte lånesumman R:dr Wå Tusende (2000) Banco, med iakttagande derwid af de i föregående §. 5. utskade grunder. Men derest betydligt af inågor och odlad mark ingår i skiftet, utlånas åt en och samma jordägare ej öfwer R:dr Ett Tusende (1000) Banco; härwid förbehållet, att jordägaren, jemte des Landtbo eller Arrendator af des jord, som med erhållet bifall sig till låneunderskott anmäler, icke samfaldt tilldelas mera än hwad sålunda stadgad blifwit.

Om någon, som förut häftar för lån af odlingsfonden, blifwer genom köp eller annat laga fång innehafware af en egendom, till hvars uppodlande förre ägaren erhållit dylikt låneunderskott af Banken, är det honom likwid genom dessa stadganden icke betaget, att sådant lån på sitt namn öfwerflytta, emot derföre ställt nöjaktig säkerhet.

§. 10. Vänerättigheten får ej utsträckas till andra odlingsföretag, än som skett eller ske i samband med och såsom en följd af utflyttning, jemlikt hwad i 1. §. stadgad är.

Tredje Artikeln.

Om betalningswillkoren och hwad för Bankens säkerhet är att iakttaga.

§. 11. Wå (2) procent årlig ränta, beräknad från den dag utafsignering i Banken skett, skall för dessa lån erläggas.

Återbetalningen af kapitalet tager sin början efter Tre (3) års förlopp från samma utgiftsdag, och skall sedermera verkställas med en femtedel ($\frac{1}{5}$) årligen jemte räntan; så till förstående, att sjerde årsdagen blifwer förfallodag för första femtedelens inbetalning, och i lika förhållande för de öfrige fyra femtedelarne; på det att hela lånet må wid åttonde (8) årets slut wara inbetaldt.

§. 12. Till säkerhet för lånesumman, utgifwes skuldebrev, försedt med borgen såsom för egen skuld af twänne personer, som, en för bägge och bägge för en, ifråda sig denna ansvarighet, hwilken, för hwarje capital-afbetalning, kommer att forskara Wålf (12) månader från de dag, då en sådan afbetalning, enligt den i föregående 11. §. utskade grund, sednast bort erläggas.

Desse Löftesmäns weberhäftighet bestyrkes af Wår Befallningshafwande eller Domaren i orten; hwarjemte egenhändigheten af så wäl gäldenärens som löftesmännens underskrift bör, så framt de ej tecknas inför Wår Befallningshafwande eller Domstolen i orten, wara inbyggd af Pastor i församlingen eller närmaste Kronobettent, jemte ett annat på en gång närwarande oafwigt wittne. Berörde borgen förnyas hwarje år, och om löftesman dör eller kommer på obestånd, war låntagaren skuldig att ny borgen genast anskaffa. Löftesman, som tillika är låntagare i odlingslånefonden, får icke häfta för högre summa än 4000 R:dr i ett för allt, både som låntagare och löftesman.

§. 13. Låntagare är tillåtet, att, i stället för borgen, låta för lånesumman inredna honom tillhörig fast egendom, så framt densamma icke förut häftar för inrednad skuld till det belopp, att, då odlingslånet dermed sammanräknas, hela inredningssumman öfwerstiger hälften af 1828 års tæringsswårde; kunnande öfwen annan säkerhet, efter Banko-Styrelsens bepröfwande, antagas.

§. 14. Då lånstöranden, i stället för borgen, låter inredna sin fastighet, böra äganderätts- och säkerhetshandlingar företes, i enlighet med hwad, i afseende på fastighetslans meddelande, af Banken ättas.

Fjerde Artikeln.

Om Banko-Styrelsens befattningar och åligganden.

§. 15. På sätt i 4. §. här ofwan finnes stadgad, såla Bankens Commisariater årligen inom d. 15 November till Banko-Fullmäktige uppgifwa, huru stor summa för depåföljande året är att till denna utlåning använda; hwarwid beräkningarne dock ej må sträckas längre än till de medel, som wid October månads utgång fonden werkeligen tillflutit, derunder inbegripet hwad genom försummad uttagning, jemlikt nyssnämnde 4. §., kan wara att tillgå.

§. 16. Skuldfebel-formulären såla wara så inrättade, att, i och genom deras afgifwande, låntagaren bestämdt förklarar, huruwida han sjelf eller genom ombud vill uttaga penningarne i Banken, eller öf önskar, att de för hans räkning öfversändas till Landtushållnings-Sällskapet, till Wår Befallningshafwande, eller till hwilken enskild person, som i sådant fall, jemte des adress, uppgifwes; och sedan penningarne, på grund af ett sådant förklarande, antingen blifwit i Banken mot qwitto lyftade, eller öf affändningen från Banken, under recommendation, enligt härwarande Post-Contoires bewis, är worden verkställt, blifwer låntagaren, under ehwad förhållande som hells, Banken ansvarig för lånesumman.

§. 17. I den mon skuldförbindelserne, jemlikt hwad i ofwanstående 4. och 5. samt 12., 13., 14. och 16. §. förmåles, till Banken ingå, skall säkerheten af Bankens Commisariater pröfwas, och i fall den godkännes, utafsigneras lånen till fastställt belopp, i öfwerensstämmelse med den af Banko-Fullmäktige uppgjorda fördelning.

Göres åter anmärkning i afseende på säkerheten, åligger det Commisarierna, att, under lanttagarens uppgifne adress, genast återfända berörde handlingar, och derwid bifoga de gjorde erinringarne, med antydan till länshöfdingen, att låta rätta det felaktiga, eller om infomma med förklaring så tidigt, att, i fall den godkännes, eller då rättelse skett, penningarne må vara lyftade inom September månads slut, på sätt i 4. §. stadgas.

§. 18. Skulle lanttagare, sedan han medlen lyftat, för något af de trenne första åren uteblifwa med räntebetalningen, eller för något af de öfrige åren, med ränte- och capital-afbetalning, fyra (4) månader öfver den, enligt 11. §., i afseende å desse betalningars erläggande, utfatte förfallodag, eller försumma, att inom nämnde tid insända förnyad borgen, som af Banko-Styrelsen godkännes; bör han genast laglösas för lånet, som då kommer att till fulla beloppet indrivnas med sex procents ränta ifrån den dag det sålunda är förfallet till utföskning, och till dess betalning följer. Dock skall lanttagaren innan laglösning får ansättas, vara efter förfallotiden berättligen erinrad, att den honom åliggande betalningsförlighet fullgöra.

§. 19. Wisar annan person sig vara innehafware af en odlingslågenhet, med samma dispositions- eller äganderätt som första lanttagaren wid lånets meddelande innehaft, och vill ifråda sig dess ingångne förbindelser samt hos Banken företer antaglig säkerhet, må odlingslånet på hans namn kunna förflyttas, och sådant utan hinder af förra gäldenärens tilläsventyr ådagalagde försumlighet, wid fullgörande af sina åtagne skyldigheter.

§. 20. Skulle Banko-Styrelsen erhålla tillförlitelig upplysning derom, att ett till odling å skiftad jord, från Banken utlånat capital, icke för dess bestämde ändamål användes; då skall hela lånet, jemte Åtta (8) procents ränta från utgiftsningdagen, genast utföskas; och tillfaller af den utöfver ordinarie intresset ingående straffrättan, ena hälften Landthushållnings-Sällskapets Casa samt Låns-Pazarrettet i de Län, der Landthushållnings-Sällskap antingen ej finnas, eller besättning med odlingslån sig affagt, och den andra hälften angifwaren.

En sådan lanttagare skall ej äga rätt att denna låneanstalt widare begagna.

Jemte Artikeln.

Om inseendet öfver odlingars fortgång och fullbordan.

§. 21. Hvarje år afgifve den som odlingslån erhållit, till Landthushållnings-Sällskapet (eller Wår Befallningshafwande) en kort beskrifning om arbetets fortgång, besannad af förra besigtningmännen, eller andre närboende, wållkände och besutne Män.

På Gushållnings-Sällskapet (eller Wår Befallningshafwande) beror att pröfwa, om och huru ofta (dock ej mer än en gång om året) sådan uppgift må genom särskild besigtning kontrolleras, samt om, i siffert fall, åt desse besigtningmän må uppdragas, att afgifwa yttrande, huru stor afsättning af odlingen synes kunna påräknas under loppet af wisar år, dock ej öfver 5 från det ått företaget anses fullbordadt.

All kontroll i afseende på odlingslåne-medels behöriga användande, stadne i orten, och ware fastad wid Gushållnings-Sällskapet (eller Wår Befallningshafwandes) försända answar.

§. 22. Lånens Landthushållnings-Sällskap (eller Wår Befallningshafwande) böra till Rikets Ständers Banko-Uttfott wid Riksdagarne inlemna en kort beskrifning öfver fortgången af alla de odlingar, hvilka, enligt ofwan stadgade grunder, blifwit af Banken underfödde.

§. 23. Skulle det bestinnas, att ett till odling å skiftad jord från Banken utlånat capital, icke blifwit för sådant ändamål användt, åligger det Landthushållnings-Sällskapet (eller Wår Befallningshafwande) att derom hos Banko-Styrelsen genast anmäla.

Tredje Afdelningen.

Beslutade förändrade grunder i afseende å den Bankens lånerörelse, som bedrifwes genom Banko-Disconten i Stockholm, samt de i Göttheborg och Malmö särskildt inrättade Province Låne-Contoiren.

a) Belåning af Actier och Publiska Papper.

1:o. Den fond af 500,000 R:dr, som i Banko-Disconten varit anslagen för belåning af wisar Actier och Publiska Papper, kommer framgent att användas uteflutande till en sådan belåning, dock så, att i afseende på dispositionen af denna fond skall gälla såsom allmän grund, att wid påf Twå tredjedelar ($\frac{2}{3}$) affes för Hufvud-Contoiret i Stockholm, En fjerdedel ($\frac{1}{4}$) för Låne-Contoiret i Göttheborg, och En tolfedel ($\frac{1}{12}$) för Låne-Contoiret i Malmö; Banko-Fullmäktige likwäl febermera förbehållet, att, efter sig företeende omständigheter, kunna jemka och förändra dessa proportioner.

2:o. Sålom hypothek må antagas och belånas:

a) Till fulla capitalbeloppet: Riksgälds-Contoirets, förra sista Riksdag, mot 5 procents ränta utfärdade Obligationer, samt de så kallade Lottsedlarne för Trollhätte Slufwerk.

b) Efter pröfning: Sådane Förbindelser, som af Riksgälds-Contoiret (utom dess ofwannämnde 5 procents

Obligationer) till följd af Rikets Ständers beslut tebar äro, eller widare blifwa utfärdade; Stockholms Directionens Obligationer, samt Börs- och Drobyggnaads-Directionens Obligationer, så widt de äro till capitalet betalbara, äfwenom Actierne i Trollhätte-, Strömsbolms- och Hjelmar Slufwerks Bolag.

c) Till wis bestämde procent, och med wilkor att antaglig borgen tillika fordras; dock endast för den brist, som wid hypothekens användande möjligen skulle kunna uppkomma emellan Wertets fordran och försäfningsbeloppet.

1:o. Actier i Göttha Canal-Bolag, som bibehållas wid deras hittills åtnjutna belåningsrätt till 16 $\frac{1}{2}$ R:dr för hvarje Actie efter ursprungliga capitalet, (Wico R:dr 100); kommande denna belåningsrätt att ökas till 20 procent sedan Bolaget insatt halfwa beloppet af den särskildt nu ytterligare äffade infätningssumman, samt till 25 procent, jemwål å primitiva Actie-capitalet, då Canalen blifwit fullbordad; Dock är den förefrist tillika meddelad, att då, enligt de med Bolaget öfwerenskomna wilkor, den särskilda insättningen för Actierne skall vara verkställd med en fjerdedel inom Junii månads utgång åren 1830, 1831, 1832 och 1833; så komma, på sätt Rikets Ständer härom beslutat, efter hvarje af dessa för insättningen bestämde terminer, inga andra Actier att så belånas, än de, för hvilka den för året försälda Actie-insättning, efter 2 $\frac{1}{2}$ procent å gamla Actierne, blifwit, enligt Canal-Directionens bewis, fullgjord.

2:o. Actier i Södertelje Canal- och Slufwerks Bolag bibehållas wid deras hittills åtnjutne belåningsrätt, nemligen: Femtio procent af det ursprungliga tecknade capitalet, behöfande sig till Tio procent af den summa nuwarande Actierne upptaga.

3:o. Räknan å dessa lån mot Actier och Publiska Papper, är bestämde att förblifwa såsom hittills 5 procent, och iaktages, att lånetiden ej får öfwerfliga Sex månader, samt att ingen omsättning äger rum; skolande lånehandlingarne för de lån, som ej wid förfallotiden infrias, skynflammigen utlemnas till Embudemannen.

4:o. Af denna fond får ej någon på samma gång innehafwa förra lånebelopp än sammanräknadt 20,000 R:dr. b) Discont-rörelsen på Tamn och Xeverfer samt med omsättningsrättigt bet.

5:o. Denna rörelse skall fortfarande bedrifwas så wäl wid Banko-Disconten i Stockholm som wid Låne-Contoiren i Göttheborg och i Malmö, enligt hwad här nedanföre stadgas.

6:o. Utom den ordinarie fond af 8,000,000 R:dr, som för dessa samfälda utlåningar är att använda, och hwar- utaf Fem Millioner disponeras för Banko-Disconten i Stockholm, Twå Millioner för Göttheborgs Låne-Contoir och En Million för Malmös Låne-Contoir, kan en extra fond äfwen tidtals tillflyta desse Låne-inrättningar i och genom den för Spar-Bankerne i Riket meddelade tillåtelse att dels mot ränta insätta capitaler hos Banken, och dels hos Banken upptaga lån, hvilka båda utwägar, enligt derom fogad anskaff, blifwa att begagna från och med nästföljande Julii månads ingång. Rikets Ständers härom fattade beslut är af följande innehåll:

a) Spar-Bankerne i Riket, under det förbehåll, som den i ämnet af Rikets Nådiga Proposition innesfattar, att de äro med ändamålsentlige stadganden försedde, må tillåtas, att, emot Tre (3) procents ränta, insätta capitaler hos Banken, att återbetalas efter sex weckors uppsägning; dock må Stockholms Sparbank ej kunna äga utöfwer 50,000 R:dr; Göttheborgs Spar-Bank icke utöfwer 20,000 R:dr och någon af de öfrige Spar-Bankerne icke utöfwer 10,000 R:dr, sålunda mot ränta inneslående.

b) Spar-Bankerne må äfwen äga rättighet att hos Banken upptaga lån utan omsättning, på högst Tolf månader och emot Fem procents ränta, samt emot part af goda fordringsdokumenter, som till ett belopp af minsk hälften i värde öfwerfliga det utgående lånet; dock må ej mera i lån utgifwas, än sammanräknadt 50,000 R:dr till Stockholms Spar-Bank, 20,000 R:dr till Göttheborgs Spar-Bank och 10,000 R:dr till någon af de öfrige Spar-Bankerne.

c) Så wäl upplåningen af, som utlåningen till Spar-Bankerne får besörjas i Stockholm, i Göttheborg och i Malmö, allt efter de districter som för Banko-Disconten och hwaradera Låne-Contoiret äro anwifade.

d) Upplånade medel af Spar-Bankerne ingå och användas uti Banko-Discontens och Låne-Contoirens wanliga rörelse; men wid utlåningar till Spar-Bankerne från Låne-Contoiren i Göttheborg och Malmö, äfwenom då de upplånade medlen, efter uppsägning, derfädes blifwa uttagne, förhållas, Banken och Låne-Contoiren emellan, på enahanda sätt, som Rikets Ständers wid 1823 års Riksdag fastställda Reglemente för Fernbelåningen i Göttheborg, (S. 5. pag. 6) utstakar.

7:o. Af den till utlåningar, med wilkor af omsättning, anwifade ordinarie och extra fond, får ingen på samma gång innehafwa förra lån än till sammanräknadt belopp af högst Sex Tusende R:dr; så till förstående, att en och samma

person utombeh, om han finnes fullt vederhäftig, kan såsom löfvesman hösta högst för en lilla summa; då således den högsta ansvarförbindelse någon, ehvad vederhäftighet han än kan anses äga, får tilläda sig till denna lånefond, wid samteliga Contoiren sammanräknadt, blifwer Tolf Tusende (12,000) R:dr. Från nästinstundande Julii månads ingång utgifwes ej mindre lån än 4 Ett hundrade (100) R:dr, ej heller annorlunda än å jemna tiotal R:dr.

3:o. Discontlån af denna fond kunna, såsom hittills, så omfattas på högst sex månader hwarje gång. Wid omsättning på jemna 6 månader fördras minst en femtedels afbetalning efter ursprungliga capitalet, samt i förhållande derafter wid kortare omsättningsstider, till och med Tre månader, då afbetalningen följaktligen blifwer minst en tiondedel; och får icke inbetalning till ringare än detta siffrämnda belopp äga rum, såaktadt omsättning skulle sökas på kortare tid än Tre månader.

Twänne så kallade respitmånader, för låns omsättning efter förfallodagen, bibehållas endast för de lån, som warit skälda och skola omfattas på fulla Sex månader; men der lån sökes eller omsättes på någon kortare tid, får wid framtida omsättning deraf ej mera än En (1) respitmånad begagnas.

De i afseende på låns omsättning sålunda beslutade förändringar, komma, enligt Rikets Ständers förklarande, först ifrån och med instundande Julii månad, att tjena till efterrättelse.

9:o. För lån, som ej sednast fjorton dagar efter förfallotiden blifwit omfatt eller inbetaldt, beräknas straffränta med Tre (3) procent utöfwer den till Fem procent bestämda ordinarie räntan.

10:o. Enskildes reverser kunna i Banko-Disconten eller Låne-Contoiren hypotiseras, då de äro af löpande egenkap. De betraktas, i fråga om beräkning af den högsta summa, för hvilken en persons namn i denna fond får häftas, lika med en caution på utgifwarens namn.

11:o. Om wid omsättning af ett Discontlån någon felaktighet på det inlemnade nya reversalet förekommer, är tillåtet, att ett sådant dokument mot ett nytt fullständigt reversal inom en månad ombyta, dock med willor att den föreskrifna inbetalningen blifwit wid första dokumentets inlemnande verkställt, och att Discontens säkerhet i öfrigt finnes behörigen förwarad; kommande förfallotiden för ett sålunda omsatt lån att räknas från den dag, då det saktliga dokumentet inlemnades, på sätt att, då senare omsättningen bewisjas, lånetiden i samma förhållande förkortas.

12:o. I och genom anmaningsbrevsen för Discontlån, skola, till upplysning för låne- och omsättningsförlände, som deraf kunna vara i behof, äfwen meddelas formulärer till de borgens- och vittnesmeningar, som för Discontreverser-nes antaglighet äfwas.

c) Disconterering för handeln och den större rörelsen, grundad på upplåning.

13:o. Till fond för denna Disconterering, hafwa Rikets Ständer beslutat, att Banken tillåtes upptaga lån mot Obligationer å Twå, högst Tre procents ränta, under ömselidigt förbehåll af Tre, högst Sex månaders upptågning, och med willor, att räntas beräknan för uppgadt lån genast efter förfallodagen upphör.

14:o. Upplåningssummans hela belopp får utgåra högst Tre Millioner R:dr R:fo, men icke mera upplånas än som i föreskrifwen lånemåg åter kan utgå.

15:o. Upplåningen sker wid Banken i Stockholm, äfwen som wid Låne-Contoiren i Göteborg och Malmö, samt endast i fulla 125, 250 och 500 Riksdalerstäl.

16:o. Ej må lån emottagas af någon Staten tillhörande Casa, med undantag af Riksgälds-Contoirets behållningar å de, till extra Statsanslagen, eller lånefonden för jordbruket, hörande medel; ej heller af någon annan Casa, som äger creditiv-rätt i Banken.

17:o. Upplåningen kommer till en början att sålunda fördelas, att, af den bestämda summan, Twå tredjedelar upptagas i Stockholm, En fjerdedel i Göteborg och En tolfedel i Malmö; Banko-Fullmäktige dock förbehållet, att sedermera, efter sig företeende omständigheter, kunna jemna och förändra dessa proportioner.

18:o. Den upplåning, som i Stockholm kommer att äga rum, verkställas genom Låne-Banken, medelst särskild beräknad för Banko-Discotverket öpnad räkning.

19:o. Banko-Fullmäktige äga att fördela sammantäcknade upplåningssumman emellan Banko-Discotverket och Låne-Contoiren, utan afseende på upplåningens belopp å hwartera hållet.

20:o. Början med upplåningen sker under loppet af nästinstundande Julii månad, så tidigt, att utlåningarne må funna med påföljande Julii begynna.

21:o. Utlåning af de upplånade medlen besörjes wid Banko-Disconten i Stockholm, wid Låne-Contoiret i Göteborg och wid Låne-Contoiret i Malmö. Derwid skall, till en början, för sammanräknade fondernes disposition, gälla såsom allmän grund, att wid på Twå tredjedelar efler för Hufvud-Contoiret i Stockholm, En fjerdedel för Låne-Contoiret i Göteborg samt En tolfedel för Låne-Contoiret i Malmö; Banko-Fullmäktige likväl sedermera

förbehållet, att, efter sig företeende omständigheter, kunna jemna och förändra dessa proportioner.

22:o. Såsom hypothek för lånen, hvilka blifwa på högst fyra månader och utan omsättning, antagas, med gemensamt afseende på Lånefondens samt Snipningsgifwarens och Acceptantens, eller Förskrifningsutgifwarens och Löfvesmannens, hwar och en för sig ägande fulla vederhäftighet för den summa som i lån skundas, enskildes, med vederbörlig accept försedda inwisingar, eller med proprie borgen försedda, förskrifningar, i Swenskt mynt; under förbehåll, att sådana inwisingar och förskrifningar omförordiga skola vara till insfriande förfallna inom lånets förfallotid.

23:o. I denna Upplånings-Discont får en och samma persons namn i inbet fall antagas för mera, än 20,000 R:dr såsom låntagare, och 20,000 R:dr såsom inwisingsgifware, acceptant, förskrifningsutgifware eller löfvesman, då under hwartera af dessa siffrämnda förhållanden twänne andra personer med honom dela ansvarigheten; och äger ingen anmäla sig såsom låntagare wid annat Discot-Contoir än det, inom hvars district han är mantalskrifwen; hwar emot inwisingsgifware, acceptant, förskrifningsutgifware och löfvesman kunna äfwen antagas från de andra districten; dock att en och samma persons tillhopa beräknade ansvarighet, wid de tre Discot-Contoiren samfaldt; i denna Discotberelse, i hwad fall som helst, ej tillåtes öfvertrida maximi-beloppet af Fyratio Tusende (40,000 R:dr).

24:o. Ringare lån utgifwas ej i denna Upplånings-Discont, än å 1000 R:dr, samt derutöfwer å jemna hundradetal Riksdaler.

25:o. Räntan för lån i Upplånings-Disconten har af Rikets Ständer nu blifwit bestämd till Sex procent, att afdragas wid lånets meddelande; Banko-Fullmäktige dock förbehållet att på förekommande anledningar framdeles kunna nedfatta densamma till Fem procent.

26:o. Banko-Fullmäktige äga rättighet att, om och enär wigtiga skäl dertill föresinnas, kunna för någon tid inskälla, så wäl upplåningen, som den derpå grundade utlåningen.

Beträffande tidpunkten för alla öfmannämnde Författningars tillämpning, är af Banko-Fullmäktige i underdånighet tillännagifwet, att, hwad angår den af Rikets Ständer beslutade belåning å Tackjern i Stockholm och Göteborg, anstalt blifwit fogad, att början dermed må kunna ske ifrån och med nästkommande år 1831, men att för öfrigt förändringarne med utlåning och räntebestämmning komma att ifrån och med nästinstundande Julii månads ingång tillämpas och widtaga. Det alle, som vederbör etc.

N:o 1. Formulär till borgens förbindelse för nya Bankolån emot inteckning i Fastigheter, som blifwit försäkrade i Städernas Allmänna Brandstods-Bolag.

För det lån stort 000 R:dr i Bankofeblar, (att återbetalas med 66½ procent i Silfver eller med Bankofeblar efter de i Kongl. Rungörelsen under d. 6 Mars 1830 bestämda grunder,) som N. N. hos Rikets Ständers Bank söker att erhålla, emot pant af fasta Egendomen N:o 0 i N. N. Stad, N. N. Quarter, N. N. Rote wid N. N. Gata, jemte derå utfäst ränta och kostnadsersättning, (jemte utfäst kostnadsersättning) gå undertecknade i full borgen, så att, i händelse panten wid lånets utskånade icke förklar till betalning af capital, ränta och omkostnader, samt bristen icke genast af gäldenären ersättes, den skall af oss, en för bägge och bägge för en, såsom wår egen skuld, gäldas inom en månad efter den dag, wi om den uppködda bristen erhållit underrättelse; hvilket försäkras N. N. den

(N. N.)

(Sigill)

Att N. N. och N. N. erkänt innehållit af förestående löfvesförbindelse och densamma egenhändig undertecknat, betyga, såsom på en gång närvarande vittnen,

N. N.

N. N.

Att N. N. och N. N., hwar för sig, äro fullt vederhäftige för hwad de här öfwan borgat, intygar N. N. den

Å

Embetets wågnar

N:o 2. Formulär till borgens förbindelse för nya Bankolån emot inteckning i Fastigheter, som blifwit försäkrade i Stånka Brandförsäkrings-Jurättningen, i Göteborgs nya Brandstods-förening, eller i Göteborgs Brandstods-förening, inrättad år 1813.

För det lån stort 000 R:dr i Bankofeblar, (att återbetalas med 66½ procent i Silfver eller med Bankofeblar efter de i Kongl. Rungörelsen under d. 6 Mars 1830 bestämda grunder,) som N. N. hos Rikets Ständers Bank söker att erhålla, emot pant af fasta Egendomen N:o 0 i N. N. Stad, N. N. Quarter, N. N. Rote wid N. N. Gata, jemte derå utfäst ränta och kostnadsersättning, (jemte utfäst kostnadsersättning) gå undertecknade i full borgen, så att, i händelse panten brinner, eller wid lånets utskånade icke förklar till betalning af capital, ränta och omkostnader, samt bristen icke genast af gäldenären ersättes, den skall af

och, en för bägge och bägge för en, såsom war egen skuld, gäddas inom en månad efter den dag, wi om den uppskådade bristen erhållit underrättelse; hwilket försäkras N. N. d.

N. N.
(Sigill)

Att N. N. och N. N. erkänt innehållit af föreskändes löstesförbindelse och densamma egenhändig undertecknat, be-
tyga, såsom på en gång närvarande vittnen,
N. N. N. N.

Att N. N. och N. N., hwar för sig, äro fullt weders-
häftige för hwad de här ofwan borgat, intygar N. N. den
N. N. Emdetets wägnar.

Kongl. Maj:ts Wädiga Rungdörelse, angående åskil-
lige föreskrifter i afseende på Jern- och Wäg-effecter,
som i Banken belånas. Gifwen Stockholms Slott
den 13 Februarii 1830.

Wi CARL JOHAN etc., göre wettfullt: att, se-
dan Rikets Ständer i underdånighet anmält, att, uppå
framställning angående så beskaffad förändring i Reglemen-
tariska föreskrifterna för utlåning på jern och effecter wid
Bankens i Götteborg warande Låne-Contoir, att, lika-
som i Stockholm tillgå, belåning måtte få äga rum e-
mot ansvarighet endast af Wäg-betjeningen; så att någon
panternas omlindning med snöre och försigling med Ma-
gistratens Sigill, på sätt Kongl. Förordningarne den 18
Februarii 1735 och den 15 Februarii 1779, rörande Stå-
derne, utom Stockholm, i allmänhet stadga, icke vidare
komme att wid Götteborgs Wäg erfördras, Rikets Stån-
der, som i sammanhang härmed inhemtat, att wid Götte-
borgs Wäg finnas anställda twänne Wägmästare, hwilka
af Magistraten tillfåttas, samt en å Till-tyrellens wägnar
tillförordnad Öfwer-Inspector jemte Wokhållare, ansedd
säkerhet för Banken nöjaktigt bewarad, om Wäg-attesterne
utaf dessa fyra ansvarige personer gemensamt undertecknas,
och att då kunde i Götteborg umbäras allt deltagande af
Magistraten medelst indrindning och försigling samt under-
skrift i Wäg-attesterne, häst utlåning, på jern derstädes be-
förjes genom den af Rikets Ständer walda och tillfatta Di-
rection, som har Låne-Contoires tyrelse sig ombetrodd; i
anledning hwaraf Rikets Ständer i underdånighet föresla-
git åtfyllige förändrade föreskrifter i afseende på Jern- och
Wäg-effecter, som i Banken belånas; Wi, enligt Rikets
Ständers derom gjorda underdåniga anhållan, sunnit godt
att till allmän esterrättelse i nåder tungöra samma före-
skrifter, lydande, som följer:

1:o Belåning af Jern- och Wäg-effecter i Götteborg
får äga rum på sätt i Stockholm sker, nemligen mot Attes-
ter af Wäg-betjeningen och under dess ansvarighet, dock
med förbehåll, att enahanda bokförings-sätt, kontroll och
procedur, som wid Stockholms stads stora Jernwäg i sam-
manhang med denna låneansätt följes och begagnas, äfwen
wid Götteborgs Wäg införes och iakttagas, med den till-
nad allena, att å Stockholms Wäg trenne personer, nem-
ligen twänne å Kronans och en å stadens, men å Götte-
borgs Wäg fyra personer, nemligen twänne å Kronans och
twänne å stadens sida, med gemensamt ansvar, en för alla
och alla för en, underteckna Wäg-attesterne för de effec-
ter, som till belåning hos Banken eller Låne-Contoiret in-
gifwas; och befrjas i följd häraf Magistraten i Götteborg
från de besatningar med, och det ansvar för wägförda ef-
fecter, å hwilka bancolån söles, som Kongl. Förordningar-
ne af den 18 Febr. 1735 och den 15 Febr. 1779 utstafa.

2:o Från det allmänna stadgande, som innesfattas uti
andra punkten, andra momentet af Kongl. Förordningen
den 18 Febr. 1735, är undantag gjordt i afseende å Wäg-
attester, som från Stockholms och Götteborgs Wäg medbe-
das i och för belåning i Banken eller Låne-Contoiret af
Jern och andra wägförda effecter, sålunda, att uti desse at-
tester, panten må upptagas endast efter wigt, samt till
namn och fort, (Brufs-stångjern, Bergsmans-jern, Wult-
jern, Wandjern, Knippjern, Sårkoppar, smidd Koppar, o.
s. w.) men icke till Stämpel, Dimensioner, Stång- eller
stycketal; och skall Banken alltid äga förmans-rätt, enligt
17 Cap. 3 §. Handels-Walken, och 2dra punkten, 3:die
momentet af högshörde Kongl. Förordning den 18 Febr.
1735, uti låntagarnes å wägen quarwarande, i Wäg-att-
sterne upptagne, behållning af hwarje belånad serfild fort,
utan afseende å de ombyten, i Stämpel och Dimensioner,
som, med den ena eller andra panten, under tiden lunnat
äga rum.

3:o Öhuru således wid utlåningar och relarer å Stock-
holms och Götteborgs Wägar ej göres någon skilnad emel-
lan olika Stämpel och Dimensioner af en och samma jern-
fort, och ägaren af en pant följaktligen kan, efter egen
önskan, utbyta en gifwen quantitet utaf den ena Stäm-
peln och Dimensionen, emot en lika stor och utaf honom
jemväl belånad quantitet utaf någon annan, blott att så
mycket, som utaf hwarje fort och benämning är af en per-
son till Banken pantförskrifwet, verklig och för hans räk-
ning såsom Bankens pant å Wägen quarstår; likwäl, och
på det dels erforderligt uppmärksamhet och noggrannhet wid
Wäg-attesters utfärdande icke må åsidosättas och dels wid
fråga om uppgifter i afseende å inventeringar och försä-

ningar af panterne, ingen slags förblandning må kunna ske
emellan de hos Banken belånade och ej belånade effecter,
som tillhöra en och samma person, skall pant-ägare alltid
wara förbunden att, i des till Wäg-betjeningen afgifwande
requisition för Wäg-attests erhållande, utstatta äfwen Stämp-
lar, Dimensioner samt Stång- och Stycketal: börande utaf
nämde requisition, sedan den af Wäg-betjeningen blifwit
till riktigheten pröfwad och godkänd, ett exemplar, såsom
bilaga, årfölja Wäg-attesten och med lika numer förses, samt,
oaktadt skeende relar af den i Attesten uppsförde pant, war-
blifwa hos Banken eller Låne-Contoiret, så länge och in-
till des alla till Requisitionens-utgifwaren, under loppet af
ett och samma belånings-år, utgångna lån blifwit till ful-
lo infriade, då sådana requisitioner samtellige på en gång
till honom återställas.

4:o Attesterne från Stockholms och Götteborgs Wägar
till Banco-låns erhållande komma, i öfwerensstämmelse här-
med, att utfärdas jemlikt det af Rikets Ständer fastställda
och härhos bilagde Formulaire N:o 1*), under iakttagan-
de derjemte:

a) Att då jernplåtar, äfwen som större och mindre spik-
forter äro i fråga till belåning, skall i Wäg-attesten finnas
uttrydeligen uppgifwet, om de förwaras under tak uti Wäg-
huset eller tillhörande bodar, eller öf under bar himmel, e-
medan olika belånings-wärden i ena och andra fall det be-
stämmas: Kunnande följaktligen utaf dessa slags effecter
inga andra än de, som från början varit och äro på ena-
handa förwarings-ställen wärbade, utbytas mot de till be-
låning först angifne.

b) Att företentt jernbleck, hittills belånt i Stockholms
Wäg allena, men härefter lånbart äfwen i Götteborg, ej
är å någotdera skället till pant antagligt, så framt det icke
allt ifrån inwägningen legat och ligger under tak i Wägen,
hwilket Wäg-attesten alltså bör innehålla; och

c) Att enär sålbunkar, spik-klor, plåtar och mera
dylikt emballeradt gods till belåning anmäles, skall i Wäg-
attesten serfildt styrkas att panten undergått, af wederbö-
rande jern-wräfware, en med Kongl. Förordningen af den
17 Maji 1814 samt den deröfwer utfärdade wädiga förklar-
ing af den 3: November 1818, öfwerensstämmande be-
stigning.

5:o Enär dels under den tid af ett år och tio måna-
der, som ett meddeladt lån på Wäg-effecter, enligt nu gäl-
lande författning, möjligen kan komma att utestå, föränd-
ringar med den ansvarige Wäg-betjeningens personal kunna
inträffa, som äga inslytande på långsifwarens säkerhet,
dels och nödigt är att möjliga mistag och förblandningar,
genom de under stöpningens-tiden skeende utbyten af pan-
terne, måtte i tid upptäckas och rättas, skall det allige-
wäldenär att årligen föransfalta, det alla hos Banken i
Stockholm eller Götteborg, quarliggande Wäg-attester, som
äro utfärdade till och med den 15 November, då all stöp-
ning från Wägarna gemensligen upphört, blifwa under sama-
ma löpande år inom den sista December, omfatta, och för-
nyade, sålunda, att ett ytterligare bewis, utfärdadt af Wäg-
betjeningen, tillställs Banken eller Låne-Contoiret, enligt
högshöande Formulaire N:o 2**): Kommande äfwen i för-
nyel:

*) Nämde Formulaire är så lydande:

"Som N. N. anmält sig wara sinnad att, af sina
på wägen härstädes förwarade effecter, hos Rikets Hög-
lofl. Ständers Låne-Bank (härwarande Låne-Contoir)
belåna 000 Skepp., 00 Risp. 00 Skålp. Brufs-stång-
jern (Bergsmans-jern, Wand-jern o. s. w.); så för-
binda wi härmed oss, en för alla och alla för en, att
answara, det förenämde quantum Brufs-stångjern
(Bergsmans-jern, Wand-jern o. s. w.) skall till Ban-
kens säkerhet, å wägen quarhållas och, utan Låne-
Bankens (Directionens af Låne-Contoiret) skriftliga
tillåtelse, hwarfen större eller mindre del deraf till Pant-
ägaren eller någon annan, eho det wara må, utlem-
nas, före än denna Attest, med Låne-Bankens (Di-
rectionens af Låne-Contoiret) åtecknade bewis, att det
här upptagna lån blifwit till fullo betaldt, återställes;
hwilket försäkras. Stockholms (Götteborgs) Wäg-Cont-
toir den 18

**) Detta Formulaire är af följande innehåll:

"Att N. N. för sin räkning och till Bankens säker-
het ännu har quarstående här å Wägen de ifrån Ban-
kens Pant-rättighet hitintills icke relarerade 00 Skepp,
00 Risp., 00 Skålp. af det quantum af 000 Skepp,
00 Risp., 00 Skålp. Stångjern, (Bergsmans-jern,
Wandjern o. s. w.) hwaraf Wäg-attest till belåning i
Rikets Höglofl. Ständers Låne-Bank (härwarande Lå-
ne-Contoir) den under N:o härifrån ut-
färdades, samt att föresberörde (berörde) quantum af
000 Skepp. 00 Risp. 00 Skålp. Brufs-stångjern (Bergs-
mans-jern, Wandjern, o. s. w.) skall såsom Bankens
pant än vidare å Wägen quarhållas och utan Låne-
Bankens (Directionens af Låne-Contoiret) skriftliga
tillåtelse hwarfen större eller mindre del deraf till pants-
ägaren eller någon annan, eho det wara må, utlem-
nas, förrän öfwanämde Wäg-attest, jemte detta för-
"

nyelse-bewisen att iakttagas, hwad som här ofwan, för panter af serfild beskaffenhet, i fråga om de egentliga Wäg-attefterne blifwit anmärkt. Det alle etc.

Wi CARL JOHAN etc., göre weterligt: att, sedan Rikets nu församlade Ständer hos Ds i underdånighet anmärkt, att Tackjern, liggande på wäg, under wederbörande Embetsmäns och Magistraters ansvarighet, hädanefter må utaf Banken belånas under iakttagande af en så handa huswudgrunder, som för utlåningen på jern och wisfa andra exportabla wäg-effecter hitills varit gällande, Wi, med anledning af Rikets Ständers tillika gjorda underdåniga anhållan, funnit godt att, jemte fungörande af denna nya låne-ansfalt, derwid i Nåder meddela följande reglementariska föreskrifter:

1:o Tackjern, som, på sätt 4 §. 1 mom. af Wår den 17 Maji 1814 utfärdade Nådiga Förordning angående Jernwåreriet i Riket föreskrifwer, är behörigen stämpadt och märkt, samt upplagdt, antingen å Stockholms Tackjernswäg, å Wågen i Göteborg eller å öfrige inom Riket befintliga Jernwågar, hvilka äro försedde med Wägmästare samt så under Stådernes Magistraters tillsyn och ansvarighet, men icke sådant, som förwaras i enskilda personers utom Stadens wäg besittliga bodar, belånas af Banken i Stockholm och af Låne-Contoiret i Göteborg, enligt den för hwardera, i afseende på wägförda effecters belåning utstälde distrikt-fördelning, emot aflemnande af behörig wäg-atteft.

2:o Stamp-, Skrot- och Klot-jern är ifrån belånings-rättigheten undantaget.

3:o Wäg-atteften bör beståmt innehålla den Bergslags nämns och den Gyttas stämpel, hwarest Tackjernet är tillverkad, dess wigt samt antalet af gallar eller stycken. Atteft öfwer Tackjern, liggande å Stockholms wäg, skall wara underkrifwen af Inspektoren wid wågen tillika med twänne af de Magistrats-personer, hvilka äro Ledamöter uti Stadens Drätsel-Commission; och skola desse tre personer derigenom, en för alla och alla för en, iklåda sig ansvarigheten, att den i atteften uppgifna Tackjerns-pöst öfverpröfd må quarhållas för Bankens räkning. Atteft öfwer Tackjern, liggande å Wågen i Göteborg, eller å någon af de öfriga wågarna i Riket, undertecknas på enahanda sätt, som för stångjerns- och andra wäg-effecters belåning är föreskrifwet och iakttages.

4:o Innehafware af en så beskaffad, å honom skämb eller behörigen transporterad wäg-atteft äger, att Tackjernet belånas emot afgifwande stuldförbindelse till Banken eller Låne-Contoiret, hwar till tryckta blanketter blifwa att tillgå: skolande wäg-atteften då tillika, genom särskild åteknad transport, å Banken eller Låne-Contoiret öfwerlätas.

5:o Låne-beloppet utfäntes, med afseende å conjuncturer och öfriga omständigheter, af Bankofullmäktige till högst två tredjedelar af det pris, Wåre och Rikets Kammar- och Bergs-Collegier årligen för hwarje särskildt Bergslags tillweringar bestämma såsom lösen för Kronans Rönde-Tackjern, och fastskälles emot slutet af hwarje år till grund för det påföljande årets utlåning.

6:o Belåningen forgår utan afbrott året igenom, och lånen bewiljas på högst nio månaders tid, med förbindelse för låntagare att, om så fordras, äfwen dessförinnan, efter ser weders upplågning, dem återgålda, emot ränta å fyra procent efter år räknadt. Ömsättning af dessa lån äger icke rum, utan skola desamma omwärligen wid förfallotiden fullt inbetalas.

7:o I afseende på relaxationer till större eller mindre del af belånadt Tackjern, lånen successiwa afbetalning, den pantsatta effectens försäljning wid uteblifwen liquid m. m. skola de för belåningen å stångjern och öfrige wäg-effecter gällande författningar och föreskrifter tjena till efterrättelse.

För öfrigt och då Tackjerns-wågen i Stockholm, hwilken utgår en egen inrättning, affild från Stadens stora Jernwäg, är försedd med blott en ansvarig Tjensteman, nemligen Inspektoren eller Wågaren, som ej biträdes wid sin befattning af något Dullstyrelsens eller Kronans Ömbud, hafwe Wi, för beredande af en större säkerhet och kontroll i afseende på det Tackjern, som, å denna wäg liggande, kan blifwa i Banken för lån pantsatt, funnit godt i Nåder förordna, att ingen skeppnings-atteft öfwer något slags inlånadt lånadt Tackjern må ifrån Stockholms wäg lånna utfärdas, som icke är underkrifwen af de personer jemte följande, hvilka det, enligt 3 punkten af ofwansående reglementariska föreskrifter, tillhör att underteckna och ansvara för wäg-attefterne till belåning, äfwen som att förpåkning på sådant Tackjern icke får af wederbörande Embetsmän wid Tullverket meddelas, med mindre skeppnings-atteften befinnes wara på nygnämde sätt verificerad. Kongl. Kung. den 13 Mars 1830.

* * *

nyelse-bewis med Låne-Bankens (Directionens af Låne-Contoiret) åteknade bebygg, att det derå upptagna lån blifwit till fulla betaldt, återskälles; derför answara undertecknade, en för alla och alla för en. Stockholms (Göteborgs) Wäg-Contoir den 13 Mars 1830.

Krigs-Collegium äger att utur de, under dess infseende stälde Krigsmanshus- och Postalls-cassors medel, utlemna lån, emot pant af fast egendom och ser procent årlig ränta samt tre månaders upplågning. När lån utur någondera af Cassorna äftundas, skall skriftlig ansöknin derom hos Collegium göras och till dess Actuarie inlemnas; Och måsse den egendom som till pant erbjudes, innan lån bewiljas, af wederbörande wårderas efter wanlig Banko-method. (se ann. wid 6 C. 1 §. Ut. B.)

På Frälse-Säteri, Rå och Rör samt Frälse-hemman, må utlånas högst två tredjedelar af wårdet.

På Bergs-frälse-hemman, sedan de efter sjelfwa jorden eller affastningen af åker och ång blifwit wårderade, halfwa wårderings-summan.

På berustade Skatte-Säterier, Skatte-Rusthåll och andra Skatte-hemman får utlånas högst hälften af wårdet.

På hemman som lyda under Brut meddelas icke lån annorlunda än om de, jemte sjelfwa Bruket pantsättas, då, wid wårdets utsättande af ett sådant hemman, undantages allt hwad det till Bruken bidrager med skog, dagsverket och förslor med mera, såsom under brukets wårde beräknadt.

På Stångjerns-hamrar, som med kol af egen skog kunna tillverka hälften af det tillåtna smidet, får lånas hälften af wårdet, men på dem, hwilka icke hafwa sådan tillgång på egna kol, icke öfwer en tredjedel af deras wårde.

På försäkrade, wäl underhållne och fördelaktigt belågne stenhus i Stockholm, hälften af wårdet, med wilkor af två procent årlig afbetalning på första låne-summan, sedan låntagaren i fem år sig af lånet begagnat, samt på försäkrade stenhus i Göteborg, Norrköping, Carlscrona, Malmö och Welle, om de äro af synnerlig fördelaktig belågenhet och wäl underhållne, en tredjedel af wårderings-summan med nygnämde afbetalnings-wilkor.

Enär Brandförsäkrings-summan icke öfwerstiger wårderings-summan, bör den förra tagas till grund.

Till högre belopp än nu är föreskrifwit, må lån icke bewiljas, utan låne-summan hejre nebfättas, så ofta serfildte omständigheter kunna dertill föranleda.

Med undantag af Bancolån, hwilka icke må hindra ytterligare låns bewiljande på samma pant, allenast noga iakttages det sammanlagde summan af Bancolånet och Cassans lån icke öfwerstiger det som å egendomen, enligt hwad nämndt är, utlånas får, bör panten i öfrigt wara ograverad, så att Cassan, hwarutur lånet skall meddelas, får blifwa första intecknings-hafware, eller och skola de derå förut besittliga gravationer med Cass-lånet, inskras och de förra inteckningarne döpas inom, wif förelagd tid; hwilket ser af låntagaren sjelf, då skilnaden emellan de förra gravationer och den summa, som på panten får utlånas, dertill är tillräcklig, i hwilket fall han endast utfår denna skilnad till dess de förra inteckningarne, wederbörigen dödade, uppwisas.

Hwad ytterligare är att iakttaga; Se Kongl. Majts förnyade Nådiga Reglemente, angående lån utur de under Dess och Rikets Krigs-Collegii infseende stälde Krigsmanshus- och Militia-Postalls-Cassor, dat. den 23 Maji 1805.

Lån ur Lappskä Ecclesiastik-fonden gifwes emot 6 månaders upplågning och säkerhet af intekning i Fast Egendom, derå lagfart och intekning i Lag tillåtna äro. Sedan Fast Egendom må dock endast wara af följande natur: Frälse-Säteri, Rå- och Rör, samt Frälse- och Bergs-frälse-hemman, berustade Skatte-Säteri, Krono-Skatte- och Frälse-Skatte-hemman, Frälse- och Skatte-Jernbruk, samt Stenhus i Stockholm på fri och egen grund belåget och försäkradt i berörde Stads Brandförsäkrings-Contoir.

Intekning för lån ur denna fond må antagas utan afseende derpå, om en eller flera intekningar, mare sig för Rikets Ständers Bank, publice Cassor eller enskilda personer förut äro i den erbjudne panten bewiljade; dock att följanden, i sådant fall, endast erhåller hwad, utöfwer de förut inteknade summorne, jemte tre års räntor derå, högst lånas får, med iakttagande tillika af stadgade maximi-beloppet.

För lån mot intekning i brandförsäkradt Hus i Stockholms Stad erfordras, till ytterligare säkerhet för Fonden, borgen för lånebeloppet, utgifwen af twänne wederbärfte personer, hwilkas ersättnings-answar skall widtaga, i den händelse panten skulle wid utföknin försälas till mindre belopp, än hwarföre den hos Fonden varit pantsatt, samt desutom proprie borgen af twänne tilaleeds wederbärfte och inom Stockholms Stad eller Lån bosatte personer för räntans utgårande wid föreskrifwen tid, börandes desse Löfresmän i båda fallen borga en för begge och begge för en, äfwen som nya Löfres-skrifter i båda fallen, innan tio år tilländalupit, böra ingifwas.

Lånförskräkning emot ofwanberörde säkerhet får ej å landet öfwerstiga en tredjedel af 1823 års Ræringens-wårde, hwilken wårderingsgrund, med hänsigt å det derester lämpade lånebeloppet, likwäl efter utgången af hwart öre är efter då sig företeende förhållanden må kunna förändras. I Stockholm får en tredjedel af det brandförsäkringswårde, Stenhus erhållit, belånas.

Ej må lån ät en och samma person till högre belopp härefter, bewiljas än Serufwende Riksbaler Banco; mer skulle

fulla genom köp eller annat laga sätt en person blifwa innehafware af flere fastigheter, inlemnade sammantagne till högre belopp än Trettiofem Riksdaler, äge han att dessa lån bibehålla mot iakttagande af hvad för öfrigt blifwit föreskrifwit: Mindre lån än Ettusen Riksdaler Banco må ej ur Fonden utgå, samt ej andra än jämna tal på Tusende eller Hundrade Riksdaler bewiljas.

Se vidare Kongl. Maj:ts Nådiga Reglemente för utlåning af Lappmarks-Ecclesiastik-Fondens medel, äfwen som andre medel, hwilke äro ställda eller komma att ställas under Kongl. Canzli-Styrelsens förvaltning, och hwarom ej särskildt finnes förordnad; Gifwet den 12 Maji 1824. Och jemför Kongl. Br. d. 29 Jun. 1825, som jemwäl wisar, att, med ändring i Reglementets 16 §, hwar och en inom Riket, ehwar han än må wara bosatt, äger, att till låns erhållande ur Cappsa Ecclesiastik-fonden, sig anmäla.

Directionen öfwer Amiralitets-Krigsmans-Cassan skall tillse, att denna Cassas medel göras fruktbara, i den mån utgifterne det medgifwa. Lån ur denna Cassa må meddelas endast emot säkerhet i fast egendom å Landet med sex månaders uplåning och emot sex procents årlig ränta, som hwarje halst år betalas; och så ej utöfwer 20,000 R:dr B:co till en och samma person utlånas.

På Frälse-Säteri, Rå- och Rör: Frälse- och Bergs-frälse-Hemman, berustade Skatte-Säterier, Skatte-Rusthåll och Skattehemman må utlånas, efter laga wärdering, högst hälften af wärdet, med iakttagande af nyf stadgade maximi-belopp.

På Hemman, som lya under Bruf, meddelas icke lån annorlunda, än om de jemte sjelfwa Brufet pantsättas, då, wid wärdets utfattande af ett sådant hemman, undantages allt hvad det med skog, dagsverken och förflor m. m. såsom under Brufets wärde beräknade, till Brufet bidrager.

På Stångjernshämrar, som med kol af egen skog kunna tillverka hälften af det tillåtna smidet, får lånas hälften af wärdet, men på dem, hwilka icke hafwa sådan tillgång på egna kol, icke öfwer en tredjedel af deras wärde: Directionen tillwål obetaget, att, efter föresinnande omständigheter, lånesumman widare nedsätta och skälen dertill i Protocollet anföra.

De redan till större belopp meddelade lån bibehållas äfwen wid omsättningar, utan hinder af nu stadgade maximum, så wida ej panten undergått någon försämring.

Innan lån bewiljas, måste den egendom, som till pant erbjudes, af vederberörande Domare wärderas, på samma sätt och efter enahanda grund, som för låns erhållande uti Rikets Ständers Bank äro utstafade, så wida ej wärdet med Taxerings-Comites bewis är styckt och Directionen dermed finner Cassans rätt bewarad.

Med undantag af Bankolån, hwilka icke må hindra ytterligare låns bewiljande på samma pant, allenast noga iakttagas, det sammanlagde summan af Bankolånet och Cassans lån icke öfwerstiger hvad å egendomen utlånas får enligt hvad ofwan nämnes, bte panten i öfrigt wara ograverad, så att Cassan kan blifwa första inteknings-hafware näst efter Banken, eller of skola de förut derå warande gravationer med Cassa-lånet infrias och de förre intekningarne bödas inom wif förelagd tid, då skillnaden emellan de förre gravationerne och den summa, som på panten får utlånas, dertill är tillräcklig, i hwilket fall låntagaren utbekommer endast denna skillnad, till des de förre intekningarne, vederberörigen bödade, uppwisas.

Se vidare 8 Vet. i Kongl. Maj:ts förenyade Nådiga Förordning och Reglemente angående Styrelsen och Förvaltningen af Amiralitets-Krigsmans-Cassan; dateradt den 20 Dec. 1825.

Lån utur de under Directionen för Civil-Statens Pensions-intäktning ställda Fonder, erhållas endast mot säkerhet af intekning, antingen uti fast egendom på landet, eller uti brandförsäkradt hus i Stockholm, eller of mot hypothek af skuldbedel, ställd till wif man eller ordres, och på Cassan, i wittnens närvaro, behörigen transporterad, samt intecknad i den egendom, lånskanden till säkerhet erbjuder.

Skuldbref skola, för att få belånas, wara af lånsökanden egenhändig, eller of af ett bland de här nedan nämnde wittnen, utan öfwerkrift eller radering, skrifne, af den förre och hans hustru, dertill han gift är, undertecknade, med begges brukliga sigill försedde, och af Dombaswanden i orten, Notarius Publicus, eller twänne wälfärdiga män, bewittnade.

Sitt rättelse för lånesummans bestämmande, skall ingifwas betyg af vederberörande Lands-Contoir, eller af Håradsskrifwaren i orten, eller af behörig Embets-myndighet i Stockholm, eller af Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-Rätts Revisions-Contoir, genom utdrag af taxeringslångderne, öfwer det den pantförskrifna egendomen äfatta taxeringswärde under de sista tio åren, före det då intekningen skebde; och anses medeltalet af denna sammanlagda summa för verkliga wärdet wid lånesummans bestämmande.

Lån så, ehuru med behörig warsamhet, bewiljas emot inteckning uti:

1:o Frälse-Säteri, Rå- och Rör: Infodne: samt Frälse-hemman till högst två tredjedelar af deras wärde, bestämdt efter här ofwan utstafad grund;

2:o Bergs-frälse-hemman, Berustade samt Skatte-Säterier, Skatte-Rusthåll och andre Skatte-hemman, till hälften af samma wärde;

3:o Bruf på egen frälse eller Skattegrund likaledes; men å derunder lydande hemman meddelas icke lån, så framt de ej tillika med sjelfwa Brufet pantsättas;

4:o Stångjernshämrar, hälften af wärdet, emot de med kol af egen skog tillverka hälften af det tillåtna smidet, men icke öfwer en tredjedel, om egen kol-tillgång till nämnde smides belopp saknas; och

5:o Brandförsäkrade och wäl underhållne Stenhus i Stockholm, hälften af brandförsäkrings-wärdet.

Börande härwid tillse, att, om den pantförskrifne egendomen finnes redan behäftad med inteckningar, må beloppet af det lån, Directionen dertill bewiljar, icke öfwerstiga den å hwarje egendom tillåtna högsta lånesumman, deri sammanräknade så wäl de föregående intekningarne, både till hufwudskol och tre års ränta, som of den utaf Pensions-inrättningens fonder begärda.

Se vidare Kongl. Maj:ts Nådiga Reglemente, angående lån utur de under Directionen för Civil-Statens Pensions-inrättning ställda Fonder; dateradt den 15 Novemb. 1826.

Directionen öfwer Armeens Pensions-Cassa äger tillse, att den under des wård och injeende ställda Cassas medel, så widt tillgången och de utgifter, hwilka deraf böra betribas, det medgifwa, göras fruktbara; och kunna derföre lån utur Armeens Pensions-Cassa meddelas, likwäl endast emot säkerhet af inteckning i fast egendom, derå lagfart och inteckning i lag tillåtna äro, och sex månaders upplåning.

Trettiofem Riksdaler Banco få högst utlånas till en och samma person; men skulle, genom köp eller annat laga sätt, en person blifwa ägare af flere fastigheter, hwar Cassan förut äger intecknade förbringar, sammantagne till högre belopp än Trettiofem Riksdaler Banco, må han dessa lån, så framt de tillsammans med det lån, som förut kan wara honom bewiljad, ej öfwerstiga Femtiotusende Riksdaler Banco, och Directionen ej finner Cassans säkerhet fördrå, att större eller mindre del deraf införas, bibehålla, emot iakttagande af hvad detta Reglemente för öfrigt föreskrifwer.

Fast egendom, hwarå lån får utur Cassan meddelas, må dock endast wara af följande natur: Frälse-säteri, Rå- och Rör: samt Frälse- och Bergs-frälse-hemman, berustade Skatte-säterier, Krono-Skatte- och Frälse-Skatte-hemman, Frälse- och Skatte-jernbruk, samt Stenhus i Stockholm på fri och egen grund, wäl underhållne och fördelaktigt belågne, samt försäkrade för eld och brand i nämnde stads Brandförsäkrings-Contoir. Å egendomen af Fidei-commis natur må ej lån bewiljas.

Inteckning för lån utur Armeens Pensions-Cassa bör wara den första i panten, dertill sådant inteckning icke förut innehafwes af Rikets Ständers Bank, i hwilket fall inteckning näst efter densamma må för Armeens Pensions-Cassa antagas och sökanden erhålla hvad, utöfwer Bankens fordran i hufwudskol, högst lånas får.

Skulle andra publika Werk eller enskilda personer förut Cassan, i den pantförskrifne egendomen erhållit intekningar, böra sådana intekningar med det erhållande lånet infrias, så framt innehafwarne deraf icke medgifwa Cassan företrädesrätt.

Innan lån bewiljas, måste sökanden, till rättelse för lånesummans bestämmande, ingifwa betyg af vederberörande Lands-Contoir, eller af Håradsskrifwaren i orten, eller af behörig Embets-myndighet i Stockholm, eller af Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-Rätts Revisions-Contoir, genom utdrag af Pröfnings-Committeens Taxerings-långder öfwer det den pantförskrifna egendomen äfatta taxeringswärde under de sista tio åren före det, då intekningen skebde; och bör medeltalet af denna sammanlagda summa anses före pantens verkliga wärde wid lånesummans bestämmande.

Lån så, ehuru alltid med behörig warsamhet, bewiljas emot inteckning uti:

1:o Frälse-säteri, Rå- och Rör: Infodne: och Frälse-hemman, till högst två tredjedelar af deras wärde, bestämdt efter här ofwan utstafade grund;

2:o Bergs-frälse-hemman, berustade samt Skatte-säterier, Skatte-rusthåll och andre Skatte-hemman, till hälften af samma wärde;

3:o Stångjernsbruk på egen, Frälse- och Skatte-grund, som hafwa egen skog och andra tillgor af den tillräcklig betyg, att åtminstone hälften af det tillåtna smidet kan tillverkas med egna kol, Femsått Riksdaler Banco å hwarje Ett-hundrade Skoppunds wid Brufet emot hammars

fast bemildadt smide; men på sådana Bruf, som till större delen drifwas med köpfol, högst Twåhundrafemtio Riksdaler Banco för hwarje hundra stöppunds privilegierätt smide. Å de under Bruf lydande hemman må icke lån meddelas, så främt de ej tillika med sjelfwa Brufet pantsättas, i hvilket fall hälften af deras värde, efter ofwan stadgade grund, må såsom lån å dem utgifwas;

4:o Brandsföräfrade förbeläggigt belägne och wäl underhållne stenhus i Stockholm på fri och egen grund, hälften af Brandsföräfringswärdet.

§ anledning häraf må lån icke till högre belopp, än nu föreskrifwit är, bewiljas; utan lånesumman hellre nedfattas, så ofta säkerheten, i anseende till egendomens mindre förmonliga belägenhet, eller andra omständigheter der till förantleda.

§ afseende på lån utur Armeens Enke- och Pupill-Cassa, gälle enahanda stadgande; dock att utur bägge Cassorne tillsammans ej må utlånas högre belopp än ofwan stadgadt är; Se härom och öfrige nödige iakttagelser, Kongl. Maj:ts förnyade Nådiga Reglemente, angående lån utur Armeens Pensions-Cassa; dateradt den 11 Juli 1827.

Utur allmänna Brandsföräfrings-Werket för byggnader å landet och dess allmänna fond gifwes lån allenast emot säkerhet genom inteckning i fast egendom, derå lagfart och inteckning i Lag tillåten är samt hus eller byggnad finnes, som i Allmänna Brandsföräfringsverket för byggnader å Landet under gällande föräfring står.

Föräfring emot sådan säkerhet får ej öfwerfliga en tredjedel af wärdet å hemman och lågenheter med jordbrukt jemte der till hörande verk och inrättningar, och ej eller föräfringswärdet af de byggnader, som till hemmanen och lågenheterna höra. Uppå en och samma egendom, ehwad värde den åger och änskönt den innehafwes af flere personer med hwar sina ätkomshandlingar, må hädanefter ej bewiljas mer än ett lån, så främt icke den andel deraf, som pantsätttes, är från det öfriga af egendomen i laga ordning utbruten och förledd med särskild brandsföräfrad äbyggnad; och må lån efter denne Art. å en och samma person ej bewiljas till högre belopp än R:dr (6000) Sex Tusende Banco och ej längre än R:dr (200) Twå Hundra Banco, samt i alla fall ej på annat än jemna tiotal; dock må en låntagare, som sedermera genom köp eller annat laga fång förwärfwar egendom, derå lån förut blifwit meddelat, desamma bibehålla utan hinder af det här stadgade maximum, hvilket icke eller tages i beräkning wid frågor om transportlån.

Inteckning för lån utur Werkets allmänna fond bör vara den första i panten, derest den icke förut innehafwes af Rikets Ständers Bank, i hvilket fall inteckning näst efter Bankens må för Brandsföräfrings-Werket antagas, och föndan der erhålla, hwad utöfwer Bankens fordran i hufwufol och tre års ränta, efter ofwannämde grunder, å panten högst lånas får, dock så, att det för hwarje person fastställda maximum icke öfwerstrides.

Wärdet af den uppgifna panten bestämmes genom värdering efter Banco-metod; Se härom och det mera hit hörer, 9 Art. i Kongl. Maj:ts Nådiga Reglemente för allmänna Brandsföräfrings-Werket för byggnader å landet; dateradt den 23 Dec. 1828.

Huru lån ur Ordens-Cassorne kan erhållas emot sex procentis ränta och full säkerhet uti intecknad fastighet, som bör vara lagligen och efter Banco-metod värderad; Se Kongl. Maj:ts Nådiga Instruction för så wäl de till Curatorer Jerarui utnämde Herrar Seraphimer-Kidodate, som och Statthållaren och Kameraren wid Kongl. Maj:ts Orden; dateradt den 9 Febr. 1808; Äfwen som, angående lån utur stora Wårhusets Låne-fond, Kongl. Instruction den 22 Oct. 1800, samt ur Stockholms Stads Brandsföräfrings-Contoir, Kongl. Reglementet den 9 Maji 1807.

Wi CARL JOHAN &c. &c. göra wetteligt: att af förekommen anledning och då det befunnits att, ehuru genom serkildta författningar och Reglementen stadgadt är, i hvilken ordning besweringar och inbetalningar till publika Werkets Cassor skola ske, det likwäl händt, att den som derutur lån undfått, råkat i förlust derigenom; att inbetalade medel icke blifwit af Cassuren eller Uppbördsmanen behörigen debiterade och redowisade, änskönt han dem emottagit, Wi funnit nödigt, till förekommande deraf för framtiden och till yttermera förwisanne, att wid förwältningen tillbörligt tillgår, i Nåder stadga och förordna sälljande, som kommer att ifrån och med nästkommande års ingång lända till iakttagande af wederbörande Embetswerk, som allmänna medel förwälta.

§. 1. Alla inbetalningar af låntagare till de i Stockholm warande publika Cassor skola ske genom insättning i Rikets Ständers Bank, och till de i Landsorterne warande på sätt för hwarje Werk föreskrifwit är.

§. 2. Wederbörande publika Werk äga att i Post- och Inrikes-Tidningen tillkännagifwa hwem som åger uppdrag att inbetalda medel qwittera; och då ombyte af sådan per-

son sker, eller annan hans tjenst föräftar, bör ej allenast anslag derom ske i Cassurs-Contoirt på Contoirtets dörr, utan äfwen Allmänheten derom underrättas, genom Kungörelse uti Post- och Inrikes-Tidningen.

§. 3. Den som gör inbetalning, bör derå genast erhålla wederbörande Uppbördsmans qittance, hwari skall anwisas till annotation af den, som det åligger att föra Cassa-controllen, utan hvilken annotation qittance icke är gällande.

§. 4. All ränta å skäende eller på obestånd tid meddelta lån skall beräknas ifrån och med den 1 Januarii till och med den 31 December; och skall således, då räntan är föreskrifwen till gäldande twänne gånger om året, benämnas erläggas i Junii och December, och då den är föreskrifwen att blott en gång årligen erläggas, i hwarje Decem-ber månad.

§. 5. Uteblifwer låntagare öfwer utsatt tid med hwad honom åligger inbetala, skall den, som förer Cassa-controllen, sednast åtta dagar efter förfallotiden, annmå församelsen hos Werkets Styrelse, som genast widtager anställt till kraf eller lagsökning emot låntagaren.

§. 6. § Januarii och Julii månader hwarje år innan den 15 i månaden, skall af en utaf Styrelsens ledamöter samt Werkets Advocat-Fiscal eller Ambudsman och den, som förer Cassa-controllen, inventering af Cassan och Lånehandlingarne verkställas, hwarwid skedde inbetalningar antecknas å stuldsedlarna samt efterses, om räntorna blifwit i rätten tid erlagda, om meblen blifwit behörigen lefwererade och debiterade, om någon bewakning i afseende på lånen blifwit försummad, samt om Cassan och dess kontroll blifwit i allo tillbörligen handhabd. Öfwer denna förättning författas noggrann berättelse, hvilken, åtsöjd af en uppgift på alla efter senaste inventering inbetalda eller tillkomne lån, skall nästa Sektionsdag föredragas hos Styrelsen, som, i händelse af förelupen oordning eller felaktighet i hwad det wara må, widtager jemlikt instruction och författningar de åtgärder, som omständigheterna påkalla; Skolandes berörde förteckning jemte berättelsen Protocollet biläggas.

§. 7. Ej må Cassaförwältare, ej eller den, som Cassa-controllen åligger, befatta sig med något ombudskap att göra insättningar af enskildes medel, som i samma Cassa skola inbetalas.

§ allt öfrigt lännder till efterlesnad hwad i allmänna författningar, eller serkildta Reglementen och Instructioner, är stadgadt, som förnämde Embetswerk i någon måtto angå kan och ej genom dessa nådiga föreskrifter ändring undergått. Kongl. Kungörelsen den 30 Septem-ber 1830.

* * *

Transumt af Kongl. Maj:ts Dom den 14 Sept. 1826.

Kongl. Maj:ts har etc.; — — Alltså och enär W. J:s bördsrätt såsom W. J:s barn icke kan, då tiden att göra slikt rätt gällande, icke tillkändagätt, upphöra eller förnimmas, derigenom; att annan bördeman, som förut å fastigheten wärdt bördens-anspråk och fått desamma bifallet, sedermera förjutit sin wunbna rätt, medelst underlåtenhet att fullgöra hwad för dess tillgodonjutande blifwit stadgadt, profwar Kongl. Maj:ts rättwist fastställa Domskolarnes beslut, hwarigenom skånderne blifwit ålagdt att omskrälte hemmansdel till W. J. astråda; men emdan, i afseende å hwad W. J., för nyhberörde astrådande, må wara skildig att till skånderne utgifwa, det hwarcken lagligen är styrt, att det uti W:s den 26 Januarii 1797 utfärdade förpantningsbref utfatta wilkor, att om hemmanet skulle återfås, borde, utom förpantnings-summan, årlig ränta derå till tre för hundralet erläggas, allenast blifwit infördt derföre, att bördemännen skulle sinna mindre förmanligt att panten inlösa, ej eller under rätttegången blifwit tillförlitligen ådagalagdt, att berörde hemmans behållna aflastning, den tid förpantningen skedde, utgått till det belopp, som motswarade laglig ränta å de mot panten föresjutne medel så att en ofslig winst wore långifwaren förbehållen; Ly siner Kongl. Maj:ts skäligt, med ändring af Hof-Rättens Dom i denna del, förpligta W. J. att wid öfwenlyrt af lösnings-rättighetens förlust, för ån hemmanet fardagen 1827 tillträdde, till skånderne, i sölid af förpantningsbrefwets innehåll, erlägga, jemte den bestämde summan 750 R:dr Banco, tre procentis årlig ränta å samma summa från förpantnings-brefwets dag till dess penningar utgifwas.

Hofjunkaren von D. bortförpantade under den 7 Maji 1785, frälse-räntan å sjerdebels hemmanet Wallby emot 141 R:dr 32 §. Specie samt wilkor att, wid skäende återlösen, skulle, jemte förpantnings-summan, derå tillika gäldas sex procentis årlig ränta. Efter v. D:s död wäcke hans son Haraldshöfdingen v. D. återlösnings-anspråk, hvilket och Haralds-Rätten biföll, dock sålunda, att derest lösnings-rätten begagnades, skulle pantestillingen återställas med 141 R:dr 32 §. Banco Transport-sedlar samt, efter Pantebrefwets uttryckliga ordalydelse, derå utfatt sex procentis ränta utan allt afdrag, för den årliga skatt, som bordt af

af hemmånens utgå. R. Lagmans-Rätt ansåg deremot nämde villkor om ränta å Pantefällingen vara stridande emot grunderne i 9 Cap. 3. B. och 9 Cap. 6 §. 5. B. samt Kongl. Förklaringen den 11 Aug. 1815, och stadgade derföre, att v. D:s skyldighet till räntas erläggande å Pantefällingen icke fick utsträckas längre, än så vidt den ärliga Prästeräntan efter hvarje års markgångs-pris i länet icke

motsvarade den i afhandlingen bestämde ser. presentis räntan, hvarå dock ifrån år 1816 Berovnings-afdrag ägde rum. Detta Beslut upphäfses väl af R. Hof-Rätt, som godkände Håradets-Rättens Utslag. Men i Kongl. Maj:ts Dom den 27 April 1830 blef, med ogillande af Hof-Rättens, Lagmans-Rättens Dom faststald.

10. Capitlet.

Om then, som annars jord, hus och tomt, sälja, skifta, eller förpanta kan.

1. §.

Ingen hafve wåld at sälja, förbyta, eller förpanta annars mans jord, hus eller tomt, utan han hafwer hans öppna bref och fullmakt ther til. Eller annorledes; ware ogilt, antå at upbud och stånd ther å kommit; böte och then thet gjort hafwer, sprattjo daler, och skadan åter.

Mannen må ej utan husfruns samtycke bortskifta, förpanta eller sälja hennes fasta gods, 11 C. 1 §. 3. B.; Huruledes i särskildt fall hustru må sälja af boets fasta gods, 6 §. 1b.; På hwad sätt förmyndare må sälja ommyndigs fasta arf, 22 C. 3 §. 2. B.; Laga fullmakt och dess beståenhet 15 C. 4 och 7 §. 5. R. B.; Om upbud och laga stånd, 4 C. 1 och 2 §. 3. B.; Laga Domstol i twister om fast gods, 10 C. 14 och 19 §. 5. R. B.

Kongl. Maj:ts Nådiga Förklaring, angående Lagens rätta förstånd och tillämpning i mål, som röra klander å Fast Egendom, samt hwad ytterligare wid Lagfarts beviljande bör iakttagas. Sifwen Stockholms Slott d. 14 Maji 1805.

Sedan Kongl. Maj:t, af Nådiga omsorg för Sorda-brukets tillväxt och förkofran, på sätt Kongl. Maj:ts med Rikens Ständer samtlyde, den 13 Junii 1800 midtagne och utfärdade särskilde Nådiga Förordningar innehålla, varit i Nåder omfånkt, at icke allenast genom inskränkning i tiden til Lagfarts winnande å jord och fast Egendom å Landet, undanröbja de olägenheter, hwilka, i det de beredde osäkerhet i ägande rätten, medförde tillika hinder, hwarigenom en ägare fattes utur stånd, at företaga upodlingar och förbättringar, innan hans åtkomst erkätt den stadfästelse, som först efter fulländad Lagfart kunde wäntas, utan och för Arrendatorers eller de så kallade Landboers besittning och nyttjande af annars jord stadgat de villkor och förbindelser, hwarigenom desse med bestånd säkerhet, i afseende på tiden för en derom slutad afhandlings bestånd, kommo i tillfälle at med trygghet använda den idoghet, omtänka och kostnad til jordbrukets uphjelpande, som förenade deras egen båtнад med Landets och det Allmännas gagn och fördel; Så har af tid efter annan förekomne twistemål, angående sökt återwinning af jord och fastighet, hwilken för längre tid tillbaka, kommit i annor mans wåld, utan at då warande rätter ägare skulle hafwa den samma sig lagligen afhändt eller at wid första öfwerlåtelzen alt det blifwit iakttagit, som Lagen, wid olika omständigheter, i hwarje särskild händelse förestifwit, Kongl. Maj:ts Nådiga upmärksamhet blifwit fästad derå, at ehuru underfundom fridige begrep hos Domare wid dese måls handterande sig wisat, de fleste likwål, under äberopande af hwad Allmänna Lagen i 10 Cap. 1 §. Sorda-Balken innehåller, ansett slikt klander ej wara bundet til wiss tid, utan kunna enår som hållt anställas; och ånskönt fastigheten i flere efter hwarannan följande innehafwares hand varit med särskilde Gastebref bekräftad, dömt sista innehafwaren skyldig at densamma afträda.

Iman Kongl. Maj:t ännu med granskningen af de särskilde ställen i Lagen, som hit höra, ingått i pröfning, om och huruvida Lagens bestående, rörande dese ämnen, i deras hela och rätta sammanhang betraktade, måge kunna föranleda til sådane Domslut, som nyssberördt är, har Kongl. Maj:t i Nåder erinrat Sig, husrusom, wid öfwerwägande af de omskiften et långwärrigt tidelopp är underkastadt: de förändringar, som genom personers död, flyttning och andra händelser up-

komma: företoradt minne och bristande kännedom af hwad under denna tid kan hafwa i ärender emellan enskille sig tilldragit: swårigheten för arfwingar och sterbhusdelägare, at winna uplysning om döb mans återder, och en allmän erfarenhet, at den nogaste wård om handlingar, böcker och anteckningar under sådan tids längd, icke sällan kan wara förgäfwes använd, Kongl. Maj:t med Rikens Ständer d. 13 Junii 1800, ansett nödwändig, at til förekommande af twetydige, om icke viktige anspråk och deraf följande obillige samt långwärrige rättegångar, ifrån tjugu til tio år inskränka den i 9 Cap. 12 §. Handels-Balken utsatte tid, inom hwilken fordringar emellan enskille personer kunde blifwa gällande.

Dese grunder, då de tjent til bestämmande af en förtare tid för utsköande af fordringar, som endast angå löst gods eller penningar, kunna i förening med flere andra skäl icke eller medgifwa en oinskränkt gränts för anspråk å fast Egendom; och då Kongl. Maj:t, efter at hafwa i Nåder infordrat Des Lag-Commissions yttrande öfwer detta ämne i hela dess widd, desamma til widare granskning och öfwerwägande hos Sig i Nåder företagit, har Kongl. Maj:t inhämtat, att jemte det Lagen från längre tider tillbaka förestifwit, hwad som borde iakttagas wid förwärfwande af fast Egendom i allmänhet, för at winna en af Lagstiftaren i alla tider, såsom oumgångelig ansedd säkerhet i besittningen deraf, wiss tid tillika blifwit stadgad för en hwar, som til en sådan fastighet trodde sig äga bättre rätt, at sitt derå grundade klander hos Domaren anmäla; at således uti de Lagar, hwilka före år 1736 tjent til esterrättelse, hwar och en åtkomst af fast Egendom, som icke inom trenne år från laga ståndstiden blifwit klandrad, borde derefter anses fast och orubbad, med undantag i de händelser, som rödde ommyndig, wanwettig, utrikes saren eller fången man, hwilka någon längre dock wiss stadgad tid till klander å dem afhänd jord varit förbrunnad: at deremot uti Nya Lagen fatalierne i allmänhet för klander å köp af fast Egendom blifwit bestämde, at anmälas inom den tid, som förordades för att å slikt köp winna laga upbud och fasta; i hwilket afseende 4 Cap. 1 och 2 §. S. Sorda-Balken innehåller, at om klander ej göres å köp innan laga ståndstiden til ända gått, Domaren äger desamma med fasta bekräfta och 5 Cap. berörde Balk, som handlar om börd och lösen uti 8 §. förmår, at om man för annan orsak wil tala å köp, bör man til den Rätt, der upbudet ske, taga stämning å weberparten, hwarefter ehuru upbudet ändå fortgå, fasta ej gifwes å den, som upbjuda låtit, innan öfwer klandret dömdt är; men at jennwål, utom det Lagen i 12 Cap. 4 §. Arfda-Balken lemnat ommyndig öpet, at inom laga tid, sedan han myndig warder, klandra arffstifte, som utan lotning skedt; i 22 Cap. 3 §. samma Balk förbudit förmyndare, at sälja eller skifta ommyndigs jord, utan i nöd och trångmål eller til hans nytta med nästa fränders råd och Domarens samtycke; i 4 Cap. 7 §. Sorda-Balken ogillat det köp och skifte, som blifwit slutit med öfwerwage, jungfru eller wanwettig om deras jord, samt i 8 Cap. 1 §. med förbud emot arfwjords bortgifwande tillåtit arfwinge, enår sådant ändå skedt, at slikt jord återkalla, sedan han döb är, som gaf, Lagen än widare i 10 Cap. 1 §. berörde Balk i allmänhet förklarar det köp, skifte eller förpantning af annor mans jord, som skedt utan hans öppna bref och fullmägt, bör wara ogilt, ändå at upbud och

stånd derå kommit. Nu ehuru Kongl. Maj:t funnit desse så wäl, som åttilliga andre Lagens rum i de ämnen, hvilka med frågan om klander å fast Egendom hafwa gemenskap, försäwa et allmännare öfverseende i det hela, som tidernes förändrade stic gjort nödwändigt, likwäl och då, efter hwad erfarenheten wisat, de fleste så beskaffade klander ledt sin uprinnelse från den grund, som i 10 Cap. 1 §. Sörda-Balken blifwit lagd, jemte den omständighet, at å berörde ställe någon wistid til återwinnings sökande i de händelser, som der upräknas icke tillika är worden utstafad; men ofelbart är, at wisse fatalier, ej mindre i nu omsformälte, än andre af lika egenkap warande twisfemål böra iakttagas icke allenast efter hwad Lagen i allmänhet stadgat, samt de grunder; hwarå den och ofwannämnde författningar hwila, utan ock til förekommande af den beständiga osäkerhet, som emot Lagens ändamål skulle til allmänt och enskilt lidande upstå, i händelse blotta ådetopandet af en äldre ej lagligen afhänd, men icke eller nyttjadt ägande rätt wore tillräckelig at återfördras en Egendom å hwad tid som helst och i hwar hand den funnes, oaktadt en dertill af sednare innehafware på god tro förwärfwad och efter alla laga omgångar befastad rättighet, har Kongl. Maj:t emellertid ansett Des omsorg, at besörda en på samma grunder bygd Lagstipning, träfwa, at den stadliga werkan må undanröjas, som upkommer af oriktige och mot Lagens rätta förstånd härutinnan stridande meningar.

§ sådant affeende och då uppenbart är, at de Lagar, hvilka för en Nya Lagen utkom, tjent til efterrättelse; bibehållit all sin gällande kraft intil den 1 September 1736, då siftnämnde Lag allmänligen til bruk och nyttjande antogs, har Kongl. Maj:t, til undanröjande af alt twisfemål härutinnan, welat i Nåder förklara, at de klander å fast Egendom, som jemlikt Nifets äldre Stadgar bordt wid förlust af widare talan derå wara hos Domaren anmälte, innan den för Nya Lagens effrelesnad således faststälde tid, icke kunna annorlunda, än efter dittills gällande föreskrifter anses samt följaktligen nu mera ej äga rum; Och emedan det i 11 Cap. 8 §. Sifternäms-Balken tilläts klander, då hustrus enskille jord blifwit af mannen, utan hennes wetskap och bifall såld, är af samma egenkap och beskaffenhet med dem, som i 10 Cap. 1 §. Sörda-Balken förekomma, samt å förstnämnde ställe redan finnes stadgad, at slikt klander bör anställas af hustru inom natt och år, sedan hon det weta seck och af hennes arfwingar, i händelse hon före mannen afliber, inom samma tid efter hennes död: enahanda fatalier af natt och år äfwen blifwit föreskrifne icke allenast för arfwinge, at efter flydemans död anmäla sig til emottagande af sin arfscrätt, hvilken då den Funde sträcka sig både til fast och lös Egendom, woro af lika, om icke ofta af större betydighet, än den jord å Landet eller fastighet i Staden, som med åsidosättande af laglige formaliteter blifwit afhänd; utan ock för klander af Testamente, Syflomans eller Målsmans förwattning, för laga stånd å fast Egendom, sedan upbud derå tredje gången följt, hvilken tid dock genom Kongl. Maj:ts ofwannämnde Nådiga Förordning redan blifwit förkortad; och ändteligen i allmänhet för ändrings sökande i den Dom, som någon ohördan emotgått; ty och då händelser af samma beskaffenhet, som i Lagen förekomma, böra äga enahanda påföljd och olikhet dertill ej kan förenas med den öfwerensstämmelse i grunder, den omsorg för ömsfides rättigheter, som rättwisjan träfwer, finner Kongl. Maj:t det wara en följd af hwad Lagen uti berörde måtto stadgat, at en hwar, som klander å annors åtkomst til fast Egendom anställa wil, är skyldig, at inom natt och år från den tid som i hwarje särskild händelse är worden bestämd, eller, enär sådan tid icke finnes uttatt, från den dag anledningen til slikt klander för rätter ägare yppades och han kom i tillstånd, at sin rätt bewaka och lagligen utföra, genom uttagen stämning hos Domaren fullskjas, samt at, enär sådant finnes wara försummadt, widare talan derå bör anses förfuten; men som i siftnämnde fall tiden, hwarisfån desse fatalier rätteligen böra beräknas i de fleste af berörde mål icke alltid kun-

de med fullkomlig wifshet utredas eller åtminstone wote underkastad sliktaktige omdömen och klandret således under hwarjehanda förwändningar kunde i längre tid, som hittills seckt hållas öppet, hwarigenom den säkerhet, som en på god tro förwärfwad åtkomst för innehafwaren alltid medföra bör och uti de i senare tider wiktagne ofwannämnde författningar åsyftas, lika ofta skulle komma at saknas; alltså och enär Lagen icke någorstädes uttatt fatalier til längre tid än tjugu år, som jemlikt 15 Cap. 5 §. Årfa-Balken och 9 Cap. 12 §. Handels-Balken innefattat en allmän gränts både för arfwingar och fordringsägare, inom hvilken de borde deras rätt gällande göra, intil des denne tid i hwad fordringsägare angår, genom Kongl. Maj:ts derom utgifne Nådiga Förordning af år 1800 blifwit til hälften förkortad; anser Kongl. Maj:t i följe häraf, at all på god tro wunnen och med werkelig besittning förenad åtkomst til jord å Landet samt hus och tomt i Staden, af sådan beskaffenhet, at derom emellan enskille personer kunnat afhändlas, ware sig genom arf, köp, pant, gåfwa eller förklänning, derifrån Egendom af Fidei-Commis natur ej eller undantagas, hvilken icke blifwit i behörig ordning landlead af den förment ägaren eller innehafwaren, som Egenomen afhänd more i hans lifstid, ej eller af hans arfwingar eller rätts innehafware inom tjugu år från hans dödsdag, är efter samma tids förlopp från alt widare åtal fri; på hvilken grund jemwäl all den rätt til fast Egendom, som icke inom omsformälte tid bewakas, sedermera icke eller kan wara gällande. *)

För at härwid än vidare besörda Lagens affigt, at förekomma sådane öfwerlätelser af fast Egendom, dem Lagen ogillar och förbudt, har Kongl. Maj:t ansett nödigt med afswarlig påminnelse til Domhafwande at wid lagfarts bewiljande noga tilse, det de i Lagen redan stadgade wilkor wara upfylde och at uppå dessa åtkomst, upbud ej warde meddelbt, såsom ytterligare säkerhetsmått i Nåder föreskrifwa, at enär lagfart hädanefter sökes, de handlingar, som styrka förre ägarens åtkomst, owilkörligen böra upwisas, samt innehålet deraf korteligen i Lagfarts-Protocollet antefnas. Det alle, som wederbör etc.

Till winnande af enhet i Lagstipningen, har Kongl. Maj:t förklarad, med Lagens grund och mening instämmande, at enär i stöd af 10 Cap. 1 §. Sörda-Balken, det klander anföres, at annor mans jord, hus och tomt blifwit såld, skiftad eller förpantad, utan rätter ägares öppna Bref och fullmagt dertill, Domaren, om ock upbud med laga stånd mellankommit, icke är deraf eller af utfärdad Fastta betaget, att efter Lag och sig företende omständigheter pröfwa en dylik talan, då i öfrigt den tid blifwit iakttagen som i Lag och Kongl. Förklaringen d. 14 Maji 1805 föreskrifwes. Kongl. Förkl. d. 17 Dec. 1818.

2. §.

§j må man ock döma öfwer någons mans jordagods, eller sätta hans jord i qwarstad, utan ägaren är lagliga stemb, eller sjelf til swars, eller hans wisse ombud.

Dömes någon frånwarande, ofskämb, 25 C. 22 §. R. B.; Dömes laga Målsman ohörd, öfwer dens rätt som sjelf ej kunnat efter Lag inför Rätta swara 21 §. ib.; Dm

*) Den förmon, någon winner derigenom, att en annan ej inom föreskrifwen tid utöfwar sin rätt till fast egendom, och i grund hwaraf den förre för rätt ägare dertill anses, är hwad i Swenska Lagarne med ordet hæf utmärkes.

Enligt Författningen ersfordras till en sådan häf: 1:o Att egendomen varit af den beskaffenhet att derom kunnat emellan enskille afhändlas: (res habilis): 2:o Att innehafwaren kan wisa laga fäng (Titulus): 3:o Att han på god tro åtkommit och wunnit egendomen (bona fides): 4:o Att åtkomsten varit förenad med werkelig och oafbruten besittning (Possessio): och 5:o Att den bestämda tiden, utan något derunder seck behörigt klander, tilländalupit (Tempus). Läs för vidare upplysning i ämnet Blottiverne till 9 och 10 Cap. F. B. af Nya Lagförslaget samt den år 1827 utkomna Afhandling "Om Prescription enligt Sweriges Lag," af J. C. Lindblad.

Om laga ombudsman eller fullmäktigt 15 C. 1. §. B.; Hwad ombudsman eller fullmäktigt gör och sluter, wære så gildt, som hufwudman det sjelf gjort och slutit 18 C. 2 §. G. B.

Kongl. Majts Dom uti den från N. Hof-Rätt inkomne sak, emellan vice Hårabshöfvingen S. L., å egne wägnar och såsom ombud för aflidna S. W:s arfwingar S. W. och A. S. denne sednare i egenfkap af förmyndare för M. E. jemte Handlanden B. H. S. såsom executor af det Testamente S. W. i lifstiden upprättat, å ena, samt Öfwerste-Lieutenanten och Riddaren af Kongl. Swärds-Orden G. G. å andra sidan, angående det af S. W. i lifstiden till N. Hårab-Rätt inkomne samt af Söskanden och Handlanden S. sedermera fullföljde påstående att komma i besittning ej allenast af de $\frac{2}{3}$:delar i hemmanet N., hwilka medelst Kongl. Majts Nådiga Utslag d. 22 Februarii 1770 skola blifwit S. W. tillagde och det i sådant stånd samt med den äbyggnad Lag stadgar jemte ersättning för affästningen under den tid hon deraf warit i misfning, samt de till desse $\frac{2}{3}$:delar hörande inventarier och en lika stor arfslott i lösa egendomen efter hennes systerbroders efterlemnade Enka A. W. som sednare gången warit gift med G. G:s numera aflidne syster Majoren G., å äfwen af $\frac{1}{3}$:delar i berörde hemman och lösa egendomen efter bemälda dess syster i grund af S. W:s medarfwingars denne lemnade öfwerlättelse, äfwen som afkomsten af systerbroders hemmansdelar för den tid G. G. och hans syster desamma innehaft och gagnat; Uti hwilken sak Hårab-Rätten genom Utslag den 21 Sept. 1807, sig utlätit och, under återopande af 13 C. 1 §. A. B., 31 C. 1 §. N. W. K. Förordn. d. 13 Junii 1800 och Kongl. Förklaringen d. 14 Maji 1805, ansett S. W. hafwa i lifstiden förjutt all rätt och talan ej mindre till de fyra än till de sex femtondelar i ofwännämnde hemman med andel i lösa egendomen jemte affästningen af desse hemmansdelar under den tid hon deraf skall warit i misfning, samt alltså ogillat påståendet dærom och bibehållit nuwarande ägarne och innehafwarne af hemmanet N. wid deraf dertill förwärfwade ägande och förpantningsrätt; men lemnat Söskanden öppet att i laglig ordning tilltala den, i anledning af Kongl. Majts nådiga Utslag d. 21 Sept. 1779 för S. W. tillförordnade förmyndare för dess underlåtenhet att bewaka hennes rätt, i händelse han kunne sig dertill besogad; hwilket Beslut N. Lagmans-Rätt och N. Hof-Rätt fastsatt; Gifwen d. 19 Sept. 1810.

Kongl. Majt har etc.; Och allbenskund Kongl. Förklaringen af den 14 Maji 1805 tydeligen föreskrifwer, att den afkomst, som inom wiß tid bör klandras, dærest något åtal kan äga rum, måste icke allenast wara med werkelig besittning förenad, utan jemväl på god tro wunnen, men S. W. genom Kongl. Majts nådiga dom d. 22 Februarii 1770, blifwit tillerkänd rätt till åtnjutande af sin faders S. A:s brottslott i $\frac{2}{3}$ af qwarlätenskapen efter aflidne Handlanden A. W., hwilken brottslott, genom den år 1771 verkställda utredning, blifwit till $\frac{1}{3}$ af hemmanet N. bestämmd, och Majoren G. eller dess son Swaranden Öfwerste-Lieutenanten G. om S. W:s rättighet dertill så mycket mindre

warit i ofunnighet eller ansett sig hafwa berörde $\frac{1}{3}$ på god tro såsom dem tillhörige innehaft, som den förre, genom en wid N. Hårab-Rätt utförd ordentlig Rättegång yrkat att S. W. för denna sin andel borde taga löfen, och den sednare eller Öfwerste-Lieutenanten G., då han den 3 Decem. 1791 hela egendomen till Capitainen R. förskilt genom serfisk öfwerenskommelse af samma dag afskatt Ett Tusende R. d af den betingade löpesskillingen, hwilka hos Köparen skulle såsom hypotheque inneslå, intill dess S. W:s pretentioner kunde genom ändtelig Dom warda afgjorde, hwilka åtgärder offentligen ådagalägga Öfwerste-Lieutenantens medwotande deraf, att han blott wilforligen en sådan hennes tillhörighet innehabt; Fördenfull och som det uti 1805 års Förklaring widare förekommande stadgande, att klander af en på god tro wunnen afkomst bör wid förlust af rättigheten dertill i behörig ordning anställas af den förmente ägaren, som egendomen afhandlades, i dess lifstid, eller af hans arfwingar eller rätts innehafware inom tjugo år från hans dödsdag, utmärker, att, i flera faller, eller då afkomsten af den förmente ägaren sjelf klandras, han under sin lifstid icke är för utförandet af en sådan sin talan bunden inom någon wiß tid, utan att den tjuguariga prescriptionstiden endast har afseende å dess arfwingar eller rätts innehafware, hwilket tydeligen bestämes derigenom, att tiden är beräknad från bemälda ägares dödsdag, samt S. W. redan under sin lifstid år 1805 gjort förewarande Rättegång i behörig ordning anhängig wid N. Hårab-Rätt, som enär jorden inom berörde Hårab är belägen, enligt 10 Cap. 14 §. N. B. är rätter Domstol i målet de nu twiflande parterna emellan; Så och emedan dessutom i betraktande bör komma att den af Majoren G. i lifstiden wäkte fråga om S. W:s förpligtande att för sin andel i hemmanet taga löfen, år 1782, utställdes till Hårab-Rätt, som sedermera icke kommit att verkställas, hwaraf följer, att så länge frågan, om hon skulle få sina $\frac{2}{3}$ utbruta eller undfå deraf wärde, wid Hårab-Rätten hwilande pågjord, hon kunnat äga myden anledning att anse sin rätt till ettdera wara tillräckligen förwarad, enär den widare fullföljden af Målet berodde på Hårab-Rätten sjelf, som förbehållit sig att tiden för hynens werksällighet bestämma; Och S. W., utom det, genom 1771 års utredning och 1773 års af Kronobetieningen förrättade utbrytning, werksällighets åtgärder af 1770 års Dom blifwit widtagne, derjemte flere gånger hos Kongl. Majt i underdånighet klagat öfwer saknad werksällighet å högförberde Dom och öfwer uppehåll i åtnjutande af sin tillståndiga rätt; Så sinner Kongl. Majt S. W. i lifstiden hafwa iakttagit allt, hwad henne till sin rätts bewakande ålegadt, och pröfwar dærföre i Hårab-Rätt wiß att med upphafwande och ogillande af Hof-Rättens och Under-Rätternes Domar i hwad de röra meranämnda $\frac{2}{3}$ af hemmanet med dertill hörande äbyggnad och Inventarier samt affästning, återförwila detta Mål till Hårab-Rätten, som har att efter föregången ny infästning och sedan wederberörande hörde blifwit öfwer Söskandens yrsade rätt till $\frac{2}{3}$ af hemmanet N. och hwad dærem gemenskap äger, äfwen som angående kostnadsberättningen, utan hinder af de nu undantröjde Beslut, hufwudsakligt yttrande, Lag och besaffenheten skätmätigt meddela.

11. Capitlet.

Om klander *) i jordafång, och om hemul. **)

1. §.

Köper man jord, hus eller tomt, och klandras thet köp; tage så köparen stemning å then, som sålde. Kan thet köp wärias; stände thet fast: Kan thet ej; betale så säljaren thet han upburit hafwer, och rätte up allan skada, som köparen theraf tagit; gälde och then, som jorden winner, all nödig och nyttig förbättring åter.

Will man ej lösa i börd utan för annan orsak tala å köp, 5 C. 8 §. S. B.; Hwad klander mot uppbud göres gånge de ändå fort, ib.; Säljes, förbytes eller förpantas annars jord, hus eller tomt, utan ägarens bref och fullmakt,

*) Klander: den talan, rätte ägaren anställer emot innehafwaren, för att frånwinna honom egendomen utan löfen, år hwad i vår Lag egentligen kallas klander, och medförer alltid skyldighet för den, som klandras att bewisa sin ägande rätt. p. 108 i Motio. till Nya Lag-försl. Klandra: viandare, sibi asserere: Klandra ett köp; venditionem ab altero factam infirmare, deraf ofkandrad besittning, possessio non turbata. *Ihres Gloss. Svogoth.*

ware ogilbt, 10 C. 1 §. S. B.; Kommer klander å det gods, som i arf gångrit är, gifwer den, som sått godset på sin lott, det sina medarfwingar tillkänna, och wärjen de med honom det lagliga, 13 C. 2 §. A. B.; Arfwinge njuter wederqällning för nödig och nyttig kostnad å arf, som honom frångår 10 C. 3 §. S. B.; Lösa arfwingar åter börde köpt jord, gälde de all deraf gjord nödig förbättring, 17 C. 3 §. ib.; Winner bördeman, betale till köparen all den nödiga kostnad han å godset och för dess full gjort, 5 C. 11 §. S. B.

**) Hemul: (af hemulla, som enligt Ihre betydelse prestare evictionem,) innefattar en säljarens skyldighet att, wid uppadt klander, medelst beskrifwande af sin ägande rätt, försvara och trygga köparen wid full ägo och besittning af det sålda. Gitter säljaren detta och således "wärier köpet", såges han hafwa hemulat det, som såldt är. Men i motsatt fall, eller då egendomen frånwinnes köparen, har säljaren "brustit å hemul," och skall "betala thet han upburit hafwer samt rätta up allan skada." — Angående derivationen till ordet hemulla, antingen af heimilla rem suam alterius propriam facere, eller af hem domus, habitatio och mull eller mull pulvis, se widare *Ihres Gloss. Sv.*

Att Kammar-Collegii bewis, huruvida Frälsejord häftar för skuld, till Kongl. Maj: och Kronan, hädanefter icke är af nöden; Se wid Capitlets slut. K. Kung. d. 20 Junii 1827.

2. §.

Nu hafwer then, som sålde, icke upburit fulla penningar, ändoch han i köpebrevet tillstådt, at han köpefällingen til fullo bekommit; niute sin säkerhet i thet, som såldt är, fram för andra köparens borgenärer, in til thes laga stånd åkommer. Hafwer han thes förinnan sin rätt icke inteknad; åge sedan ej bättre rätt, än the andre.

När laga stånd åkommer 4 C. 1 och 2 §. §. 3. B.; Faller fasta å Skattehemman, hafwa ränteägare sedan ingår talan å hufwa jorden, 17 C. 4 §. f. B.; Huru Intekning sökes, 7 C. 8. B.; Hwad förmons rätt andre Intekningar gifwa, 9 C. 2 §. 3. B., 17 C. 8, 9, 10, 11 och 12 §. §. B.

3. §.

Kunna fångamån *) flere vara, som hwar af annan fångit hafwa; lede hwar til sin manlagliga, och then böte ser daler, som at hemul brister. Hafwer hemulsman medarfwingar, them han med sig til hemul binda wil; så skal han them self tillsåga. Drifter för köparen hos nästa hemulsman; hafwe macht, at gå til then andra, tridie, eller längre, doch i ordning efter hwar annan.

Klandras det, som såldt är eller det man i värde fik; wårje hwar det han utgaf, 1 C. 3 §. H. B.; Klandras det som stulet är, och will man genom fångesman wisa sin rätt, 49 C. 2 §. M. B.; Kommer klander å det gods, som i arf gångit är, 13 C. 2 §. N. B.; Laga Domstol wid klander af köp om jord och gods å landet, samt hus, tomt och gård i staden, 10 C. 14 och 19 §. §. R. B.; Men har säljare brutit å hemul, lagsöke köparen honom der han bor, 18 §. ib.

4. §.

Nu går jord bort, som man emot annan jord med skifte fångit; gange han til sin jord åter, så länge then är i hans händer, som skiftet med honom gjorde, eller i thes arfwingar. Är samma jord genom nytt skifte, köp, pant eller gåfwo, eller genom laga mätning för gäld, i annars mans hand kommen, och upbud eller intekning ther å skedd; hafwe sedan ej wåld ther å tala, utan söke sin fångaman, som han bäst gitter.

Huru jord å landet eller hus, tomt och jord i staden skiftas må, 3 C. 3. B.; Huru gåfwa kan återkallas, så länge gåfwotagaren densamma i handom hafwer, 8 C. 2 §. f. B.; Huru borgenär må genom utmätning winna betalning ur fast gods, 5 C. 5 och 6 §. §. U. B.; Om upbud

*) Fångamån, se noten wid 1 Cap. 1 §. denna Balk.

och intekning, 4 C. 1 och 2 §. §. 9 C. 2 §. 3. B. samt 7 C. 8. B.

5. §.

Är rätter fångaman död; så skola arfwingar i hemul stånda, ther the sig arfwet ej lagliga afsagdt, eller afsåga wilja, och bötes ej.

Är gäld okunnig och yppar sig; sedan orf stiftadt är, 10 C. 3 §. N. B.

6. §.

Skiftar man, eller säljer jord, hus eller tomt, och wil ej i hemul stånda; förbehålle sig thet uttryckeliga i bref sitt, thermed han samma jord, hus eller tomt sig afhänder.

Köps, skifte och gåfwa skola skifteliga ske; och the wil för theri sättas, hwarå samma köp, skifte, eller gåfwa sig grunda, 1 C. 2 §. 3. B.; Bewittnar Wärdeman köpebref utan bestämdt förbehåll af sin börd 5 C. 9 §. f. B.

7. §.

Yppar sig ågotwist grannar emellan om rå och rör, eller annan bolstada skilnad; så försware köparen sina gränfor, som han bäst kan och gitter: ware och hemulsman pliktig, at låta köparen få the skial och bewis, som i hans wårjo finnas. Förhåller han them, och warder thertil öfwerthygad; fülle skadan efter mätismanna ordom.

Om rå och rör, så och andra bolstada skial byar emellan, 12 C. 3. B.; Om bewisning med gamla och laggifwa bref och skrifter, eller med wittnen, 15 C. 4 §. f. B.

Wi CARL JOHAN, etc. etc. göre meterligt: att, sedan utredningen af Bytesmålen nu mera blifwit så wida fulländad, att, med undantag af den under indrifning warande bytesbref å hemmanen Sutterbo, N:o 2. ett åttontedelens mantal, uti Dime Soden och Hårad af Carlstads Län, Eningböte N:o 1 och 2, hwarbera om ett mantal uti Gyta Soden, Hagunda Hårad och Upsala Län, samt Jung Magagården, N:o 8. ett halft mantal, uti Fungs Soden, Skånings Hårad och Skaraborgs Län, all skuld till Ds och Kronan, hwarmed frälsejord i Riket warit beswärad, härledande sig dels ifrån Höghöfualig Konung CARL XI:s Reduction, dels ifrån de i äldre och sednare tider emellan Kronan och enskildte ingångne hemmansbyten, blifwit betald, och någon annan dyllik skuld nu icke återstår, än den, som enskildte personer åligger att Ds och Kronan ersätta, men för hvilken icke frälsejord ansvarar; Så hafwe Wi, till andanvändande af öfäferheten för ägare af frälsejord, huruvida skuld uti Reductions- och Bytesmål derås så beskaffade egendom widhäftar, i Nåder sunnit godt härmed förklara, att, utom ofwan uppräknade hemman, all öfrig frälsejord uti Riket, af hvilken beskaffenhet som helst, är fri från skuld, uppkommen antingen genom Konung CARL XI:s Reduction, eller genom de emellan Kronan och enskildte före år 1680, och sedan från nyhånude år till 1723, samt åfwen derefter ingångne hemmansbyten; Och komma, i skild häraf, Wårt och Rikets Kammar-Collegii bewis, huruvida frälsejord häftar för skuld till Ds och Kronan, att icke hädanefter erfordras. K. Kung. d. 20 Jun. 1827.

12. Capitlet.

Om rå och rör, så och andra bolstada skial *) byar emellan.

1. §.

Nå och rör byar emellan skola läggas med fem stenar, fyra utan, och en hiertesten midt uti; then bör vara halfannar aln ofwan jord, och en aln i jord, the andre tyy gwarter, alle med sten under och kring skolade. The böra och wara mer, än mans börd, och med sina kantar wisa streket, sådan rågången kommer, och tit han gå skal. Ej må rågång stuta in på hiertestenen genom dyppen gåfwel, utan på thes kant, öfwer en af the stenar, som utom ligga, sådan stafleden kommer. Under hiertestenen lägges en stadig håll, ther i hugges samma wädersstrek, som hiertestenen wiser, antingen leden går rätt fram, eller i knå. Finnes ej håll; så må stendro i stället läggas, som rätta leden wiser. Är märken sibländ; så lägges stenhåll på lastwa af trä. Sättes rör på berg; warde wädersstreket ther i huggit.

Ingen må bolstada rå uptaga och underfatta, utan Håradshöfding med någre af Råmnden, 13 C. 1 §. 3. B.; Skil tomt och farwägscrå må en sten gild wara, och äga byamannen selfwe beska undfatta ib.; Ansvar för den, som bortkastar eller flyttar rå och rör, 2, 3 och 4 §. §. f. Cap. Om ågotwist och laga syn, 14 C. ib.; Laga Domstol i twisler om bolstada skial, 10 C. 14 och 16 §. §. R. B.; Kommer twist up om ågotwist emellan borgare och bolby, som till stadsmark gränfar, 19 §. ib.

*) Nå: pertica vel palus, stång eller påle, härledes af r y d a: terminis ligneis, designare, utstaka (gränsen) med råmärken af trä. Rör: lapis, sten, brukas deremot egentligen om gräns- och skiljostenar; hwadan till betecknande af skiljomärken i allmänhet rå och rör merendels sättas tillsammans, liksom fordom, i enahanda åfseende, Staff och Steen, Stena alla Stulpa, Staka och Stena.

Skial betyder här råmärke, skiljosten, och bolstada skial: byastillnad limites villarum. Ihes Gloss Sv.

Huru förhållas bör med Rågängsmätningar samt Rösens uppfattande och förbättrande, med mera till detta ämne hörande, se **K. Skiftesstadgan**, införd wid 1 Cap. B. B.

2. §.

Stöta flera byars ågor samman, och stadna på ett rör; warde hertsenen, med sina kantar, therefter rättad, så at hwar kant svarar emot sin bolstad. Wid hwart femstenarör, bör en utliggare sättas strax therhos, ther leden går ut, och högst tijo alnar therifrån, och therefter wisfare eller ledare til nästa femstena rör, hwar wisfare ej längre från annan, än rop them emellan höres.

3. §.

Dela byar om skilnad them emellan; gälle the rå och rör, som af ålder warit, eller med dom gillade äro. Finnas ej rå och rör; hafwe då gamle gårdsgårdar, berg, och forne stenröfen, diken, häckar, eller annat märke witsord, ther the af ålder för laga skilnad hållne blifwit. Ligger å, sid, eller sund byar emellan; the måge och bolstada skil wara, om ej rå och rör ther emot äro.

Finnes ej rå och rör, eller annan skilnad, 12 C. 6 §. B.; Huruwida urminnes häfd gäller utan rå och rör eller annan bolstada skilnad, 15 C. 2 och 3 §. f. B.

4. §.

Är å, sid, eller sund, sidolångs byar emellan; ågen då halft hwarthera. Ligger holme mitt uti insjö eller ström; ware lag samma. Ligger then etthera landet närmare; hafwe then holma, som watn åger, efter rågång och bya skilnad. Kloholmarna hafwe han, som then wid land sitt fäster. Kan insjö, eller en del theraf, til ång wåras; åge hwar ång eller land, efter thy, som han i sidn råbande warit. Ligger by wid åndan, eller å sido wid stora sidar; åge då i sid eller holma efter rågång och bolstad sin. Hafwer någor urminnes häfd på utholmar, sisten eller fiske står; då åger han then rätt oqwald behålla. Den Kongs ådra i sidar och strömar urskilns i Bygninga Balken.

Huru bys sifswain nyttjas må, 17 C. B. B.; jemf. med 18 C. f. B.; Ingen gräsnö nya kyrder och renlar ur sidar, åar eller bäfar, annan till stada och mehn, 20 C. 7

§. ib.; Hwad urminnes häfd är, 15 C. 1 §. B.; 3 hwitte fall sådan häfd gäller, 2 och 3 §. f. B.; Den Kongs-ådra, 20 C. 2 och 3 §. B. B.

Den rätta förståndet af jordåganbe rätten wid Hafsflödet, se **K. Jiseri-Statgan** den 14 Nov. 1766, 2 Cap. 1 och 6 §. S., införd wid 18 Cap. B. B.

5. §.

Streda sig byågor öfwer lands, härads, och sokne skilnader; ware thet gilt, om rå och rör, eller andra skil thertil äro.

Är twist emellan Hårader och Län, 14 C. 5 §. B.

6. §.

Nu finnas i skog eller löt *) och öppen betesmark, byar emellan, inge rå och rör, eller annat skilnad; då åger hwar sin del theri, efter öre och örtug. Ligger flere byar inom en rågång, och äro the ej sig emellan åtskild; ware lag samma. Ödesby åge lika rätt, som bygger by.

Urminnes häfd gäller ej i öppen skog och mark byar emellan utan rå och rör eller annan bolstada skilnad, 15 C. 3 §. B.; Huru bys öfste ågor i skog och mark måge nyttjas eller intagas, 10 C. B. B.; Öfångd mark och hjordawall måge alle, som theri del hafwa, till muhlbete nyttja, och låta ther så sitt hwart om annat gå, 11 C. 1 §. f. B.; Den afgårda bys rätt, 19 C. ib.; Den ödesby, 3 C. ib.

7. §.

Grannar skola rågång sin å alla sidor upgå, åtminstone hwart tredie år, at then til sina skiljemärken alltid riktig hålles.

Den åganbe syn, då jordåganbe twista om ågor och bolstada skil, 14 C. 1 §. B.

Detta Lagens rum bör en gång hwart år wid Ringen till allmän esterrättelse för inwånarne offentlig uppläsas, och Håradsböfvingarne, så wida them anskå kan, med skit therhån arbeta, att thetta Lagens hellsamma förordnande må öfwer allt efterkommet warda. **K. Br. till Hof-R.** den 22 Apr. 1745.

*) Löt: pascuum commune, samfald betesmark, härledes af låta, mittre släppa eller od af lad hjad terra, jord; Håraf hjord löt och fela b. *Ihres Gl. Svog.* Kunnandes i öfrigt, i hänfikt till 12, 14 och 15 Cap. B., åtskillige upplysningar inhämtas, wid läsning af pag. 324 och 325, i Tengwall's Tw. Lagf.

13. Capitlet.

Huru then plichta skal, som rå och rör rubbar, upriswer, eller å annan insflytter.

1. §.

Ingen må bolstada rå uptaga, eller nedersätta, utan Håradsböfving med några af Råmnden, då alle jordåganbe tillfallade och thero om ense äro: Håradsböfving gifwe bewis therå, och före thet in i härads dombol. Tomta rå och farwågs rå måge byamån sifswie nedfatta, om alle, som i by råda, thertil samtycka. Samjer them ej; då skola the til Rings fara, och dom taga. Til tomta och farwågs rå må en sten gild wara.

Om rå och rör, 12 C. 1 och 3 §. B.; Huru tomt fall delas till hwarje gård i by, och farwåg berifrån läggas, 1 C. 1 §. B. B.

Se anm. wid 1 §. i föregående Capitel.

2. §.

Uptager, ändrar eller bortkastar någor, som til laga år kommen är, rör och råstenar, eller andra skiljemärken, af okynne eller sifswald; böte tiugu daler. Sidr. thet öfswermage, warde thersöre näpft af förådrar eller husbonda, i någon kronobetientes närwaro.

Hwilken i dessa fall anses som öfswermage, 31, 37 och 50 C. M. B.; Förderfwar man af sifswald och öfswermob annars mans fruktbarande trä, 20 C. 11 §. f. B.; Eller riswer man med wald neder annars byggnad eller plank, 12 §. ib.; Upphafwer eller förderfwar man allmänna broar, kastar full mihlholpar, eller mihlstenar, eller andra märken, 21 C. 9 §. f. B.

3. §.

Nu riswer, flytter eller wridet then, som til laga år kommen är, rå och rör, eller skiljemärken, eller sätter andra neder, af arghet och illwilja, at thersmed förwilla annars rågång; böte sbrattjo daler, och ware årelös.

Upriswer eller borttager man uppsäteligen weffar eller wisfare af siggrund, 21 C. 2 §. M. B.; Warde någor bömd ifrån åran, och wor han annorstades, ån der han bömd är, 24 C. 13 §. B.; Ther ej finnes utfatt, hwilken böterna njuta skal, gånge the till tresskistes, 32 C. 1 §. B. B.

4. §.

Samma lag ware om then, som annan, yngre eller äldre, budit, trugadt, intaldt eller lockadt sådan gierning at giöra, eller thertil hultpit, eller med i rå warit.

Den delaktighet i misgjeringar, 61 C. M. B.

14. Capitlet.

Om ägotwist, och laga syn.

1. §.

Twista jordägare om ägor och bolstada skäl; ta måge the sig förena om wiß dag, och ägande syn *) hålla. Samjer them ej; söke tå Domaren, och wise sina skäl å Tinget. Kan twisten ej slutas utan syn; döme tå Rätten til härads syn; then bör Härads höfding med Råmnden hålla, och then synedom them emellan affåga.

Grannar skola hwart tredje år uppgå rågång sin å alla sidor, 12 C. 7 §. 3. B.; Uger Kronan; det i någon twist, 15 C. 5 §. 3. B.; Laga Domstol i jordatwister å landet, 10 C. 14 §. 1. B.; Kommer Kärande eller Swarande ej till Härads syn å dag-förelagdan, 12 C. 7 §. 1. B.; Wid laga syn i jordatwist må ej dömas, ther ej sju i Råmnden äro, 23 C. 1 §. 1. B.

Om det witsord, som bör tilläggas gamla Charitor, uprättade före år 1725, se **K. Br. d. 10 Dec. 1779, wid 17 Cap. 1 §. 3. B.**

Twist om rågång skall på käromål af en delägare för alla pröfwos, se härom samt det mera, som wid Rättskinnadstwister iakttagas bör, **K. Stiftes Stadgan, införd wid 1 Cap. 3. B.**

2. §.

Syn skall hållas emellan Walborgs och Allhelgonadag. Ur orten så oläglig, at man på then årstiden tit ej komma kan, eller åsamjer them therom å alla sidor; tå må syn ske å annan tid, när bar mark är.

Å hvilka tider Härads-Ting böra hållas, 2 C. 1 §. 3. B.

Syner och Ugdelningar må, antingen Parterne derom åsamjas eller icke, förättas alla tider på året, allenast marken derill tjenlig finnes, och Sommarmandaderne i giörligaste måtto för Allmogen sparas. **K. Förkl. d. 13 Jan. 1757, jemf. med K. Br. den 28 Sept. f. d.**

3. §.

Nu wil någor med then synedom sig ej åtnöja; wådje tå under nästa Lagmans Ting, som i Rättegångs Balken sägs, och döme Lagmans Rätten til syn, om så nödigt pröfwos. Lagmans syn skal hållas med nästa uthärads Råmnd, och emot then synedom må ingen wådja, utan söke Konungen om Riddare syn, inom tre månaders tid, som i Rättegångs Balken sägs, och satte borgen för all kostnad och skada.

Nöjes man ej åt then dom eller utslag, som Härads-Rätt i huswudsafan wid laga syn i jordatwist fällt hafwer, 25 C. 1 §. 3. B.; Om Riddaresyn, 25 C. 10 §. 1. B.; Suru borgen skall sättas, 26 C. 1 och 8 §. 1. B.

Om inwändningar wid Lagmans-syn, och när til Lagmans-besigtning bör dömas, se **K. Förordn. d. 26 Oct. 1743, wid 16 Cap. 4 §. och 25 Cap. 10 §. 3. B.**

4. §.

Syn skal ske å kärandens kostnad, men stad-

*) Ägande syn: inspectio terminorum. Königs vers: af Lagen.

nar på then, som Domaren wid sakens slut thet til skildig pröfwar.

Then saken tappar gälde sin wederdeloman thet allt åter, som han trängd warit therå kostat, 21 C. 3 §. 3. B.; Hafwer man till Rättegång skellig orsak haft, ib.; Då synedom gifwes, dömes ock om Rättegångskostnaden, 12 C. 7 §. 1. B.

5. §.

Ur twist härader emellan; söke the Hof-Rätten om uthärads Domare och Råmnd. At then emellan Län eller Landskap; gifwe Befallningshafwande thet Konungen tillkänna, som förordnar then theröfwer döma må.

Hos Kongl. Maj:t är underdånig förfrågan gjord, hwarest ändring må sökas uti en Läne-Gränse-Synerätts dom, angående ägofskilnad emellan byar, hwilka äro uti ferskilla Län belagne, samt huru wida sådant bör ske, efter bemälte Rätts anwising, genom ansöknin om Riddaresyn. Och ehuruwål, då twist upkommer emellan Län och Landskap, Kongl. Maj:t iaktmätigt 14 Cap. Jorda Balken tillkommer, at förordna den som deröfwer döma må: och en Lagman eller des wederlike merändels warder anförtrödt, at med Uthärads Råmd sike läneskinnader förättas, hwaraf följer, at samma Domstol icke annorledes anses kan, än som Lagmans Synerätt, samt at i grund af hwad i 25 Cap. 10 §. Rättegångs Balken om Lagmans Synerätt sagt är, emot Läne-Synerätts dom icke bör wådjas, utan hafwe den som dermed ej nöjes, tillstånd hos Kongl. Maj:t Riddaresyn söka; Dock likwål och aldenstund det ofta förefaller, at af de private parter, som twista om ägofskilnad byar emellan, å ena sidan påstås, at läneskinnaden bör wara grund til ägofskilnad dem emellan, och å andra sidan åter, at den byens ägor sträcka sig öfwer länegränsen, med mera: och det för dese parter wore icke allenast en stor last och kostnad, at söka Riddaresyn, utan ock de kunde taga sig anledning til klagen deröfwer, at dem ej wore efterlätit först begära Härads syn, som hafwer den minsta kostnad med sig, och at de således icke njuta alla de förmoner och den rättgång, som Lagen i dese fall förefrefrow; Fördenstul finner Kongl. Maj:t i nåder godt, at Läne-Gränse-Synerätt endast har at befatta sig med twisten om skilnaden Länen emellan, hwarwid dock alla de, som med sina ägor söta til samma länegräns, böra höras och om selswa läneskinnaden gifwa all möjelig uplysning, jemte dem som af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i bägge Länen warda förordnade at derwid wara tillstades, och hwaröfwer Synerätten sedan sin dom affäger; Och då läne-gränse-skilnaden således blifwit afgjord, böra de twister, som byar emellan antingen förut upkommit eller sig då yppa kunde, förwisas til wederbörande Häradsrätter, at dermed efter Lag förfara, så framt parterne selswe, sedan läneskinnaden blifwit faststeld, icke sig emellan annorledes åsamjas. **K. Br. d. 15 Jul. 1766.**

När genom Läne-gränse Syne-Rätts Dom någon Byaskilnad icke blifwit stadgad, utan allenast den twistiga Länegränsen afgjord, ersätter Kongl. Maj:t och Kronan den til Syne-Rätt och Landtmätare åtgångne kostnad. **K. Br. d. 24 Julii 1795.**

15. Capitlet.

Om urminnes häfd.

1. §.

Thet är urminnes häfd: ther man någon fast egen- dom eller rättighet i så lång tid oqwald och obindrad befuttit, nyttjad och brukad hafwer, at ingen minnes, eller af sanna sago wet, huru hans förfäder, eller fångamån fört thertil komne äro.

Om bewisningsfyllighet, då urminnes häfd klandras, 15 C. 4 §. 3. B.

Angående den så kallade Paltebokens witsord, se **K. Ref. på Riddersk. och Adelsn. besw. den 8 Jun. 1739, §. 20, wid 17 C. 1 §. 3. B.**

2. §.

Sådan häfd gäller ej i en by och tegeskifte; eller i thes åker, ång, sjo, skog och mark, skift eller ofskift: utan niute hwar sin del efter öre och örtug, aln och stångtal, eller som thet i hwarje landsort brukeligit är.

Somt skall delas till hwarje gård i by, efter öre och örtug, pund och tunne-ränta, eller hemmantal, allt som hwarje landsorts gamle sed är att mäta och räknä, eller framdeles stadgas kan, 6 C. 1 §. B. B.

3. §.

Ej må urminnes häfd gälla uti öppen skog och mark, hwar emellan, utan rå och rör eller annan hofstada skilnad. (Hafwer man utjord.) el-

Urtjord är en ägolott, som ett hemman har, gemenligen ut om sin by, inom annan rörlagd hofstad. 27 Cingm. B. L. L. Stundom består den af endast en wiß gifwen ägblott, stundom och det oftare, taget derföre andel, efter beläningsgrunden, i alla den byens ågor, inom hvars område den ligger. Urtjord är widare ibland bebyggd, ibland, och det oftare, icke bebyggd. Någon gång har den särskild äbo, men merendels lyder den till något wißt hemman, hwarunder den blifwit skattlagd, och får då derifrån icke skiljas. Ref. på Allm. besw. 1752 §. 55. Den har aldrig mantal sig äfsatt, men utgör särskild ränta och är gemenligen inrotad.

Urfjäll är wänligen en ägolott bestående af allenast någon wiß till hemmansbruk tjenlig jordabel, som ett hemman medelt gammal häfd tillkommer in om sin egen hys rågång, enskildt och utom sitt byamål 8. 17. Widd. B. u. L. 5. 14. B. B. L. L. Den är bestäm till ägowidd inom gifna skillemärken, och njuter ej delaktighet i andra ågor inom byen. Den är icke bebyggd; har ej särskild äbo; derä är ej satt mantal; stundom anteknad i jordebok.

Urtjorpar och Urfjällar, som ofta förblandas i benämningen, sones hafwa uppkommit genom under hwarjehanda titlar skedda aföndringar från andra hemman å tider, då Lag ej gafs emot skattskyldig jords minskning; de äro gamla. 20. 17. Widd. B. Ups. L. 13 §. B. Subb. L. 11 B. B. S. L. etc., och hafwa åfskilliga benämningar såsom Fall, Själl, Sump, Örnem, Kumpjorod, Styrande jord, Lågd m. m. Sw. Kameral Lagf. af L. G. Rabenius pag. 72 och 73.

ler urfjeld, i åker, ång, skog eller mark, med rå och rör, eller gård och wård instångd, eller qwarn och qwarnställe, eller annat watnwerk, eller dar och holmar; thet må urminnes häfd gälla.

Nu finnes i skog eller löt och öppen betesmark hwar emellan, inge rå och rör, eller annan skilnad, 12 C. 6 §. B. B.; Hafwer någor urminnes häfd på utholmar, skiffen eller skiffstär, 4 §. ib.

Ut urminnes häfd gäller å besittning uti Allmänning, ses af 6 §. i B. Förordn. om Stogarne i Riket d. 1 Aug. 1805, införd wid 10 Cap. B. B.

Huru utbrytning må ske då ett hemman har åga inom annat hemmans eller hys rågång, se B. Stiftes-Stadgan, införd wid 1 Cap. B. B.

Til förekommande af twister och oreda i framtiden, anhåller Allmogen i Helsingland, at de så kallade Lin-länken, hwilka, sedan ägodelningar af den för samfalte och ofskiftade Marken för sig gäbt, för somlige liggä innom deras Grannars Rågång, måtte för hwarje Hemmans Åbo förklaräs af enahanda besaffenhät med de i 15 C. 3 §. Förde Bl. nämde Urfjällar och Qwarnställen; hwilket Kongl. Maj:t i Näder gillar och bifaller, häftt Allmogen i annat fall icke allenast blifwo betagit medlet til et för dem sundgängeligt Råringefång, utan och förlorade en Nyttje-rättighet, som flere Grannar och Byamän af ålder tillhört, och hwar-uti de sedermera anstälte Ägodelningar icke kunna göra någon rubbning. B. Ref. på Allm. Besw. d. 17 Aug. 1762 §. 12.

4. §.

Förebär någor urminnes häfd, som klandrad warder; wise tå med gamla och laggilda bref och skrifter, eller trowärdiga män, the thet om orten wäl kunnige äro, och på ed sin witna kunna, at the hwarfen sielfwe weta, eller af andra hördt, någon tid annorlunda warit hafwa. Gitter han thet ej ware tå then häfd utan kraft och wärkan.

Hwilka äro oäfwige wittnen, 17 C. 7 §. B. B.; Thet upphöning sökes i thet, som för lång tid skedt är, profwe Domaren hwad witsord then åga kunnat, som wittnet sig återopar, 24 §. ib.

16. Capitlet.

Om städsel, lego, och fardag.

1. §.

Nu wil jordägare sitt hemman til landbo uplata; förene sig tå om städjan, antingen på längre eller kortare tid.

Beger man ut eller till lego tager, gods och gårdar med wilkor; rättte sig å båda sidor efter det, som aftatdt är, 16 C. 6 §. B. B.; Städer någor hemman å landet till twänne 16 §. ib.; Laga Domstol i twister om besittning och wittfande rätt till jord, 10 C. 14 §. B. B.

K. Maj:ts Wärdiga Förordning på hwad sätt med Städsel och Lego af Jord på Landet, hädanefter förhållas bör. Gifwen Horeköpings Slott på Riks-Salen d. 13 Junii 1800.

Kongl. Maj:t har förekommit, huruledes, då i andra Länder, der Jordbruket hunnit en högd och förkofsan, som inom Riket ännu måste sökas, det länge blifwit räknadt för et af de wäsendtligaste medel härtil, at Egendomar kunna af Arrendatorer, eller som de i Lagen kallas, Landboer, med säkerhet innehafwas och besittas, har deremot, hwad allmänna Lagen här i Riket uti sådane delar innehåller, icke allenast genom osäkerheten för beståndet af de om arrenden på jord uprättade Contracter, lagt hinder i wägen för detta medels användande, utan jemwål lemnat Jordägaren sådana rättigheter, som med lagligen gjordastal icke äro förenliga; men enär Kongl. Maj:t, af omsorg för Landbrukets befordrande, och till besäftande af den säkerhet i besittning af jord, hwarigenom

det förra kan förkofras, warit i Näder omtänkt att undanröddja ofswanomsördte hinder, har Kongl. Maj:t funnit, dels att upmärksamhet bör sätas på den Economiska nytta, hwilken här med åsystas, och dels äfseende göras på hwad Lagen stadgat och godkänt uti frågor som angå jord, hwilken på olika sätt och med serfildta wilkor kommit uti ägarens hand.

I anseende til det förra har Kongl. Maj:t wid betraktande af de förändringar, som Mynt och Wärrors wården i framtiden kunna wara underkastade, ansett betänkeligt utwidga Arrende-rättigheten til aldeles obestämd tid, och hwad åter angår det senare, eller de olika förhållanden och serfildte fång samt dermed förenade wilkor, under hwilka Jord kan innehafwas, funnit, at rättigheten til Afhandlingars afslutande för Arrenden deraf, bör afmätas efter innehafwarens förre eller mindre dispositions-rätt, på de grunder Lagen i allmänhet utstakar, helst afwikelse härifrån skulle leda till ändring af Lagen i många andra händelser, hwilka icke stå i sammanhang med detta ämne; åfwen som Drogenars rätt, at utur en pantförskrifwen och intecknad fastighet söka betalning för des fordran, icke bör blifwa åfventyr underkastad, åfskönt Gåldenär sedermera genom ingående Arrende-afhandlingar kan förändra des ägande- och dispositions-rätt, hwar- emot deras förmon, hwilka söka och erhålla Inteckningar efter det Jordägaren, genom lagligen afslutadt och inteknad Arrende-Contract, des dispositions-rätt in- fränkt, icke kan blifwa af den egenkap, at den bör

merka til Arrendatorens försång, eller kunna leda til Contractets eller Arrendets uphäfvande, och minst bör tillfälle öpnas för Jordägaren, at med lika påföljd som förut funnat genom köp beredas, på et annat sätt, genom verkliga eller tillståda skulder, til innet göra den slutade Afhandlingen, til ena Contrahentens Rada och försång.

På dessa grunder finner Kongl. Maj:t med Rikens Ständer, Lagens stadgande uti 16 Cap. 15 §. Sorda Balken, angående häfvande af Landtbo- eller Arrende-Contract, som blifwit slutadt om Jord på Landet, böra rättas och ändras, så at de emellan Jordägare och Landtbo eller Arrendator ingångne sådana Afhandlingar, med undantag af de Egendomar, hvilka icke få säljas eller förpantas, och hvarå Innehafwaren blott njuter wilkorlig besittnings-rätt, samt hwarom han följaktligen icke kan avsluta Contract til Arrende på längre tid än han lefwer eller des disposition-rätt är gällande, icke måge brytas; hwarwid Kongl. Maj:t likväl, uppå Rikens Ständers underdåniga tillstyrkande, welat tillika i Råder förordna, at härutinnan följande bör iakttagas:

1:o At längsta tid för Arrendens och Landtbo-Contracters bestånd, hvilka slutas om Åsingejord, icke må sträckas utöfwer femtio år.

2:o At hwad angår Årswjord, hwarmed förstås endast den jord, som omedelbart under denna egenkap fallit uti Ågarens hand, eller af honom blifwit emot bortbytt Årswjord satt uti den förres ställe, Arrendator eller Landtbo må, i den händelse Ågaren under landtbo- eller arrende-tiden genom döden afgår, njuta Contractet til goda uti fem år, dereft så många af Arrende-åren återstå, räknadt ifrån den Midfasta, som infaller näst efter ågarens död, om hwilken Årswingen bör Arrendator underrättelse lemna: gällande sådan underrättelse för laga uppsägning.

3:o At det emellan Arrendator och Jordägare uprättade Contract skall siff wid det Ring, som infaller sex månader sedan Contractet slöts, för Hårads-Rätten upwisas, der offentligent upläsas och uti Inteknings-protocollet til hela innehållet intagas, hwilken Intekning kommer att hwat tionde år förnyas, som uti 7 Cap. 2 §. Rättegångs Balken sägs.

4:o At de intekningar, med hwilka en arrenderad Egendom är behäftad, före Arrende-Contractets avslutande, jemte alla de fordringar, hvilka efter allmänna Lagen eller festsibde Författningar njuta betalnings-förmon framför Intekningshafware, blifwa wid deras rätt oförkränkt bibehållne, til laga werkan wid betalnings-sökande, utan hinder af det slutade Arrende-Contractet, äfwen som en lika rätt tillägges dem, hvilka wid samma Ring, då Arrende-Contractet inteknas, sådan säkerhet för sina fordringar winna; Arrendatoren dock öppet lemnadt, at i detta fall, der Intekning sökes för Jordägarens skuld, som wid Contractets avslutande warit för Arrendatoren okänd, eller af Jordägaren då icke för Arrendatoren uppgifwen, wid samma Ring eller siff inom en månad derefter Arrende-Contractet sig affåga och uphäfwa; och

5:o At Intekning som sökes eller erhålles efter det Ring, då Arrende-Contractet blifwit intekadt, icke får medföra någon werkan til rubbning af Arrendets bestånd, den öfwerenskomna tiden. Det alle som vederbör etc.

Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse, angående det, som bör i akt tagas wid bort-arrenderandet af de Kongs- och Kongs-Ladugårdar, som antingen redan äro, eller hädanefter blifwa lediga. Gifwen Stockholms Slott den 17 December 1799.

Då Kongl. Maj:t undersökt och pröfwat de allmänna grunder, som wid Kongsgårds-arrenden föst år 1728 blefwo föreskrifne, samt febermera åren 1748, 1766 och 1769 widare bestämde och förklarade, har Kongl. Maj:t funnit, at Kronan til betydande del är i saknad af den inkomst Kronan tillkommer af de til enskildte personer ut-arrenderade födres och mindre Kongs- och Kongs-Ladugårdar samt Krono-Säterier, med de under dem lydande Torp, Kronohemman och

andra Lägenheter, af hwilka de fleste äro skattlagde efter ågor, som woro i häfd wid slutet af förwa eller början och medlet af detta århundrade, och at allt skäl är til förmoda, at den allmänna förbättring, Landbruket under de senast förflutne 20 å 30 åren nunnit, äfwen redan sträckt sig til dessa Gårdar, och än mera förökadt deras aflastning.

Kongl. Maj:t har derföre funnit nödigt, at i afseende så wäl på en förbättrad hushållning med dessa lägenheter, som at Stats-Verket af dem må erhålla en skällig inkomst, härmed i Råder stadga, med hwad wilker Kongsgårdarne m. m. härefter komma at ut-arrenderas.

Af Handlingarne är Kongl. Maj:t underrättad, at Åkerbruket wid dessa Gårdar utgör det wäsentliga, hwaraf deras afkomst hemtas. Derföre, och som et arrende i penningar, stadgad genom öfwerbud wid Auction, måste under hela arrende-tiden blifwa oföränderligt, antingen waru prisen och myntet stiga eller falla, hwarigenom Kronan eller Arrendatoren sätts i lidande; så anser Kongl. Maj:t bäst wara, at för hwarje Kongsgård, efter des storlek, et wift tunnetal i spannmål bestämmes, såsom fast och tryggelig arrende-afgift, at lefwereras antingen in natura, eller betalas med penningar efter markegången, och at deremot blott fördelen af Ladugården, samt alla andra under arrendet begripne förmoner, ställas under Auction för penninge-afgift.

Krono-Dagswerken, som utgöra en särskild Kronans Hemmans-ränta, komma hädanefter icke at inefattas under Kongsgårds-arrenden; men om några sådana dagswerken, efter noga pröfning, wid et eller annat ställe blifwa oumbärlige, må Arrendator undfå rättighet at nyttja så många, som bestämdt warder, dock alltid emot betalning til Kronan efter markegången.

Deremot böra Arrendatorer förbindas, at anlägga nya Torp, och jemwät undfå tillåtelse, at dertil använda någon del af Gårdarnas aflägsse belägne odal åker och ång, om de finna sådant för sig förmonligt, dock utau minskning i spannmåls-arrendet.

Ibland de skyldigheter, som Arrendatorerne, utom arrende-summan, tilförene warit underkastade, såsom at underhålla Schefferi, Stuteri eller Holländeri; at anlägga Trädgårdar och Träd-scholar, samt plantera Ekar och andra fruktbarande Träd, m. m., finner Kongl. Maj:t, hwad Schefferi eller Stuteri angår, at etdera bör underhållas, samt at walet af hwilketdera bör så antomma på den, som wid anställande Auction gör högsta budet, och til Arrendator antages, men at i alla fall en målfyllig felfri Hingst bör hållas, af minst fyra och högst femton års ålder, til Allmogens tjenst, emot betalning, i afseende på häft-afwelen.

Til Schefferiet eller Stuteriet bör dock icke mer än femte, högst sjerdedelen af Gårdens hö-aflastning användas, samt Schefferiets eller Stuteriets storlek derefter förestrifwas, på det at Åkerbrukets tilbörliga widmagthållande, genom en ymnig och waraktigare spilling från Ladugården, må besträmas.

Til Holländeri, som så Arrendatorer i förwa tider erbudit, och än färre börjat at underhålla, fordras godt och fett hö samt bärande betesmarker; och må på de Kongsgårdar, der slika lägenheter finnas och Arrendator åfundar at anlägga Holländeri, samt förbinder sig, at, inom wif erfordertid, sådant til behörig storlek fullgöra, tillstånd dertill honom meddelas, samt han i detta fall, undfå befrielse från skyldigheten at underhålla Schefferi eller Stuteri; men på det at hos Landtmannen, i afseende på Postaps-slöfvelens och Åkerbrukets förbättring, må wäckas allmänne hog för Ångsupodlingen, samt honom dertil gifwas upmuntrande efterdömen, och biträde af frö utaf tjenliga gräsflag, bör det och wara en Arrendators skyldighet, at årligen uptaga något, minst bärande stycke af sådan ångsmark, som til odling är tjenlig, och, efter behörigt bruk och gödning, igenlägga det samma med frön af goda Swenska gräsflag, samt at til ortens inwånare sådana frön försälja, om och när någon wil företaga et så gagnande och nyttigt odlings-arbete.

Widare böra de wid Kongsgårdarne redan warande Träd- och Gumlegårdar underhållas, tillösas och förbättras, samt Träd-scholar anläggas af allahanda träd til aleer och häckar, så wäl til gårdens prydnad, som affalu. Derjemte bör det älliga hwarje Arrendator, at, efter Gårdens jordmon och beskaffenhet, plantera, freda och uptuckta Ekar och andra för handafögderna nödwändiga trädslag, såsom Ask, Drel, Alm och Apel med flere, hwaritl särskildte platser, efter Gårdens lägenhet, komma at utses och hägnas: dock som sijnämde plantering, såsom endast framtiden til nytta och gagn, blifwer et onus, hwilket icke bör göras betydligare, än at ändamålet, utan minskning i en skätlig arrende-summa; må winnas; så komma blott fem sådana träd årligen för hwarit Mantal at planteras, och denna plantering för alla arrende-åren at fullgöras inom de första tio åren, så at hela planteringen, utan särskild omhågnad, må wid arrende-tidens förlopp, kunna freda sig sjelf.

Alla blifwande Arrendatorer af i fråga warande Gårdar och Lägenheter komma sluteligen, at, efter Lag och Husefyns Ordningar, bygga och altid i godt stånd underhålla all åbyggnaden, sådan som den, i mon af gårdens storlek och behof, wara bör, liksom för Officerares boställen förordnad är; Men som Kongl. Majt anser characters-byggnader icke behöfwa wid ombyggnadet tilltagas större, eller blifwa annorlunda beskaffade, än för arrendatoren skäligen betarfs, samt i sådant afseende, wid de mindre Gårdarne kunna bestå af 5 å 6, och wid de större af 8 å 9 rum, hwaritl ritningar böra uprättas och fastställas; så kommer äfwen skyldigheten at upföra denna byggnad, då den nödig pröfwat, at blifwa et Contract-wilkor för Arrendatoren, på sätt derom i hwarje sådan handelse förefrifwit, och hugade bjudare til under rättelse meddeladt warder.

Characters-byggnaderna på dessa Gårdar, der ej annorlunda förordnad är, förmodar Kongl. Majt dock wara i fullt godt och förswärligt stånd: och kunna nu warande Arrendatorer i annat fall ej undgå, at det bristande antingen fullgöra, eller, om de det försumma, med penningar wid arrendets slut efterträdarens godtgöra; hwarföre det skall älliga wederbörwande, at wid nästa arrende-ombyte och alt framgent, med laglig noggranhet förträtta husefynerna, samt så allwarfamt tillhålla Arrendatorerne at fullgöra hwad dem åligger, at efterträdarne hwar efter annan icke måga få ringaste anledning til undanskyfter för eftersatta skyldigheter.

Dessa äro de hufwudgrunder, dem Kongl. Majt ansett närmast bidraga til det allmännas och Stats-Werkets bättnad, och hwilka älså noga böra iakttagas, så wäl wid redan ledige warande, som härefter ledige blifwande Kongs- och Kongs-Ladugårdars samt andre ofwonnämde lägenheter bort-arrenderande.

§ Öfrigt har Kongl. Majt funnit nödigt förordna:

1:o Att arrende-tiden bör blifwa tretio (30) år, på det en Arrendator må kunna draga nytta af sina upodlingar och förbättringar.

2:o Att spanmåls-afgiften efter tunnelandet af hwarje Kongsgårds öpna åkerjord, utsättes til en tunn af Gårdens hela, eller twänne tunnor af den årligen besäde jorden, hälften Råg och hälften Korn, för dem af dessa Gårdar, som äro belägne i Upsala, Stockholms, Nyköpings, Westerås, Linköpings, Åbo och Galmare Län, men i de öfriga Provincerne til tresjederdel tunn af Gårdens hela, eller en och en half af des årliga sädesjord, alt räknadt efter Geometrisk tunneland och efter halfwa åkerjorden wid hwarje Kongsgård, änsfönt den, efter ortens sedwana, til mer än hälften årligen skulle besås; och bör, til uttrönande af rätta beloppet af hwarje Gårds nu warande öpna åker, som bör lägga grund til denna taxering, behöwig underjöfning derom genast anställas å de Kongsgårdar, som redan äro, eller i detta och nästföljande åren, blifwa lediga til nya arrenden, samt för de öfriga, altid två å tre år innan et Kongsgårds-arrende slutas.

3:o At spanmåls-arrendet på lika sätt uträfnas

för de särskildta Hemman, öfwer hwilka Arrendatoren äger en lika fri disposition, som öfwer Kongsgården; men för alla öfriga under arrendet, lydande särskildte skattlagde både Dwarnar och andra Lägenheter, tillika med de Hemman, af hwilka Arrendatoren, emot rån-tans utgörande blott njuter wisa biträden af Åboerne, kommer han at erlägga rån-tan efter förwandling och årlig marlegång. För winsten derutöfwer, ej mindre af alla dessa Lägenheter, än skattlagde Lorp, Dar och Fiffen, samt af Kongsgårdens Ladugård m. m. betalar han den erbudna och antagna contanta penningesumman i arrende.

4:o At alla Tegelbruk wid dessa Gårdar böra, til skogens besparing, nedläggas, sedan så stort quantum tegel blifwit slaget, som til nödig funnen stenbyggnad erfordras, och hwilket, til des byggnaden företages, bör noga och wäl wårdas.

5:o At för underlåten plantering af Ekar och sådana Träd, som til et wist antal på Mantalet här ofwan äro utfatte, Arrendator må wara En Riksdalers plikt för hwarit bristande Träd underkastad, när tiden är inne at planteringen bör wara fullstatig.

6:o At alla andra skyldigheter, som Kongsgårds-Arrendatorer efter förra Arrende-Contracter ålegat, såsom ansvar för underlydande särskilda lägenheter häfd och byggnader efter deras olika beskaffenhet, samt för åtföljande allmänna onera och Clericiets rättigheter m. m., jemwäl komma at hädanefter åtfölja dessa arrenden.

7:o At Arrendatoren må härefter, som hittills, få Gårdens tillhöriga afwel, åker och körredskap m. m. emottaga och sig deraf begagna utan afgift, men med skyldighet, som förut, att wid Arrendets slut aslemna alt i lika samt suarare yngre och bättre stånd, än han det emottagit.

8:o At Auktioner, til ledige blifwande Kongsgårdars bort-arrenderande, böra anställas på en och samma dag, i Stockholm hos Kongl. Majts och Rikets Kammar-Collegium, och på Lands-Sanzliet i den ort der Kongsgården är belägen, et år före tilträdet, men minst fyra månader förut uthlas, dels genom intimation i Post- och Jurikes-Lidningarne, trenne gånger, dels och genom lika ofta affagde Kungbreffver ifrån Predikstolarne, både i det Län, hwarest Kongsgården är belägen, som ock i de näst angräntfande: börandes Beskrifning öfwer Egendomen, med allt hwad under arrendet kommer at begripas, jemte Project til Arrendes-Contract, wara förut uprättade och för hugade bjudare at tilgå, så wäl uti det Contoir i Kammar-Collegium, dit Länet hörer, som på Länets Lands-Sanzli, samt ingen wara förnekadt, at deraf taga affkrift. Och skall strart wid inropet den måstjudande ålliga, at så wida anbudet skall kunna godkännas, ställa antagelig säkerhet för et års arrende; men wid tilträdet bör han sätta borgen för Kongsgårdens lagliga häfd och alla Contracts-wilforens uppfyllande, hwilken borgen wid hwarje laga Syn förnyas.

9:o Alla de äfwentur och wädeliga händelser, som utan Arrendatorernes wällande bewisligen ske, ligge ej den offylidige til last, utan gånge dermed efter allmän Lag och Stadgar.

10:o Med Krogar under Kongsgårdar förefares efter allmänna författningar derom, och ware deruti ingen åtskildnad.

11:o Skog, åker och äng äga Arrendatorerne nyttja och häfda efter Lag och Förordningar; dock ware all salu af skogen dem förbudet.

12:o Landshöfdingen åligger wid ansvar, enligt sin Embetspligt, at noga hålla hand öfwer Kongsgårdarnes laga skötsel. Skulle någon hos Landshöfdingen anmäla, at någon Kongsgårds-Arrendator brutit emot sit Contract, förordnas genast oekonomiff besigtning, och om Landshöfdingen deraf besinner ordentelig Syn af Domhafwanden wara nödig, bör han derom genast söga anstalt, på det at utan tiden uppfos, genast uttrönas måtte, huruvida Arrendatorn gjort sig af sit Contract förlustig eller ej; hwaremot den sådant ohemult angifwer, skall för derigenom timande olägenhet och kostnad ansvarig wara.

13:o Kongsgårdens ägor bör Arrendatorn för all inkräftning och äverkan, samt all annan olaga åtgärd, söka af försvara, och när något sådant förmärkes, genast gifwa det Landshöfdingen tillkänna, som iakttagas hwad efter Lag och Instruction honom tillhör.

14:o Wid tillträdet af Kongsgården, kommer laga Af- och Tillträdes-Syn att hållas af Hårdshöfdingen och Råmnd, uti Krono Fullmäktiges närvaro, som af Landshöfdingen förordnas. Wid denna Syn böra alla skyldigheter, så wäl för af- som tillträden, med noggranhet och laga ansvar utskiljas, pröfwas och dömas, hwarefter, så länge arrendet warar, hwart femte år oeconomicke besigtning utaf Krono-Fogden med Råmnd hålles, hwarwid eftertes, om något i arrendewilkoren och de skyldigheter, som Arrendatorn efter Syn och laga kraftwundne Utslag ålegat uppfylla, blifwit uraktlåtitt, och i händelse-sådant befinnes, bör laga Syn genast, men eljest hwart tionde år, verkställas, och det wid laga ansvar för Landshöfdingen, om det försummas. Wid dessa Syner, hwartil den Kostnad, som efter förra författningar äger rum *) af Arrendatorn bestås, pröfwas, huruvida Contractet blifwit fullgjordt, eller Arrendatorn det samma förwerkat, och granfte Syn-Rätten noga, så wäl Gårdens häfö och byggnad, som alla befintliga härligheter, och utlåte sig genom Utslag, ej mindre om öfwerbyggnad, än bristfällan, lika som wid boställan.

15:o Öfwer Syn-Rättens Utslag måga Besvär ansöras inom trettio dagar, den oberäknad, då Utslaget föll, hos Landshöfdingen i orten, som derå, sedan wederparten blifwit hörd, meddelar sit Utslag, och det samma utan uppehåll, låter Parterne emot lösen tillställa, och derom bewis til Kammar-Collegium infända tillika med et exemplar af Utslaget och Syn-författningen.

16:o Den som med Landshöfdingens Utslag ej åtnöjes, är obetaget, at deruti söka ändring uti Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-Collegium, til hwilken ända han inom trettionde dagen i Sverige, och sertonde uti Finland, den oräkna, då han af Utslaget erhöll det, bör til Landshöfdingen ingifwa sina til Kammar-Collegium ställda Besvär, och derwid tillika bifoga bewis, at han för de delar, hwaruti Syn-Rättens och Landshöfdingens Utslag sammanstamma, uti Landt-Mäteriet nedfatt hwad honom ädömdt blifwit, jemte borgen för kostnad och skada; öfwer hwilka Besvär Landshöfdingen inom kort wid wite förelagd tid, infordrar wederpartens förklaring, och sedermera Beswärs-acten, jemte den hos Landshöfdingen förde skrifwering, med eget Uttåtande, til Kammar-Collegium inskickar: Alligandes jembäl Kammar-Fiscalen, i händelse han skulle finna Kronans rätt i något måtto wara för nära träd, inom lika tid, räknadt ifrån den dag han får del af Landshöfdingens Utslag, sina Påminnelser deremot til Kammar-Collegium ingifwa, samt Kronans rätt utföra och bewaka. Skulle någon uti Kammar-Collegii Utslag wilja söka ändring, bör han, inom lika tid och med samma wilkor, som om målets fullföljande hos Kammar-Collegium sagdt är, sina Besvär deremot hos Kongl. Maj:it andraga. Det alle som wederbör etc. **).

Huruledes likwäl numera klagan i omförmälte hufesyns mål bör fullföljas; Se Kongl. Förordningen angående upphörande af Styrelse-Vertens Doms-Rätt i wisse mål den 17 April 1828 och Kongl. Förordningen den 12 Mars 1830, inf. den förra wid 10 Cap. och den sednare wid 25 Cap. 1 §. A. B.

Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse, angående hwad som wid Kungs- och Kungs-Ladugårdars bort-arrenderande, hädanefter iakttagas bör. Gifwen Stockholms Slott den 2 December 1810.

Sedan Kongl. Maj:it, med anledning af 77 §. i Regeringsformen, samt då bestämmandet af grunderne för förvaltningen af Kungs- och Kungs-Ladugårdarne Rikens Ständer enjamme tillhör, genom Nådiga Proposition öfwerlemnad till Rikens, wid den i Drebro detta år hållne Urtima Riksdag, församlade Ständer, huruvida några nya grunder för framtida hushållningen med Kungs- och Kungs-Ladugårdarne, efter nu warande Arrendens slut borde utstafas, samt att i sådant fall desamma föreskrifwa, eller ock, om Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse af den 17 December 1799, angående hwad som wid Kungsgårdars bortarrenderande bör iakttagas, äfwen hädanefter sige tjena till efterrättelse; och Kongl. Maj:it wid samma tillfälle äfwen ansetd lämpeligt, att såsom ett ämne, hwilket ägde öfkiaktigt sammanhang med hushållningen af Kungsgårdarne, till Rikens Ständers pröfwning öfwerlemnna den förfrågan, hwarmed Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-Collegium i underdånighet inkommit, i afseende på förhållandet med de under Kungsgårdarne hörande samt at Arrendatorerne deraf, emot wiff pennings-afgift upplätne Dagswerken, och hwarwid bemälte Collegium i underdånighet hemställt, antingen om det oförändradt bör förblifwa wid hwad Arrende-Contracter innehålla om slike Dagswerkens nyttjande emot den utfatte betalningen, eller om denna betalning bör reduceras till Spannemål, efter lika grund, som Rikens Ständer wid 1809 års Riksdag för Kungsgårdarne fastställt; så hafwa Rikens Städer uti afgifwit underdånigt swar, i afseende på den första af dese frågor, andragit, att de sunnit Kongl. Kungörelsen af den 17 December 1799, efter hwad en redan wunnen slerårig erfarenhet wifade, oförändrigt wara bygd på de flokaste grunder, ej mindre till besträmjande af en förbättrad hushållning med dessa lägenheter, än ock till åstafkommande af en skällig inkomst för Stats-Verket. Med fullkomligt bifall i öfrigt till dessa grunder, hafwa dock Rikens Ständer trots, att Kronans winst, i förening med ökad befolkning och widsträcktare odlingsföretag, torde kunna i än högre mån befordras, om de till Arrende ledige Kungsgårdarne, hwilka hwar för sig innefatta flere Mantal, bleswo klufne och bortarrenderade i lägenheter af endast ett å två Mantal; till winnande af hwilket ändamål Kammar-Collegium borde äligga, att wid Kungsgårdens-arrende-ledigheter, efter föregående undersökning, pröfwad och fastställa, huru

Konungen icke utan Rikens Ständers samtycke genom försäljning, förpantning eller gifwa, eller på något annat sätt, Kronan afhända. De skola förwaltas efter de grunder, Rikens Ständer derom föreskrifwa; dock att de Personer och Menigheter, som, efter hittills gållande författningar, sådane Kronans tillhörigheter nu innehafwa eller nyttja, må njuta laglig rätt derå till godo, samt att odlingar eller odlingsbar mark å Krono-Stogarne må i wanlig ordning, efter nuwarande eller framdeles blifwande författningar, kunna till Statte försäljas." I anledning häraf bestöto wäl Ständerne, (13 §. Riksdags-Beslut den 2 Maj 1810) att Kungs- och Ladugårdar skulle till den mestbjudande på offentlig Auction till Statte försäljas uti sådane förre och mindre hemman och delar, som efter hwarje egenoms särskilda beskaffenhet och locala omständigheter kunde finnas mest passande; Men då Kongl. Maj:it wägrade bifall till denna Kronogodens försäljning, blif af Ständerne wid urtima Riksdagen i Drebro, enligt 8 §. i Riksdags-Beslutet den 12 Nov. sijn. år, det beslut fattadt, som innehålles i Kongl. Aug. d. 2 Dec. 1810, här ofwan införd.

*) Enligt Stadgandet i 18 §. af Kongl. Br. d. 13 Aug. 1766, kungjordt genom Kam.-Coll. Br. d. 31 Oct. s. 2, skola Syner å bortarrenderade Kongsgårdar ske utan annat arsbode för Synmännen, än som för Syner å Militia-Boställan bestås. Om arsbode åter i sistnämde fall endast till Byggs- och Murmästare lemnas föreskrift i 10 §. af 1752 års Boställs-ordning och Krigs-Coll. Circ. d. 3 Maji 1757, införd wid 27 Cap. 1 §. B. B; Likasom, redan genom Kongl. Resol. på Allm. Besw. d. 21 Jan. 1748, 13 §. och på Kr.-Besw. Besw. d. 11 Jan. 1757, 37 §., är wordet förordnad, att Hårdshöfding, Råmnd och Kronobetjening icke äga fordra eller taga någon betalning för deras författningar i publice ärenber.

**) 77 §. i 1809 års Regeringsform lyder sålunda: "Kungsgårdar och Kungs-Ladugårdar med der till lydande Hemman och Lägenheter, Krono-Fogar, Parter och Djurgårdar, Krono- och Stall-Ångar samt Lar-Fisken och andra Kronans Fischen samt Kronans öfriga Lägenheter, må

huru en sådan flykning, efter localens beskaffenhet, må verkställas, samt derefter föranskatta, att de nya Kungsgårdshemman, hvilka på detta sätt skulle uppkomma, äfwen som de särskilda hemman, hvilka förut lydt till Kungsgårdarne, tillika med ståtlagde Qwarnar och andra Lägenheter samt Fisker, hwarit för sig genom auctiion till arrende warda utbudne. Dock hafwa Rikens Ständer funnit nödigt, att wid samma tillfälle hela Kungsgården med alla sina lägenheter ställes på auctiion till förarrenderande, på det utvönas måtte, hwilketdera anbudet, antingen det sammanlagde för den styckade Kungsgården, eller det som sker på Kungsgården i des ostyckade tillstånd, blifwer för Kronan det förmonligaste, och således bör antagas; äfwenwäl hafwa Rikens Ständer ansett Kronans inkomst af de bort-arrenderade Kronogodsens kunna göras säkrare och af myntets stigande eller fallande mera oberende, om alla de under Arrendet begripne förmoner, hvilka hittills blifwit stälde under auctiion för penningar, hädanefter utbudas emot afgift i Spannemål, att lefweretas in natura, eller betalas i penningar efter ortens årliga Marfegång, eller of, der omständigheterna sådant förantleda, emot afgift i $\text{H}^{\text{ö}}$, hwilket alltid bör efter ortens årliga Marfegång lösas; likaledes hafwa Rikens Ständer ansett, att alla de särskilda flydbigheter, som Arrendatorerne, utom arrende-summan, warit underkastade, såsom att hålla en måfyllig selfri Hingst af wif ålder, att inrätta och underhålla antingen Stuteri, Schäferi eller Hålländeri, med dermed åtföljande förbindelse, samt att tilldåka och förbättra de å Kungsgårdarne warande Eråd- och Humlegårdar, att anlägga Eråd-Scholor, och att deraf plantera Ålcer eller Håtar, böra, wid framdeles upprättande Arrende-Contracter, ifrån Arrende-wilkoren utslutas, hest de dermed åstfaste ändamål föga lära hafwa wunnits; hwaremot, genom undanröjdandet af dessa förbindelser, Arrendatoren å sin sida får friare händer, att den arrenderade lägenheten efter des beskaffenhet till sin fördel nyttja och bruka, samt Kronan å sin sida skall åtkomma en högre arrende-afgift.

Widare hafwa Rikens Ständer funnit:

Att de Krono-Dagswerken, som warit Kungs- och Kungs-Ladugårdarne anslagne, icke skola wid nya Arrenden under något wilkor till Arrendatorerne betingas, utan så af Hemmansägarna sjelfwe lösas och till Kronan betalas efter årliga Marfegången.

Att den Arrendatoren tillagde förmon, att så Gårdens tillhöriga Åfwel, Åker- och Körredskap, m. m., emottaga, och sig deraf under arrende-tiden begagna, må förswinna; börande i stället dese inventarier, då nu warande Arrenden upphöra; för Kronans räkning genom Auctiion försäljas.

Att som Rikens Ständer beslutit, att all oroterad Jord, med wisa undantag, bör, i händelse af frig, uppstålla Roteringsmanfkap, så bör äfwen detta allmänna onus tillhöra Arrendatorer af Kungsgårdarne.

Att, i händelse Kungsgård styckas, de blifwande Arrendatorerne af de nya Kungsgårdshemman skola wara pligtige, att efter allmän Lag bygga och alltid i godt stånd hålla all åbyggnaden, sådan som den i mohn af gårdens storlek och behof wara bör; men i afseende på de å Kungsgårdar befintlige Caracters-byggnader, hafwa Rikens Ständer till Kongl. Maj:t i underdånighet öfwerlemnad, att, i fall de styckas, wid hwarit särskildt tillfälle. derom i Råder förordna, hwaremot om Kungsgården kommer att odelad bortarrenderas, Rikens Ständer funnit med byggnads-flydbigheten böra förhållas liksom för Officers-Bo-ställen förordnad är, och hittills med Kungsgårdarne wanligt warit.

Derjemte hafwa Rikens Ständer i underdånighet anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes med tillämpning af dessa grunder och med bibehållande af hwad ofwanberörde 1799 års Kongl. Författning innehåller i de puncter, som icke genom fastställandet af samma grunder blifwa upphäfne, samt med den förändring nämnde Författning i afseende på Borgens ställande för Arrende-wilkorens fullgörande, genom Kammar-Colle-

gii Kungörelse af den 13 Junii 1808 undergått, allmänt Nådigt Förordnande i detta ämne utfärda.

I afseende på den sednare frågan, hafwa Rikens Ständer ansett tjenligast, att den i Arrende-Contractet utfatte contante betalningen för de Dagswerken, som till Kungsgårds-Arrendatorer blifwit upplätne, må efter det års marfegång, då Contractet ingicks, reduceras till Spannemål, hwilken städe kommer att betalas efter ortens årliga Marfegång.

Hwad Rikens Ständer i ofwanberörde mätto beslutit och hwilket, will Kongl. Maj:t till behörig efterlesnad allmänneligen påbjuda och tungöra; äfwen som Kongl. Maj:t särskildt i Råder anbefallt Kammar-Collegium, att allt sådant, i hwad på Collegii åtgärd ankommer, till verkställighet befördra. Det alle, som mederbör etc.

Alla de Kronofisten, Qwarnar, Färjor, Broar med flere lägenheter, hvilka för Kronans räkning warit utarrenderade på wisa år, skola, sedan dessa till-ändalupit, å nyo uppå allmän auctiion, genom Kammar-Collegii försorg, under arrende upplätas på så lång tid Författningarne förefriswa; Och beträffande dem, hvilka på obeständ tid äro utarrenderade, så kommer, wid hwad de derom ingångne Contracter och gifne förordnanden utstafa, att, utan rubbning eller förändring, förblifwa. **Riksdags-Beslutet den 2 Maj 1810, Kongl. Br. den 21 Maj och Kam.-Coll. Circ. den 7 Aug. s. å.**

Kongl. Brefwet den 13 Aug. 1766 samt Kammar-Collegii Skrifwelser den 26 Nov. s. å. och den 11 Febr. 1788 innehålla, att Kronofisten böra på ser till och med femton års tid förarrenderas; Men de Kronan tillhörige Strömmings-Fisker måge efter nuwarande derom ingångne arrendens slut icke utarrenderas på fortare tid än femton år, så wida icke Kongl. Maj:ts Befallningshafwande eller Kammar-Collegium finner särskilda locala förhållanden förantleda till undantag i detta fall, i hwilken händelse underdånig anmälan derom hos Kongl. Maj:t bör ske och des näbige beslut i ämnet afwaktas. **Kam.-Coll. Kung. d. 19 Dec. 1823.**

Kongl. Kammar-Collegium äger besörja att Krono- och Stall-ångar; förbelade i wisa lotter af ser, åtta å tio tunneland hwardera, samt behörigen numererade, warda upplätne, genom öppen auctiion, på tretio års tid till dem, som erbjuda det högsta uti Liffund hö, hwaruppå arrendet bör ställas, med flydbighet för Arrendatorerne, att sjelfwe, utan biträde wid inbergningen af de dagswerken, hwilka nuwarande innehafware begagna, till Kronan erlægga betalning för höet efter Lånets årliga marfegång; Kommandes de på ångarne befintlige Kronan tillhörige Labor, att wid auctiionen på en gång med platsens upplätande försäljas samt, hwad stängselflydbigheten angår, dermed att förhållas enligt allmänna Lagen och Kongl. Förordningen den 9 Febr. 1802; Innehafwaren dock obetaget, att så till betning som odlingar använda den upplätne jorden. **Riksdags-Beslutet den 2 Maj 1810 S. 13, jemförd med Kongl. Br. d. 14 Maj s. å.**

Om beskaffenheten af den Borgen, som wid arrende af Kungsgård, bör ställas; **Se Kam.-Coll. Circ. den 13 Junii 1808 och Kongl. Br. den 26 Mars 1816, här nedan under §. intagne.**

Kammar-Collegium äger, efter Arrende-auctioner å Kungsgårdar och andre Krono-lägenheter, pröfwa huruvida det gjorda högsta anbud finnes antagligt eller icke, samt, i sednare händelsen, utan föregången underdånig anmälan hos Kongl. Maj:t, ny auctiion till utarrenderande af samma lägenhet låta anställa, med undantag likwäl af de særskilda händelser, när anbudet på Kongl. Maj:ts egen näbige pröfning och antagande bero. **Kongl. Br. den 22 Apr. 1811 och den 15 Nov. 1826. Innehållande Kam.-Coll. Circ. den 10 Oct. 1820, att Kongl. Maj:ts Befallningshafwande böra wid insändandet af hållne Protocoler öfwer Arrende-Auctioner å Krono-lägenheter, alltid yttra sig, huruvida de gjorde anbudet kunna anses jemförlige mot Lägenheternes afkastning, och följaktligen, med afseende å Kronans rätt, wara antaglige.**

Militia-Boställen i gemen, likwäl med wiisa bestämde undantag, skola, så snart de blifwa ledige eller nuwarande boställsinnehafwarne det sjelfwe åstunda, efter utlyst Auktion, bortarrenderas på trettio års tid till den måstbjudande, under lika willor, som Kongl. Maj:t för arrenden af Kongsgårdarne i Riket, d. 17 Dec. 1799 föreskrifwit; och skall den betingade arrendesumman med lika rätt och säkerhet, som den öfriga lönen indelningshafwaren tillfalla. På det indelningshafwarens förmon i det möjligaste alltid må bewatas, och icke något Boställe till underpris bortslutas, åligger det mederbörande Landshöfdingar och Regements-Chefer, att hwarje gång något Boställe på Auktion blifwit utbudet, jemte förelöppet deraf, till Krigs- och Kam.-Collegierne afgifwa deras yttrande, huruvida den erbjudna arrendesumman i mer eller mindre mohn kan swara mot Boställets godhet och fördelar; hwarefter bemänte Collegier hafwa att pröfwa, huruvida Arrende-Contractet utfärdas må, ny Auktion anställas, eller Bostället till vidare förblifwa under indelningshafwarens wård. **K. Br. den 20 Febr. 1805 och d. 4 Oct. 1806, samt, hwad Kronobergs Regemente enstilt angår, K. Br. d. 29 Mars 1814.**

§ Likhet med hwad i andra punkten af K. R. d. 17 Dec. 1799 är förordnat om undersökning till utrönande af rätta beloppet af hwarje gårds öppna åker, skall wid arrenden af de militiä-boställen, å hwilkas ågor ofskattlagde torp finnas, först behörigen utredas, om och till hwad del ett sådant torp består af odalågor, eller blifwit af marken upptagit, i hwilket förra fall torpet bör, så widt det af sådane ågor utgöres, ingå i beräkning till årlig spannemåls afgift, men i det sebnare åter inbegripas under det penningearrende, som genom högsta anbud wid Auktion stadgas. **K. och Kam. Coll. Circ. d. 8 Febr. 1808.**

Sedan Kongl. Maj:t uppå underdånig anmälan, att den borgen, som wid militiä-boställets bortarrenderande på 30-års tid, wid tillträdet borde ställas för tio år, å flere orter icke kunnat prästeras, och att sådant bewisade, det anbudet dels flött af mindre säkra personer, dels och troligen allt för höga, hwilket uti någotdera fallet hwarken instämde med ändamålet af Kongl. Maj:ts nådiga föreskrift, eller med boställshafwarens förmon, genom nådigt Bref af d. 27 Oct. förl. är sunnit angelägit, att borgen för arrendets fullgörande under en längre tid, än endast för ett år, som förut i nåder varit stadgad, genast wid inropet af militiä boställen blifwer stäld, samt i nåder pröfwat lämpligast, att wid sådane tillfällen förberöda borgen anskaffas och afgifwes för de fem första arrendåren, efter hwilkas utgång Konungens Befallningshafwande borde hålla hand deröfwer, att ny borgen blifwer affordrad; så har Kongl. Maj:t, som tillika i nåder inhemtat, att samma olägenheter, som åtsjitt den arrendatorer af militiä boställen förut förundta frihet, att wid Auktionen aflemna borgen för arrendewillkorens fullgörande endast under första arrendeåret, äfwen inträffa wid de arrenden af Kongsgårdar och Kongsladugårdar, hwarom K. Kung. d. 17 Dec. 1799 så wäl i denna som andra delar innehåller Kongl. Maj:ts höga föreskrift, genom nådig skrifwelse af den 20 nåsl. Maj förordnat, att, wid inträffande arrenden af Kongs- och Ladugårdar samt andra Kronolägenheter, den första eller wid inropet afgifwande borgen bör ställas på fem år, på sätt Kongl. Maj:t i anseende till arrenden af militiä boställen nu mera i nåder stadgat, samt ny borgen efter förenämnde fem års förlöpp affordras för de näst efterföljande tio åren, och dermed på lika sätt fortfaras, intill dess arrendatoren innehafst den arrenderade lägenheten i tjugufem år, då följaktligen sista borgen skulle komma att ställas för de återstående fem åren. **Kamar.-Coll. Circ. d. 13 Junii 1808.**

*) Alla efter hand ledige blifwande Szwerske Befallningar wid indelte Infanteri-Regementen äro anslagne till fond för Generalitetets och Stabernes afönning; Skolandes dock Szwerske Boställen wid desse Regementen bortarrenderas på trettio års tid liksom Kongsgårdar och andre Militärboställen. **K. Br. d. 27 Apr. 1813.**

§ Anledning af wäckt fråga, huru förhållas skall, till förekommande af den förlust för Kongl. Maj:t och Kronan samt indelningshafware, som wid arrenden på trettio års tid af militiä boställen, enligt nuwarande Författningar, ofta inträffar genom arrendatorenes misshushållning, samt hos dem och deras löfstemän saknad tillgång till ersättning så wäl för wanhäfd och innestående arrende, som för den mindre inkomst ett å ny auktion gjordt lägre inrop för den återstående arrendetiden medförer, enär löfstemännen merendels widtaga den utwäg, att under rätttegången emellan arrendetagaren och arrendatoren, genom digtade försälningar eller förpantningar arrendetagaren till förfång, i afseende på des rätt till ersättning, förfingra den engendom, i grund hwaraf de, såsom bosafte, blifwit till cautionister antagne, har, då säkerheten för arrendewillkorens uppfyllande, hufwudsaktligen beror på beskaffenheten af den borgen, som i detta fall för antagelig bör anses, hwarom uti de hittills utkomne Författningar något bestämt ej blifwit förordnat, Kongl. Maj:t, såsom medel å ena sidan till förekommande af förluster, utan att å den andra, genom för stora snärigheter affräcka från boställs-arrenden, uti nådigt Bref till Krigs- och Kamar.-Collegierne af d. 25 sisl. Junii i nåder tåcetts förordna: att den borgen för contracters fullgörande i fem års tid, som wid arrende-auctioner å boställen af den högstbjudande måste ställas, bör wara gifwen af en eller twänne män, hwilkas wderhäftighet af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande eller domaren i orten bör pröfwas och godkännas: att löfstemännen alltid som för egen skuld ansvarar så wäl för arrendets rigtiga fullgörande i behörig tid, som uppfyllandet af alla öfriga i contractet föreskrifne wilkor, och att, då löfsteskriften är af twänne underkrifwen, den bör innehålla den förbindelse, att en för begge och begge för en ansvara; genom hwilken i nu stadgad ordning ingångne borgen, som på enahanda sätt kommer att förnyas, arrendetagaren således har den förmon, att han, i händelse af befarad brist hos arrendatoren, genast kan hålla sig till löfstemännen, och såmedelst snarast komma i åtnjutande af sin rätt, hwarjemte och för att underlätta möjligheten för bygade bjudare wid arrende-auctioner att anskaffa denna nu föreskrifne borgen, Kongl. Maj:t tillika i nåder försäkrat löfstemännen, att så snart en arrendator underlåtit i rätten tid betala arrende, sjelfwe så tillträda bostället, och derigenom hållas skadeslösa för den förlust de i och för arrendatorens misshushållning och försummelse fått widkännas, samt att i omsformälte fall, då arrendatorens brister i arrende-contractets fullgörande, löfstemännen jemmäl framför andra må åga för den återstående arrendetiden bostället tillträda, med enahanda wilkor, som den det innehafst, för hwilken de i borgen gått. **Krigs- och Kamar.-Coll. Kung. d. 14 Aug. 1811.**

Borgen för Arrendatorer så wäl af Kronolägenheter som af Boställen bör jemmäl innehålla löfstemännens ansvar för den utfatta tiden, äfwen i det fall att Arrendatoren med böden afgår. **K. Br. d. 26 Mars 1816.**

Krigs- och Kam.-Coll. Kungörelse, angående wiise ändringar wid besattningen med utarrenderande Militiä Boställen. Gifwen den 26 Febr. 1817.

Sedan Wederbörande Landshöfdingar jemte underdånig anmälan, huru som genom de tid efter annan, utkomne Författningar, angående bortarrenderande af färskilbte Militiä Boställen, hwilka antingen blifwit indragne eller äro förlänte wiisa personer af Militairen, den förbindelse woro dem ålagd, att, ej allenast efter wiisa års förlöpp, å dese Boställen hålla Deconomiska Besigtningar, för att utröna, huruvida byggnad och häfd blifwit lagligen underhållen, utan äfwen att iakttaga det löfsteskrift efter de första fem åren förnyas och anskaffas, för det utfäste arrendets behöriga utgörande, hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhållit, att, då ett förändradt brukningsfatt af dessa Militiä Boställen, ej bör frifalla Regements-Cheferne från den wård dem åligger enligt Hufsyns och Boställs

ställs-Ordningen af den 15 September 1752 och Förklaringen deröfver af den 23 Januarii 1770, ansvaret och den på Landshöfdingarne öfverflyttade åtgärden wid de genom Auction utarrenderade Militiä Boställens måtte derhän inskränkas, att besörja det wid af- och tillträdes hufvesfyer och Deconomiske besigtningar Krono-Umbud är tillstådes, och att meddela handräkning till arrende-afgiftens införande då den ej af arrendatoren behöriigen erlågges, men att Regements-Chefs-Embete deremot måtte åligga, att ej allenast requirera laga hufvesfyer och förordna om de Deconomiske besigtningarnes förättande, utan äfven om lösteskiftarnes förnyande; så har, wid öfverwägande häraf, Kongl. Maj:t, uti till Krigs- och Kammar-Collegierne ankommen Nådig Friswelse af den 17 December nästledit år, i nåder sunnit, att wid be-
dömandet af frågan, huruvida Landshöfdingarnes insende och de åtgärder wid utarrenderade Militiä Boställen, med tillämpning af hwad om utarrenderade Kongsgårdar förordnad är, genom de utfärdade arrende-contracten Kongl. Maj:ts Befallningshafwande ålagde blifwit, kunna uppå Regements-Chefens öfverflyttas och detta sefnare åter öfwertaga den besigtning som, enligt Boställs-Ordningen innan Boställs-Arrenden woro påbjudne, det samma ålag, i betraktande bör tagas, antingen inkomsten af utarrenderade Militiä Boställen tillfaller Statsverket, af de på bestånd eller obestämd tid till Kronan indragne Cavalleriets eller andra Boställen, eller Regementernes Capor att användas till Musiquen och dylika Militairiska föremål, eller öf Indelningshafwaren, hvilken är förbunden, att för Bostället taga en betingad årlig Arrende-afgift i spanmål och penningar; men ock tillika, att tillhylen och wården öfwer alla dessa hemman och Boställen, hvilken, innan utarrenderingen tillkom, endast tillhöfde Indelningshafwaren, och Regements-Chefen, men nu är öfverflyttad på Landshöfdingarne förmedelst dem ålagd ansvars-skyldighet för Ordningen med Synförrättningarne, och för tillhylen, att arrendatorers förbindelser fullgöras och uppfyllas, igenom mängden af de nu utarrenderade Boställen betydligen ökat Landshöfdingarnes göromål, och från Regementerne flitit ett åliggande och ansvar, som med så mycket mera anledning bör dem tillhöra, som större delen Koningstagarne af Regementerne utaf Boställs-arrenden draga fördelen.

Uppå desse anledningar och grunder har Kongl. Maj:t i nåder täckts förordna: att hwad uti de från Krigs- och Kammar-Collegierne utfärdade Arrende-Contracter om Militiä-Boställen härutinnan stadgadt är, icke skall gälla för andra Boställen, än endast för dem, hwilkas Arrende-belopp ingår till Stats-Verket, hwarwid skyldigheten att Kongl. Maj:t och Kronans rätt bewaka, bör af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande iakttagas; hwaremot wid de Boställen, deraf Arrendet tillfaller någre personer inom Regementerne, eller ock wid sådane Boställen, af hvilka Arrendet helt och hållet eller till någon del ingår till Regementerne för att användas till Musiquen och andra tjenstbarheten tillhörande föremål, det bör blifwa hwarje Regements-Chefs eller Befälhafwares åliggande att hos wederbörande Landshöfdingar anmäla tiden, då laga fyer skola hållas å de bort-arrenderade Regements-Chefs-Befäls Boställen, och Landshöfdingarnes skyldighet, deremot wid ansvar blifwa att tillse det synierne ordentliga genom wederbörigen förordnade Domare förättas. Wid Underbefällets och mindre Stabs- eller Compagnie-Resjentes, till aflöning anslagne Boställen skall det ock tillhöra Regements-Chefs eller Befälhafware att förordna om sådane fyer samt att, i wanlig ordning, besörja det de Deconomiske Besigtningarne wederbörigen förättas och detta allt i öfverensstämmelse med 1 §. i tredje afdelningen af 1752 års Boställs-ordning och hwad Kongl. Maj:t härom genom nådigt bref af den 27 October 1807 förordnat; likwäl att wid redan utarrenderade Militiä-boställen Deconomisk besigtning icke oftare än de utfärdade Arrende-Contracten medgifwa eller hwart femte år hållas må, så länge Contracten för nu warande innehafware fortfara; och såsom ländande att förekomma Militiä-

Boställens manwård, har Kongl. Maj:t tillika sunnit nödigt, att genom bef. och Rikets Hof-Rätter förelägga wederbörande under dem lydande Domare och andra Synförrättare samt Synerätter, att wid ansvar med fullständighet och tydlighet meddela besluten om och huruvida Arrendatorerne fullgjort de enligt Contracten åtagna förbindelser, samt att bestämt utfatta i hwilka delar sådant uraktlåt blifwit, äfvensom Regements-Cheferne och Befälhafwarne, enligt 20 §. i andra afdelningen af Boställs-ordningen, alltid böra låta sig angeläget wara, att i behörig tid hos Landshöfdingarne anmäla om någon förfummelse eller uraktlåtighet hos Arrendatorn bewisligen förmärkes, och detta i ändamål att underlätta Konungens Befallningshafwandes uppmärksamhet och bef. åliggande, att efter behof widtaga de mått och steg, som till förwarande af indelnings-hafwares rätt och boställens widmakthållande äro med Contracterne förenlige samt med Lag och Författningar inslämma. Uti alla de åtgärder wid tillhylen och bewakningen å utarrenderade Militiä-Boställen, hwilka sålunda af Regements-Befälet komma att bero, böra Regements-Auditeurerna biträda, och i behörig ordning å tjenstens wagnar utföra Regementernes eller Indelnings-hafwares rätt och talan; Men skulle åter Auditeuren i ett eller annat afseende wara dertill jäfswig eller hindrad, bör någon annan stiklig person inom Regementets Civil-Resjening af Regements-Befälhafwaren dertill utses och förordnas.

Beträffande deremot sådane Militiä Boställen, utaf hwilka Arrendet blifwit eller blifwer anslagit till löner för Presidenten i Kongl. Krigs-Collegio och för Armeens högre Befäl, såsom tjenstgörande General-Adjutanten för Armeen, Inspections- och Brigade-Generaler med flere dylika högre Militaire-Embetsmän, har Kongl. Maj:t i nåder sunnit godt förordna att tillhylen och wården af Kronans och Indelningshafwares rätt i afseende å dessa Boställen böra tillhöra Kongl. Krigs-Collegium, som derwid har att af wederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafwande ålla behörigt biträde till utförande af hwad i sådant afseende kan wara af nöden.

Widare och som hwad angår Kongl. Maj:ts Befallningshafwandes åliggande, att, enligt Arrende-Contracten, hålla hand öfwer verkställigheten af Arrendatorernes förbindelse, så att efter de fem första Arrende-årens förlopp, Laglig och godkänd samt så inrättad Borgen för derpå följande Tio år, som Kongl. Maj:t under d. 25 Junii 1811, och d. 26 Mars 1816 i nåder förordnat, warer anskaffad, och efter lika många år förnyad, Kongl. Maj:t i nåder sunnit stadgandet, att den förnyade Borgen ej behöfde anskaffas för än efter de fem första årens förlopp, hafwa föranlet till osäkerhet för Indelningshafware och banat wäg för mindre omtänksamme Arrendatorer att efter så kort tid med Arrendet upphöra, deraf hwarjehanda oredor och Skattegångar uppkommit; Så har Kongl. Maj:t i nåder ansett angeläget att förut och innan den tid utlöper, för hwilken Borgen är skild, det bör wara utränt och kändt om och hwilken ny Borgen anskaffas kan, samt derföre i nåder täckts förordna att från Landshöfdingarne, hos hwilka de behöriigen godkände Borgensskifternes till förwarande i Hufwudskrift aflemnas, skola styrkte Affskrifter alltid deraf meddelas Regements-Chefs eller Befälhafwarne, hwilka derefter, till underlåtande af Landshöfdingarnes waksamhet öfwer Borgens förnyande, det åligger, att hos Landshöfdingarne så tidigt tillkännagifwa och erindra, enär tiden förefår till Borgens förnyande och anskaffande för antingen Indelningshafwares eller för Regementernes behof anslagne Boställen, att Landshöfdingarne må hafwa minst Sex månaders råderum att ny Borgen, wid förlust af Arrenderättigheten, Arrendatorerne affordra, men att det tillhör Landshöfdingarne för de till Kronan indragne Boställen att, utan erindran från Chefene, hålla hand deröfwer, att Arrendatorernes Borgen, innan den utlöper, förnyas, och att enahanda bewakning tillkommer Krigs-Collegium i afseende å förenämnde högre Befäls Boställen; likwäl och som den ändring uti föreskrifterne om Borgen, att densamma innan den utlöper för-

upås här, icke uti de redan afslutade Arrende-Contracten, utöfver hvad de innehålla, i nu warande Innehafvares hand, kan äga rum, så kommer detta endast att iakttagas uti de Contracter, som hädanefter utfärdas, äfwenom enär ett redan afslutadt, i föreskrifwen ordning på annor man öfverlåtes; Men i öfrigt, hvad Kongl. Maj:t nu i Nåder stadgat, lända till behörig efterseñad.

Slutligen och af den anledning, att Officerare tid efter annan till Kongl. Maj:t inkommit med underdånige ansökingar, att af Kongl. Maj:t och Kronan undfå ersättning för de förluster de, wid bristande tillgång hos Arrendatorerne af deras Boställen kommit att widkännas, har Kongl. Maj:t i Nåder funnit nödigt uttryckeligen förklara: Att då Indelningshafware i Löfresmännens Borgen äga säkerhet för Arrendewillkorens uppfyllande, och med den anbefalda utarrenderingen af wisa Militia Boställen äfhytas Indelningshafwars första möjliga fördel, likväl utan att om ett wist Arrendebelopp omwilkorligen försäkra, Kongl. Maj:t så mycket mindre kan bewilja någon ersättning af allmänna medel, för hvad nu Indelningshafware wid tilläfwenhets bristande tillgång hos Arrendatorer och Cautionisterna, kunde komma att förelora, som Indelningsarne blifwit på winst och förlust emottagne och detta lika lätt kunnat inträffa, dereft Bostället genom Indelningshafwars egen försorg på obestämtd tid warit utarrenderadt.

Hwad Kongl. Maj:t sålunda i Nåder förordnat, hafwa, upå Kongl. Maj:ts gifne Nådiga befallning, Kongl. Krigs- och Kammar-Collegierne härigenom skolat till wederbörandes underdåniga efterrättelse allmänneligen kungöra.

Sedan, genom Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af d. 17 December 1816, meddelat genom Krigs- och Kammar-Collegiernes tryckte Kungörelse af d. 26 Februarii 1817, Kongl. Maj:t i Nåder förordnat, att, i affeende å sädane, genom Kongl. Krigs- och Kammar-Collegiernes försorg utarrenderade Militia-boställen, som blifwit eller blifwa anslagne till Löner för Presidenten i Kongl. Krigs-Collegium, General-Adjutanten för Armeen, Inspection- och Brigad-Generaler med flere högre Militaire-ambetsmän, bör tillsynen och wården af Kronans och Indelningshafwars rätt, som förut tillhört wederbörande Regements-öfver, derefter tillhöra Kongl. Krigs-Collegium, som derwid har att af wederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafwande äfka behörigt biträde, till utförande af hvad i sådant affeende kan vara af nöden, så har Kongl. Maj:t i Nådig skrifwelse af d. 17 siltedne Mars, äfwen i Nåder täcfts uppdraga Krigs-Collegium samma tillsyn öfwer alla dylika till Armeens högre befäl anslagne, genom Krigs- och Kammar-Collegiernes försorg icke utarrenderade boställen, hvilken tillsyn Regements-öfverne tillförene ålegat.

Detta Nådiga förordnande har Kongl. Collegium härmedelst skolat wederbörande till underdånig efterrättelse kungöra; wilsande Kongl. Collegium, sedan Husehyns-Contoiret uppgifwit å hwilka af dessa boställen, enligt Förfatningarne, laga af- och tillträdes-husehyn eller economiska besigtningar för året böra äga rum, så wäl genom wederbörande Konungens Befallningshafwande, i öfwerensstämmelse med 1752 års Boställs-Ordning och Kongl. Förklaringen deröfwer af den 23 Januarii 1770, soga nödig anstalt om de personers kallande, som dessa syner eller besigtningar skola enligt nämnde Förfatningar förwätta, samt om Kronofullmäktigs tillförordnande, som äfwen genom Regements-öfverne, om beordrande af Regementsfullmäktig. Efter hwarje förtättnings slut kommer så wäl ett exemplar af Instrumentet öfwer den laga husehynen som öfwer economiska besigtningen att genom Konungens Befallningshafwande till Kongl. Collegium insändas, och bör wid sådane tillfällen, förättningen ej allenast sträcka sig till f. d. Öfwerste-bostället, utan äfwen till det med indelnigen förenade Rytmästare- eller Capitains-bostället. Då ingen förändring med wederbörande Regementskriswars besättning i affeende å dessa indelningsgar härigenom uppstår, så komma de och fortfarande i

Regementskriswars-räkningarne hädanefter som hittills att upptagas. Krigs-Colleg. Circ. d. 8 Aug. 1825.

Då det wid bortarrenderandet af äfkillige Kungsgårdar och Kronolägenheter sästade wilkor, att en del af arrendet, hwar till tillgång skall hämtas af årsafkastningen, bör prenumerationswis före d. 14 Mars årligen i contant erläggas, mäfte för Arrendatorerne, som wid tillträdandet så widkännas andra dygga utgifter för Inventarier m. m., ofta wara ganska betungande, utan att för Statswerkets säkerhet erfordras, då godkänd borgen för arrendets utgörande i allt fall bör presteras; Så och i betraktande jemwäl deraf, att ett sådant arrendewilkor dels werfar till nedsättning i arrendeanbud och dels, både till allmän och enskild skada, derifrån affräcker mängen skidlig jordbrukare, som ej af egne medel eller genom lån kan åstadkomma betydligare förskott i berörde affeende, hafwa Rikens Ständer beslutat, hwad Kongl. Maj:t och gillat, att denna inrättning för framtiden må helt och hållet upphöra, och alla arrenden, äfwen då de ej, till följd af Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse d. 3 December 1810, äro utfatte i Spannemål och Hö, bestämmas till lefwerering årligen, i den för all annan grundfatt föreskrifne ordning. K. Br. d. 8 Aug. 1829. Warandes ytterligare förklaradt, att detta stadgande bör omwilkorligen tillämpas ej mindre å Kungsgårdar och andre Kronolägenheter, än äfwen å till Kronan indragna eller för Regements-Musik-Caporna anslagne Militiaboställen, som efter den 8 Augusti 1829 blifwit eller blifwa utarrenderade; Äfwenom nyssnämnde Förfatning må för lika beskaffade, före den tiden utarrenderade Boställen, under det wilkor retroactivt tillämpas, att Löfresmännen för arrendena fortfarande ikända sig samma borgesmänna ansvarighet, hwar till de, enligt Contractens förra innehåll, warit förbundne, samt att hwad särskildt beträffar de till Musik-Caporne anslagne Boställen, det desutom på Regementerne seltwem må ankomma, huruvida en sådan retroactiv tillämpning kan nuwarande Arrendatorer medgifwas. K. Br. d. 1 Julii 1830.

Dorgensskrift för arrende af Kongs- och Kongs-Ladugård, Boställe eller annat Kronans hemman, bör i Länets Rånteri förwaras, sedan Lands-Contoiret och andre wederbörande deraf erhållit behörige Affskrifter till efterrättelser. K. Br. d. 2 Mars samt K. och Kam.-Coll. Kung. d. 4 April 1807.

Om forum och nu gällande Rättegångsordning wid twister, angående beståndet, uppfyllandet eller rättatydningen af ingångne Contracter om arrenden af Kungsgårdar, Boställen eller andre Lägenheter, m. m.; Se K. Förordn. d. 17 Apr. 1828, insörd wid 10 C. N. B. Och jemför, hwad angår rättet för Arrenden-Auctioner å Militia boställen, ann. wid 5 C. U. B.

2. §.

Städjer någor hemman på lifstid; ninte then städja til godo, så länge han lefwer och utgiör afrad, eller annan åhrlig skatt och tunga, och wårdar hus, åker och ång, efter lag och Bygninga-Balken. Husfrun ninte then och efter honom, medan hon enka sitter. Går hon i annat gifte; ware tå städjan förfallen, och hafwe jordägaren wåld städja sin gård til hwem han wil; doch warde landbo i rättan tid upfagd, och ninte laga fardag.

Risy bröter legostemma, men ei listidsstädja å landet, 16 C. 15 §. 3. B.; Rätter afradsdag, 17 C. 1 §. 1. B.; Nu twiflas om afrad gulden är, 2 §. id.; Huru å tomt skall byggas, hus wårdas samt åker och ång härdas, 2, 6 och 27 C. B. B.; Rätter upplägnings tid och laga fardag å landet, 16 C. 5 §. 3. B.

Kongl. Maj:ts Nådiga Förklaring, huru med Listids-städja af jord å Landet förhållas skall samt om rättigheten för ogift nnn myndig blefwen person af Öwinofonnet at sin jord til Landbo eller Arrendator uplåta Gifwen Stockholms Slott den 2 Martii 1802.

Kongl. Maj:t har förnummit huruledes angående rätta tillämpningen och förståndet af Kongl. Maj:ts om

om stäbhel och lego af jord å Landet d. 13 Junii 1800 utfärdade Nådiga Förordning, twiſwelsmål upplätt wid yppade frågor, de der ræta städja, hwilken om lik jord på listtid slutad blifwit, samt de Afhandlingar, hwilka ogifsta, men genom Kongl. Maj:ts Nådiga Resolutioner myndige förklarade personer af Dwinnohönet om deras jord med Landbo eller Arrendator ingå; Och alldenstund berörde Författning, hwaras hufwudsakeliga försmål warit at undanröjda det hinder för jordbrukets förkofran, Lagens stadgande i 16 Cap. 15 §. Jorda-Balken, angående häfwande af Landtbo- eller Arrende-Contract i wägen lagt, icke på något sätt gjort ändring uti det, som redan förut genom 2 §. och slutet af 15 §. i berörde Cap. och Balk war rörande beståndet af listtids-städja fastställt; Förden skull och emedan uppenbart är at då meranämnde Förordning d. 13 Junii 1800 innehåller, det de emellan Jordägare och Landtbo eller Arrendator ingångne Afhandlingar om jord å Landet med undantag af sådane Egendomar, hwilka icke så säljas eller förpantas, och hwarå Innehafwaren blott njuter wilkorlig besittnings-rätt, samt hwarom han följaktligen icke kan afluta Contract til arrende på längre tid än han lesfwer eller des dispositionsrätt är gällande, icke måge brytas, berörde undantag, såsom rörande egenteligen Fidei-Commissar samt de med förbud af försäljning och förpantning donerade eller testamenterade Fastigheter, ej kan lämpas til annan jord, som någon myndig förklarad person af Dwinnohönet äger, hwilken jords försäljning eller förpantning Lagen icke wilkorligen förbjudit, utan tillåtit, enär Domaren i fastställd ordning det samtycker; lika som det wilkor, hwarmed då skal dertill äro, Kongl. Maj:it i Nådige bifaller ogifsta personers af Dwinnohönet underdåniga Ansökningar at warða myndige, nemligen. at den bewiljade myndighets-förmonen icke skall göra någon rubbning uti hwad Lagen om fast Egendoms försäljning och förpantning förmar, destomindre må leas derhån, at en sådan myndig blefwen person icke skulle wara berättigad nyttjande-rätten af sin jord å Landet til Landtbo eller Arrendator uplåta, som enligt Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse af d. 25 September 1799 samma wilkor icke betager rebelige Wogenerer at utur hennes fastighet söka betalning för den skuld hon kan sig åsamka; Ty har Kongl. Maj:it til förekommande af twister och olika begrep i ofwännämnde delar, härigenom i Nådige welat förklara, at hwad Allmänna Lagen i 2 §. och slutet af 15 §. 16 Cap. Jorda-Balken innehåller, angående listtids-städja å Landet, bör så hädanester som hitintills til rättelse tjena, samt at den person af Dwinnohönet, som erhållit Kongl. Maj:ts Nådiga Resolution at wara myndig, äger lika med fullmyndige personer, enligt Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning af d. 13 Junii 1800, om sin fasta jord å Landet städja eller arrende-afhandlingar ingå. Det alle, som wederbör etc.

Huruledes å Kronohemman efterleswande maka äger tilgobonjuta listtids-städja, ses af Kam.-Coll. Rung. d. 29 Febr. 1808, införd wid 12 Cap. 4 §. A. B.

3. §.

Är städja på wisa åhr gifwen; hafwe ingen macht landbon, thes hustru eller barn, affåga, så länge giftostemna *) warar. Dör then man, som städjan gaf, eller henne fick; stände antå giftostemna för enkan eller barnen, til thes then ute är: sedan råde jordägaren sjelf jord sin, som tagdt är.

Röpp bryter legostemna, 16 C. 15 §. S. B.; Ej må landbo jord uppåga, medan giftostemna råder, 6 §. ib.; Sitter landbo qwar öfwer fardag och hafwer ej lagliga uppågt, ib.

4. §.

Sitter landbo qwar i try åhr, och bygger ej efter lag; böte, och rätte allan skada up, som

*) Giftostemna: (den tid under hwilken ett på wisa är slutad arrende warar), härledes, enligt Ihre, af Gift eller gift, ahrra, städjepanning, och stämna eller stämna statutum tempus, en wif bestämd tid.

i Bygninga Balken urfilla. Hafwe ock jordägare wäld, honom wid nästa fardag thet ifrån wråka.

Bondes byggnads-skyldighet bestämmes efter 27 C. 3 §. S. B. jemförd med 2 C. 1 §. i. B.; Finnes skada å hus, som färdigt war, då bonde trådde dertill, 27 C. 3 och 5 §. S. ib.

FRIEDRICH &c. Wi hafwe låtit Ds fördragas Eder underdåniga skrifwelse, hwaruti 3 andra gen huruledes Wi genom bref af then 6 Junii 1737 til framledne Landsböfvingen N. i nåder förordnat, det med fardags-tidens beräkning i Nylands och Lapsva-stehus Län, borde wid förändringar så wäl med Officerare-hofställen, som alla andra hemman, förhållas efter 16 Capit. 5 §. S. B. enär wederbörande icke eljest kunna öfwerens komma. Men som wid jämförande af bemälte §. och then förutgående 4 §. hos Eder twiſwelsmål upkommit, huruwida åboer på Krono-hemman, måge, antingen efter then 4 §. wid nästa fardag, eller then 14 Martii året efter, sedan uppsägningen Thomas-meso tiden fædt, så ifrån hemmanet wråkas, så the finnas hwarfen efter Lag hafwa hemmanen bygt och häfdat, ej eller hafwa så mycken egendom, at bristfälligheten theraf kan betalas, eller ock, om like Krono-hemmans åboer böra, enligt 6 §. i samma Cap. njuta Laga fardag til godo, så på thet 3 med full säkerhet mågen kunna förordna om sådana åboer, hwilka hos Eder för efterlåtenhet i byggnad och wanhäfd på hemmanen blifwa angifne; Förthenful utbedjen 3 Eder häröfwer Wår nådiga förklaring. Häruppå lärer Eder til nådigt swar, at hwad angår ofwännämnde Wår nådiga skrifwelse af then 6 Junii 1737, så emedan Lagen i berörde 16 Cap. 5 §. stadgar, huru med Laga uppsägning och flyttning bör i allmänhet förhållas, enär en landbo, som efter Lag häfdat och brukat sitt hemman, thet samma antingen sjelf upsäger, eller thet ifrån af jordäganden blifwer uppsagd; Ty hafwe Wi genom samma Wårt nådiga förordnande fastställt, thet skal en landbo eller hemmanbrukare njuta, efter Laga uppsägning, then i meranämnde §. utfatte fardag til godo, och sitta qwar thet följande året, och på thet andra til then 14 dagen i Martii månad. Men som thet är en hel annan beskaffenhet med en sådan landbo, hwilken hwarfen efter Lag bygger, ej eller hafwer så mycken egendom, at bristfälligheterna theraf kunna, utan hemmanets wanhäfd, betalas, och Lagen i 16 Cap. 4 §. S. B. förmar, at sitter en landbo qwar i try år, och bygger ej efter Lag, böte och rätte allan skada up, som i S. B. urfilla, hafwe ock jordägande wäld honom wid nästa fardag thet ifrån wråka; Allå, och ehuruwäl en åbo på ett Kronohemman hafwer Wår nådiga försäkring at blifwa thet wid odrifwen, så länge han utgör sin utskylder, och fullgör hwad honom efter Lag eljest åligger, han likwäl i anseende til Ds och Kronan, som jordägare, är ej annat, än en landbo; thet jemwäl wore at befara, om försumlige och wårdslöse Kronohemmans brukare skulle, efter uppsägning, njuta Laga fardag, hemmanet, som redan i wanhäfd kommit, kunde än ytterligare förderfwas, sinne Wi med Lag enligt wara, at thet en Krono-bonde blifwer af wederbörande angifwen för misshygnad och wanhäfd, så åge Wåre Besallningshafwande wäld, at, efter fædd och noga pröfwad huse-syn, honom wid nästa fardag ifrån hemmanet wråka. Dock hafwe Wi til Eder thet nådiga förtroende, at som Eder åligger, at så wäl tillhålla wederbörande Krono-besjente hafwa noga tillsyn, huru Kronohemmanen wårdas och handteras, så lären 3 åfwen icke mindre i achtaga, thet allmogen, genom Krono-besjentes hårda medfart, ej blifwer försatt i för mycket lidande, när Kronan kan finna hos åboen sin säkerhet. Kongl. Br. till Landsb. U. den 8 Aug. 1750.

Ell Officerarens så mycket större wifhet om rån-tan, och bondens om sjelfwa bruket och besittningen, har Kongl. Maj:it nådigst godt funnit således förordna, att Officeraren alltid skall hafwa magt och rätt att se och fråga efter om bonden brukar, bygger och häfdar gården rätt och wäl, och om han märker att

bonden intet fullgör sin pligt, då skall Officeraren sådant hos wederbörande Landsböfvinge i rättan tid angifwa, hwilken strax må låta ransaka om ärendets och gårdens beskaffenhet, och första gången förmana bonden till sin pligts fullgörrelse, och om han då intet bättrar sig, att Officeraren nödgas andre gången klaga, och bonden finnes brottslig, då skall hemmanet med en annan åbo förseas, och af den föras egenom erfattas den skada, som både Officeraren och hemmanet pröfwat bewisligen hafwa tagit af den förres oflit och wårdslöshet. **Kongl. Regl. den 5 Jan. 1684 S. 8***). Kunnandes dock Krigsbefälet icke tilläggas någon friare disposition öfwer lönings-hemmanen och deras åboer, eller Landsböfvingarne någon mera myndighet wid de om desse åboers af- och tillsättande uppkommande twiffler, än fördrne Resoluktioner och Författningar förnä och innehålla, till följd af hwilke laga hufsyn bör föregå, och af Hårads-Rätten pröfwat, samt af Landsböfvingen godkännas och fastställas**), innan någon åbo kan uppsågas och drifwas. **Kongl. Ref. på Krigsbef. Besw. den 11 Jan. 1757 S. 25.** Och är, så wäl genom nämnde S. som 3 S. i **Kongl. Ref. på Krigsbef. Besw. d. 16 Oct. 1723**, förklaradt, att någon ersättning för hwad lönings-innehafware mista, när lönings-hemman, medelst åboens försummelse, af sig komma, kan så mycket mindre bewisjas, som i 1684 års nyupnämnde Reglemente och 1685 års Förklaring deröfwer någon ändring icke kan göras, samt lönings-räntorne äro indelnings-hafwaren på winst och förlust anslagne***).

Som Kongl. Maj:ts dispositions-rätt öfwer Krono-hemman både medgifwer och kräfter, att ej sådana personer åboskapet derå erhålla eller innehafwa, hwilka genom tjusnad eller annat nesligt brott gjort sig af Kongl. Maj:ts nåd owärdiga, och för det allmänna skadelige; så har Kongl. Maj:it i anledning af gjord underdånig förfrågan, i nåder godt funnit anbefalla Landsböfvingarne, att wid tillfällen af åboombyten på Krono-hemman infordra wederbörandes bewis om den sökandes Christendomskunskap, frägd och wälförhållande, börandes den, hwilken för nesligt brott blifwit dömd och straffad, afswisas och en annan, som berättigad och skickelig pröfwat, till åbo i stället antagas; Och ehuru Kongl. Maj:it wäl ansett betänkligt, att i allmänhet stadga, det en Krono-hemmans-åbo för en sådan orsak skulle ifrån sitt innehafwande hemman skiljas, e-när en slik åbo har hufstu och ommyndige barn, hwilkas rätt och wälstånd samedelst, utan deras förwållande, skulle gå förlorad, har Kongl. Maj:it likwäl funnit billig förordna, att i händelse en för tjusnad eller dylikt nesligt brott dömd Krono-åbo äger, antingen myndig son eller måg, som skicklig finnes, och kan wårdskapet, med skyldighet att förförja moder och minderåriga syffton, emottaga, en sådan son eller måg bör under ofswannämnde willkor, då ej annan i sin rätt derigenom lider, wårdskapet updragas och den brottfellige derifrån wika. **Kongl. Circ. d. 9 Oct. 1804.** Jemf. 1 mom. och sista puncten i 2 mom. af **Kam.-Coll. Kung. d. 29 Febr. 1808**, wid 12 Cap. 4 §. A. B.

En Lots, som för ålder eller åkommen hufslighet är urståndfatt att lots-tjensten förrätta, må icke deröfver från hemmanet wräckas, så länge han förmår att desamma försvarligen sköta och förestå; answare likwäl för lotsningen såsom om enka och sterbhus sagdt är.

Är Lots, som blifwit affatt för fel i tjensten, hwarigenom han förlorat sin rätt till innehafwande lots-hemman, gift och har barn, ware hufstu och barn wid hemmanet bibehållne under enahanda willkor och förbehåll, som angående döb Lotsmans enka och barn finnes stadgadt. (Se anmärkningen wid 12 Cap. 4 §.

*) Denna S. är enligt Regl. öfwen lämplig till Landt-batnen.

**) Jemför Kongl. Förordn. den 17 Apr. 1828, 10 mom. inf. wid 10 C. R. B.

***) Huru deremot Indelnings-hafwaren bör, genom wederbörandes försorg, skynsam och utan afgifter förhjel-pas till utbekommande af inneslände räntor, ses af **Kongl. Ref. den 20 Febr. 1739** och **Kongl. Br. den 23 Febr. 1819**, införde wid nästföljande Cap.

A. B.). Afgående Lots äge icke rätt att annorlunda om hemmanet efter sig förordna, än nu förefrifwit är. **159 S. i Kongl. Lots-Regl. d. 16 Maj 1827.**

Åboer å de under bruken stätte köpte hemman åga sitta odrifne, så länge de fullgöra sina skyldigheter, se **Kam.- och Bergs-Coll. Kung. d. 30 Jan. 1824**, wid 17 Cap. 1 §. d. B.

5. §.

Nu wil landbo sig ifrån hemman och thes bruk säga, eller jordägare landbo sin; gjöre thet med twänne goba män förr Thome dag, ett åbr, förr än giftostemna är ute, och sitte sedan landbo qwar thet följande åhret, och på thet andra, till fiortonde dagen i Mars månad: doch inrymme om Ryndelmefo honom, som efter kommer, halfwa hufen. I the landsorter, thet annorlunda förhålles med uppsägning och afflytning, måtte hwar sig efter wanligt bruk.

När hemman uppsagdt är, skall hufsyn hållas förr än bonde afflytter; 27 C. 7 §. B. B.; Uppsägnings-tid i stad, 16 C. 13 §. S. B.; Rätter sardag derstädes, 10 S. ib.; Dömes jord i börd, njutes sardag, å landet efter 5 C. 12 §. och i stad efter 16 C. 10 och 13 S. S. B.

Alldenstund ganfka nyttigt och nödwändigt är, det sardag å alla slags hemman blifwer lika allmän, till rättelse ej mindre för landtboer, än Officerare, deras enkor, barn och fjernare arfwingar, samt i synnerhet till förekommande af allahanda oredor wid boställens af- och tillråbande; fördensskull och emedan det som allmänna Lagen härutinnan stadgar, icke allenast synes vara de minsta hinder wid verkställigheten underkastadt, utan ock med fördel mest öfwer hela Riket blifwit tagit till rättensnöde och efterföljd; ty will Kongl. Maj:it, uppå Rikens Ständers underdåniga tillstyrkan, i nåder hafwa förordnat, det hädanefter och ifrån nästa års början, utan asseende på hwad i hwarje landsort efter gammalt bruk wanligt är, med uppsägning, sardag och flytning, till och ifrån militiå-boställen samt alla andra hemman öfwer hela Riket, bör förhållas efter 16 Cap. 5 §. S. B. i allmänna Lagen. **Kongl. Förordn. d. 22 Oct. 1766.**

Ut berörde Stadgande gäller ej allenast för Indelningshafware, deras Enkor, Barn och Arfwingar å Militiå-Hemman, utan äfwen för Arrendator och Landtbo, se **Kongl. Förkl. d. 23 Jan. 1770**, S. 20, wid 27 Cap. B. B. Jemför äfwen härmed 25 S. i 2 afdeln. af 1752 års Boställs-Ördn. loc. cit.

Kongl. Maj:it finner med Lagens rätta förstånd och mening vara instämmande, att för torpare, som innehafwa jordbruk, med uppsägning och afflytning bör förhållas, på sätt, som i 16 Cap. 5 §. S. B. angående landtbo stadgadt är. **Kongl. Br. d. 17 Oct. 1781.**

För Ecclesiastique-Staten är af- och tillträdestiden wid Prästegårdar, Indelnings-Stommar, Aneker och Mensaler, den Första Maji efter astrådarens dödsfall, rättar sardag till afflytning, i händelse den afledne ej lemnar efter sig Enka eller omyndige och öfverförlide Barn; Dock at Consistorium, hwarunder Gället lyder, äger at, där dödsfallet sker när in på Maji månad, låta Arfwingarne få nödig tid till qwarläten-skapens afflyttande. Här åter den afledne lemnat Enka eller omyndige Barn, så de njuta et nådar till nästa Maji derefter. Dör mannen den 1 Maji eller sedan och icke dagen före, räknas det redan ingångna året såsom tjenstedt. **Kongl. Br. d. 28 Jan. 1697**, jemf. med Prästerf. Privil. af d. 16 Oct. 1723, S. 13, och **Kongl. Br. d. 7 Dec. 1753.**

När någon soldat antingen får affled eller dör, bör den förassleade soldaten eller soldate-enkan, när vacancen sker efter Wårfrudagen, sitta qwar på torpet till Michels-mefo-tiden, och tillgodonjuta det årets gröda; men dereft soldaten får affled eller med döden afgår efter Michaelis-tiden, så besitter han eller soldate-enkan torpet till nästa Midfastan, och, efter mätis-manna ordom, undfår af efterträdaren betalning för höste-utskädet med det derå nedlagde arbetet; dock warder wid begge tillfällen soldaten eller des enka tillåtit, att wid torpet uppfodra sina kreatur med det foder, som

som derstädes blifwit bergadt. Kongl. Res. på Allm. Besw. d. 21 Jan. 1748 §. 69.

Wid öfwerwägande af Lagens ständgande har Kongl. Maj: med Rikens Ständer förordnat: att när den, som under Fidei-Commiss-willkor innehafwer fast Egendom, aflider, skola alla, som efter allmän Lag äro hans Störhus-belägare, njuta Fardag å hus och gård i staden efter 10 och 13 §. §. af 16 Cap. Sorda-Balken, samt å hemman på landet efter 2 §. sista Momentet och 5 §. samma Capitel, jämnförde med Kongl. Förordningen den 22 October 1766; dock att blotta dödsfallet anses äga lika werkan med uppsägning; Och må, när Fidei-Commiss-Författningen uttrydeligen stadgar annat förhållande, med flyttning och uppsägning, sådant efter ordalydelsen följas. Kongl. Förordn. d. 3 April 1810.

Det utslag, hvarigenom Bergs-Rings-Rätt förklarar en bergsmans fasta egendom böra gå i mät för förlags skuld, kommer ock att gälla för laga uppsägning, i skället för den uppsägelse, som näst påföljande Thomasmåstid se borde. Dock bör gåldenären få sitta qwar wid hemmanet och gårdsbruket hela det året, så ock det påföljande, samt till Midfastan året derpå, och sedan han afbrukat det rebe, som han skaffat sig i beredskap till den blåsning, hwilken börjas näst efter det Bergs-Rings-Rättens Dom utföll; hafwe sedermera ej rättighet till vidare blåsning, eller att nyttja skogen till annat än nödigt wedfång och gårdfle. Kongl. Förkl. d. 10 Dec. 1756.

Med fardag å Kronolots-hemman förhållas efter allmänna Lagens föreskrift; dock ansvarar den asträdande för lösningen under fardagsåret. 159 §. i Kongl. Lots-Kagl. d. 16 Maj 1827.

Hwad angår de frälsehemman, som af ålder till lots-hemman kunna wara anslagne, så, ehuruwäl en Frälsehemmansägare icke kan betagas dess i Lag och privilegier grundade rätt, att om sitt hemman, såsom honom godt synes, förordna, och följaktligen ej eller wägras, att sin landbo, ånskönt den till Lots wore antagen, från hemmanet uppsäga; dock, som hemmanet för lösningens skull njuter flere friheter och lösningen jemwål för Wäre och Kronans fartyg samt Rikets handel och sjöfart är högst omgånglig samt bör i dess jemna gång oafbrutet fortsättas; så åligger hemmanets ägare, att Lotsens uppsägning hos Lots-Directeuren genast anmäla, samt hemmanet till någon Lots, som af wederbörande pröfwat dertill skicklig, upplåta; men kan ägaren det ej, är han pliktig, att till den Lots; som i sådant fall af wederbörande dit förordnas, utgöra hwad om stättehemman stadgadt är.

Hwad således om gamla Frälse-lots-hemman i allmänhet förordnad är, gäller äfwen om de hemman, som förut varit Krono, men genom köp eller byte i skäbt sig Frälse natur, så framt icke wid sielfwa handens eller bytets ingående med Kronan några särskilda wifkor i anseende till lösningen bewisligen blifwit förbehållne, i hwilket fall de i alla delar böra uppfyllas. 162 §. ib.

Då i Contracter om Kungsgårds-arrenden utfattas både tillträdes- och asträdes-tider, är icke serskild upp- eller affsägning nödig. Kongl. Br. den 29 April 1806.

Om behandling och fullföljd af fardags-twister å Krono, eller andre publice hemman, Kungsgårdar, Postställen m. m.; se Kongl. Förordn. den 17 April 1828 och d. 12 Mars 1830, wid 10 och 25 Capittlet R. B.

6. §.

Ej må landbo jord uppsäga medan giftostemna råder, utan han skaffar annan äbo, then jordägaren skickliga kan wara nögd med. Sitter landbo qwar öfwer fardag, och hafwer ej lagliga uppsagdt; stände för alla thet åhrets utskylder. Leger man ut, eller til lego tager, gods och gårdar med wifkor; rätte sig å båda sidor efter thet, som aftalt är.

Landbo må ej låta annan nyttja och bruka något af gårdens ågor utan jordägarens lof, 8 C. 5 §. B. B.; Hu-

ru byresman i stad må sätta annan i sitt ställe, 16 C. 11 §. S. B.; Om uppsägning och fardag, 5 §. ib.

7. §.

Rymmer landbo bort inom stemas tid, och finner jordägaren honom på wägen, så han afwiker; hafwe wäl hemta honom åter, och alt thet han med sig förer. Hafwer landbo fatt sig neder å annan ort; lite jordägare Besallnings-hafwanden therom til, och böte landbon, för o-laga afflyttning, tijo daler, jordägarens ensak, eller thens, som jordägarens rätt hafwer; och alle the, som med woro å hjelpa landbon afflytta, böte hwarthera fem daler.

Löper tjenstehjon utan affsed bort för stennodag, 14 C. 6 §. S. B.; Om handräkning af Konungens Besallningshafwande och de betjente, som under honom lyda, 1 C. 11. B.

8. §.

Ställer sig landbon til wärn, och får han skada, eller the honom wärja wille; ware alt ogilt. Warder han, eller någor af them, dräpen; böte, som i Riksgjernings balken skils. Får jordägaren, som efterkommer, eller the med honom äro, någon skada, får, blånad eller blodwite; ligge allt i tweböte. Kommer dräp ther i; ware straffet, som om edsöre stadgadt är.

Om dräp med wilia, 24 C. M. B.; Af wällande, 28 C. f. B.; Om ansvar i säramål och slagsmål, 34 och 35 Cap. ib.; Efter dräp i edsöre, miste högra hand och lif sitt 23 C. ib.

9. §.

Tager man up hemman som öde ligger; ther äger husbonde gifwa landbo bref å then frihet, som han thesöre niuta skal; och ware landbo skildig bygga, dikka, stänga, och hemmanet så uprätta, at rånthan theraf utgå kan, så frihets åhren ute äro.

Om edsby, 3 C. B. B.; Huru å tomt byggas skall, samt hwad bonde i skrift har att iakttaga i afseende på hemmanets wård och häfd, 2, 6 och 27 Cap. f. B.

Angående Edes-Hemman och deras uptagande, se Anmärkningen til 3 Cap. B. B.

10. §.

I staden är rätter fardag, om wären then sidsa dag i Mars månad, och om hösten sidsa September; men legotiden blifwer then, som både samjas om.

Rätter uppsägningstid och fardag å landet, 16 Cap. 5 §. S. B.; Rätter uppsägningstid i stad, 13 §. ib.; Laga Domstol i twister om flyttning i och ur hus i stad, 6 C. 1 §. R. B.

Om Fardag å hus och gård i staden, som under Fidei-Commiss-willkor innehafwes, se Kongl. Förordn. d. 3 April 1810; anmärkt wid 5 §. detta Cap.

11. §.

Leger man gård eller hus i staden, och wil sedan them ej behålla; sware antå til hyran för huset, så länge legostemnan råder; dock stände honom fritt, at sätta en annan så god byresman i sitt ställe. Sitter han för Domaren wi-laga laga förfall; betale så hyran til nästa fardag, och ware sedan fri.

Leger man ut, eller till lego tager, gods och gårdar med wifkor, 16 C. 6 §. S. B.; Leger man till annan hus, gård tomt eller hwad det är, det bör fast stända, 13 C. 1 §. S. B.; Ej må landbo jord uppsäga, medan giftostemna råder, 16 C. 6 §. S. B.

12. §.

Loftar ägaren hus tåcka, och wäl omboa och förbättra, hwad hus thet helst är, och giör thet ej; bygge så gästen sielf, sedan han med twänne witnen honom therom tillsagdt hafwer, och forte så mycket af hyran, som han wiser thet kostat hafwa, eller gode mån pröfwa thet wärdt wara. Fördeswar gästen hus eller gård, eller något af thet, som honom med uppteckning anwardadt är; gälde åter skadan.

Med husefyn skall wifas i hwad skick landbo hemman emottagit, 27 C. 7 §. S. B.

13. §.

Wil ägaren sitt hus eller gård sjelf hafwa, eller til andra hyra, när stennodag är ute; eller wil gästen tå ej blifwa längre i gården qwar; säge hwarannan til med tvenne goda män, två månader förr stennodag. Försummar thet nägorthera; stånde legostemma til nästa fardag.

Nu wil landbo sig från hemman och thes bruk säga, eller jordägare landbo sin, 16. C. 5 §. 3. B.; Sitter landbo qwar öfwer fardag, och hafwer ej lagliga uppsagt, 6 §. ib., Rätter fardag i stad, 10 §. ib.

14. §.

Betalat ej gäst hyran å then tid, som afstald är, eller förer han ett lastbart och lösbart lefwerne, at hus theraf beröchtadt warder; stånde ägaren frött, honom strar utsäga, och ware han antå plöchtig, att betala hyran til nästa fardag*).

Huru hushyra i staden ställes då ej wis betalnings-tid är afstald, 17. C. 5 §. 3. B.; Om huswårds förmons-rätt till huslego för sista året, 17. C. 5 §. 5. B.; Will den som sköblig är för hushyro, resa från orten, eller flyttar gäst innan han hyran betalt, 8. C. 11 och 12 §. 5. U. B.

15. §.

"Säljer man bort hemman å landet, eller hus och tomt i staden; tå bryter köp legostemma, och hafwe köparen mact, landbo och hyresman i rätten tid utsäga, och sitte qwar til laga fardag. - Warder ägaren huswill, och trän-ger jord sin å landet, eller hus i staden sjelf nyttia; ware om utsägning och fardag lag samma. I thesa fall gifwes landbo så mycket af städjan åter, som swarar emot then tid honom i legostemma brister, och fylles honom bewillig skada. Lifstids städja å landet må ej brytas, utan gånge therom, som för sagdt är."

Rätter utpågningstid och laga fardag å land och i stad, 16. C. 5, 10 och 13 §. 3. B.; Städjer någor hemman på lifstid, njute den städja till godo, 2 §. ib.

På hwad sätt Lagens Stadsände i denna §. är ändradt, se Kongl. Förordningarne d. 13 Junii 1800 och d. 2 Martii 1802, wid 1 och 2 §. 5. detta Cap.

16. §.

Städjer någor hemman å landet, eller leger hus och gård i staden, til twänne; behålle then, som först stadda eller legde, och ägaren böte stette delen af första åhrets afrad eller lego, och kaffe then andra så god lägenhet igen, eller gålde honom stadan.

Säljer man jord, hus eller tomt, then han för til annan sålt hafwer, 4. C. 4 §. 3. B.; Säljer eller leger man twem ett, 1. C. 5 §. och 13. C. 2 §. 5. B.

Under Pastors vacance kan Bostället, Tertial, Smör- och Awicklonen til hvilken som helst bortarrenderas, men öfrige Pastoraler, såsom Lifstol, afgifte för lysning, Barn-dop, Barnaquinners kyrkogång skola uppdras af en Prest-man, som derföre redowisar för wederhörande. Och böra alla Arrende-Contracter om Prestebord och Bön, innan de lagligen kunna blifwa gällande, först uppwisas i Consistorio, som äger tillse att nödige och kraftige förbehåll icke underlåtas till säkerhet för församlingen, samt för Boställets tillbörliga häfd och emot all äwerkan å skogen med flere omständigheter. R. Br. d. 16 Sept. 1800.

*) Med ogillande af R. Rådhus-Rätts gifne beslut, förklarade R. Hof-Rätt i Dom den 27 Sept. 1825 att Sekreteraren R., som försummat att å a tald tid inbetala försollen halfs hyra, skulle enligt 16. C. 14 §. 3. B., genast, wid utvärknings påföljd, afflytta de Åfsejoren N:s lägenheter, hvilka R. enligt Hyses-contract bebodde. Men då Hof-Rätten afflog Åfsejoren N:s hemskällan om åtal mot Rådhus-Rätten för det nämnde Domskol, under oriktig tillämpning af berättade lagrum, berättigtat R. qwarstilla i lägenheterne till nästa fardag; Så ansökte Åfsejoren N. i denna omständighet under, besvär, wid hvilkas påsning Kongl. Maj:t genom nådigt Utslag förklarade, att Handlingarne skulle af Hof-Rätten till dess Advocat-Fiscal öfwerlemnas.

Att Hospitalernes och Barnhusens fasta Egendomar och Lägenheter skola genom offentlig utrop till arrende öfwerlåtas. Se 10 §. i R. Instr. d. 28 April 1791, införd wid slutet af 26. C. 3. B.

Som den säkerhet, hvilken bör sökas så wäl för Hospitalet eller Barnhuset, som för Åboerne, består deruti, å ena sidan, at Hospitalet eller Barnhuset oföränderligen bibehålles wid dess ägande och fria dispositionsrätt öfwer sine hemman, hvilka icke böra på något sätt, hwarfen igenom skattebry eller annan beständig besittning, så abalieneras, at icke det publice Werket, efter tidernes flisten och ofta inträffande olika omständigheter, må hafwa fria händer att disponera dem til sin bästa förmån, samt å den andra sidan, at Åboerne, som under namn af städja eller arrende tilltråda eller blifwa antagne til hemmanens bättre bruk och härförande, måga undgå en efter deras tillstånd och beskaffenhet så jemlad och afskafad besittning derå, at de under besittningstiden kunna så förda en skällig ersättning och winst af deras derå neblagde arbete och kostnad; och då besittningsträtten ej eller bör vara så omwilkörig, at icke, derest en uppenbar manskötsel skulle befinnas, under en wårdslös Åbos bruk, det publice Werket i förmågo af sin jordägande rätt må vara obetaget, at affleda en sådan och sit hemman til en annan brukare öfwerlemnas; så här Kongl. Maj:t funnit, at de Hospitalen och Barnhusen ännu förbehålle hemman, som icke redan äro til stätte försälde, böra alla, enär och så snart de blifwa ledige, icke annorlunda bortfåddas, än genom Auction under arrende til den måstbjudande, och arrendetiden bestämmas til Augustem å Rextio år; hwarwid bör iakttagas: at det årliga Arrendet skall i penningar, spannemål eller andra på förtläggning grundade värdepapper, allt efter hemmanets olika art och beskaffenhet och den förmån Inrättningen deraf kan tillflyta, dock at alltid någon mer eller mindre del af den årliga räntan eller arrendet bör i persedlar utgöras: at under arrendetiden ordentliga hyner, enligt Författningarnes föreskrift, böra hållas, til utlösnande om hemmanet förswarigen eller illa skötes; samt at, sedan arrendetiden til ånda lupit, Arrendatorn må antingen sjelf eller hans Wårn, om de det skunda, eller och någon annan deras försä rätts innehafware, som til hemmanets förbättring bidragit, om de hemmanet wäl häfdat och skött, men icke eljest, efter förra Contractet utan ny auctions anställande vara berättigad, at wid besittningen af hemmanet blifwa bibehålle. R. Br. til Se-rapth. Ord. Gillet d. 7 Dec. 1796.

Sedan Landshöfvinge-Embetet i Halland bifallit Bön-derne N:s och N:s anhållan att få köpa sine åboende hemman till stätte, men Kammar-Collegium deremot, med ogillande af Konungens Befallningshafwandes Beslut, förklarar, att ifrågawarande hemman, hvilka i Kronans Jordeböcker wero uppförde såsom Kyrkohemman, hwaraf hela jordebokräntan, utom det så kallade Gåseri till sex skillingar, wore L:s och H:s kyrkor tillhörige, icke kunde, emot Kongl. Maj:ts Nådiga Bref d. 7 December 1796 utörande de ad pios usus anslagne hemman, till stätte försäljas; Så här Kongl. Maj:t, med fastställande af Kammar-Collegii Utslag, meddelat Nådig befallning, att bemänte Collegium borde genom Circular lemna Konungens samtelige Befallningshafwande del af hwad ofswannämde Kongl. Bref d. 7 December 1796 förordnar, angående de ad pios usus anslagne hemman i Skåne, till behörig efterrättelse, med tillstånd för Konungens Befallningshafwande, att, derest uti något Lån samma Kongl. Bref icke kunde finnas lämpeligt, derom, i sådan händelse, hos Kongl. Maj:t underdånig ansökan göras. R. Br. d. 20 Julii 1805.

Pastor med Kyrkowårbarne i hwarje Socken åliga, att hafwa infende och wården å Kyrkans fastigheter, samt att de blifwa behörigen widmakthålle och skötte, til hvilken ända Syn minst hwart femte år, men wäl oftare, om anledning til wanwård af brukaren skulle förpörjas, bör hållas, samt tillse, att Kyrkornes inkomster af dem utgå, och genom lägenheternes bortskädjande eller arrenderande, deras ränta öses; Hvilka inkomster inom Widfastan det följande året böra vara inslutne; och hwarwid för öfrigt iakttagas det, som angående Kyrkofastigheters bortskädjande och utarrenderande redan är föreskrifwit i Kongl. Resol. d. 29 Nov. 1756, R. Br. d. 8 April 1775, den 24 Febr. 1784, d. 26 Febr. 1793, d. 7 Dec. 1796 samt d. 26 Julii 1811, eller framdeles kan blifwa stadgadt. R. Instr. angående Wården och Förvaltningen af Kyrkornes fastigheter, medel och öfrige tillhörigheter uti Malmöhus, Christianstads, Blekinge, Hallands samt Götheborgs och Bohus Lån dat. d. 12 Apr. 1815.

I äfseende på de Kyrkohemman, Lägenheter, Ångar, Utjordar, m. m., hvilka, antingen såsom Boställen eller på Bön, af ålder wårt Prästerskapet och mindre Kyrkobetjeningen, upplåte, har Kongl. Maj:t förklarar, att någon fråga om förändring till öfrige förmoner eller inkomster för Kyrkorne, utöfwer hwad för sådana lägenheter från urminnes tid warit wanligt att utgå, icke kan emot Prästerskapets Privilegier äga rum. Hwad åter angår de Kyrkohemman, Lägenheter och tillhörigheter uti jord, öfwer hvilka Kyrkorne äga en fri och obehindrad dispositionsrätt; så wd i händelse wederhörande förmonen sig kunna wisa, det Prästerskapet och de

Aucto:

Auctoriteter, hvilka det efter Lag och gällande Författningar tillhör att bewara och iakttaga Kyrkornes rätt och bästa, härutinnan försummat sine åligganden; äga wederbörande, att uti detta afseende, i laglig ordning och på behörigt ställe, wäda och fullfölja den talan och de anspråk, hwar till de kunna sinna sig befogade. R. Br. d. 17 Jan. 1823, kungjordt genom Kongl. Kam. Coll. Rung. d. 17 Febr. s. å.

Kongl. Maj:t har bifallit och förordnat, att de häbander till Kyrkoegendomar, Gemman och Lägenheter i Skåne, Halland och Wästergötlands Arrende-Auctioner måge inom Socken anställas, dock att Arrende-Auctionen alltid på samma gång jemwäl å Lands-Contoiret förättas; att de gjorde Arrendebudnen skola af Landshöfdingen och Biskopen pröfwas, innan de så antagas, äfwen som att, wid utförande af wederbörlig Kungörelse i orten om den föresätande Auctionen, till bespröran af en allmänne kändedom om arrendet, iakttagas bör, att deri infördes den beskrifning, som till följd af Kongl. Maj:ts Nådiga Bref under d. 26 Julii 1809 och d. 4 September 1811 öfwer hemmanet eller lägenheten skall upprättas. R. Br. d. 17 Dec. 1817.

Sedan, i Kongl. Brefwet d. 15 Mars 1820, arrendetiden för Kyrkohemman i Halland blifwit bestämd till trettio år, samt optionsrättigheten derwid, emot erläggande af den ränta, som wid ny Auction kunde blifwa erjuden, bibehållits för gamle Åboernes Enkor, Barn och Arfwingar i rätt medfingande led, med flyktighet likwäl för dem, att inom en månads tid efter auctionen anmäla, huruvida de wille af optionsrättigheten sig begagna; Så har med bifall till Rikens Ständers hemskäl, febermera blifwit förordnat, att nämde förefskrift jemwäl skall tjena till efterrättelse för Kyrkohemmanen i de Stänsta Länen. R. Br. d. 18 Junii 1823.

Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse till Kammar-Collegium, angående åfällige Kyrkohemmans Åboers underdåniga ansökan i afseende på Kyrkohemmanen i Halland. Stockholm d. 26 April 1826.

CARL JOHAN &c. &c. Wår ynnest etc. Hos Ds har Nämndemannen Anders Swenson i Upnora, å egne och åfällige Halländske Kyrkohemmans Åboers wågnar, i underdånighet anhållit, att, sedan, genom Wåre Nådiga Utslag d. 29 Mars förlöbet är, hemmanen Skintaby, Risarp, Långåkra och Lilla Brännarp blifwit förklarade för Kyrkohemman, öfwer hwilka wederbörande ägde, att efter Författningarna disponera, och då till Skandernes kungskap kommit, det anstalter redan woro widdagne till nämnde hemmans bortarrenderande uppå auction till den måföjudande, hwarigenom Åboerne, som efter nedlagde dryga kostnader på hemmanens stiftel och byggnader, icke kunde uti arrendebud med andra speculanter täfka, förutslågo deras öde, att med hustrur och barn blifwa stiftade från den jord, som de och deras förfäder innehafte, Ds i Nåder täcktes förordna, att Åboerne å alla sådana hemman, hwilka antingen hitills blifwit ansefde eller framdeles kunna anses wara af Kronan till Kyrkorne upplätne, måtte orubbadt bibehållas wid sine innehafwande stäbje-bref, och desse Åboers hustrur, barn och arfwingar, wid inträffande Åboledigheten tillgodonjuta samma besittningsrätt, emot erläggande af i orten wänlig stäbja och utgörande af öfrige utskjyder, som finnes Åboer å andra Kronan immediare behållne hemman tillerkänd.

Wid underdånig förebragning af ifrågawarande ansöknings hafwe Wi funnit den af Kyrkohemmans Åboerne för sig och efterkommande i underdånighet sökte ständiga besittningsrätt till hemmanen icke kunna förenas med den Kyrkorne tillhörande, genom äldre och nyare Författningar bestämda, stäbje-målsrätt till berörde hemman, samt desutom wara stridande emot de nu gällande förordnanden om dessa hemmans utarrenderande genom offentlig auction wid blifwande Åboledigheter; men då hos Ds i Nådigt öfwerwågnande kommit, att, genom auctioner, utan gräns för anbudens belopp, Kyrkorne kunna blottskällas för förluster genom Arrendatorer; hwilka icke förmådde arrendewillkoren uppfylla och återlemnade hemmanen uti wanhäfadt tillstånd, och Wi jemwäl wele hafwa billigt afseende å de Åboers barn och efterkommande, som hemmanen länge och wäl häfdat och skött; hafwe Wi i Nåder ansett Kyrkornes rätt och Åboernas skälliga fördel kunna förenas genom ett till sina grunder lika bestäffadt stadgande, som angående Lunds Domkyrkohemman d. 23 Maj 1821 är wordet meddelat, hwadan Wi och funnit för godt, att följande i Nåder stäbja och förordna:

1. §. 1. Mom. Åboledigt Kyrkohemman bör till arrende på 30 års tid utbjudas.

2. Mom. Auction förättas å en och samma dag, så wäl å Länets Lands-Contoir, som uti sockneskuffwan, efter af Landshöfdingen uti Länets alla Kyrkor utfärdad tidig Kungörelse, hwarwid förefskriften uti Kongl. Brefwet d. 12 December 1817 iagttages.

2. §. 1. Mom. Arrendet utsättes till hela sitt belopp i Spannemål, hälften Någ och hälften Korn.

2. Mom. Arrendatorn äge frihet, att antingen lösa hela Spannemålsarrendet, efter Länets markegångspris, eller och desamma in natura leswerera; iagttage dock uti sednare Fallet hwad tiondesifwara enligt Författningarna åligger,

3. §. 1. Mom. Ett maximum, eller belopp, hwarstwic arrendebudet icke får gå, bestämmas.

2. Mom. Det föreslås af Kyrkoherden och 2:ne af Församlingen inom den samma utsebbe ombud, samt pröfwas af Landshöfdingen och Biskopen, sedan Länets Hushålls-sällskaps Förvaltnings-utskott blifwit i ämnet hördt.

3. Mom. Grunderne hämtas af hemmanets bestäffning. Afseende må äfwen göras å det arrendebelopp, som för andra hemman i orten, med en idog Arrendators skälliga utkomst, erlägges.

4. Mom. Stäbna Landshöfding och Biskop uti olika tankar, hemskälles bägges yttrande Öder pröfning.

5. Mom. Öfwer Öbert beslut kunna af wederbörande Kyrkoherde och Församling underdåniga beswar ansökas.

4. §. Minimum, eller det belopp, hwarunder arrendebudet icke så antagas, blifwer en half tunna, hälften Någ och hälften Korn, af hwarje geometriskt tunnland utaf hemmanets hela åkerwid, ehwad den till mer eller mindre del årligen besås.

5. §. 1. Mom. Har hemmanet varit på listtid bortstätt, hwilken stäbja äfwen enka tillgodonjuter, så länge hon öfgrt är, äge den åfildne Åboens barn och bröfkarfwingar till arrendet optionsrätt, eller förmån, att antaga det högsta wid auctionen gjorde, maximum icke öfwerstigande, anbud.

2. Mom. War hemmanet under arrende upplåtet, tillkomme, wid arrendetidens slut, alla optionsrätt Arrendatorn, eller hans Enka, samt wid bägges öde, hans barn och bröfkarfwingar, om hemmanet under arrendetiden wäl skött och häfdat blifwit.

3. Mom. Den, som af optionsrätten sig begagna wil, gifwe det tillkänna hos Landshöfdingen siff inom trettio dagar från auctionsdagen.

4. Mom. Skulle optionsrätten icke begagnas, och äro alla anbud gjorda, som till maximumbeloppet uppgå, äge Landshöfdingen och Biskopen att till Åbo antaga den af de bjudande, som de tjenligast anse.

6. §. Går wid auctionen anbudet under minimum, äge då ingen optionsrätt rum, utan warde hemmanet, genom ny auction, till den högstbjudande utarrenderadt.

7. §. Skulle den i 79 §. af Kongl. Resolutionen på allmogens Beswar d. 29 November 1756 utfatte händelse inträffa, att ett Åboledigt Kyrkohemman af Kyrkoherden och Församlingen anses wara till något allmänt Församlingens eller Kyrkans behof öundgängligt, hwilket då bör Landshöfdingens eller Biskopens pröfning underskällas, bör, af hwad ofwan stadgadt är, något hinder för hemmanets användande till sådant ändamål icke uppfå.

Hwilket allt Wi welat Öder till egen och wederbörandes underdåniga efterrättelse i Nåder förståndiga; Och åfåte Wi nu, om hwad härigenom förordnad blifwit, Nådiga Skrifwelser till Consistorium i Göteborg och Wår Befallningshafwande i Halland, hwilken sifnämnde undfår Nådiga befällning, att härom allmän Kungörelse i Länet utfärda.

Det wid slutet af 4 C. d. B. anmärkte Kongl. Bref af den 22 Maji 1819 innehåller, att Kyrkorne i Halland icke sige stiftas från stäbjerätten till derwarande Kyrkohemman, så framt ej wisa kunde att Kyrkorne en sådan dispositionsrätt sedan Danstka tiden sig öbehörigen tillagnat; äfwen som att Konungens Befallningshafwande skulle äga, efter wederbörandes och Consistorii hörande, sike frågor pröfwa och afgöra. Uti Kongl. Maj:ts Bref till Kammar-Collegium af den 29 Mars 1825 samt till Rikens Ständers Just. Ombudsman af d. 26 Apr. 1826 *) (pag. 265 och 555 i dese Årens Sörf. Saml.) finnas anförde åfällige grunder till siff för Kyrkornes ifrågawarande stäbje-målsrätt, hwilken och blifwit förklarad wara styrt och bestäfad genom äldre och sefnare Författningar samt en långwärg utöfning deraf. Med anledning af förnämde Kongl. Bref d. 22 Maji 1819 och deri utfatt grund för pröfningen af föresallande twifler om dispositionsrätten af Kyrkohemman i Halland hafwa dock, wid sifföfslutne Riksdag, Rikens Ständer i underd. anhållit, att, före pröfningen af sig yppande frågor om skatteköp å Kyrkohemman i Halland, måtte, wid wederbörlig Domstol, i närwaro af behörige Krono- och Consistorii Ombud, warda i laglig ordning undersökt och pröfwadt, huruvida Kongl. Maj:t och Kronan eller Kyrkan har jordägande rätt, och att, såsom följd häraf, äfwen i Nåder kunde förklarad, att de uti administrativ wäg redan widdagne beslut icke wore af den beskaffenhet, att de hindrade ägande rättens frågornes upptagande och afgörande i twifewäg; Men Kongl. Maj:t har i Beslut d. 9 Julii 1830 på anförde skäl yttrat sig icke kunna bifålla denna Rikens Ständers framställning, hwilken jemwäl blifwit af Prestståndet beskridd. Se widare pag. 653 i 1830 Åra Sörf. Saml.

* * *

*) Detta Kongl. Bref innehåller jemwäl, att Beswar öfwer Konungens Befallningshafwandes och Kammar-Collegii Beslut i ofwannämde frågor desio härdre böra af Kongl. Maj:ts Ecclesiastik-Expedition förebragas, som desamma bero på rätt tillämpning af en genom berörde Statsexpedition utfärdad Författning.

Då Kongl. Maj:it uti Bref till Stats-Contoiret d. 11 October 1757 förklarar det vara med Författningarne öfverensstämmande, att, när någon blifwit af Öfver-Rätt dömd ifrån tjensten, och sådan dom wunnit Kongl. confirmation, den fränbörde lönen då från Öfver-Rättens Utflags datum bör besparas och Kronan beräknas; Så och när upplyst blifwit, att de Landsböfvingen N. på lön anslagne jordlägenheter icke innehades i egenkap af Beskälle, har Kammar-Collegium i Beslut, hwilket Kongl. Maj:it d. 10 Apr. 1829 fastskäit, ansatt bemänte Landsböfving, som blifwit från Tjensten dömd, icke vara berättigad till laga fordrag å samma jordlägenheter, utan hade hans rätt till Löneinkomsten upphört med den månads utgång, i hwilken Hof-Rättens affättningsdom fallit.

Arrende- och andre Contracter emellan enskilde personer, angående Egendomar, Hus, Rum, Bobar, Källare, Tomter, Trädgårdar, Åkrar, Ångar och Beteshagar m. m. så på Landet som i Städerne, skola oafsetts det sätt, hwar på de finnas upprättade, jennväl om de blifwit inför wederbörande Embetswerk och genom beröfwer meddelat Protocollutdrag afslutade, antingen skrifwas på eller beläggas med stämpadt Papper, beräknadt efter arrendesumman, hyran eller afgälden, då den i penningar utgöres, nemligen:

Under 15 Rb.
Från och med 15 till 20
Från och med 20 till 25
Från och med 25 till 30
Från och med 30 till 40
Från och med 40 till 50
Från och med 50 till 75
Från och med 75 till 100
För fulla 100

R. d. ff.
— 3.
— 5.
— 6.
— 9.
— 12.
— 24.
— 36.
1: —
1: 24.
— 24.

Då beröfwer för hwarje fulla 50 Rb.

Men till alla Arrenden, Contracter och Afhandlingar, utan wiß summa, skall efter samma grund och föreskände Tariff, Charta anslaffas till det belopp, hwar till deri betingade persedlar eller förmoner kunna stättas, enligt förnäst fastskälde markgångs- eller i orten gångbara pris, å de waror, som i Markgångs-

Charit ej finnas upptagne; och om samma Contract derjente innehåller något, som till wißt värde icke kan bestämmas, öfes Chartan i afseende derpå med — 6.

I afseende på Skyldigheten att uppföra alla Arrende- och Hyres-Contracter å Landet och i Städerne wid Mantals-krifningen, gäller hwar 10. §. 12. och 13. mom. innehålla; dock undantages derifrån ej mindre sådana Contracter eller Afhandlingar, då de af husbonde afflutas med underhafwande Åboer, Hållstenbrukare, Landbönder, Torpare, Tjenstfolk eller andre Arbetare, hwar till stämpadt Papper ej erfordras, förvån de hos Domaren eller Executorn till laglig åtgärd företes, än och det af Hyresman innehafwande exemplar af Hyres-Contract i Städerne, hwilket är fritt från stämpadt Papper, intill des betsamma hos nämnde Myndigheter uppföres, då det som Bilaga bör charteras.

Till-Contracter emellan enskilde personer, bestå Contracterne stämpadt Papper till hälften hwardera, om ej annorlunda dem emellan derom aftaldt är, men å de Contracter, som af wederbörande för Kronans samt Kyrkans, Academiens, Gymnasiers, Scholors och Hospitalers räkning, eller af Officerare på Kottebonders och Rusthållares wagnar warda afslutade, angående Arrenden af Kronans och allmänna Inrättningars jord eller hwar annat frågan röra kan, samt icke finnes i 6. §. undantaget, skall den, som med Kronan, Dess Dombud eller Officerare i något af de förenämnde ämnen contraherar, efter nu föreskrifwen grund bestå stämpadt Papper å det exemplar han undfår.

Alla Arrende- och Hyres-Contracter å Landet skola, wid den i 13. §. skadgade påföljd, (3 R. d. 16 ff. böter) sednast wid nästa Mantalskrifning uppföres, och derest de då bestannas icke vara skrifne på eller belagde med så hög Charta Sigillata Författningen utfätter, med behörig fullnads-charta förses; hwarå Mantals- eller Häradskrifwaren äger tillsyn, dock med det undantag, som i 7. §. omnämnes.

De exemplar af Hyres-Contracter i Städerne, som Husägare innehafwa, skrifwas på eller beläggas med stämpadt Papper i förhållande till den betingade Hyrens belopp, wid den i 13. §. utstafade påföljd; och ware Husägaren skyldig Contractet wid Mantalskrifningen uppföra 7 och 10 §. §. i Ch. Sig. Förordn. d. 23 Jan. 1830.

17. Capitlet.

Om afrad och afradsdag å landet, och hushyro i staden.

1. §.

Rätter afradsdag är Thome dag förr Jul: då skal bonde, ehwad jord han åbor, afrad utgifwa.

Kongl. Maj:its Trädiga Förordning, angående Afrads- och Kronotionde- Spannemålens utgörande, forslande eller löfande, m. m. Gifwen Saga Slott den 22 Julit 1803.

sedan Bonde-Ståndet wid 1800 års Riksdag, jemte förö Klagan öfwer det tryckande förfång och kånbara lidande, som Rikets Allmoges, emot Författningar och billighet, från längre tider skall varit underkastad, wid fullgörande af den Allmogens åliggande Skyldighet, at forsla Afrads- och Kronotionde-Spannemålen, i anseende dertill hos Kongl. Maj:it ibland andre i underdanighet fördragne Puncter, anhållit, at för den til wiße Embetsmän och Stater, Civil- och Militair- samt Clerici-Personer, Academi, Scholor, Hospitaler och Barnhus med flere anslagne Kronotionde, samt Afrads- och Lönings-Spannemål, wiß wäg i mistalet måtte utstafas, då Råntegifware den skall forsla, nemligen i allmänhet högst Tre til Fyra mil, samt i widsträcktare Lagsagor, såsom Westernorrlands, Westerbottens samt de Finnska Lagsagorne, högst Ser Mil, ehwad det wore inom eller utom Lagsagan, ifrån Råntegifwarens hemwißt räknadt; at i följd deraf den Råntetagare, som wil sälja sin Spannemål, eller hade sit Boställe på längre afstand från Råntegifwarens, måtte förpliktas för samma Spannemål taga löfen efter markgången, så framt han ej heldre wille å et wißt inom utstafadt mistal beläget ställe emottaga Spannemålen, och om des widare transporterande sjelf besörja; och då den Rånta, hwilken Frelsegämare af Skatte-Frelse-Hemman tillkommer, til des beskaffenhet skall wara lika med Kronans indelte och oindelte Råntor af Krono- och Krono Skatte Hemman, men Frelse-Skatteägaren icke des mindre skall wara underkastad enahanda twång, som Krono- och Krono-Skatteägare, at

försinämde Råntegifware på sådan grund måtte få til godo njuta den författning, som i anledning af underdåniga Ansöknings-Puncten, rörande Lönings-Spannemålen, i allmänhet i Råder kan blifwa widtagen och fastskäit; Så har Kongl. Maj:it, med en efter ämnet wigtlämpad sorgfällighet, tagit detta angelägnå och granlaga ärende under granskning, samt i Råder ansatt skälighet derom på följande sätt stadga och förordna.

§. 1. Beträffande alltså den Embets- och Tjenstemån, samt Publique Stater och Werk till aflöning och underhåll anslagne Afrads- och Kronotionde Spannemål; så har Kongl. Maj:it i Råder funnit, at ehuru både Kronotionde och Afrads-Spannemål uti Kongl. Förklaringen den 7 April 1685 öfwer Kongl. Reglementet af den 5 Januarii 1684, sammanfattas under et förordnande, har likwål genom den i 56. §. af Kongl. Resolutionen på Allmogens Beswär den 1 Augusti 1727 gifne Rådiga Förklaring, jemte flere senare Författningar, en tydlig skilnad blifwit gjord emellan forslen af den förslante och indelte Bonden, samt den anordnade Afrads-Spannemålen, så at då den förwa bör af Biondegifwarens föras inom Lagsagan, kan Afraden endast fordras til Bostället; i anseende hwar till om denna i och för forslen olika Spannemål, enahanda förordnande icke äger rum; men då derjemte i Rådigt öfwerwägande hos Kongl. Maj:it kommit, at ehuru Biondegifwarens, på sätt 2 §. i ofwannämde 1685 års Förklaring innehåller, bör etdera göra, antingen föra Spannemålen inom Lagsagan, eller och betala densamma med penningar, den rättighet likwål icke är härigenom eller i kraft af någon annan författning Biondetagaren lemnad, at antingen fordra Biondens forsel affides eller ytterst i lagsagan, eller, derest forsel skall undwiskas, förbinda Biondegifwarens til en sådan löfen, som wida öfwerstiger det genom markgången fatte och i Länet allmänt gångbara pris; til förordnande hwaraf, genom berörde Förklaring, närmarre blifwit föreskrifwit, at, om Indelningshafwarens wille

Span-

Spannemålen förvittra, ägde han ingalunda sluta köpderom med någon, som bodde så långt affides, at forflen gjordes för Bonden alt för swår och odråglig, utan borde han wara omtänkt, huru Spannemålen kunde blifwa såld och förd med Bondens minsta tunga och besvär, så framt hans handel ej skulle anses såsom et förtryck och tvång för Bonden, i hvilken händelse denne sistnämde borde lemnas frihet, at sjelf lösa sin Spannemål efter markegången, utan stegrande eller ringaste forlön, af hwilket alt någon annan slufölgd skäligen icke dragas kan, än at Indelningshafswaren och Bondetagaren wäl icke bör stadna i förlägenhet med den Spannemål, som honom til lön blifwit anordnad, utan så den i penningar förwandlad antingen genom forfel, der den kan affättas til det i Lagfagan eller Länet gångbara pris, eller ock af Bondedigwaren dersöre erhålla en motsvarande lösen, men at des rättighet derwid bör stadna och icke utwidgas til winnande af et högre och derutöfwer upstegradt pris, för undgående af en beswårlig och långwäga forfel, hwilken ofta kunde blifwa lika tung och tryckande, som Bondens utgörande; så har Kongl. Maj:t ansett et närmare förordnande i dessa omständigheter, som utstakat hwad Bondetagaren lagligen kan fordra, och Bondedigwaren i följd deraf är skyldig fullgöra, af desto större angelägenhet, som hittills icke blifwit bestämt, huru långt forflen inom Lagfagan må sträckas, och hwilka orter böra räknas för så aflägsne, at Bonden dit icke får förwisas, hwilka frågor, såsom ägande gemenskap med Nikets allmänna hushållning, följakteligen bero af de författningar, som Kongl. Maj:t, wid förändrade omständigheter och efter tidernas skick, i Nåder finner godt at widtaga til Nikets allmänna fördel samt Kongl. Maj:ts trogne Undersåtares gagn och bästa: Warandes, innan sådant föregått, hwarom Allmogen uti 1 S. af Kongl. Maj:ts Nådiga Resolution på des underdåniga Beswår af den 21 Julii 1793 erhållit Nådigt löfte, icke at förwänta, det de i detta ämne ständigt förde Klagomål kunna afhjelpas, och anledningarne dertil komma at uphöra. I följe häraf och som någre andre tjenliga utwägar til det i Nåder åsystade ändamålets winnande icke äro at widtaga, än en utstakat billig och skäligh förhöjning utöfwer markegången, i stället för den kostnad och det besvär, som forflen eljest skulle medföra, då weberbrände härom kunna åsamjas, utan at det i författningarne stadgade förbud emot forlöns tagande derwid må i wägen ligga, hwarjemte forflen bör bestämmas, då antingen Bondetagaren fördrar Spannemålen in natura, efter behörig tillfägelse och i rättan till lemnad Forfedel, eller ock Bondedigwaren efter en lika tillfägelse wil den in natura lefwerera: Så har Kongl. Maj:t funnit godt i Nåder stadga och förordna, hwad den förlänta och indelta Bonden angår, at då Bondetagare och Bondedigware åsamjas om markegångspriset och Sexton (16) Skillingar derutöfwer i förhöjning för hwarje Tunna Råg eller Korn, samt Tolf (12) Skillingar för en Tunna Hafra, så bör derwid förblifwa, samt all fråga både om forfel och annan forlön förwinna; men wil åter Bondetagaren hafwa Spannemålen in natura lefwererad, och derom i rätter tid tillfägel; så skal han affättningsställe dertil utse och genom Forfedel anwisa; dock bör detta ställe wara inom et affstånd af Sex Mil i Swea och Götha Rike, samt Uta Mil i Finland, Westerbotten och Westernorrland, ifrån Bondedigwarens hemwist räknadt: börande Bönder i en och samma By af Bondetagaren altid anwisa til et och samma lefwereringsställe, och det så framt i ena eller andra stället Bondetagaren wil forfel-rättigheten til gods njuta, och ej med markegången och den utfatte förhöjningen åtnöjas. Wil deremot Bondedigwaren för Bonden icke erlätta betalning efter markegången och den i förrenämde måtto utstakade förhöjning, utan i rätter tid tillfägel, at han Bonden in natura wil lefwerera, skall han wara förbunden, efter i behörig tid erhållen anwisation, forfla Spannemålen inom Lagfagan högst Uta (8) Mil i Swea och Götha Rike, samt Tio (10) Mil i Finland, Westerbotten och Westernorrland.

Widkommande deraft Afraden; så finner Kongl.

Maj:t, at, enligt förra Författningarne, den ej kan fordras annorstädes, än til Indelningshafswarens Beställe, så framt något sådant honom är anslagit och inom Lagfagan är belägit, samt då det i annan Lagfaga ligger, allenast är Tre til Fyra Mil från Rantegifwarens hemwist; äfwen som Bonden i allmänhet är obetagit, at i rätter tid sin Afrad in natura utgifwa, hwilken Indelningshafswaren i sådan händelse är förbunden emottaga, derest de icke sig emellan annorlunda öfwerenskomma: Och på det stridigheter och Klagomål, äfwen hwad denna Spannemål angår, må kunna förekommas, har Kongl. Maj:t funnit lämpeligast, att til Rantetagares och Rantegifwares åsamjande öfwerlemna, huruwida lösen efter markegången och en lika förhöjning derutöfwer för hwarje Tunna Råg, Korn och Hafra, som i anseende til Bonden blifwit fastställt, må antagas; men om Rantetagaren wil hafwa sin Afrads-Spannemål förd til Postället, bör Rantegifwaren dertil wara förbunden, så framt Postället finnes belägit från Rantegifwarens hemwist icke längre än Sex Mil i Swea och Götha Rike, samt Uta Mil i Finland, Westerbotten och Westernorrland; utan at i sitt fall kunna åläggas, at föra denna Spannemål en längre wäg. Deremot om Rantegifwaren wägrar, at lösa Afraden efter markegångspris, med den nu tillätne förhöjning, och i stället wil lefwerera densamma in natura, anser Kongl. Maj:t billigt, at denna Spannemål bör til Postället afföras, om det också wore längre från Bondens hemwist belägit; dock ej utöfwer Uta mil i Swea och Götha Rike, samt Tio Mil i Finland, Westerbotten och Westernorrland; Men beträffande den Afrad, som Hospitater, Barnhus, Wadstena Krigsmanshus med flere sådane Inrättningar, äga upbåra af de dem anslagne Hemman, och om hwilkens forfel desse Werks Styresmän haft rättighet at disponera; så må dermed förblifwa på sätt, angående desse Inrättningar och deras Hemman redan är förordnad, samt hittills blifwit i akt tagit: Börandes för öfrigt, då Bonden och Afrad in natura fordras, och hwad denne sistnämde eller Afrads-Spannemålen angår, den icke kommer at afföras til Postället, såsom längre från Rantegifwarens hemwist belägit, än hwad nu såsom det högsta i Nåder är föreskrifwit, så wäl Bonden som Rantetagare låta sig angeläget wara, at, så widt ste kan, Grannar och nästgränfande Hemman blifwa til et och samma lefwereringsställe anwiste: och emedan Indelningshafsware och Rantetagare finnas, som med Poställden icke äro försedde, men likwäl hafwa sina syflor på wisa för dem anordnade ställen at förätta; ty finner Kongl. Maj:t, til förkommande af twister och stridigheter wid detta förhållande, skäligh i Nåder förklara, at då Rante eller Afrads-Spannemål in natura fordras eller wil lefwereras, bör den föras til Indelningshafswarens hemwist, eller ock til annat af honom utsatt affättningsställe, så framt det finnes belägit inom det mittal från Rantegifwarens Hemman, hwilket så för Rantetagare, som Rantegifware, nu blifwit i Nåder utfatt och fastställt; men är wägen längre, än sålunda är wordet bestämt, bör i sådan händelse et närmare lefwereringsställe utses.

§. 2. Sedan Kongl. Maj:t sålunda i Nåder förordnat, huru Afrads- och Bonden-Spannemålen må in natura fordras och utgöras, eller med penningar lösas; förekommer derefter til närmare bestämmande det sätt, som til fortsättningen och verkställigheten här af höres.

Med anledning och tillämpning af förre Författningar, har Kongl. Maj:t funnit skäligh härwid i Nåder stadga, at då Bonden eller Afrad in natura fordras, eller Bonden- och Rantegifware åtunda, densamma på detta sätt lefwerera, bör derom tillfägel wid Thomadag, och Spannemålen derefter wara til det anwista stället afförd til den 25 Februarii påföljande året, til hwilken ända Forfedlar eller Anwisingar skola lemnas Fjorton dagar före Spannemåls-lefwereringsdagen. På den Bonden och Rantetagare, som tillfågelsen skal meddelas, må det ankomma, at antingen sjelf derom besörja, då han i sitt händelse bör til sin säkerhet förse sig med behörigt Bewis af twänne närwarande gode

Mån, at tillägelsen stett inom laga tid, eller ock begära Rungörrelsä berom å Predikostolen, hvilken må utfärdas af Kronofogden i Landt och Ecclesiastique-Staterna, och af Regements-Skrifwaren, eller wederbörande Upbörds-Mönsterskrifware, för Militia-Staten. Är Lionde- eller Råntetagare icke inom Håradet boende, må Lionde- eller Råntegisfware, som den förra om lefweringer in natura tillfåga wil, frist stå, att denne tillägelse, när Lionde och Rånta tilhör Landt- och Ecclesiastique-Staterna, hos Kronofogden i orten, men om den är Militia-Staten anslagen hos Regements-Skrifwaren, eller wederbörande Upbörds-Mönsterskrifware, inom den föreskrifne tiden anmäla, samt des. Bewis deröfwer taga, på hwilkens answar det sedermera bbr ankomma, at derom kungöra Lionde- eller Råntetagaren; men om Löningstagaren inom Håradet är boende, skall det wara Lionde- och Råntegisfwarens egen skyldighet, at den förra, eller, i hans frånvaro, des Folk tillfåga, och bewis derom anamma.

Skulle åter hwarken å Lionde- eller Råntetagarens, ej eller å Lionde eller Råntegisfwarens sida någon tillägelse wid Thomå Dag ske, bbr deraf ofskidigt följa, at lösen efter marlegången med den stadgade forlönen skall af den senare utgifwas, och at den förra bbr dermed åtnöjas.

§. 3. Enär, på sätt Kongl. Maj:t nu i Råder stadgat, alla Stater och Indelningar komma at njuta lika rätt och förmon, i anseende til den dem anslagne Kronotionde; så finner Kongl. Maj:t de årliga dispositioner af Lionde, som för flere Stater och Indelningar hittills stett, både kunna och böra undwiskas, samt wiåa ståndiga anslag, då de en gång för alla med sorgfällighet blifwit uprättade, i skället antagas; hwarwid bbr tillfås, at Liondegisfwarne, så widt möjligt är, warða fördelte til närmast belågne Liondetagare, samt at Byar och nästgränsande Hemman anslås til en och icke flere; Skolandes dese ståndige Lionde-anslag, sedan de i behörig ordning blifwit uprättade, hwarom Kongl. Maj:t nu låter Rådige befällning utfärda til Kongl. Maj:t's Rådiga pröfning och fastställelse öfwerlemnas; men til de orter, der någon wiå Lionde-sättning icke blifwit verkställd, kan en sådan försättning icke sträckas, då Lionden derstädes, i anseende til miswårter samt mer och mindre bördiga år, til något wiå belopp icke kan beståmmas, utan kommer med Lionde-anslaget å sådane orter, at efter förra wanligheten förfaras.

§. 4. Wid uptagande af de lönebesparingar, som wid särskildte tillfällen, enligt Författningarne, tillfalla Kongl. Maj:t och Kronan, samt i Kronans Casa böra inslyta, wil Kongl. Maj:t i Råder tillåta, att den Spannemål, som under lönebesparing kommer at räknas, må efter årliga marlegången med den nu stadgade förhöjning af Rånte- eller Liondegisfwaren lösas; men widkommande sådane Expectans-Löner, som wiåa Hjenstemän och Besjente, till des Ordinarie Löner kunna dem tillfalla, uti inbelde Råntor emedeltid innehafwa; så emedan de i sådan egenkap icke annorlunda än såsom Indelningshafware äro at anse; Äy pröfwat Kongl. Maj:t i Råder skälligt, det Innehafwarne af sådane indelte löner måge til godo njuta samma fri- och rättigheter, som ofrige Indelningshafware äro förwådte, och at de således i likhet med dem äga disponera den anslagne Lönings-Spannemålen, på sätt Kongl. Maj:t i denna Rådiga Författning föreskrifwit.

§. 5. Uti §. af Kongl. Förordningen den 21 Februarii 1789 är stadgat, at när Råntan af Frälse-Hemman kommit från Kronan uti Frälsemans hand, genom byte, köp eller annat laga fång, bbr om Råntans utgörande wara Lag samma, som angående Krono-Statte-Hemman är fastställdt, samt om Dsfrälseman genom köp eller annan afhandling förwårswat ågande rätten af Frälse-Hemman med eller utan beting om Råntans innehafwande eller utgörande til särskilt belopp, skulle derutinnan förhållas efter de emellan Contractanterne slutne aftal, hwilka utan någon rubbning eller förtydning borde blifwa gällande.

§. anledning häraf, och då samma grunder böra i att jagas och sölas i och för Rånte- och Lionde-

Spannemålen af Statte-Frälse Zor och Hemman, wid tillämpning af denna Kongl. Maj:t's nu utfärdade Rådiga Förordning; så anser Kongl. Maj:t någon vidare eller närmare föreskrift derom icke wara nödig.

§. 6. I sammanhang med hwad Kongl. Maj:t, angående Rånte- och Lionde-Spannemålens utgörande, nu i Råder förordnad, har Kongl. Maj:t sätat sin upmärksamhet wid årliga marlegångs-sättningen i Riket, samt den nära gemenskap och inslytande, som tiden och ordningen för denne i alla afseenden wigtiga och granliga anstalt gör ofskidlig från försättningen om Utrads- och Kronotionde-Spannemålen. Genom Kongl. Brevet den 16 December 1774, samt Kongl. Maj:t's och Rikets Kammar-Collegii och Stats-Comtoirs derpå grundade Circulair-Bref til samtelige Lands-höfdingarne af den 8 Maji 1775, som ännu tjenar til efterlesnad, äro följande grunder faststälde, såsom: Ut innan Marlegång sättes, och då Stådernas Zorgpris blifwit uppgifne, skola Kronofogdarne uti Länet för hwarje Hårad göra sig noga underrättade om Warupriset, och desamma uppgifwa til det werkelige wårde, hwarje persedel i orten då ågt eller åger, och för hwilket pris den til salu hålles; Ut widare dese Warupriset, sedan de af Kronofogdarne underskrifne och af bosafte samt inom Håradet boende troiwårdsige Mån blifwit bestyrkte, böra til Kongl. Maj:t's Befällningshafwande i Länet insändas, och wid Marlegångs-Larans upprättande jemte Zorgprisen i öfwerwågende tagas; och ändteligen, att §. 5. i 1734 års Kongl. Resolution på Allmogens, och §. 8. af 1731 års Kongl. Resolution på Ridderskapet och Adelsens Beswår, skulle på det sätt lända til esterrättelse, at de insände pris wål borde wid Marlegångs-sättningen tjena til grund, men Deputerade af alla Stånden i Riket, som til hälften skulle bestå af Råntetagare och andra hälften af Råntegisfware, likwål wara obetagit, at ej allenast pröfwa de uppgifne prisen förhållande emot de i orten werkelige gångbara waruwården, utan ock at derwid hafwa afseende på det föregående och löpande årets wårt, bergning och beskaffenhet, samt i anledning så wål deraf, som hwad eljest om de den tiden gånge pris med wiåhet kunde uppgifwas, så inträtta Marlegången, at å ena sidan Kongl. Maj:t's och Kronans samt Indelningshafwarens rätt måtte blifwa bewarad, och å den andra Råntegisfware mot skäl och billighet ej betungas. Någre andre eller säkrare grunder och ordningar för en riktig uppgift af de werkelige Waruprisen, än de, som på förberörde sätt äro föreskrifne, finner Kongl. Maj:t i Råder icke wara at tillgå; men då deremot, hwad hselfwa Marlegångsprisens stadgande angår, erfarenheten wisat, at de i Orterne icke altid blifwit faststälde til et så jemt afsafadt och med rätta förhållandet infkämmande belopp, at ju anmärningar derwid ågt skälligt rum, äfwen som likhet i prisen emellan nästgränsande, och i afseende på enahanda omständigheter, af ofskidligt förhållande warande Lån, icke blifwit så noggrant befordrad, som wara bordt, hwar til kommer, at nödig befunnen ändring, uti en uprättad felaktig Marlegångs-Lara, ej kunnat så skyndsamt förordnas, at icke desförinnan debitering redan stett och upbörden blifwit börjad, då rättelsen och en derpå grundad liquid medfört både omgång och beswår, samt således icke altid kunnat bestråmja den lidandes rätt och det dermed åhystade ändamål; så har Kongl. Maj:t i Råder funnit lämpeligare wara, at Marlegångs-sättningen hädanefter, i skället för slutet af December månad, företages i början af November; så at den sist är upprättad inom den 5 November, til hwilken ånda Waruprisen i en deremot swarande tidigare mon, men på lika sätt och i enahanda ordning, som hittills stett, böra uppgifwas och infordras.

Til widare fortsättning och befordran af detta förremål, som Kongl. Maj:t, uppå redan anförde grunder, antagit och stadgat, pröfwar Kongl. Maj:t tillika i Råder skälligt, att så snart Marlegången af Ds Befällningshafwande och Ståndens Deputerade å den nu föreskrifne tid blifwit satt, bbr Befällningshafwanden med omgående Post den uprättade Lara til Kongl. Maj:t's och Rikets Kammar-Collegium insända, jemte

De ingifne pris, hwarpå densamma sig grundar, och det Protocol, som derwid blifwit hållit. Kommar-Collegium, underrättadt af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, huru årsmärten sig wisat och bergningen blifwit verkställd, tillhör sedermera att jemföra ej allena det ena Länets uppgifne pris med det andra, hwarest lika omständigheter inträffa, utan ock emot de pris, som till Kongl. Maj:ts Allmänna Magasins-Direction inkommit, samt i anledning deraf pröfwa, och fastställa den Markegångs-Taxa, som bör blifwa gällande för hwarje Län, och densamma till Kongl. Maj:ts Befallningshafwande genast öfwerfända, at på wanligt sätt af honom utfärdas, så at den kan komma till allmänhetens och sällskapeligen så wäl Råntetagares som Råntegiswarens kunskap, innan Thomä Dag infaller; om verkställigheten af hwilket alt Kongl. Maj:it till wederbörande nu låter förskildt utfärda Des Rådiga befallning.

§. 7. Hwad Kongl. Maj:it, genom denne Rådiga Författning, angående så wäl Åfsads- och Tionde-Spannemålens utgörande som Markegångs-sättningen, i Råder stadgat, kommer för och med innerwarande år samt sedermera alt framgent uti behörig verkställighet at gå. Det alle, som wederbör ic.

Sedan i anledning af förskildte mål emellan hemmans-åboer, såsom Råntegisware å ena, och Indelningshafware såsom Råntetagare å andra sidan, Kongl. Maj:it funnit det enligt rätta förståndet af Författningarne om indelta råntors utgörande, wara en ömsesidig och på billighet grundad rättighet för Råntegisware och Råntetagare, att de förre, när de så yrka, äga att sina Rånteperseblar, som icke i brutna stycketal utgå, in natura utgöra, och de sednare att dem likaledes in natura utfordra, utan afseende derpå, att den ena Parten påstår deras godtgörande. i penningar efter markegång; så har widare hos Kongl. Maj:it fråga förekommit, huruwida de sedan år 1790 tillkomne Förordnanden dels om Officerare-Boställens bortarrenderande på längre tid, dels om sättet till de årliga Markegångarnes upprättande och fastställande kunde föranleda till någon sådan ändring uti Råntegiswares och Råntetagares förberörde ömsesidiga rätt, att Indelningshafwaren eller Råntetagaren, då han saknade tillfälle att dagsverken och wisja Rånteperseblar wid bostället använda, skulle äga att wågra deras emottagande in natura, och Råntegiswaren, när all forhåga för en öfwerdrifwen Markegång wore undanröjd, wara skyldig att, då Råntetagaren så fordrade, betala dem efter Markegången. Men wid Rådig pröfning häraf, har Kongl. Maj:it ansett en Råntegiswares rätt wid utgörandet af des indelte Rånteperseblar icke billigen kunna eller böra blifwa sämre dersöre, att Råntetagarens eller Indelningshafwarens boställe på längre eller kortare tid är eller kan blifwa bortarrenderadt, emedan Råntegiswaren icke deraf drager någon nytta. Således och då det är en ömsesidig och på billighet grundad rättighet för Råntegisware och Råntetagare, att den förre, när han så will och derom i rätten tid tillfåger, äger så de Rånteperseblar, hwartill han är skattlagd, in natura utgöra, och den sednare likaledes att dem på samma sätt utfordra, fastän Råntegiswaren skulle wilja dem med penningar efter Markegången betala; så och enär denna Indelningshafwarens rätt icke förändras, utan blifwer densamma; ånskönt hans boställe utarrenderas, så att Råntegiswaren lika fullt är pliktig att hafwa Rånteperseblarne i beredskap att på sådant sätt utgöras, har Kongl. Maj:it funnit Råntegiswarens motswarande lika billiga rättighet, att så dem in natura leswerera, när han finner det wara för sig förmonligare, än att dem efter Markegången betala, äfwen böra blifwa orubbad, fastän Råntetagarens boställe är bortarrenderadt. Så litet som de Indelningshafware, hwilka icke äga boställen, dersöre hafwa någon annan eller bättre rätt än wärkelige Boställshafware wid sina Råntors-råntors utfordrande, eller för sådan orsak kunna wågra deras emottagande in natura, när Råntegiswarne wilja dem sålunda utgöra och derom i behörig tid tillfåga, lika så litet har Kongl. Maj:it ansett en Indelningshafwars med boställe der-

före, att det är bortarrenderadt, hwilket mer än dels är till hans winst, kunna förhindra Råntegiswarne af de öfrige Råntors-råntorne, att dem in natura leswerera, efter den anwising, som Indelningshafwaren enligt Författningarne äger meddela; äfwenom den sednare dersöre att han ej sjelf innehar sitt boställe, icke mera än om han derå hade sitt hemwist, kan sakna tillfälle till Rånteperseblarne affättning och anwising, på annan ort inom det afstånd ifrån Råntegiswarens hemman som Författningarne utstaka. Likwäl och då i anseende till de på en sådan Indelningshafware indelte dagsverken, han i brift af disposition öfwer bostället kunde blifwa i förlågenhet om deras användande, i fall Råntegiswaren skulle wilja dem in natura utgöra; så ehuru denna händelse låter sällan inträffa, emedan hwarje omtänksam Råntegisware räknar för en förmån, att håldre så sådane dagsverken wid sitt eget hemman använda, har Kongl. Maj:it, i fall det dock någon gång skulle hända, att en Råntegisware antingen för öfwerdrifwit Markegångspris eller bristande tillfälle att till deras lösen anskaffa penningar, funne sig nödsakad att dem in natura utgöra, i nåder welat tillåta att, deräst Indelningshafwarens boställe då icke genom hans egen åtgärd, utan i följe af Kongl. Maj:its allmänna rådiga förordnande är bortarrenderadt, honom må wara öppet att, om han ej kan annorlunda med Råntegiswaren öfwerenskomma, antingen till arendatoren af bostället, eller annan Hemmans-innehafware inom lika afstånd ifrån Råntegiswaren öfwerlemna sin rätt till begagnandet af samma dagsverken, emot den betalning, han sig kan betinga.

För öfrigt har ock Kongl. Maj:it i nåder funnit, att, på hwad sätt helst markegångarne upprättas, det icke bör kunna verka någon inskränkning i den så billiga och naturliga rättighet för Råntegisware, att, lika så wäl som Råntetagaren kan perseblarne in natura utfordra, äfwen så dem in natura utgöra, när Råntegiswaren anser det för sig bättre; ty äfwen wid den billigaste Markegång kan mången Råntegisware möjligen finna sig i sådane omständigheter, att han lättare kan afbördas sig sina råntor genom deras leswererande in natura, än affätta dem på annat sätt, och dersöre skaffa penningar.

Hwad Kongl. Maj:it sålunda i nåder förklarar och stadgat, hwilket genom nådig skrivelse af d. 10 April blifwit Kongl. Kammar-Collegio meddelat, med befallning att wederbörande derom förståndiga, har till följe deraf Kongl. Collegium härigenom skolat allmänneligen till underdåniga esterrättelse kungöra. Kam. Coll. Kung. d. 3 Maj 1810.

Kongl. Maj:ts Rådiga Kungörelse, angående sättet och ordningen wid de årliga Markegångs-Taxornas upprättande; giswen Örebro Slott, d. 1 Oct. 1810.

Wi CARL &c. göre weterligt, att hos Ds hafwa Rikens wid sistförslutne Riksdag församlade Ständer i underdånighet anmält, huruledes, då 75 §. i Regeringsformen stadgar, att de årliga Markegångstaxorne skola upprättas genom deputerade af alla Riks-Stånden, utsedde på det sätt hwarje Stånd för sig förskildt besluter, samt att hwad Deputerade fastställa skall tjena till efterlesnad, så wida ej ändring deruti behörigen sökes och winnes, Ridderskapet och Adelen för sig följande föreskrifwit:

Sugen annan än inom Lånet boende och derstädes fast egendom ägande fullmyndig Adelsman kan till Deputerad wid Markegångstaxors upprättande wälja eller blifwa wald. Indelningshafwande myndig Adelsman, som inom Lånet bor och derstädes fast egendom äger, wara äfwen behörig att wälja och blifwa wald. Stadsgegendom anses ej härwid i Adelsmans hand som fast egendom.

Hwar och en så qualificerad Adelsman, som förregående punct föreskrifwer, äge en röst, ehwad hans egendom är större eller mindre. Minst sex wector före den af Landshöfdingen faststälde dag till Markegångstaxans upprättande, låte han af Predikstolarne kungöra, att till wal berättigade Adelsmän böra inom fjorton dagar derefter till honom insända deras skrif-

telliga vota, innehållande de tvänne Adelsmäns namn, hvilka han till deputerade utser. Utanfristen ställes till Landshöfvinge-Embete med påskrifvet: Votum.

Nästa Söcknedag, som infaller efter fjorton dagars förlopp, räknade från den dag Kungörelse om wals anställande bordt enligt Landshöfvingens förantaltande af Prediksolarne uppläsas, öppne Landshöfvingen i närvaro af tvänne af honom tillkallade Adelsmän eller i brist deraf andra goda män, hvilka ej höra till Landshöfvinge-Embete eller Landsstaten, de infände vota och låte deröfver hålla Protocollet.

Lyder votum på flera än tvänne personer, eller bestimmes en eller begge af de i voto nämnde personer obehörige, att, enligt första puncten, komma under wal, eller är votum af obehörig man gifvet, eller efter fördrättad öppnande af vota inkommit, vare det eller de ej gällande.

De tvänne behörige Adelsmän, som undfått flesta rösterna, vare rätteligen walde. Är walet obestämdt derigenom, att flere undfått lika många röster, utrönes genast genom lotning hvilken eller hvilka böra såsom deputerade utses.

Genom Embetsbref underrättas Landshöfvingen med omgående post de utsedde deputerade om deras förordnande och tiden till sammanträdet. De af Ridderskapet och Adeln walde Ledamöter lära ej undandraga sig att fördrättningen bewisa, utom högst giltiga orsaker, hvilka i rätt tid böra hos Wår Befallningshafwande tillkännagifwas.

§ Deputerads ställe, som anmäler laga förfall, eller uteblifwer, fälle Landshöfvingen en sådan Adelsman, som enligt första puncten är behörig att kunna wäljas.

Finnes i Lånet ej sådan Adelsman, som första puncten upptager, fälle Landshöfvingen af Indelningshafwande eller obefutne Adelsmän efter eget wal. De ware ej något wite underskafade för uteblifwande.

Kommer på något af föreskrifne sätt utsedd deputerad ej tillstådes wid sammanträdet, gånge fördrättningen lifafullt obehindradt för sig.

Landshöfvingen ware alltid deputerades Dröförende, dock utan rättighet att med dem rösta eller att lägga hinder för fattande af deras beslut. Landshöfvingen förelägge alltid de deputerade de hittills wänlige och af honom från wederbörande infortrade upplysningar, äge rättighet att göra föreställningar och att låta intaga sin mening i Protocollet.

§ Likhet med hwad Ridderskapet och Adeln således för sig beslutit, hafwa Preste- och Borgare-Stånden äfwen bestämt antalet af de till Markegångs-taxonernas upprättande deputerade till tvänne personer af hwardera ståndet inom hwarje Län; Kommande Preste-Ståndets deputerade att, enligt förut midtagen Författning och efter af Wår Befallningshafwande gifwen underrättelse om terminer för Markegångs-taxonernas upprättande, att af Dom-capitlen utses och tillförordnas.

Borgare-Ståndet åter har ansett rättigheten, att bestaga uti ifrågawarande fördrättningar, böra för hwart år Städerna emellan efter deras nummer ombytas, sedan början först blifwit gjord med Landshöfvinge-Residencet i hwarje Län; till följe hwaraf Städernas älfte skola inför Magistraten anställa wal af desse deputerade, hvilka de äga att utse antingen bland stadens Borgerskaps egna medlemmar eller ibland Residence-Stadens, eller ock en af hwardera stället; börande, i de tvänne sednare fallen, Magistraten genast hos Wår Befallningshafwande anmäla, hvilken eller hvilka af Residence-Stadens innewånare blifwit till deputerade för en annan stad walde, samt den eller de, som å sednare stället utsedde blifwit, der ej laga förfall inträffat, ofelbart personligen sig inställa.

Hwad Bonde-Ståndets deputerade angår har Ståndet, för att genom ett så inskränkt antal af des Ledamöter som möjligt är så Markegångs-sättningarne verkställde, beslutit att wid den Markegångs-sättning, som efter dåwarande Riksdags slut dernäst inträffade, en Ståndets Ledamot från hwarje Domfaga skulle utses inom efterföljande Län nemligen: Upsala, Stockholm, Skaraborgs, Kronobergs, Sjököpings, Westera,

Elfsborgs, Salmar, Carlstads, Gottlands, Malmöhus, Christianstads, Blekinge, Hallands, Bohus och det dåwarande Westerbottens Län; En från hwarje Härad uti Södergöthlands, Södermanlands och Wrebo Län; En från hwarje Fögderi inom Kopparbergs Län, samt likaledes en från hwarje Fögderi inom då warande Gesleborgs och Westernorrlands Län, med iakttagande af sådan derstädes följd ordning, att wederbörande Kronofogdar, efter förutgången Kungörelse om tiden då Markegångs-sättningen skall företagas, böra sammankalla en deputerad från hwarje socken att å wif dag sammanträda till wal af Ledamöter, att, enligt förenämnde grund, uti ärendet deltaga, då fullmakter för dem utfärdas; Och har Bonde-Ståndet för öfrigt stadgat, att, när orternes ombud wid nästa Markegångs-sättning inför Wår Befallningshafwande sammanträda, de sig emellan då skola widare öfwerenskomma, om det antal Fullmäktige, som för framtiden i hwarje Landsort kan lämpligt anses; börande hwad sättet till wal af Ståndets deputerade angår, så förhållas, att, när terminen till Markegångs-sättning för Lånet blifwit af Wår Befallningshafwande utfatt och i Ryrkorna kungjord, hwarje Sockens innewånare, så fort ske kan, sammanträda och wälja, efter Socknarnes storlek, ett eller flere ombud, hvilka på Häradshöfvingens kallse infinna sig, om möjligt är wid Höfste-tingets början, men eljest någon lämplig tid på Häradets wänlige Tings-stället, der de inför Domaren, eller den han i sitt ställe förordnar, sina Fullmäktige utse.

Jemte det Rikens Ständer till och i underdånighet öfwerlemnad deras härom fattade och såsom ofwan anfördt är lydande beslut, hafwa de äfwen i underdånighet anhållit, att då, genom Regerings-Formens stadgande i den åberopade 75 §, den uti Kongl. Förordningen af den 22 Julii 1803, Wårt och Rikets Kammar-Collegium tillagde befattning med den årliga Markegångs-sättningen alldeles upphört och således ändamålet med den till den 5 November skebbe förflyttning af tiden för denna fördrättnings verkställande förfallit, denna tid måtte bestämmas siff till den 12 December, då prisen å spannemål, den wigtigaste af alla articular, gemenligen wunnit den stadga, som erfordras för att wid Taxornas upprättande tjena till grund, kunnande äfwen de utfatta prisen ifrån denna tid till den 21 December lätteligen hinna kungöras och således nödig säkerhet wid öfwerenskommelser emellan räntetagare och räntegifware winnas*).

Hwad åter angår den ordning, som wid ifrågawarande fördrättningar bör följas, hafwa Rikens Ständer till Wårt Nådiga bifall i underdånighet hemställt, att med de dertill erforderliga uppgifter må förhållas, enligt hwad Kongl. Brevet den 16 Dec. 1774 samt Kammar-Collegii och Stats-Contoirets derpå grundade Circulaire af den 8 Maj 1775 derom stadga; att § 3 S. i 1734 års Resolution på allmogens befwär må gälla i fråga om deputerades rättighet, att efter sig företeende omständigheter jemka de pris som utfattas, hwarwid dock i affeende på förenämnde Resolutionens förordnande, det hälften af de deputerade borde wara Råntetagare och hälften Råntegifware, Rikens Ständer funnit desamma mindre wigtigt och nyttigt, då det flerestades i brist af Råntetagare icke kan efterleswas samt desutom de derigenom äfystade fördelar af ett jemnare pris ändock kunna winnas; Att wid Markegångs-sättningarne, hvilka alltid borde uti Landshöfvinge-Residence-Staden i hwarje Län fördrättas, Landshöfvingen alltid må föra ordet samt Lands-Secreteraren eller Lands-Kamereraren Protocollet; och att i händelse wid omröstning, som bör ske Ståndens och ej per capita, två stånd i frågan om priset å någon wara skulle stanna emot två, ett medium måtte bestämmas af de genom begge sidornas röster yrkade olika pris, på sätt § 3 S. i 1734 års Resolution uppå Allmogens befwär, innehåller, hwarförutan Rikens Ständer

*) Detta stycke och nästföljande böra jemföras med 3 och 4 §. i Kongl. Förordn. d. 20 Sept. 1815, här nedan för intagen.

der äfwen i underdånighet tillfkytt, att hvad Kongl. Förordningen den 22 Julii 1803 för öfrigt och i sammanhang med detta ämne stadgar, om Afsads- och Krono-tionde-spannemålens förskande eller löfande, måtte bibehållas, likasom den termen, inom hvilken Råntetagare och Råntegifware böra tillkännagifwa om de wilja emottaga eller lemna Rånte-spannemålen.

Sedan Wi i nåder gillat och fastställt hvad Riksfens Ständer sålunda i underdånighet till vårt bifall hemställt, hafwe Wi welat desamma, samt deras anmälda beslut i detta ämne till allmän efterrättelse kungöra. Det alle som wederbör etc.

Uppå väckt fråga om nödvändigheten af en allmän Författning, hwarigenom tiden för Rånte-dagswerkens utgörande kunde bestämmas, har Kongl. Maj:t, sedan samtelige Des Befallningshafwande och Kongl. Kammar-Collegium blifwit hörde, genom Nådigt Bref af den 4 siffördlidne Februarii förordnat:

1:o Att Råntetagare icke måge, utom Råntegifwarens begifwande, under den brådaste arbetiden, utfordra hela besopet af de Råntedagswerken dem tillkomma, utan att dese dagswerken böra fördelas till utgörande på wisa tider af året, samt således utgå, att en sjerdedel deraf utgöres under Martii, April och Maj månader, hälften deraf uti Junii, Julii, Augusti och September månader, samt den återstående sjerdedelen uti October och November månader.

2:o Att tiden, under hvilken ett Råntedagswerke bör räcka, skall bestämmas till tolf timmar för ett Dränge- och tiu timmar för ett Sledagswerke, utom mat- och hvilostunder; hvilken tid under alla ofwannämde månader bör wid dagswerkens utgörande iakttagas, undantagande uti October och November månader då, utom en timme till mat och hvilostund midt på dagen, arbetet wid ett Råntedagswerke bör forfarande ifrån solens uppgång till des nedergång.

3:o Att ett Sledagswerke bör utgöras med en häst och karl, der arbetet är så beskaffadt, att det dermed kan uträttas och wanligen efter ortens sed på sådant sätt besrides, men att i alla fall icke flere än twenne hästar och en karl må till ett Sledagswerkes besridande kunna äfwas; och

4:o Att Bonden bör, wid Rånte-dagswerkens utfordrande, trenne, minst twänne, dagar förut tillfågas, hvad dag och timme om morgonen han skall sig till arbetet infinna; och i händelse sedan, en till det föreskände arbetet ojentlig wäderlet skulle infalla, må Bonden likwäl befrias från des hemförelswande ifrån dagswerks-arbetet, endå han sig på kallelse inställt, så framt han icke emot tydlig föreskrift, då uppbådningen sker, sig egenwilligt på en wid inställelse-tiden ojentlig dag infunnit. **Kam.-Coll. Kung. d. 5 Mars 1811.**

Hos Kongl. Maj:t har Bonde-Ståndet wid 1809 års Riksdag, genom des Taleman, i underdånighet anhållit att, i anseende till den skada och förlust, som skall tillflyndas Allmogens egne hemman och jordbruk genom slybigheten, att till Kungsgårdar och Boställen eller löntagare med indelning och skundom till Ruskhåll, som äga augmenter, ofta på flere mils afstand, utgöra dagswerken, de dagswerks-slybige hemmansägare måtte i Nåder förklarar berättigade, att med penningar efter Markgångs-taxan få lösa sig frie från utgörandet af sådane dagswerken, som andra hafwa rättighet att af dem fordra; hwarjemte Bonde-Ståndet i underdånighet anhållit om det nådiga stadgande, att arbetstiden för dem, som hafwa sig ålagdt, att utgöra dagswerken af ofwannämde beskaffenhet och hvilka icke med penningar wilja sig derifrån lösa, endast måtte beräknas från klokan sex om morgonen till klokan sex om aftonen.

Wid öfwerwägande häraf har Kongl. Maj:t, enligt ankommen skrifwelse till Des och Rikets Kammar-Collegium af den 3 siffördlidne December, i Nåder förklarar, att hvad först angår de indelte Råntedagswerken; så kommer dermed att förblifwa wid hvad, genom i sednare tider wibtagne Författningar blifwit om dylika dagswerken stadgadt, nemligen: att Indelningshafwarne äga rättighet, att af de Råntegifware,

som ho twänne mil nära Råntetagarens Boställe och rätta hemwist, utfordra de indelte dagswerken i natura, för hvilka Råntegifwaren, i händelse han, efter behörig kallelse, desamma försummar att utgöra, är slyblig betala hvad desamma efter gångbart pris gälla; dock må icke Råntetagaren utan Råntegifwarens begifwande, under den brådaste arbetiden utfordra alla Råntegifwarens åliggande dagswerken, utan böra de utgöras på de tider som blifwit utstakade genom Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 4 Februarii 1811 och Kongl. Kammar-Collegii derom utfärdade Kungörelse af den 5 Martii samma år.

Hwad sedan widkommer de Krono-dagswerken, som blifwit Kungs- och Kungs-Ladugårdar anslagne; så är redan genom Riksfens Ständers Beslut den 2 Maji 1810 och Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 3 December samma år stadgadt, att sådane dagswerken wid nya Kungsgårds-arrenden icke böra åt de nya Arrendatorerne under något willkor betingas, utan så af hemmans-ägarene sjelfwe lösas och till Kongl. Maj:t och Kronan betalas efter årliga Markgången; dock skall härwid iakttagas, att så länge några äldre Arrende-contracter råcka, hwarmed rättighet till Åke dagswerken är förenad, kunna de hemmans-ägare, af hvilka de utgå, icke undslippa, att dem in natura utgöra, enligt de beting, som Contracterne innehålla, wid hvilka föreskrifter Kongl. Maj:t funnit det nu äfwen böra förblifwa.

Beträffande vidare de så kallade hjelpe-dagswerken, eller sådane dagswerken, hvilka, utom de Ordinarie Rånte-dagswerken, Allmogen på wisa orter från längre tid tillbata haft sig ålagdt att utgöra wid Kungs-hof- och Stall-ångars bergning, och för hvilka dagswerken Allmogen dels icke åtnjutit någon ersättning, dels undfått understöd eller lindring uti andra onera, såsom Sneekte- och Båtsmanshåll, dels erhållit betalning, beräknad till någre öre Silfvermynt dagsverket, så har Kongl. Maj:t, i likhet med de redan lagde grunder för Krono-dagswerkens utgörande, samt hvad uti sårskildt mål blifwit förordnad, i Nåder ansett sådane hjelpe-dagswerken böra upphöra, endå de Arrende-contracter, som om sådane lågenheter kunna wara ingångne, till ända gå; dock med förbehåll, att så framt en förändrad hushållning wid ofwanberörde lågenheter, efter de derom ingångne Arrende-Contracters slut, skulle, sedan behörig undersökning föregått, föranleda till Kronans behof af dylika dagswerken, Allmogen i sådan händelse skall wara slyblig, att desamma utgöra emot en sådan betalning efter hwarje Låns Markgång, som för Krono-dagswerken åtnjutes; likwäl härwid till iakttagandes; dels, att om Allmogen för sådane hjelpe-dagswerken njutit någon eftergift eller lindring i andra mål, antingen i anseende till Hemmans-råntan, eller andre med hemmanen följande slybigheter och besvär, eller der Kronan, i afseende på dessa dagswerken bestått något understöd i spannemål, böra sådane förmoner ofselbart upphöra och Kronan i sådane mål återtaga sin fulla rätt, så snart hjelpe-dagswerken försumnit, dels, att i händelse på något ställe hjelpe-dagswerken skulle utfordras, som icke af början grunda sig på Resolutioner och Författningar, men twärtom, utan behörigt tillstånd tillkommit, wederbörande Allmoge, i sådant fall må wara öppet lemnadt, att derifrån genast i behörig ordning söka befrielse.

Widkommande ytterligare sådane hjelpe-dagswerken, som blifwit anslagne till Kungsgårdar och Krono-lågenheter, samt wisa Militaire- och Civile-Boställen; så emedan Kongl. Maj:t inhämtat, hurusom förhållandet med dessa hjelpe-dagswerken skall wara mycket olika, hwarföre Kongl. Maj:t och icke funnit lämpeligt, att något allmänt stadgande här om i Nåder utfärdas; ty har Kongl. Maj:t i Nåder förklarar, det Kongl. Maj:t uppå wederbörandes ansökningar och hemställanden om befrielse ifrån dese dagswerken, will uti hwarje mål sårskildt, efter de derwid sig företeende skäl och omständigheter, sig i Nåder utlåta, och hwarwid Embets- och Tjenstemåns under tiden skeende befordran till sådane Boställen, hwar till hjelpe-dagswerken

fen hittintills utgått, icke kommer att lägga något hinder i vägen för pröfningen, huruvida sådana dagsverken böra upphöra.

Hvad åter angår dagsverks-skyldigheten till Kungsgårdar och Boställen uti Skåne; så och då med denna skyldighet är ett särskildt förhållande, har Kongl. Maj:ts i Måder funnit bäst, att i afseende på denna dagsverks-skyldighet må förblifva vid de särskildte Resolutioner och Författningar, som derom redan äro gifne, eller hädanefter kunna gifvas *); äfvensom hvad Kongl. Maj:ts om dagsverken i förberörde måtto nu i Måder stadgat, icke kommer att medföra någon förändring i anseende till sådana dagsverken, som af så kallade inhyses-hjon, på ett och annat ställe, såsom till den Landsshöfdingen i Kronobergs Län anflagne Kronobergs Kungsgård utgöras, och icke eller i den rättighet, som en Boställs-hafware, eller Kungsgårds-Ärendator äger, att utfordra dagsverker af torpare eller antagne brukare å hemman och lägenheter, hvilka stå under des fria disposition.

Slutligen och beträffande Allmogens underdåniga anhållan om wif tids utfattande för de Rante-dagsverken, hvilka ännu böra utgöras; så emedan genom Kongl. Maj:ts ofwanberörde Nådiga Bref, af den 4 Februarii 1811, derom Kongl. Collegium, under den 5 Martii samma år Kungörelse utfärdad, nädigt stadgande härom redan blifwit widtagt; ty har Kongl. Maj:ts i Måder ansett desamma böra tjena till efter rättelse. Kongl. Kam.-Coll. Circ.-Bref d. 2 Febr. 1813.

Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning, angående äfstillige ändringar och jemtningar i hvad Författningarne nu innehålla, rörande Markegångs-sättningen i Riket, samt Tionde- och Åfrads-Spannemålens utgörande; såsom och angående Rante-dagsverkens utfordrande in natura. Gifwen Saga Slott den 20 September 1815.

1. §. - Som det, under den 16 Sept. 1812, widtagne stadgande, att Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, hwar för sitt Län, wid Markegångs-Larornes upprättande borde insända ett exemplar deraf till Rikens Ständers Justitiä-Dombudsmän, på det han i wanlig ordning skulle deruti kunna söka någon möjligen nödig ändring, funnits för Rantegisware och Rantetagare, samt äfwen i afseende på Krono-uppbörden medföra flere betydliga olägenheter, genom det dröjsmål emellan hwar och en Markegångs-Larors upprättande och kungörandet af de rätteligen gällande Markegångspris, som nödwändigt måste uppkomma af Justitiä-Dombudsmännens allmänna granskning af dessa Laror, hans anmärkningars författande derwid, och den omgång, som fördras, innan de kunna blifwa slutligen afgjorde; så kommer, enligt Rikets Ständers uttråde underdåniga önskan, Justitiä-Dombudsmännens ofwannämde befattning med Markegångs-Larorna att upphöra; Rantegisware och Rantetagare odeltagit, att hwar af dem Markegångs-Larorne anföra de beswär, hwartill de kunna anse sig besogade.

2. §. På det all möjlig skyndsämhet må kunna iakttagas, med rätta Markegångsprisets bestämmande wid de tillfällen, då klagan öfwer Markegångs-sättningen kan komma att föras, skall, så snart Markegångs-Laroran blifwit upprättad, ej allenast wanligt antal exemplar deraf till Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-Collegium insändas, jemte Protocollet öfwer Markegångs-sättningen, samt de från Städerne och Fögderierne inkomne Pris-couvanter, och den derefter författade uträkning öfwer medel-priserne, utan ock Laroran kungöras i alla Ryrkor inom Länet, hwarest Substjensf då hållas, å den första eller andra Söndagen efter den dag Markegångs sättes, och bör i afseende på de Södnar, der Substjensf icke hwar Söndag förättas, sålunda förhållas, att Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, i den Kungörelse han utfärdar angående dagen

för de till Markegångs-sättningen utsedde Deputerades sammanträde, äfwen utsätter å hwilken Söndag Markegångs-Laroran kommer att publiceras, inom den Pastoratets Ryrka, hwarest Substjensf först blifwer hållet; hwarefter de beswär någon Rantegisware eller Rantetagare öfwer Markegångs-Laroringen skulle wilja anföra, böra inom Femtonde dagen efter kungörandet i den Socken eller i någondera af Ryrkorne inom det Pastorat, der den klagande är boende, wara ingifne å Lande-Cancelliet, och Kongl. Maj:ts Befallningshafwande förbunden, att den 1:sta, eller, då det ej möjligen kan medhinnas, aldrast den 2:dra Postdagen efter det beswären till Lande-Cancelliet inkommit, dem jemte eget utlåtande till Kammar-Collegium öfwerfända. Efter allt detta skall Kammar-Collegium äligga, att inom 14 dagar sedan beswären dit inkommit dem afgöra och sitt beslut expediera till Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, hwilken ofördröjligen vederbörande derom underrättar. Enskildte beswär, som af Rantegisware eller Rantetagare öfwer Markegångs-Laroran anföras, böra likwäl icke verka något hinder eller någon inställelse i den utkomna Markegångs-Larorns efterlesnad och verkställighet, för andra än dem, som beswären angå; äfvensom allt hvad deröfwer beslutas, ehuru det kan gå ut på ändring i Laroran, dock icke kommer att gälla till förmån för andra, än den eller dem, som den wundna ändringen i rätten tid föft, hwarföre någon allmän Kungörelse härom i Länet icke eller behöfwer utgå. Hvad således angående enskildte beswär öfwer Markegångs-Laroran stadgat är, bör äfwen iakttagas wid de beswär, som för Fromma Stifvelser kunna öfwer Markegångs-Laroran andragas; och ankommer på deras Styrelser, eller de af dem antagne Dombudsmän, om någre sådana beswär för deras räkning må äga rum eller ej. Kammar-Advocat-Fiscalen äligger att tillse, huruvida något wid Markegångs-Larorne å Kronans wagnar kan wara att påminna, och i sådant fall sina anmärkningar deremot utföra. Då i afseende härpå böra Deputerade wid Markegångs-sättningen låta de skal, hwar på de grundat sina beslut, fullständigt i Protocollet införas: Skolandes Advocat-Fiscalen sist inom 15 dagar efter erhållen del af en Markegångs-Lara, hos Kammar-Collegium anmäla, om han deremot har något att påminna, och kommer Laroran i annat fall, så widt den kan röra Kronans rätt, att anses såsom den der winnit laga kraft; hwarom Kongl. Maj:ts Befallningshafwande då ock genast böra undfå underrättelse till kungörande i orten, liksom då Advocat-Fiscalen werkeligen beswär anført och Collegium deröfwer beslut meddelat. Någon widare granskning och pröfning af Markegångs-Larorne, än de nu omnämde, må icke äga rum.

3. §. Som det med den genom Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 1 Oct. 1810 förordnade flyttningen af tiden för Markegångs-sättningen ifrån början af November till sist den 12 December, äfvsade ändamål, nemligen: att de i orten under året allmänt gångbare pris, måtte kunna wara stadgade, innan denna förättning skedde, serdeles i anseende till Spannemålen, funnits icke mera säkert kunna winnas i December än i November månad; så, och på det en så mycket rymligare tid må blifwa emellan dagen för Markegångs-sättningen och den dag, inom hwilken Rantegisware och Rantetagare böra lemna hwarandra tillfägelse, huruvida Ranteperfedlarne skola i in natura eller med penningar efter Markegången utgöras, samt för att göra det till en möjlighet, att de beswär, som öfwer Markegångs-Laroran anföras, kunna innan berörde tillfägelse bör ske, hinna afgöras; har Kongl. Maj:ts funnit för godt, att med ändring i denna delen af ofwanberörde Nådiga Kungörelse af den 1 Octob. 1810, i Måder förordna, att tiden till Markegångs-sättningen må tillbakaflyttas till någon dag i November före den 5:te i samma månad, såsom uti 6 §. af Kongl. Förordningen den 22 Julii 1803 förut är stadgat; och kommer äfwen, hvad angår tiden för tillfägelsen, huru Ranteperfedlarne böra utgöras, att förblifwa wid hvad sistnämde Kongl. Förordning derom innehåller

*) Se, till vidare upplysning, Kongl. Resolution den 15 Mars 1826, införd i f. å. Förf. Saml. S. B. p. 35.

ler, i följe hvaraf denna tillfälgelse bör ske före Thoma dag.

4. §. Uti 3 §. af 1734 års Kongl. Resolution på Allmogens Besvär, stadgas, att hälften af Deputerade wid Markegångs-sättningen bör vara Rantegisware och hälften Rantetagare; detta stadgande har Kongl. Maj:t, efter Rikets Ständers underdåniga anhållan, welat i så måtto upplifwa, att det å alla ställen, der det med iakttagande af Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 1 Dec. 1810 i öfrigt bestämda grunder sig göra låter, må warda verkställt.

5. §. Kongl. Brefwet. den 16 Dec. 1774 och ättillige sednare Kongl. Författningar föreskrifwa, att Pris-Couranter, som af Kronofogdane blifwit underskrifne samt af bosatte och inom Häradet boende trovärdige män besyrfte, böra till Kongl. Maj:ts Besättningshafwande insändas och wid Markegångs-sättningen jemte forgrifsen i öfwerwägande tagas; och som det kan blifwa af mycken nytta, om äfwen Rantegisware få uti samma Pris-Couranters uppgörande deltaga, i det ställe de hittills blifwit endast af Rantetagare upprättade; så will Kongl. Maj:t, uppå Rikets Ständers derom gjorde underdåniga hemställan, i Näder hafwa förordnat, att wid Soctnestämman inom hwarje Församling en eller 2:ne af Soctnarnes Ledamöter måge wäljas, för att jemte Kronofogden stadga det pris, som för Häradet i Pris-Couranten till Markegångs-sättningen skall intagas, hwilket pris alltid bör vara medium af de pris Soctnefullmäktige, hwar för sin Socten, såsom berstädes gångbara uppgifwa; och må, till undwikande af allt för många resor för Allmogen, detta Pris-Courantens uppgörande förrättas å Ringsstället, wid samma tillfälle, som Deputerade till Markegångs-sättningen wäljas; hwarwid Kronofogden i sådant affeende bör vara tillstädes: Skolandes han icke af något vara inifrån i sin rätt, att sin tanke om de rätte gångbara prisen yttra, eller att, om han blifwer af annan mening än Soctnefullmäktige, densamma särskildt författad till Kongl. Maj:ts Besättningshafwande och Markegångs-Dareringemännen insända, för att wid Markegångs-sättningen äfwen så wäl som de öfrige uppgifterne komma i öfwerwägande. För öfrigt har Kongl. Maj:t härwid, efter Rikets Ständers underdåniga önskan, welat stadga, att pris på allt slags blandfäd, som i Länet brukas, må uti Markegångs-Daran utfättas, äfwen som i Daran bör utföras af hwilka sorter fäd blandfäden består, och hwar andel hwardera sorten skall anses utgöra.

6. §. I anledning af yrkade ändringar i hwar Författningarne, rörande Lionde- och Afrads-Spannemålen utgörande, förstånde eller lösende nu innehålla, har Kongl. Maj:t, lika med Rikets Ständer, funnit Lionde- och Rantegiswares både rättigheter och skyldigheter emot Rantetagare böra vara alldeles jemlike med Rantetagares rättigheter och skyldigheter emot Rantegisware, samt dersöre härmed i Näder welat förklara, att Lionde- och Rantegisware, i de fall de wägra att betala Spannemålen efter Markegången, med den i 1803 års Kongl. Förordning utfatte förhöjning, och deremot i rätten tid tillsäga, sig wilja densamma in natura utgöra, icke skola blifwa skyldige att föra den på längre afstand från sitt hemwist, än i de fall, då Lionde- eller Rantetagare utfordra Spannemålen in natura, nemligen: i Westerbotten, Norrbotten, Wester-Norrlands och Semlands Län högst 8 mil, och i Rikets öfrige Provincer högst 6 mil från Lionde- och Rantegiswarens hemwist; Rantegiswaren, hwar Afraden angår, äfwen förbehållit, att då Rantetagaren är försedd med boställe, dit afföra Spannemålen, änskönt det är närmare än 8 mil i Wester- och Norrbotten, Wester-Norrlands och Semlands Län, samt 6 mil i Rikets öfrige Provincer, ifrån Rantegiswarens hemwist.

7. §. Som upplyst blifwit icke allenast att den bästa methoden för de mangahanda särskildte Rantepersedlarnes sammansläende är snår att utfinna, utan ock att ett sådant sammansläende i många orter skulle strida emot de skattskyldiges egen wilja och önskan, samt att bibehållandet af de flere smärre persedlarna

kan bidraga till både Rantegiswares och Rantetagares förmån, wid löfandet, enär Markegångspriset å en persedel kan ersätta hwar genom densamma å en annan möjligen skulle kunna lända till förlust; så anser Kongl. Maj:t utgörandet af Sordebofs-Rantorne efter flersalldiga benämningar böra åtminstone tills vidare få förblifwa oförändradt, med bibehållande tillika af den Rantegisware och Rantetagare efter Författningarne tillkommande ömsesidiga rättighet, för de förre, att, när de så yrka, få sina Rantepersedlar, hwartill de äro skattlagde, in natura utgöra, och för de sednare, att dem likaledes in natura utfordra, utan affeende derpå, att andre parten påstår deras utgörande med penningar efter Markegång.

8. §. Beträffande de Kronan behållne eller åt Indelningshafware och andre öfwerlätna Rante-dagswerken; så har Kongl. Maj:t, lika med Rikets Ständer, funnit desammas bibehållande i det skick, hwartill de, genom Kongl. Circulaire-Brefwet med den 8 Martii 1775 och Kammar-Collegii Kungörelse af den 5 Mars 1811, kommit, vara öfwerensstämmade med billighet och rättwisa, samt hwarken kunna Rantegiswares eller Rantetagares rätt förnäma, likwäl med den af Rikets Ständers föreslagna ändring i de nu gällande författningar, att dese dagswerken icke må kunna fordras in natura utgjorde från andre Rantegisware, än dem, som bo inom en mil nära det boställe eller hemman, dit deras Rante-dagswerken, enligt Författningarne, äro anslagne, och skola således de längre bort boende Rantegisware vara icke allenast berättigade, utan äfwen skyldige, att samma dagswerken efter Markegångspriset lösa; men åter dagswerken af de inom en mil boende Rantegisware, så göras eller fordras in natura, eftersom wederbörande derom öfwerenskomma, och böra för uppfägning af dem enahanda föreskrifter gälla, som i anseende till Spannemålen och andra Rantepersedlar äro stadgade, så att dersel Indelningshafwaren en sådan tillfälgelse försummar, Rantegiswaren då äger det följande året betala dem med penningar efter Markegång; äfwen som i fall den sednare underlåter att i rätter tid tillsäga, det han will dem in natura utgöra, Rantetagaren då är berättigad, att för dem fordra betalning efter Markegång, om han så för godt finner. Detta stadgande kommer dock icke att göra någon ändring uti sådana ännu gällande Arrende-Contracter om Kungsgårdar och andra Krono-Lägenheter som kunna innebära rätt till Krono-dagswerkens utfordrande in natura äfwen utöfwer en mil från de utarrenderade Egendomarne, utan blifwer innehafwarne af sådana Arrende-Contracter, för sin arrendetid, wid samma rättighet utan inifrån bibehållne *).

9. §. Widare har Kongl. Maj:t, i affeende på twisier om den lefwererade Lionde- eller Afrads-Spannemålen duglighet, ansett för godt, att i Näder gilla det af Rikets Ständer gifne förslag, att Rantegisware må vara berättigade, att wid Spannemålen lefwerering å det anwista stället, med sig taga två ojämfwo gode män, hwilka, i händelse wid emottagandet af Rantetagaren eller hans ombud, som alltid bör vara tillstädes, sridighet emellan denne och Rantegiswaren

*) 9 §. i Kongl. Resol. på Allm. Besw. d. 10 Sept. 1743 innehåller, att de Kungsgårdar, Ruskällare eller Rantetagare, som ej behöwa alla dem, inom två mil anslagna dagswerken in natura, böra således jemka dese dagswerks-bönder emellan, att de, tillfästas och i proportion så lösa sine dagswerken och ej, såsom förut stett, wilja ständigt belasta med dagswerksgörandet in natura, och åter andra allstent betala med penningar; Och stadgas i här ofwan återopade Circ. af den 8 Mars 1775, "att, wid dagswerkens utgörande, bör noga eftersewas nyssnämde 9 §. i Kongl. Resol. på Allm. Besw. af år 1743: äfwen som att Landshöfdingarne skola hålla noga hand deröfwer, att den, som icke sjelf nyttjar alla honom anslagna dagswerken, ej öfwerlåter sin rättighet åt någon annan, att samma dagswerken utfordra, emedan, i sådant fall, den skattskyldige bör äga frihet att lösa sig med penningar ifrån sine dagswerken."

marén skulle, angående Spannemålens duglighet, uppstå, böra derom lemna deras utlåtande, och i fall Råntegiswaren eller emottagaren dermed icke nöjes, ett prof af en half kappe af den caserade Spannemålen aftaga, samt i en rätt förvärd påse eller säck inläggas, och den genast förse med emottagarens, och någons af de öfrige närvarande, sigill, samt anteckning utanpå om caserandet; hwarefter detta prof, genom Råntegiswarens försorg, ofördröjeligen bör insändas till Kongl. Maj:ts Befallningshafswande, på det, sedan desamma blifwit af honom å Lande-Cancelliet brutit och skärskådadt, han må kunna, parterne emellan, lagligen skilja, med påföljd för Råntetagaren, att om Spannemålen af Kongl. Maj:ts Befallningshafswande finnes antaglig, ersätta Råntegiswaren all hans kostnad och skada.

10. §. Då det i äldre Författningar gifne Förebud för Råntetagare, att anvisa Råntegisware till sådana lefwererings-skällen, dit man icke annorlunda än på obanade och okände vägar färdas kan, icke blifwit genom sednare Författningar upphäfwet samt ännu kan vara nödigt; så bör det öfwen häbanester anses som gällande, i följd hwaraf en Råntegisware, som tror sig vara förvärdd genom anvisning till sådana skällen, dit inga andra än obanade vägar leda, har sig öppet, att derom wända sig till Kongl. Maj:ts Befallningshafswande i Orden, som då äger med sådana klagomål, efter beskaffenheten försara, och, derest de finnas grundade, förhjelpa den klagande till behörig rättelse och ersättning för hwad han genom en obehörig anvisning kan hafwa lidit. Det alle som vederbör etc.

Hos Kongl. Maj:st hafwa Rikens Ständer uti skrifwelse under d. 25 siffridne Augusti i underdånighet anmält, hurusom, wid öfwerläggning uti wäckt fråga om åtkilliga förändringar och tillägg i Kongl. Förordningen den 22 Juli 1803 om Dionde- och Råntegiswarens samt tagares ömsesidiga rättigheter och skyldigheter, hos Rikets Ständers förekommit, dels att det uti högstberörde Förordnings 2. §. nyttjade uttryket: "wid Thomå dag" icke bestämmt tillkännagifwer antingen tillägelse om Diondes lefwerering in natura bör öfwillkorligen ske före eller efter nämnde dag, dels och att i samma §. någon wiss tid icke är föreskrifwen inom hwilken, uti de fall, då Råntetagaren utom Håradet bor, en sådan tillägelse skall göras hos Kronfogden eller Regements-skrifwaren. Då Kongl. Maj:st detta jemte Rikets Ständers i anledning häraf gjorda underdåniga framställning i nådigt öfwerwägende tagit, har Kongl. Maj:st, med fastadt afseende å Dionde- och Råntegiswarens samt tagares ömsesidiga förmon, för godt funnit förklara, att tillägelse om Afsads eller Diondes lefwerering in natura bör häbanester ske sifst dagen efter Thomå dag, samt att i de fall, då Råntetagare är boende utom Håradet, den då medgifna tillägelsen hos Kronfogde eller Regements-skrifware bör göras sifst å fjortonde (14) dagen före Thomå dag, på det de må kunna, innan nämnde dag Råntetagare sådant tillkännagifwa wid påföljd att eljest någon uppfågning icke må anses vara gjord. Kongl. Kung. d. 1 Oct. 1823.

När Markgångs-Taxan för året blifwit utfärdad, bör Krigsmanshus-Fogden genast författa Uppbörds-bok och deruti, enligt Jorde=boken öfwer de Krigsmanshuset donerade hemman, påföra hwar Råntegisware serffilbt hwad för de, hemmanet eller hemmansdelen i Jorde=boken åsatte, Krigsmanshuset anslagne räntor, efter Markgångs-priset belöper, med tillagd förselasgift, jemlikt Kongl. Förordningen den 22 Julii 1803, samt inom Februarii månads slut till Kongl. Krigs-Collegium insända summarisk uppgift öfwer totala uppbörds-beloppet för föregående året, enligt Uppbörds=boken.

Om Råntegiswarne åstunda att lefwerera Afsads-Spannemålen in natura och, före Thomå dag den 21 December, gifwit Krigsmanshus-Fogden sådant tillkänna, bör han derom genast göra anmälan hos Kongl. Collegium, på det, inom behörig tid, må kunna om Spannemålens serflande disponeras. 1 och 2 §. §. i

Krigs-Coll. Instr. för Krigsmanshus-Fogdarne d. 14 Julii 1827.

Rusthållare, som af den fastskälda Wafewolance-afgiften will in natura prestera hå, halm och hafre, bör derom göra anmälan hos Konungens Befallningshafswande inom Thomå dag, wid påföljd, att han eljest anses wija afgiften contant betala, öfwen som, en när fouragerings-perseblarne, efter förutgången behörig anmälan, stola in natura lefwereras; lefweransen till anwist mötes-magazin bör vara fullgjord inom Februarii månads slut, hwarefter den för det året icke vidare tillåtes, utan kommer då resterande afgifts-belopp, att sedermera af Kronobetjeningen uppbåras. Kongl. Kung. den. 27 Mars 1830.

Arrendatorer af Kungsgårdar med derunder lydande hemman och lägenheter, som hädanester bortarrenderas, äga rättighet att lefwerera Arrende-spannemålen in natura, enär de före Thomå dag, derom tillsäga. Kongl. Br. d. 20 Jan. 1824.

Emedan det enligt både äldre och sednare Författningar varit en Allmogens öfwillkorligen åliggande skyldighet, att till den ort inom Lagsagan, der Kronan sin Afsads- och Dionde-Spannemål behöfwer, desamma afföra, och Kronan wid andra tillfällen denna spannemål icke fordrar, än när Rikets angelägna be-
hof, eller infallande misshwärt i den ena eller andra Proovincen, och den der uppkommande brifstens afhjelpande, sådant öumgängeligen kräfwä; ty har Kongl. Maj:st i Nåder funnit någon ändring härutinnan eller estergift af en sådan Kronans rättighet icke kunna bewiljas, utan att det wid Allmogens wänliga pligt i denna del bör förblifwa. Kongl. Resol. på Allm. Besw. d. 22 Julii 1803, 1 §.

CARL JOHAN &c. &c. Ut i skrifwelse under den 8 October förslidet är hafwen J underdånigst anmält, att Eder Andra Revisions-Contoir, efter förättad granskning af 1821 års Kronobergs Läns Landsbok, till Eder inkommit med åtkilliga anmärkningar, innefattande åtal derå, att å Wår och Kronans utaf nämnde Län utgående behållna Afsads- och Krono-Dionde-Spannemål, som med penningar efter markgångs-pris betalas, någon försel-lön icke blifwit beräknad, hwilken uppgift Revisionen således till betalning anmärkt, på den af Revisionen anförde grund, att då Kongl. Förordningen den 22 Julii 1803, angående Afsads- och Krono-Dionde-Spannemålens utgörande, serflande och lösande, tydligan stadgar, att å all In-
delnings- och Kronans Lönebesparings-Spannemål, som löses efter Markgångs-pris, försel-lön med 16 §. för hwarje tunna bör erläggas, skulle deraf och följa, att en sådan utskuld jemwål borde äga rum wid lösandet af förstberörde, eller den Kronan behållne Spannemål, emedan, i annan händelse, de Råntegisware, hwilka äro anslagne till In-
delningshafsware, skulle vara högre beskattade, än de som betala sina Rånteperseblar till Ds och Kronan.

Härwid hafwen J underdånigst tillkännagifwit, det J, på anförde skäl, funnit Revisionen till ifrågawarande anmärkning hafwa ägt en grundad anledning, i synnerhet då härtill komme, att på ett och annat ställe i Riket försel-lön å sådan Spannemål, hwarom fråga nu är, blifwit i Kronans räkenskaper beräknad; men enär derjemte förekomme, att ett bestämt stadgande i ämnet saknades, och olika skäl förfarits i afseende på tillämpningen af 1803 års öfwanäberopade Kongl. Förordning, samt anmärknings-åtalet öfwen rötrer en menighet; så hafwen J, wid öfwerwägende häraf och innan något vidare i målet tillgöres, ansett Eder böra förhållandet hos Ds i underdånighet anmäla; anhållande J fördenstut underdånigst om Wår Nådiga förklaring i ämnet.

Detta ärende hafwe Wi Ds fördragas lätit, samt derwid funnit ifrågawarande anmärkning så mycket hellre böra förfalla, som någon försel-lön för Kronans behållne Afsads- och Krono-Dionde-Spannemål hittills icke i allmänhet ägt rum, då lösen deraf blifwit efter Markgångs-pris antagen, och det, enligt Kongl. Besw. den 7 November 1811, beror af vederbörande att, när, till undwärande af längre trans-
por-

porter, i särskilda fall, lösningspris erbjudas Råntegifware för sådan Spannemål, som Kronan eljest behöfver in natura disponera, bestämma lösningsprisen utan afseende på Marfegången, så att Spannemålen kan utan förlust för Kronan anskaffas på den ort, der den är af nöden; hvilket Eder till swar och underdånig efter rättelse härmed i Råder tillkännagifwes. **Kongl. Br. till Kammar-Rätten den 19 Jan. 1825.**

Forsel-lön för den Vacance-Spannemål, som wid de indelte Skänka Infanteri-regementerne utgöres för befrielsen att uppsättå soldat, bör icke åga rum, när denna Spannemål efter Marfegång med penningar löses. **Kongl. Br. d. 20 Junii 1826.**

De Råntegifware uti Upsala, Stockholms, Nyköpings och Westerås Län, hvilka wid 1823 års Riksdag, med befrielse från skyldigheten att in natura leswerera h5 och halm-råntorne till Hoffallet i Stockholm, deremot fått skyldighet att lösa persedlarne efter Marfegångspris, skola derutöfwer såsom forselsättning utgifwa 1 p. 4 r:st B:o per Lispund, råntestrå-persedlar. **Kongl. Br. d. 19 Jan. 1825 och d. 14 Nov. 1829*).**

Å anledning af Rikets Ständers under sednaste Riksdag fattade beslut, angående uppborren och förvaltningen af Kronans behållne Spannemåls-intrader, är följande förordnad:

1:o Att med bibehållande af Råntegifwares rättighet att leswerera Rånte-spannemålen in natura, Stats-Becket må fråntråda rättigheten att densamma in natura inforra, och de stattskyldige medgifwas att få lösa den efter årets Marfegång, utan tillägg af forsel-lön.

2:o Att i de Län, der Spannemålen inom föreskrifwen tid uppsåges till leswerering in natura, men ej är för något Kronans behof på skället erforderlig, vederbörande Läns-styrelser böra till Spannemålens försäljande utlysja offentlig Auktion, med tillkännagifwande, det köpare, som ställa fullgod säkerhet, erhålla sex månaders anskånd med betalningen och åga bestämma det ställe, der såden skall leswereras, dock under iakttagande af hvad Författningarne stadga, rörande wägens längd för Råntesåds-forselning; att, i händelse antagliga anbud wid första Auktionen icke göras, förnyad Försäljnings-auktion efter lämplig tids förlopp må utlysas och hållas; att wid dessa tillfällen Marfegångspriset må anses såsom det minsta antagliga anbud, samt att, derest, emot förmodan, den uppsagda Spannemålen icke på sådant sätt och villkor kan afyttras, densamma må för Kronans räkning uppläggas och, till dess ett mera gynnande affättnings-tillfälle inträffar, förwaras; och

3:o Att i afseende på Håste-vacance-spannemålen, då vederbörande Ruffhållare önska densamma in natura utgöra, ingen rubbning får åga rum i de leswererings-orter, eller närmaste Krono-magazin, dit denna Spannemål hitills blifwit afsemdad. **Kongl. Br. den 13 Mars 1830**, kungjordt genom **Stats-Conf. Circ. Br. d. 29 Oct. f. å.** Femför och 29 §. i Riksdags-beslutet af den 19 Mars 1830.

Barnhus- och Hospitals-Inrättningarne i Riket må, för den till deras underhåll anslagne Afreds- och Lionde-Spannemål, framgent åtnjuta lika förmon med andre Lionde-indelningstagare, och i följe deraf, ej mindre för den Hospitals-öfwerflotts-spannemål, som för Kronans räkning emottages och disponeras, än äfwen för den, hvilken af Lionde-gifwarne sjelfwe med penningar får inlösas, uppbara enahanda forsel-lön, som uti Kongl. Förordningen den 22 Julii 1803 med hänseende till Afreds- och Lionde-Spannemålen i allmänhet blifwit stadgad. **Kongl. Br. d. 24 Nov. 1813**, kungjordt af **Seraph.-Ord.-Gillet den 22 Decem-ber f. å.**

Sedan hos Kongl. Maj:t Rikens Ständer wid Urtima Riksdagen i Drebro år 1812 gjort underdånig anmälan, rörande ett anmärkt missbruk wid Auctioner å den till fromma stiftelser, såsom Barnhus, Hospitaler, Scholor, Domkyrkor, m. m. anslagne Lionde-Spannemål, att det för ett helt Län belöpare Spannemåls-quantum i en post blifwit utbjudet och försåldt, hwarigenom Handels-speculanter wunnit tillfälle att, jemte inköpet af såden, begagna sig af Liondetagarens rätt till lösen för den längsta möjliga transporten inom Länet, men deremot innerwånarne i landet blifwit betagen lägenhet att återköpa den från deras hemort utgående Spannemål, hvilket hade åter varit dem lätt, om icke större quantum gått under utrop, än hvad för hwarje Socken erlågges, hwadan Rikens Ständer anhållit om utfärdande af en Författning, hwarmedelst en nödig rättelse härutinnan kunde winnas; så har Kongl. Maj:t uti nådig skrifwelse till dess och Rikets Kammar-Collegium af den 22 sstl. Febr. täckts förklara, det Kongl. Maj:t, hwad beträffar Barnhusens och Hospitalernes Lionde-Spannemål, funnit 12 §. af den för Kongl. Seraphimer-Ordens-Gillet utfärdade Instruktion af den 28 April 1791 *) innehålla, huru med nämnde Inrättningaras öfwerflotts-spannemåls För-auktionerande bör förhållas, när den ej af Kronan inlöses, men att detta stadgande likwål icke kan åga förbindande kraft för Stockholms allmänna Barnhus, såsom skildt under inseeende af öfwerståthållaren, som i afseende på densamma Barnhus anslagne Spannemål åger att försara på sätt, Kongl. Brefwet den 19 November 1799 föreskrifwer **); och widkommande den Scholor och Skol-Lärare, Gymnasier, Domkyrkor, samt till understöd för Präst-enkor anslagne Spannemål; så har Kongl. Maj:t ansett intet åliggande åga rum för vederbörande att nämnde Spannemål på Auktion försälja, utan sådant på deras eget godfinnande bero, dock med iakttagande af hwad i ett eller annat fall Kongl. Förordningen af den 22 Julii 1803 stadgar. Men oaktadt Kongl. Maj:t ansett ett lika frifft wal böra tillkomma Styresmännen för wid andra stiftelser, på det de wid hwarje tillfälle måge kunna få försara, som för stiftelserne förmonligast pröfwat, har Kongl. Maj:t likwål i nåder funnit med stiftelsernas och Liondegifwarne förmon mest instämmande, att, enär Spannemålens förnytrande medelst Auktion anses nyttigt, utrophen ske i mindre poster, så att Liondegifwarne sjelfwe kunna göra invopen, hwarwid stiftelserna icke kunna något äfwenlyra, enär deras styrelser hafwa sig förbehållit, att pröfwa anbudens antaglighet, eller öf föreskrifwa sine ombud wid Auktionen de pris, hwarunder Spannemålen ej får försäljas, samt att ålägga dem, hvilka i orterne Auktionerne förtråta, att tillse det Spannemålen icke till ofsäkre köpare utan godkänd borgen bortslås. Å anledning häraf har Kongl. Maj:t i Råder funnit godt förordna: att enär någon fromma stiftelser anslagen Krono-lionde-spannemål genom offentlig Auktion utbjudes, vederbörande öfwerstyrelse må åligga, att en sådan försäljning socknewis och i mindre partier till högst tio tunnor i hwarje utrop, verkställa, då styrelserna tillkommer antingen att pröfwa anbudens antaglighet, eller lemna sina ombud wid Auktionerne föreskrift om det pris, hwarunder Spannemålen ej får försäljas, äfwen som att bestämma betalningstiden och hwad säkerhet i ett eller annat fall må finnas nödig, likwål allt under iakttagande af hwad 1803 års Författning stadgar. Å afseende på skället, der Auktionerne böra hållas, antingen å Lands-Cancelliet, Fögderiwis, eller inom hwarje Socken, har Kongl. Maj:t i Rådet funnit, att uti Norr- och Westerbottens- samt Femtlands Län, der Sockenarne äro mycket widsträcke, till antalet så i hwarje Fögderi, och för de fleste innerwånare wägen till Lands-Cancel-

*) Genom Kongl. Besordn. d. 7 Dec. 1819 är stadgad, att h5 och halm, enär de utgöra Råntepersedlar, skola, h5et beräknas efter den för hwarje Län förut wänliga wigt å hwarje last, wåre sig winter eller sommar-last samt en torr kärwe Råntehalm, för att wåra antagningsgilt, i wigt innehålla två Lispund;

*) Införd wid slutet af 26 Cap. B. B.

***) Detta Kongl. Br. innehåller, att Stora Barnhusets 40-bedels Spannemål bör framgent i alla Län till bemästrjudande upplåtas på offentlig Auktion.

liet ganska lång, tjenligast synes att Auktionerne hållas Socknepis och af Kronobetjeningen förrättas, hvarvid, och då svårighet torde blifwa att på hwar ställe hafwa ombud, lämpligast blifwer, att Kongl. Maj:ts Befallningshafwande af wederbörande styrelse under rättas om det pris, hvarunder Spannemålen ej får försäljas, för att sådant Krono-betjeningen å stället förståndiga. I de öfriga Länen deremot, hwarest Fögdarierna bestå af många Socknar, och Krono-betjeningen äfwen är mera spjelfatt, har Kongl. Maj:it ansett mindre lämpeligt, att auktionerne förrättas i hvarje Soden, hvarsöre Auktionerne i dessa Län böra hållas antingen Fögdarvis eller och endast å Lands-Cancellet, hvilket å wederbörande styrelser ankommer att bestämna, äfwen som tiden till Auktioner i alla Län, samt huruvida tillika wid samma tid Auktion hos styrelsen bör anställas, hvarvid dock, till förekommande af all oreda, nödigt blir, att wid dessa båda Auktioner lika stort parti i hvarje utrop bör utjudas, men att i fall en sådan likhet icke kan bestämmas, ingen Auktion hos styrelsen hålles. **Kam.-Coll. Kung. d. 21 Mars 1815.**

I de Län, der Kyrko-tionde in natura utgöres och Kongl. Maj:it och Kronan den icke åstundar, hvarom förfrågan af Kyrkoherden hos Konungens Befallningshafwande bör göras, skall den i penningar förwandlas på det för Kyrkan förmonligaste sätt, så wida Hemmans-innehafwarne icke lidit miswärt och behöfwa densamma, i hvilket fall de få lösa den emot betalning efter Marsegång med fastskuld forsel-lön och jemwål å betalningen erhålla någon wif bestämd tids anstånd emot en af Pastor och Kyrkowärdsarne godkänd borgen. Den Spannemål, som icke för liden miswärt Hemmansbrukarne således tillåtes att lösa, bör efter föregående Kungörelse uti Hæradet inom hvarje Soden på Auktion till den mestjudande i mindre poster försäljas och medlen derföre redowiså; å liggandes Pastor och Kyrkowärdsarne, att derom besörja och wid utelblifwen betalning densamma genom wederbörandes handräkning låta utlösa. Men skulle Kongl. Maj:it och Kronan behöfwa Kyrkans Dionde, erlägges betalning derföre efter årlig Marsegång, hvilken betalning uti Kyrko-räkenskaperne redowiså. För öfrigt kommer, hvad forsel af Dionde angår, Kongl. Förordningen den 22 Julii 1803 att lända wederbörande till underdånig esterrättelse. **Kongl. Inste. angående förvaltningen af Kyrkornes fastigheter m. m. i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus Län, d. 12 April 1815, §. 7.**

Ur Lots-hemman med räntan till någon Stat indelbt, hindrar sådant icke Lotsningen; men i fall ett slikt hemman är Kåntetägare så nära beläget, att de deraf gående dagswerken böra in natura utgöras, så må Lotten antingen efter 1684 års Reglemente och 1685 års förklaring förena sig med honom om dagswerkens betalning, eller och skaffa en annan i sitt ställe, som bestamma förättar. **Kongl. Regl. för Lots- och Båt-inrättningen d. 16 Maj 1827, §. 160.**

Som Kongl. Maj:it, uti Nådiga skrifwelse till Kongl. Kammar- och Bergs-Collegierne af den 10 siffl. Junii, med anledning af hvad Rikets Ständer under den 15 nästföregångne Maj, på förekomne skäl, i underdånighet anmält, behagat i nåder förordna, att de särskildta nu gällande föreskrifter om Bruks-ägares och Åboers å de under Bruken Skatteköpte-hemman inbördes rättigheter och Skyldigheter skola uti en af Kongl. Kammar- och Bergs-Collegierne utfärdad Kungörelse sammanfattas, för att sedan en gång å Pre-dikstolarne i Rikets Kyrkor upplåsas; så hafwa Kongl. Collegierne härigenom skolat till wederbörandes underdåniga esterrättelse allmänligen kungöra:

Att, enligt Kongl. Maj:its Nådiga Bref till Kongl. Kammar- och Bergs-Collegierne af den 23 September 1747, angående Prästanda till Bruken af de Krono-hemman, som af Bruksägare till Skatte inlösas, inga sådana till Bruken förfälda Krono-hemman skola med flere dagswerken belastas, än de, som uti Sordeboken hemmanen påförde äro; men att det likwål må vara tillåteligt för Bruksägaren, som är Kronan ansvarig

för Räntan, att, efter öfwerenskommelse med Åboen, förwandla hela Hemmans-räntan uti köhning och förflor emot samma betalning, som Skatte-bönder njuta; börande dagswerken efter ortens marsegång betäcknas, och hwarutöfwer inga onera Åboen påläggas. För öfrigt skall Åboen vara odriwfen, så länge han gör sin Skyldighet efter Husehyns-ordningen, och Stogen icke annerlunda, än efter allmänna Lagen och Förordningar nyttjas:

Att i stöd af Kongl. Maj:its Nådiga Bref till Kongl. Kammar- och Bergs-Collegierne af den 28 Januarii 1757, angående Brukens friare disposition öfwer inlösta Krono-hemman, derom Kongl. Collegierne den 5 April samma år till wederbörande utfärdat deras tryckta Skrifwelse, Bruksägarna måge, utom de köhning, förflor och dagswerken, hwaruti Sordeboks- och Mantals-Räntan förwandlas, hafwa frihet med egen Betjening så nyttja Stogen, att den för framtiden må äga bestånd, och der lägenhet der till gifwes, jemwål upodla Åker och Ång, så wida Hemmans-Åboen sjelf det ej förmår, och derigenom ej lider mehn och intrång; hvarvid likwål, om stridigheter emellan Jordägare och Åboer om sådana Nya Upodlingars företagande skulle yppas, Landshöfdingen, i följd af Kongl. Maj:its Nådiga Bref till Kongl. Kammar- och Bergs-Collegierne af den 15 Julii 1802 samt Collegierne till Landshöfdingarne i följd deraf den 27 October sistnämnde är aslättne Circulaire-Bref, äger att Parterne emellan lägga, samt den med des utslag misnöjde, att hos Kongl. Kammar-Collegium sin talan fullfölja:

Att jemlikt innehållet af de tvänne siståberopade Kongl. Breffven den 28 Januarii 1757 och den 15 Julii 1802 samt Kongl. Kammar- och Bergs-Collegierne förberörde Skrifwelser, Åboen icke kan betagas ett sådant bruk af Hemmanets Stog, som fordras till Hemmanets widmagthållande genom byggnader och stängsel med mera; men att honom ej tillåtes afföra Stog eller Kohl till någon annan, än den, som äger statte-rättigheten, när denne sednare efter gångbart pris betalning erlägger; warande Åboen tillika förbunden låta Jordägaren framför någon annan njuta, emot skäligh betalning, de Dagswerken och förflor, som utom de, hwaruti Sordeboks- och Mantals-Räntan blifwit förwandlad, kunna efter öfwerenskommelse åstadkommas: Och

Att, i enlighet med föreskriften uti Kongl. Maj:its Nådiga Bref den 15 Julii 1802, rättigheten, att söka Storfiske å Hemman af den bestäffenhet, som nu äro i fråga, tillhör wäl egentligen Bruksägaren, såsom ägare af jorden; men skall det derjemte, om Bruksägaren, uppå derom af Åboen gjord framställning, wägrar att uti Storfiske ingå, i sådant fall så mycket mindre förmenas Åboen, att derom på sin bekostnad föranskalka, som å den ena sidan Åboens rätt, så wäl som det Allmånas fördel berpå beror, att Hemmanet må på bästa sätt skötas, men detta ändamål, utan Storfiske eller så länge jorden ligger i samhäfd, icke kan befordras; och å andra sidan något förfång för Bruksägaren genom en sådan anstalt icke möjliggen kan beredas, enär rättigheter och Skyldigheter å ömse sidor blifwa oförändrade, och Bruksägaren är obetagit, att sin och Hemmanets rätt wid Storfisket bewaka.

Genom de sålunda i detta ämne gällande föreskrifter kan dock icke rubbning uti gifne laga kraftwändue Domar, eller emellan Bruksägare och wederbörande Hemmans-åboer ingångne laglige Contracter i ämnet äga rum. **Kammar- och Bergs-Collegii Kungörelse den 30 Januari 1824.** Wisande Kongl. Förordn. den 17 April 1828, införd wid 10 Cap. N. B., i hvilken ordning frågor om uppodlingar å nyfnämnde hemman nu mera upptagas och afgöras.

Allmogon i Kopparbergs Län, som med sine Kohl Stora Kopparbergs-verket är anslagen, bör en sådan Skyldighet, ehwad det är Skatte- eller Militia-Kohl, hwar är på första wintersföret afbörd, wid påföljd för den som försummar fullgöra Kohl-skatten in natura, att för hvarje bristande stig pligta en åttandedel

af kolens värde efter Rättegångs-pris. Kongl. Förordningen den 12 Oct. 1725 och Kongl. Br. d. 1 Mars 1820. Wisande Kongl. Br. d. 5 Mars 1805, dels att de oindelte Skatte-kolen skola af Bergslaget lösas efter ett hvarjt tionde år jemfadt och regleradt pris, dels ock att de indelte Lönings-kolen skola till fullo betalas efter Rättegången och denna betalning af Indelningshafwaren uppbåras.

Alla de pålagor och besvär som hittills utgått å wisa orter efter Dre- och Röktalet böra hädanefter utgå på lika sätt, utan afseende på Förmedlingen, men de afgifter, som skedd efter hemman-talen, och derefter blifwit jemkade, böra utgå efter förmedlingen utom Knekte-hället. Kongl. Ref. på Allm. Besw. den 17 Dec. 1734, 52 §. Och stadgas i 80 §. af 1809 års Regerings-form: "Krigsmagten till häst och fot. så wäl som Båtsmanshället af rotering och indelning förblifwer wid de med Landet och Städerna upprättade Contracter och Indelnings-werk, hvilka till deras hufvudgrunder skola orubbad vara, intill des Konungen och Rikens Ständer finna nödigt någon ändring deruti samfäldt att göra; kunnande ingen ny eller tillökad Rotering, utan genom Konungs och Ständers sammanslämmande beslut, tillkomma."

3 wanlig och allmän Rättegångs-wäg afgöras numera följande twistemål: Om Krono-tionde eller Ranta, Skatte-fol derunder inbegripne, som af en skild person eller corporation innehafwes eller arrenderas, blifwit rätteligen förslad och lefwererad eller icke: Om deltagande i behörigen stadgade Rättsnings- eller Roterings-skyldigheter, då fråga derom uppstår, Interesenterna inbördes emellan: Och om Åboers rättighet, att göra uppodlingar å hemman som blifwit försålde till Skatte under Bruken; se Kongl. Förordningen den 17 April 1828 om upphörande af Styrelse-Werkens Doms-rätt i wisa mål, införd wid 10 C. R. B.

2. §.

Nu twistas om afrad gulden är; wisse thet landbo med qwittobref eller witne. Gitter han ej; gifwe afrad ut.

Swarest twist om Afrad skall upptagas, 10 C. 14 §. R. B.; Om laga bewis i hwariehanda mål, 17 C. f. B.

Ingen till Militia-Staten anslagen Rantegisfware bör utbetala sin Hemmans-ranta, innan Regements-Skrifwaren wid aflönings-mötet kungiorit hwilken samma Ranta äger uppbåra. Bryter Rantegisfwaren här- emot, så att han till orätt man utbetalar Rantan, Kommer han att densamma å nyo erlägga, om så skul- le nödigt pröfwos; Dock uppbåres efter wanligheten den Sommarfatt, som i en del orter utgöres förr än Aflönings-mötet infaller. Krigs-Coll. Kung. d. 10 Nov. 1779.

Som Kongl. Maj:t sjelf ej betungar Allmogen, med omkostningar wid innestående resters utfökande; så kan Indelningshafwaren ej bewiljas större rätt, än Kongl. Maj:t sig förbehållit: Dock warda wederbörande Landsböfvingar anbefallte, att låta wid ansökan Indelningshafwaren njuta prompt och laga handräkning till Restantiärs utbekommande. Kongl. Ref. på Krigs-Bef. Besw. d. 20 Febr. 1739, §. 20.

Då Lönings-tagare wid Landt- och Ecclesiastik-Staterne, i afseende på den dem på lön anslagne del af Kronans Rantor, lika så wäl som de wid Militia-Staten, äro att anse som innehafware af Kronans rätt, och derföre wid så bestäffade löne-inkomstens utfökande böra vara berättigade, att med de sednare åtnjuta enahanda förmon; så för hwad 20 §. i Kongl. Ref. på Krigs-Bef. Besw. d. 20 Febr. 1739 innehåller, äfwen lända till esterrättelse wid dylika restantiärs utfökande för Löningstagaren af Landt- och Ecclesiastik-Staterne, samt att således desse sednare, uppå derom gjord ansöking hos Konungens Befallningshafwande, utan att med någre afgifter eller widare omgång derföre bewaras, böra erhålla skynsam handräkning till utbekommande af hwad af sådane deras löne-inkomster kan hos Rantegisfwarne inneslå, och beska med wederbörigt qwitto icke kunna wisa vara liquideradt, Kongl. Br. d. 23 Febr. 1819.

Tredskas Rantegisfware att utgöra Spannemålen in natura, bör säd i skället för hans räkning genom förut kungjord Upphandlings-auction i Socken uppbåpas i Prestens eller Sermännens närvaro, och bör i sådant fall Rantegisfwaren widkännas Auctions-priset med omkostnaderne. Kongl. Stats-Cont. Circ. d. 20 Jan. 1773.

Då Liondegisfware försummar att efter skedd behörig anwising in natura lefwerera Lionde-Spannemålen, tillhör det tiondegisfwaren, och icke Indelnings- eller Liondetagaren, behörigen wisa, att det för Lönings-spannemålen affordrade lösnings-pris werkeligen är högre, än det i orten gängbara allmänna pris; i saknad hwaraf Liondegisfwaren bör i penningar betala beloppet af hwad Liondetagaren fordrar. Kongl. Maj:ts Utslag och Br. d. 2 Mars 1825.

3. §.

Dör bonde, och hafwer afrad eller utlagor inne med sig; då utmätas the förr än af skiftes. Är han gäldbunden, och skal gods hans til utmätning gå; äge då alltid samma åhrs afrad bättre rätt, än annor gäld. Står afrad inne för try åhr, och wiser han, som then hafwa bör, at han then ej förr så kunnat; niute då samma rätt och förmon. Är afrad för flera åhr obetald; hafwe ej annan förmon, än efter dom eller intekning. Ware ock alltid skattejorden underpant för try åhrs ränta, framför alla them, som sin fordran hafwa intekna låtit, eller med dom wunnit.

Ingen hafwe wäld skifta något arf, förr än gäld gulden är, 10 C. 1 §. R. B.; Om förmons-rätt för afrad, tionde och all annan afgäld af fast egendom, 17 C. 6 §. R. B.; Hwad förmons-rätt intekning i allmänhet medför, 9 C. 2 §. R. B. 17 C. 8, 9, 10 och 11 §. R. B.

Enär Ågare af Skatte-Hemman, thet ware Krono-Skatte eller Frälse-Skatte, ej mågat betala Try års räntor, skal Hemmanet likwäl icke förthy anses för skatteprat, utan med utfökningen af räntan så förhållas, som angående försälgnad af gäldbunden Mans egendom i allmänhet är stadgad. Kongl. Förordn. d. 21 Febr. 1789, §. 4.

Som Kongl. Maj:t och Kronan fått widkännas stora förluster hos Frälse-Bönder, numererade och onumererade Satuhusmän, Torpare och Betjente af de utfyllder, som hos dem, enligt författningarne bordt utgå; och wid deras utfökande, det hinder Upbörds-mannen merendels mött, at både gröda och egendom uppgifwits vara för skuld til Husbonden förut uptek-nade och med quarstad belagde; Alltså och då den fri- hede, hwilken Ridderskapet och Adeln efter 18. §. i 1723 års Adelige privilegier äger, at sjelfwe utpan- ta räntor och utfyllder hos deras Frälse-Bönder och Torpare samt tilhålla dem betala hwad de efter laga syn för husröta och eljest kunna vara skyldige, och uti hwilka fordringar hos Bönder och Betjenter Husbon- den äger bättre rätt, än någon annan ej privilegerad Creditor, icke medförer den rättighet, at en blott up- tekning och sequester kan göra tilfyllest, utan förmon- rätt til den egendom, som den skattskyldige Bonden, eller Betjenten kan finnas vara skyldig, sin fordran lagligen bestyrka; Så har Kongl. Maj:t uti ankommen Nådlig Skrifwelse af den 21 siffl. Junii täckts förkla- ra: at emedan Adelige privilegierne icke med annat willkor tillagt Ridderskapet och Adeln utpantnings och förmons rätt hos deras Bönder och Betjente, än at fordringarne böra vara ostridige; Ty bör den, som wil sig deraf begagna, vara skyldig, at ej allenast med tydelig Bol och Räkning sådant bewisa, utan ock då Kronans rätt derwid kommer i fråga, sådant med ed bestyrka antingen sjelf eller af den, som Räkenskaperne hållit, enligt hwad Lagen derom uti 17. Cap. 2. §. Rättegångs-Balken stadgar; Börandes i följe häraf det alltid åligga Kronofogden, då utfyllderne icke god- willigt betalas, at noga uptekna och för Kronans räk- ning med quarstad belägga så mycket af Bondens, Torparens och Betjentens egendom, som deremot swa- rar, utan afseende at å Husbondens sida skulle inwän- 9

das, at den samma woro för des räkning förut upptecknad och quarfatt; Och derest Husbonden wid nästa Ting ej ingifwer, och på fått förut är anfordrt, sjelf genom sin Betjent beedigar en riktig och omständelig räkning öfwer sin fordran, bör Fogden den upptecknade egendomen försälja och utskylberne dermed godtgöra; hwaremot åter, när Trälse-ägaren fullgör hwad af honom i förberörde måtto fordras, Räkningen och Edgångsbewiset, som Hårads-Rätten altid bör Kronofogden tillställa, genom hans försörg, inom fjorton dagar derefter till Landshöfvingen insändas, som då äger pröfwa, huruvida någon Rättegång om förmons rätt emellan Kronan och Trälsemannen bör anställas, eller afkortning äga rum. **Kam.-Coll. Kung. d. 24 Julii 1792** *). Semför vidare anmärkn. wid 1 Cap. 4 S. u. B.

Alldenstund Kongl. Maj:t funnit långt efteråt anstälde esterräkningar och observationer icke vara enlige med Kongl. Maj:ts Nådiga Förordningar, såsom i synnerhet: Kongl. Maj:ts Nådiga befallning genom des Kammar-Collegium af den 11 Maj 1724, hwarutinnan Fogdarne eller uppborrdsmännen icke lemnas längre tid än tre år till Restantiens infordrande: 7 S. af Kongl. Maj:ts Nådiga Resolution på Allmogens underdånige allmänne besvär wid 1727 års Riksdag, som innehåller, huru Rest-ransäkningar anställas stola, samt att allt det bör anses vara af Allmogen betalt, som Fogden icke uppfört uti den derutinnan nämnde restslängden: 5 S. af Kongl. Maj:ts Nådiga Instruction för Kammar-Collegium af den 11 Oct. 1734, samt 25 S. af Instructionen för samtelige Landshöfvingarne, den 4 November samma år, derutinnan ingen Uppborrdsmann lemnas magt, efter tre års förlopp, ifrån det årets slut, för hvilket räknan eller uppborrdens beräknas, att påtala eller utfordra någon Restantie, emedan slikt des förinnan antingen bör vara betalt, eller med verificationer wid Tinget afkortadt, utan skall den försummelige Uppborrdsmannen sjelf derföre swara. Alltså har Kongl. Maj:t, i anseende till allt sådant pröfwat skäligt, att i Näder samtlycka till Allmogens i Göttheborgs och Bohus Län gjorde underdånige ansöknig, att blifwa befriade för sådana esterräkningar hädanefter; wihändes Kongl. Maj:t i Näder hafwa anbefallt wederbörande, att de öfrige underfattare i Riket, med dylika esterräkningar och observationer hädanefter icke beswäras stola: dock att härunder icke annat förstås än det som hörer under Kronofogdarnes uppboord. **Kongl. Res. på Allm. Besw. d. 16 Mars 1739, S. 63** **). Innehållande Kongl. Res. på Allm. Besw. d. 1 Sept. 1741 i 3 S., att Allmogen har att i allo tryggas sig wid nyhänande 63 S., i följe hwaras de för all esterräkning böra vara otillfaste, så framt de icke inom tre års förlopp krafde blifwit, på hwilken händelse Kronobetjenterna sjelfwe, som sådant i tid ej obserwerat och infordrat, komma derföre att vara wederbäffige. Hämed öfwerensstämmer och **Kongl. Br. d. 10 Junii 1795**.

Sedan Kongl. Maj:t genom Nådigt Bref den 19 siffledne Febr. iådtis förståndiga Des och Rikets Kammar-Collegio, huru som af förefontna skäl och omständigheter, Kongl. Maj:t welat i Näder tillåta, att uti alla slags frågor, som angå orätt upburne och i Stats-Cassan inslutne medel, Sull-werket undantagit,

måge wederbörande, som antingen redan erlagt, eller hädanefter medelst oriktig tillämpning af Författningarne, kunna komma att betala någon i dem icke grundad utlaga eller afgift, äga frihet, at i förwa fallet, inom trenne år efter denna Kungörelses datum; och åter i det senare inom en lika tid ifrån betalningsdagen, och det wid förlust af all vidare talan, hos Konungens Befallningshafwande eller annan behörig Embetsman, återlösa hwad som oriktigt blifwit utfordradt och betalt; men at til förekommande af missbruk, Konungens Befallningshafwande eller Embetsmannen, alt efter räkans eller afgiftens beskaffenhet, bör derom göra hemställan til Kongl. Collegium, eller det serfildta Werk, hwarunder han i det fall kan lyda; så har Kongl. Collegium stolat sådant härmed, til underdånig esterrättelse och i allt tagande allmänneligen kungöra. **Kam.-Coll. Kung. d. 14 Mars 1793**, grundad å Kongl. Br. d. 19 Februarii s. d.

4. S.

Går stattehemman til salu, och winnet tidparen ther å laga fasta; hafwe then, som räknan äger, ingen talan å sjelfwa jorden, utan söke annan bondans egendom.

När laga fasta må meddelas, 4 C. 1 S. S. B., jemf. med 5 C. 8 S. ib.; Går säljare icke låtit intecna köpe-ställingen, för än laga stånd åkommit, 11 C. 2 S. S. B.

Semför till denna S. Kongl. Förordn. d. 13 Junii 1800, wid 4 Cap. 1 S. denna Balk.

5. S.

Hushyra i staden betale gästen åtta dagar för än legostemma ute är, eller warde then lagliga utsköld å hwarje hretid efter hwar annan; hafwe och ägaren macht, att hålla gästens gods öfwar, til thes han rätt för sig giordt hafwer.

Huru förhåles, då wis tid till hyrans betalning afstald är, 16 C. 14 S. S. B.; Förmons-rätt för de i Kongl. Maj:ts och Kronans hus inkwarterade Officerate och Ejenshemän, enligt Kam. Coll. Circ. d. 12 Oct. 1803: 2:o) Å Skogseffecter från Kronoparkerne, enligt s. Coll. Br. d. 11 Jun. 1806: 3:o) Å Beflädnadsperjedlar för indelte Infanteri-Regementerne, enligt K. Förordn. den 4 Febr. 1812, Kam. Coll. Skr. den 1 Dec. 1818 samt K. Förordningen den 30 Dec. 1819: 4:o) Å de till Mötespädssevolancen hörande Fourageperjedlar, som Ruffhållare böra lefwirera, enligt K. Br. d. 7 och Krigs-Coll. Circ. Br. d. 17 Jun. 1814, samt K. Kung. d. 27 Mars 1830: 5:o) Å Probianterings- och Fouragerings-Staterne för sågande Droupper, enligt K. Kung. d. 27 Aug. 1816: 6:o) Å Hälsmans Beflädnads- och Hemfalls-perjedlar, enligt K. Kung. d. 10 Sept. 1816 och Kam.-Coll. Br. d. 9 Oct. 1827; och 7:o) Å Bröd till Fångar, enligt Kam.-Coll. Circ. Br. d. 1 Febr. 1819, hwar i, angående grunderne för marlegångspriset bestämmande å Bröd för sågande Droupper och Fångar under forsling, stadgas:

Åt först uttrönes, huru mycket sammanmalet Mjöl efter årswärtens olika beskaffenhet, kan, med afdrag för quarntull och afdamning, erhållas af en Tunna Råg. Åt sedermera priset på ett Ris pund Mjöl uträknas efter marlegångspriset på en Tunna Råg. Åt ett Ris pund Mjöl anses gifwa 24 Markler mjukt Bröd. Åt 8 s. Banco i bakningsköfnad tillägges på hwarje Ris pund Mjöl; samt att brödspriset härefter bestämmas. Om således en Tunna Råg lemnar i behållning 12 Ris pund Mjöl, så blifwer wid 10 Rids marlegångspris på Tunnan, priset på ett Ris pund Mjöl 40 s., hwilka tillägges med 8 s. i förbakningsköfnad och fördelade på 24 Markler mjukt Bröd, gifwa ett brödspris af 2 s. Marken. Härifrån iakttagas hwad för ett och annat Län serfildt kan vara förefreiwet; och innehåller K. Circ. d. 30 Nov. 1810, S. 1, att Konungens Befallningshafwande må härefter som hitintills af allmänna medel förflytta hwad till Marlegångstörors tryckning ersördras. Dock befostrar Lands-Contoiret Papperet af sine expence-medel enligt St.-Conf. Circ. d. 28 Julii 1785.

*) I hwad mohn Mästare ansvarar för Gefälls- eller arbetares samt Husbondes för tjenstgjörens, landbönders, forparens och andre arbetares Krono-utskylber wid brifstande tillgång. Se Kongl. Kung. d. 17 Febr. 1803 och Bewilln. Förordn. d. 21 Febr. 1830. 104, 105 och 106 S. S., jemförde med Kongl. Kung. d. 22 Apr. 1830.

**) Ifrågawarande Prescriptionstid af 3:ne år räknas från den 1 Maj det år, som näst följer efter det, för hwilket afgiften blifwit påford, då uppborrd-året anses vara slutadt. Kongl. Res. den 31 Jan. 1798. (Brantings Handb. 2 del. p. 479.) Huru Reservationens kraf anställles hos Stattshylbige i följd af de uti Kongl. Kammar-Rättens Revisions-Contor författade anmärkningar wid Krono-räkenskaperne; Se Kam.-Coll. och Kam.-Rättens Kung. d. 6 Aug. 1817.

Sedan hos Kongl. Maj:ts Rikets Ständer wid 1823 års Riksdag i underdanighet hemskäl, ej allenast, att Persedel- och Lionde-tackjernet måtte, lika med Hammarstatts-jernet, inom den för Råntepersedlarnes utgörande i Författningarne stadgade tid, uti penningar erläggas, med öppen rätt för de skattskyldige, att, i öfwerensstämmelse med gifne föreskrifter, in natura lefwerera samma Jern, utan och, att priset så wäl å Persedel- och Lionde-tackjernet, som å Hammarstatts-stångjernet, måtte, i likhet med hwad angående Kronans öfrige Råntepersedlar är förordnad, wid de årliga Marfegångsättningarne bestämmas och i Marfegångsstarorne, till wederbrändes efterrättelse utfättas, Kongl. Kammar-Collegium och Stats-Contoiret samt Kongl. Bergs-Collegium likwäl obetaget, att Kongl. Maj:ts och Kronans härunder berende rätt och bästa i wanlig ordning ytterligare iakttaga och bewaka; så har Kongl. Maj:ts uti Nådigt Bref den 2 sifflidne Mars, täckts gifwa Kongl. Kammar-Collegium och Stats-Contoiret samt Kongl. Bergs-Collegium tillkänna, det Kongl. Maj:ts funnit så mycket mindre skäl att lösningspriset å Jernskatten skulle fastställas wid de årliga Marfegångsättningarne af dem, hwilka bestämmmandet af Råntepersedlarnes skattewärde i allmänhet tillhör, som Jernskatten, hwilken är Staten ömedelbarligen förbehållen, ej uti orten utgör ämne för sådant köp och salu Allmänheten emellan, hwaras något på tilligt köd för wår dets bestämmande kan hämtas; och då denna grund är lika gällande så för Persedel- som för Lionde-tackjernet samt Hammarstatten, har Kongl. Maj:ts ansett wårdet å Jernstatts-persedlarna icke böra wid Marfegångsättning i orterna bestämmas, utan lösnings- eller försäljningspriset, såsom hittills, af Kongl. Kammar-Collegium och Stats-Contoiret samt Kongl. Bergs-Collegium pröfwat och fastställas; hwaremot Kongl. Maj:ts i Näder funnit godt förordna, att en årlig Taxa för priset å Persedel- och Lionde-tackjernet, skall, likasom för Hammarstatts-jernet öfligt är; af Kongl. Kammar-Collegium och Stats-Contoiret samt Kongl. Bergs-Collegium gemensamt sättas, derefter hwar och en äger rätt att lösa sin skattebel, samt att, om af de skattande, i följd af den dem tillkommande optionsrätt, något in natura lefwereras, bestamma då må, på hittills wanligt sätt genom auction försäljas.

Semte tillkännagifwande af detta Kongl. Maj:ts Nådiga Beslut, hafwa, uppå Nådigt befallning, Kongl. Kammar-Collegium och Stats-Contoiret samt Kongl. Bergs-Collegium härigenom skolat till wederbrändes efterrättelse allmänneligen kungöra, att ifrå och med nästa år ej mindre Persedel-jernet, än Kongl. Maj:ts och Kronans Lionde-tackjern, må af de skattskyldige lösas efter den Taxa, hwilken af Kongl. Kammar-Collegium och Stats-Contoiret samt Kongl. Bergs-Collegium årligen bestämmas, på sätt, som i afseende på Hammarstatts-jernet redan är i näder föreskrifwet. Kam.-Coll., Stats-Cont. och Berge-Coll. Kung. d. 9 Maji 1825.

Sedan Kongl. Maj:ts under d. 2 Martii förlidit är i näder förordnat, att å Kronans Lionde- och Persedel-tackjern, som hittills på årliga auctioner blifwit försäldt, en årlig Taxa i likhet med hwad för Hammarstatts-jernet öfligt är, borde utfättas, hwarefter hwar och en skulle äga rätt att sin skattebel lösa, samt att, om något sådant Jern, i följd af den de skattande tillerkände optionsrätt, in natura lefwererades, bestamma då, likasom hittills, borde genom auction försäljas; så har, i anledning af åfkillige härwid förekomne och hos Kongl. Maj:ts i underdanighet anmårdte omständigheter, ej mindre i afseende på tiden för Taxans uprättande, och sättet huru de till grund för densamma såväl Bergslagsorterna nödige uplysningar om tackjernsprisen, skola erhållas, än och angående bestämmmandet af ösmunds-räntans pris, samt grunderne för lösen af Lionden utaf tackjerns-blåsningarne i Södermanlands och Galmare Län, åfwenksom af Tabergs Bergslags och Kronobergs Län fallande tionde-jern, Kongl. Maj:ts uti Nådigt Bref till Des- och Rikets Kammar-Collegium, Stats-Contoir och Bergs-Collegium af den 23 sifflidne Martii, täckts i näder stadga och förordna:

1:o Att Taxan å Kronans Lionde- och Persedel-tackjern bör upprättas wid samma tid, som för Hammarstatts-taxan, genom Kongl. Maj:ts nådiga Bref af den 5 Martii 1823 är bestämd, eller början af Sept. månad.

2:o Att, i fråga om sättet, huru de till grund för Taxan för Bergslags-orterna nödige uplysningar om tackjernsprisen skola erhållas, de rapporter, som från Bergmästarna böra afsemmas för trenne serskilda terminer, nemligen den första inom och sednast wid medlet af Februarii månad, då de större marknaderna; hwarefter tackjernshandel förekommer, äro öfwerständne, den andra, inom slutet af Maji och den tredje inom medlet af Augusti, skola innehålla priser för hwarje Bergslagsort serskilt, såsom hittills varit wanligt.

3:o Att Råntegifwanden bör inom sex weckor efter Taxans fastställande hos ortens Bergsfogde tillkännagifwa, om han wäl lösa tiondejernet, eller det samma in natura lefwerera, i hwilket lednare fall lefwereringen likwäl skall ärligen inom Januarii månads slut vara verkställd.

4:o Att, till grund för Taxans uprättande å ösmunds-jernet, bör tagas ett medium af de priser, som i Taxan för tiondejernet i allmänhet utsättes, sålunda, att Taxan på Wånga Bergslags tackjern bestämmer ösmunds-jernet pris uti Linköpings och Nyköpings Län, medel-förhållandet af de i Taxan utsättande tackjernspriser inom Stora Kopparbergs Läns Bergslager, priset på ösmunds-räntan inom samma Län, samt medium af tionde-jernetpriset inom Lerbeck's Bergslag, Taxan på ösmunds-räntan inom Skaraborgs Län; Och

5:o Att då, enligt gällande Författningar, Lionden utaf blåsningarne i Södermanlands och Galmare Län förut skolat lösas efter medium af auctions-prisen inom Södergöthlands Bergslag, den för Wånga Bergslags tackjern utsättande Taxan hädanefter må för dessa blåsningar tagas till grund, åfwenksom, och då Tabergs Bergslags tackjern, jemte det af Bruken inom Sönköpings samt Kronobergs Län fallande tiondejern blifwit löst efter medium af hwad Nora jernet på auctionen uppgått till, med en tillökning af Two Daler kopparmynt per Skeppund, men denna grund ej hädanefter kan tjena till rättelse, dessa orters tionde-jernpris bör bestämmas efter hwad Taxan kan komma att utfätta för Nora jernet, med den tillökning som ofwan nämnd är. Kam.-Coll. Stats-Cont. och Berge-Coll. Kung. d. 10 Maji 1826.

Genom Kongl. Br. d. 17 Sept. 1825, är stadgad, att det årliga lösningspriset för Kronans Hammarstatts-jern skall bestämmas i Banco-seklar, men med rättighet för Bruskägare, som sådant åstunda, att erlägga betalningen för deras hammarstätt uti Specie-mynt eller Silfwer, efter utsättande medel-cours, beräkнад efter cours-förhållandet i Stockholm och Göteborg under de trenne nästföljande månaderna. Och upplyser Kam.-Coll. och Stats-Cont. samt Berge-Coll. Kung. af d. 1 Sept. 1820, dels att de som wälja in natura afsemma Hammarstatten, böra sådant inom 2 månader fullgöra medelst lefwerering på Stapel-stads-wägarna af antingen 1 och 2-dels tums platt stångjern eller 2-dels tums fyrkant-jern af Bruken's egna tillverkningar, eller, i annat fall, omwilkorligen betala Hammarstatten med penningar efter fastställda lösningspriset: och dels, att de, som önska lefwerera jernskatten in natura, skola, wid förlust af denna rättighet, inom sex weckor, hwad tionde-jernet angår, hos wederbrände Bergsfogdar, men i afseende på persedel-jernet hos Kronofogden i orten, sådant omwilkorligen tillkännagifwa. Efter hwilka grunder Riksmarfegången uträknas och fastställas; Se nedanskäende not *).

* * *

Wi ADOLPH FRIEDRICH &c. Sidrewitterligt, thet hos Os är i anledning af Rikens Ständers underdånige föreställning, uti öfwerwägande kommit, huru mycket Kronan lider i sin rättighet therigenom, at Uraden af thes immediate behållne Hemman ännu får wid infallne miswårter lösas och betalas med penningar på sådant sätt, som uti Kongl. Förordningen af then 17 Octob. 1723 uti wäl som 56, §. af Kongl. Resolutionen på Allmogens Allmän-

*) I följd af Kongl. Maj:ts Nådiga Bref d. 26 Nov. 1823 och den 10 Mars 1824 hade Kammar-Collegium låtit upprätta en uträkning, till bestämmande af innewarande års marfegångspris å penninge-Intagares afbörings-spannemål, grundad på nästlidet års fastställda marfegångspris för råg och korn, samt på den af Stats-Contoiret meddelte uppgift på Stats-werkets behållne Spannmåls-inkomst af samma sådes-slag, bestående i afsädes-kro-notionde- och arrende-spannemål, samt häst-vacance-afgift wid indelta cavalleri-regementerne, och solbat-vacance-afgift i Skåne. Af denna uträkning inhemtas: att Stats-werkets i lånen behållne disponible spannemål uppgått nemligen: af råg till 35,774 tunnor 29½-dels kappar, derå wårdet, efter hwarje läns marfegångspris, hwilket i bifogade sammandrag af marfegångstarorne igenfinnes, utgjort 224,694 R:dr 35 §. 7 r:st, och af korn till 48,325 tunnor 13½ kpr, samt marfegångspriset derå 238,683 R:dr 16 §. 8 r:st, eller beloppet af bägge sådes-slagen tillsammans till 84,100 tunnor 11 kpr och wårdet derå till 463,378 R:dr 4 §. 3 r:st. Sedan denna spannmål derefter blifwit reducerad till hälften råg och hälften korn, och det i anledning deraf uppkomne spannmåls belopp 82,441 tunnor 15½-dels kpr fördelas uti dess wårde 463,378 R:dr 4 §. 3 r:st, har priset å hwarje tunna sådan spannmål funnits uppgå till 5 R:dr 29' §. 9½-dels r:st W:co. Men som detta pris understiger de 6 R:dr Banco, hwilka Rikets Ständer, såsom minimi-pris å nämnde afbörings-spannemål bestämt och Kongl. Maj:ts gillat, har Kammar-Collegium hemskäl att riksmarfegångspriset å en tunna spannmål, hälften råg, och hälften korn, för år 1826 må i följd deraf blifwa sex (6) Riksdaler Banco, hwartil Kongl. Maj:ts, uti Nådigt skrifwelse den 1 sifflidne Februarii till bemalte Collegium, lemnat Des Nådiga bifall.

måna Besvär wid 1727. års Riksdag är efterlåtit, emedan then theruti, efter ett Medium af then tidens Spannemåls priser utfatte lösen allenast til fem Dal. Silfvermynt Tunnan nu icke kan anses lämpelig til något Medium af the i thesse sebnare tider högt upfegne Spannemåls priser och Wi therjemte måst förnimma, at wid the i förberänte Förordning förefrefne miswärt Synernes föräntande och antagande, hwarjehanda misbrut, och underfler skola föröfwas, såsom at om på thet ena Sades slaget warit mindre bördig årswärt än på thet andra, räknas thet mindre bördige för miswärt, at miswärtens graderas til fresterbedaler, halft och en sjerbedel, efter godtycko och utan Fundament: At i ett och samma Gårde then ena Åkrens eller Åkersstyckets bördighet, och uti en by, sådeswärtens på then ena Grannens mindre gifwande Zegefliste, än then andras, blifwer för miswärt ansedd, ehuru likt af inga andre orsaker kan härröra, än af wanhärd: Att miswärt Syner blifwit hållne sedan årswärtens warit inbärgad och at miswärtter i anseende till Cronans Ranta, fått äga rum, thet Grannens Ranta i en och samma By til Frälsemannen eller Indelningshafwaren till fullo utgådt, med mycket mera, som icke står at förekommas. Och althensfund wid slike omständigheter, högsta billigheten fordrar, at en för Cronan nu så skadelig bleswen Oeconomisk författning må efter tidernes flid ändras och rättas, så mycket mera, som med samma fog, som Cronans Bonden i the orter, thet ständige Bondesättning ar utan anseende på miswärt, alltid utgår till fullo i ond och god tid, bör äfwen Cronans Åfrad och Rante-Spannemål, såsom en ej mindre wis och stadgad Ranta, på lika sätt utgöras; By hafwe Wi funnit Of förelätne, att dylika miswärtter synes opolitiska härmed allmänneligen uphäfwa tillika med then therå grundade lösnings-rättighet til fem Daler Silfvermynt Tunnan. Men på thet Cronans Rantegisware wid infallande miswärt är, måge njuta någon flägg och billig lindring uti then Cronan immediate behållne Åfrads- och Rante-Spannemåls betalande, wele Wi i sådan händelse och så allmän miswärt infaller, i Nåder tillåta them at få lösa thenamma med penningar efter thet årets Marfegångs-pris, så miswärt warit, dock at hälften thet allenast betalas miswärt året och andra hälften thet påföskande året, om på bättre årswärt blifwer. Och på thet ingen, under namn af miswärt, må få tillfälle, at ofskelligen undandraga sig at utgåra sin Rante-Spannemål, när Cronan then fordrar in natura, til sine egne behof, finne Wi nödigt att förordna, thet inge andre, än Allmänne miswärtter, som hela orter, Hårader, Socknar, Byar eller enskade Gårdar öfwergått, få antagas, hwilke böra wara omständeligen til thetas orsaker och besaffenheter beskrefne, i Soctne-luswan upläste och af hwarje Orts Stånds Personer, Prästerskap och Allmoge intygade samt sedan wid Rings-Rätterne examinerade, och wid ansvar tillgörande, till rättigheten thetas påföskade, innan the till Landshöfdingarnes fastställande infändes; Hwarwid och Landshöfdingarne böra hafwa noga uppmärksamhet therå, att thet Frälsemännens och Indelningshafwarens Rante-Spannemål kunnat in natura utgå, eller med penningar efter Marfegångens till fullo betalas, Cronans Åfrads- och Rante-Spannemål, så äfwen bör utgöras efter som Cronans behof thet fordra, eller och skäffildt therom stadgad är. Kongl. Förordn. d. 7 Oct. 1766.

GUSTAF &c. Wi hafwe i Nåder låtit Of föredragas Ödert underdåniga utlåtande af den 16 siffledne December, öfwer Landshöfdingens N. N., uti underdånig skrifwelse af then 3 förutgående November, gjorde anhållan, at som Kongl. Förklaringen, angående förhållandet med utgörande af indelte och oindelte Hemmans-Rantor, af then 8 Januarii 1748. §. 1. om miswärtter å Rantegiswarens Hemman, skal förordna, at så wäl Kronan som the indelte Lantagare böra, enär sådane existera, åtnöjas med Fem Daler S:mt för tunnan af Rante- eller Åfrads-Spannemålen; men i Kongl. Förordningen af then 7 October 1766, som ändrar thenna författning, hwad Krono oindelte Hemman widkommer, och utskalar ett helt annat pröfnings-sätt af miswärtter, samt et annat pris för Rante- eller Åfrads-Spannemålen, nemligen thet som Marfegångs-Taxan för hwarje år utfatter, icke skal nämnas något om the indelte Hemmanen, huru the skola ersätta sin Rante-Spannemål wid skeende miswärtter, Of altså i Nåder måste sådals förklara, huru han sig wid sådan omständighet förhålla skal, samt om ej the på löner indelte Hemmanen äfwen böra förlåas under berörde 1766 års Förordning, samt således anses wid sina rantors utbetalande lika med Cronans behållne Hemman. Nu som Wi, i anledning af Ödert underdåniga tillstyrkan, lemnat berörde Landshöfdinge thet svar, at ehuru Indelningshafwaren ej kan äga bättre rätt än Kronan, har han dock i theta mål, som rörer Privatorm eller Indelningshafwarens rätt och förmon, sig at förhålla efter the reban härom utkomne Kongl. Förordningar, och uti hwarje siffle förefallande mål thes utslag meddela, på thet then, som thet med ej åtnöjes, må äga tillfälle, utan at något ytterligare förordnande härutinnan må honom i wägen ligga, besvär thet öfwer hos Ödert anföra: Så gifwe Wi Ödert sådant härmed til svar i

Nåder tillkänna. Kongl. Br. till Kam.-Coll. och Stats-Cont. d. 3 Febr. 1778.

Till allmogens underdåniga ansöfning, att 1766 års Kongl. Förordning om miswärtter måtte upphäfwas, och de för a Författningar i det ämnet, uti sin kraft och werkan återställas, kan Kongl. Maj:it des Rådiga bifall icke lemnas, utan bör det härutinnan förblifwa wid höggberörde 1766 års Förordnings innehåll. Kongl. Resol. på Allm. Besw. d. 4 Mars 1774. 4 §*.)

I anledning af Bondes-Ståndets anhållan, att så njuta 1685 års förklaring på det sätt till gods, att sedan Bonden ordenteligen wisat sig hafwa litit miswärt, honom då må wara tillåtit, att efter årets Marfegång, utan någon slags förhåjning, eller ehwad behof Rantetagaren deras må förbära, lösa indelte Åfrads- och Bondes-Spannemålen, har Kongl. Maj:it förklarar, att en sådan lösen icke annorlunda, än efter friwillig öfwerenskommelse, kan äga rum i anseende till Bonden såsom emot 1 §. i Kongl. Förkl. d. 8 Jan. 1748 någon miswärtter syn icke underkastad; och borde åter med afreden i sådant fall äfwen efter Författningarne förhållas. Kongl. Res. på Allm. Besw. d. 20 Nov. 1786, 16 §.

Hwad angår Allmogens i sjerde puncten gjorde underdåniga anhållan, att wid inträffande swär miswärt så efter det i 1727 års Resolution utfatte wärde med fem Daler S:mt eller en Riksdaler 32 s. tunnan, inlösa Åfrads- och Lönings-Spannemålen; så allenstund en sådan lösen, ehuru fordom med gångbara prisen instämmande, nu mera är alldeles olämplig, och Kronobonden för öfrigt, enligt 1 §. i Kongl. Förordningen den 8 Jan. 1748, icke är underkastad några miswärtter syn, samt i anseende till Åfraden, genom Kongl. Förordningen d. 7 October 1766, är upplift, hwad misbrut wid sådane syner förelupit, och af hwilken anledning dessa förättningar i allmänhet blifwit affskaffade; för den skull kan Kongl. Maj:it till Bondes-Ståndets i denna del gjorde underdåniga anhållan icke lemnas.

*) De här affedde äldre Författningar äro: Kongl. Regl. d. 5 Jan. 1684 och Kong. Förkl. deröfwer d. 7 Apr. 1685, innehållande bland annat, att Kronobonden ägde med Nio Daler S:mt tunnan, lösa Lönings-Spannemålen, och skulle ett sådant tillbud af bonden, alltid flattas för ett wigt prof af miswärt: Kongl. Förordn. d. 17 Oct. 1723, som dels upptager att efter ditills gällande Författningar, allmogen fått i miswärt-år lösa Åfrads-Spannemålen, Krono-bonden med 3 och Skatte-bonden med 4 Daler S:mt; dels stadgar att i nyssnämnde fall en siff lösen skulle dådanefter utgöras med Fem Daler S:mt tunnan; Dock skulle Syn- och Rings-attest öfwer miswärtten tagas: Kongl. Res. på Allm. Besw. d. 1 Aug. 1727 §. 56; deri förefrifwes; att om bonden haft miswärt, och sådant med syn bewistes, skulle han, sålän Marfegångens deröfwer fliga kunde, ändå icke till Indelningshafwaren gifwa mer än Fem Daler S:mt tunnan, enligt 1723 års Förordning och slutligen Kongl. Förkl. d. 8 Jan. 1748 hwari, ej mindre omnämnes, huruledes Milklå-staten, ifrån första Indelnings-tiden, haft fri disposition öfwer de hwar och en beställning tillstagne Lönings-rantor, och sig derunder bestående Ranteper-seklar och det i kraft af Indelnings-werket, som af fordna Konungar blifwit inträttadt och fastställt, hwarwid 1684 års Reglemente och 1685 års Förklaring deröfwer warit både Rantegiswarens och Rantetagarens till rättelse och estelefnad, än äfwen uttras, att Indelningshafwaren skulle få till gods njuta berörde Reglemente och förklaring, samt till förekommande af misbrut härwid i 1 §. stadgas: "Ehuruwål 3 §. uti 1685 års förklaring, öfwer Reglementet förbjuder miswärtter syn på åkren, och derjemte förman, att det kan och bör flattas för ett wigt prof af miswärt och dyr tid hos Krono-bonden, enär han bjuder 9 Daler Kop:mt tunnan, hwarmed Indelningshafwaren skall wara nöjd; Så kan likwål i anseende till denna tidens omständigheter, intet wigt pris på Spannemålen i dyr tid utfattas, icke eller miswärtter syn, såsom oumgånglige, affskaffas; men som erfarenheten wis, att derwid åtskilliga misbrut blifwit föröfwade; så skall miswärtter synen förättas, af wånne gode män, nemligen Rånne eller Sermän, och det i Låns- eller Fjerdingmäns närvaro, å Kronans wagnar, och på indelte hemman, i Rantetagarens eller des fullmäktiges närvaro, såsom 56 §. i Resolutionen på Allmogens Beswår, af den 1 Augusti 1727 stadgar, då miswärtten Landtmannen till gods beräknas, och, efter som endera höst eller wår-fådet, eller bägge tillika till förste delen är swagt, och icke fullrepat, antingen hela afreden får lösas med 5 Daler S:mt tunnan, eller det fådet som till första delen slagit felt; dock kommer Krono-tionden icke att begripas, under sådane miswärtter syn utan utgöras in natura, antingen efter räkning, eller grof-tröskning, eller efter en till gods och onda år lämpad Bondes-sättning, eller efter öfwerenskommelse."

na Nådigt bifall. Kongl. Ref. på Allm. Besw. den 22 Julii 1803.

Frälset begripes ej under förberörde Författningar, eftersom Frälsemän och ägaren af Frälse-räkta ej något kan förefriswas hvarmedelst honom betagas att njuta och disponera Råntan såsom sin tillhörige egendom. Kongl. Förordn. d. 17 Oct. 1723, jemförd med Kongl. Refo I. på Allm. Besw. d. 1 Aug. 1727, 58 §.

* * *

Method, hwarefter öfwer alla hemman, såväl the, hvilka af Hans Kongl. Maj:t och Kronan i Byte aflås, som the, hvilka af Privatis i wederlag the: emot gifne äro, eller öf hwarefter uppgifwas läse, skall blifwa ransafat och undersökt; Gifwen Stockholm d. 30 Januari 1688.

1:o Skall på begge sidor noga inquireras, i wederbörandes närvaro, af hvad godhet och lägenhet hemmanen äro, så i åker, ång, flog, mark, fiske och sifwatten, som strömmar, qwarn och qwarnskällen med hvad flere härligheter, som therill kunna finnas och lyda.

2:o Skall noga tillses, huru på begge sidor, efter Husefyns-Ördningen, Husen äro bebyggde, samt gårdesgårdarne underhållne.

3:o Huru stort utfäde inalles så wäl then ene som andre åger, jemwäl hvad ång till gården må finnas: af hvad jordmon så åkren som ången består, jemwäl huru åkren är häfdad och bifad, samt ången bestaffad.

4:o Utaf huru stort gierde mantal hemmanet består, och ther någon förmedling på hemmanet finnes wara skedd, af hvad ordaf then är skedd, och om then är proportionerad efter ågonnes wilkor, jemwäl om then är gammal, samt skedd för än bytet blef tillåtit, eller öf först wid ransafningen, som uppå bytets tillåtelse war anställd.

5:o Der nu på Hans Kongl. Maj:t och Kronans hemman, hvilka en eller annan sig tillbyter, så ringa och låta wilkor skulle finnas, att en nödwändig förmedling therför omgångeligen måste ske, så föla wederbörande therom noga och med all sit ransafa, jemwäl alla omständigheter uti ransafningen införa; kunnandes ingen förmedling allenast förhensfull tillåtas, att hemmanet är af sig kommet, genom åboens försummelse och wårdslösa häfdande utan bör skattläggningen allit jemtas efter hemmanets samt ågonnes godhet och wilkor.

6:o Rätta Skattehemman måste wäl skiljas åt ifrån Krono- och Skattewral, hvilka för Krono komma att blifwa confidererade och ansedde; kommandes de första intet att undergå någon sådan ny skattläggning, som sker med Krono- och Skattewral, utan Hans Kongl. Maj:t speciele ordres och befallning.

7:o På the hemman och wederlag till Hans Kongl. Maj:t och Kronan af Frälsemannen gifwas, the ware sig thes gamla frälse eller öf ifrån Kronan komne, försares på lika sätt, som här öfswansföre i femte puncten är för-mått om Kronans hemman, så att allid fundament till skattläggningens förminskning eller förhöjning tages af hemmanets samt ågonnes godhet och wilkor.

8:o Skulle något hemman, som frälsemannen sig af Kongl. Maj:t och Kronan tillbyter, befinnas wara af så goda wilkor, att the kan tohla mera, än then gamla jordbofsråntan, hafwa wederbörande råntan efter ågonnes godhet proportionaliter att förhöja, med mindre icke befinnes, att then som byter sig samma hemman till, sielf har medlagt therpå stor melioration, och genom thes egen cultur förbättrat hemmanet, så thet intet bör lända honom till befwär, utan förblifwer wid Fordebofsråntan, med thet theraf gående öwisa och extraordinarie, som bör efter mantalet utgå.

9:o För än någon ransafning eller skattläggning sker skall Landtmätaren wara pliktig aftaga och åmätta åker och ång till thes utfäde och höhöht, jemte andra åger och tillhörigheter, thet ware sig på hemman som från Kongl. Maj:t och Kronan utbytes, eller öf i wederlag till Rgl. Maj:t och Kronan af frälsemannen aflås; antefnandes granneliga jordmohnen så af åkren som ången, med sine behörige annotationer; blifwandes, sedan hemmanets lägenheter af honom äro aftagne, Håradshöfdingens samt Håradsfogdens, Landtmätarens, Håradskrifwarens och Råmbdens obligation, att jemföra Råmbdens berättelse och then kunskapen the therom kunna hafwa emot Chartan och Landtmätarens annotationer, och daresther sedan att formera en ordentelig skattläggning med en tydlig beskifning af alla föregående omständigheter.

10:o Straxt wid Skattläggningen och före än the skiljas åt, skall hemmanet utfästas till sitt wisa mantal, jemwäl then åhrliga råntan, efter hwarje orts rätta u n d e r w i s n i n g och bruk, till sina persedlar wara uppförd och till penningar efter Kronowårdering uträknad.

11:o Sedan en sådan ransaf- och skattläggning skedd och af Håradshöfdingen, Håradsfogden, Landtmätaren samt Håradskrifwarens och Råmbden blifwen underskifwen, jemwäl med Hårads sigill undertryckt, skall thenamma blifwa Landshöfdingen öfwersefwererad, som femte Landsbofsrånta-

ren skall hafwa widare att öfwerse och examinera, om ransafningen efter thenna methoden är fördrättad, eller om wid Lands-Contoiret, något widare therwid må wara att påminna och så allt sådant är skedd, sielfse ransaf- och skattläggningen jemte thes betänkande, i följe af Landshöfdinge-Instructionen, till Kongl. Kamar-Collegium öfwerfända.

12:o Doc kommer under en ny ransafning, efter thenna beskrefne methode intet att begripas the byten, hwaras afflädde wederlag till Hans Kongl. Maj:t och Kronan äro indelte, anten på militien eller landtstaten, utan förblifwa the ordreda i förmågo af Hans Kongl. Maj:t's nådigste resolution af then 3 April 1687, så att thet som af frälsemannen är aflådt, förblifwer alldeles wid then råntan, hvilken uti Indelningsverket är införd; men thet som han igjen bekommer, efter then förre theröfwer fördrättade laglige ransafningen, oaktadt thenamma intet kan finnas wara så just efter then förefskrefne methoden eller öf Chartor theröfwer upprättade, allenast Kongl. Maj:t har fått fullt för fallo och therwid intet widare till Kongl. Maj:t's rätt och interesfes iakttagande är att påminna.

Öf skulle någon casus så på then ena som på then andra sidan sig yppa, så will Kongl. Maj:t att themed förhåles efter thes nådiga skrifteliga förklaring till thes Kongl. Sammar och Reductions-Collegier angående merbe-målte byten *).

Som

*) "Ifrån äldre tider tillbaka hafwa tillkommit inom hwarje landsort wisa räntepersedlar, bestående uti ortens producter, och wisa tjenstebeswår, som skulle prästeras. Måttet å båda delarne beständes efter jordtalet och gårdsbruket, samt blef inom hwar och en landsort någorlunda lika. — Med tiden, äminstone sedan Ruff-tjensfrälset uppkommit och i afseende å Rufftjensens utgåbrande, räntorne blifwit wårderade i penninges räkning, uppfattades äfwen Kronans räntepersedlar till något wist i penningar; det penningewårde, som å räntepersedlar och hwarjebanda onera warit, äminstone ifrån 1600:talet, kallas Krono-wårde, och är likom ett gammalt oföränderligt Markegångspris. Undteligen hade öf småningom stadgat sig huru i landsorterne wisa räntor af fordo tillkomne, men efter tidenas och hushållningens förändrade stik ömsliga-akt utgå, eller onyttiga att emottaga, wanligtwis förwanblades i andra ränteslag, hvilka måste både prästeras och godkännas. Om detta allt winnes upplysning i de så kallade orternas Underwisingar, som innehålla uppgifter om 1) räntornas slag; 2) deras mått å hwarje hel gård; 3) deras Kronowårde i penningar; 4) deras förwandling från en persedel i en annan. Man wet ej när underwisingarne först uppkommit: de finnas nu att tillgå, dels uti Lands-Contoiren, dels i Kamar-Collegium; och hafwa med sig ej blott historisk, utan öf practisk nytta. Xaverii Kam. Lagf. pag. 89.

Utom den nu införda Allmänna Bytes- och Skatt-läggningens Method af d. 30 Jan. 1688, finnas för hwarje Län, särskilda Methoder, antagne och fastställda. Dese Methoder intagne uti Raagrit Samling af Landtmåteri-Författningar, äro daterade:

För Wester-Norrland; d. 11 Sept. 1770, med anbring dert, och förklaring derofwer, d. 29 Apr. 1774 och d. 14 Jun. 1775.

För Westerbottnens Län; d. 23 Aug. 1773.

För Uplands Län; d. 6 Junii, d. 10 och 17 Nov. 1690 samt d. 20 Apr. 1725, hwarefter jemwäl skattläggningarne i Gripsholms, Råsnäs, Ekstuna, Strömsholm, Swartfj och Nyköpings Län komma att fördrättas.

För Östergötland; d. 13 och 14 Nov. 1690.

För Wadstena Län; d. 29 Oct. 1691 samt d. 11 Nov. 1698.

För Westmanland; d. 29 — 31 Oct. och d. 1 — 8 Nov. 1690.

För Gotland; d. 14 Nov. 1740.

För Nerike och Wermeland; d. 17 Jun. d. 27 Nov. och d. 28 Maj 1689, samt d. 14 Sept. 1699.

För Nora, Lindes och Grythytte Bergslager; d. 20 Oct. 1705.

För Kopparbergs Län; d. 8 Nov. 1698.

För Ödermanland, den för Upland gällande af d. 10 Nov. 1690, enligt K. Br. d. 20 Apr. 1725.

För Elfsborgs Län och Dahlsländ; d. 4 Dec. 1690.

För Bohus Län; d. 12 Dec. 1690.

För Calmare Län och Öland; d. 28 Nov. 1690.

För Nyköpings Län; d. 20 och 21 Jan. 1691.

För Kronobergs Län; d. 17 Oct. 1690.

För Malmshus, Christianstads och Blekinge Län; d. 4 Sept. 1671.

För Halland; d. 13 Nov. 1688, d. 17 Dec. 1690, d. 6 Febr. 1688, samt d. 14 Nov. 1688.

För Gestrikland, Helsingeland, Medelpad, Ångerman-

Som utaf en till Kongl. Kammar Collegii fastskällande insänd Skattläggning, Kongl. Collegium hafst tillfälle erfara i hwad afsehet Skattläggningsverket i allmänhet skulle påå om Skattläggningsmännen, blott efter deras godtycke och ompröfwande, skulle få ändra antingen Landtmätarens gradering eller utsatta taxor, utan att de skäl tillika uti Skattläggningsinstrumentet anfördes, som till en sådan ändring föranlåtit, emedan derigenom ej allenast all Controll å Skattläggningsmännens göromål skulle försvinnas, utan och med det samma all grund för Kongl. Collegio till Skattläggningsmännens vidare pröfning; alltså och emedan till Kongl. Collegii wård och insende hörer, att Skattläggningsmännens författningarne lifmätigt, förrättas, och att således ej mindre wederbörlige Skattläggningsmän dem bestrida, än att desse måtte i det nogaste iakttaga de grunder, i anseende till återjordens gradation, samt ängsmarkens och de öfrige Lägenheternes Taxering, som utgåwa den enda säkra måttstock för den utskattande räntan; ty har Kongl. Coll. funnit sig föranlåtit härigenom till behörig efterlysning förklara: 1:o att, jemte Domaren och tvåänne af Råmnden, Håradshögden, Håradsskrifwaren och Landtmätaren jemwäl för rätta Skattläggningsmän äro att anse; 2:o att Skattläggningsmännen uti selswa Skattläggnings-Instrumentet böra upptaga de skäl, hwar på deras Skattläggning sig grundar, och således noga beskrifwa selswa jorden till dess beskaffenhet och godhet; i följe hwaraf den af Landtmätaren wid resningen på ågorne gjorde beskrifning samt därå satte gradering och taxering icke annorledes må till minskning uti räntan nedfattas eller ändras, än att de skäl uti Skattläggningsinstrumentet införas, uppå hvilka en sådan ändring sig grundar, och 3:o att, i händelse af skiljaktighet Skattläggningsmännen emellan, fleste rösterna böra gälla, och att i sådana fall, Råmdens yttrande icke eller för mera än en röst räknas må; hwilket Kongl. Colleg. R. M. försändiga welat, med anmodan att till verkställighet befördras, hwad Kongl. Coll. i förberörde måtto förordnat. Kam. Coll. Circ. Br. d. 5 Febr. 1778.

Uti Rådigt Bref af den 16 Juli. Aug. har Kongl. Maj:t gifwet Desh och Rikets Kam. Coll. tillkänna, att ehuru hittills, Dombaswanden i hwarje ort blifwit ansedd som Skattläggningsman; likwäl, som nu mera ingen Skattläggning ankälles för, än behörig undersökning föregått, och alla twifligheter angående Lägenheten, som skall Skattläggas, blifwit undanröjde, samt en Skattläggning till sin natur helt och hållet är en Deconomisk förrättning, som äfwen i selswa werket egentligen på de öfrige wänliga Skattläggningsmännen ankommer; alltså och då Håradshöfdingarne gemenligen hafwa så många andra och egentliga Domare göromål att beskrida, att näppeligen tiden dertill förläsa, har Kongl. Maj:t i anseende härtill, med flere förekomne skäl, funnit godt i Råder förordna, att Håradshöfdingarne hädanefter måge wara befriade ifrån beswäret med Skattläggningsmännens bewisande, samt att desse komma att förrättas allenast af Landtmätaren, Kronofogden, Håradsskrifwaren och tvänne Råmdemän, sedan förut behörig undersökning skett, och alla wederbörlige blifwit hörde, samt alla Protester och twifler rörande Lägenheten, som skall Skattläggas, slutligen afgjorde; och har Kongl. Maj:t derjemte täckts förklara, att det hittills wänliga bruk med Skattläggningsmännens uppläsande och påskrifwande wid Tinget jemwäl, såsom endast ledande till mera kostnad för de Skattskyldige och vidare utdrägt på tiden med Skattläggningsmännens insändande till Kongl. Coll. pröfning, hädanefter må uppödra.

Hwad angår frågan, huruwida någon betalning för Skattläggningar bör äga rum; så hafwa Landtmätare genom särskilde Författningar fått rättighet, att äfwen wid Skattläggningar beräkna sig arfwode jemte Dagtractamente och reskostnader, enär de dem bewisa, hwilket dock ej wid Wattenwerk, eller sådana som beswäras af wäder, är nödigt, om icke tillika någon jord skall taxeras, eller något strömsfall afwagas; men beremot äro Kronofogden och Håradsskrifwaren, enligt Kgl. Br. af d. 11 Junii 1781 och deras instruction skyldige att bewisa och förrätta Skattläggningar utan annan betalning derför, än den på Stat dem bestådde Lön, äfwen som, i an-

seende till Råmdemännens förekommer, att de, enligt Kgl. Förordn. den 6 Julii 1720, böra på extra Kronoförättningar, hwaribland Skattläggningar i allmänhet äro att räknas, underhålla sig selswe af de dem tillagde Ringsgåfningspenningar: börandes dock lösen erlaggas för Skattläggningsinstrumentet, till den, som det samma upprätar, enär det af Lägenhets-innehafwaren begäres; och äga i de fall Skattläggningar ankällas för hemmansbyten med Kronan, eller i afseende på förmedlingar, desse Skattläggningsmän, eller Kronofogden och Håradsskrifwaren samt Råmden, så wäl som Landtmätaren, rättighet att njuta Skjuts och dagtractamente samt arfwode, emedan selswa Skattläggningar icke hafwa afseende på någon ny förmon eller infomst för Kronan. Kam. Coll. Circ. Br. d. 8 Oct. 1806.

På det hädanefter wid alla hemmans Skattläggningar, en jemlikhet må winnas uti tiden, på hwilken Kronan å sin sida bör komma till åtnjutande af den förhöjda räntan och dermed åtföljande utskulder, äfwen så wäl som innehafwarne å andra sidan werketigen beräknas förmedlingarne till godo, har Kongl. Maj:t på enahanda sätt, som wid förmedlingar skett, stadgat och utsatt en wis tid af Sex månader, efter hwilkens förlopp, deräst Skattläggningarne ej hunnit pröfwas och fastställas, Kongl. Maj:t och Kronan bör blifwa till godo beräknad och godgjord den förhöjning, hwarmed hemmanen efter sina ågor och förmoner funnat tilläggas; hwarförutan Kongl. Maj:t förklarar, att Skattläggningsmål i allmänhet böra sedan handlingarne till Kam. Coll. inkommit, inom tre år wara afgjorde och faststälte, samt för Laga kraft wundne anses, så wida Beswår deröfwer ej anförde blifwit. Kgl. Förordn. d. 17 Oct. 1769.

Å wid Landtmäteri-Contoirtet under myckenhet af andra göromål, pröfningen af Skattläggningar, som fordrar mycken tid, både för sin utbytthet och granlagenhet, icke alltid torde inom den utskatta tiden medhinnas ehuru Contoirtet äfwen undfått Rådigt befallning att föda dessa ärenden med all skyndsamhet; så har Kongl. Maj:t i anledning deraf och af den grund, att Kam. Collegii åtgärd derwid icke fordrar så mycken omgång som Contoirtets, för godt funnit att till Kronans och Hemmans ågares säkerhet stadga och förordna, att, i skället för de 3 år R. Förordn. d. 17 Oct. 1769 utfätker, ingen wis tid må föreskrifwas, för än Skattläggningarne af Landtmäteri-Contoirtet blifwit undersöfkte; men och att de inom 1 år efter, sedan de af Contoirtet pröfwade, blifwit till Kam. Coll. insände, måge wara afgjorde och faststälde, samt för laga kraft wunne anses, så wida beswår deröfwer ej anförde blifwit. Kongl. Förordn. d. 14 Oct. 1777.

Uf den anledning, att wid flere tillfällen sunnits, dels det Skattläggningar å bewiljade nya hemman och andra jordlägenheter, samt Rjölqwarnar, Ägar, Stampar med flere dylika verk och anläggningar, icke blifwit anställda inom den tid sådant bordt ske, dels och att räntorne, sedan Skattläggningarne för sig gått, icke blifwit i räkningskaperna upptagne och af wederbörlige utfordrade för, än efter en längre tids förlopp, hwarigenom händt, at Statsverket antingen i rättar tid saknat de räntor, som bordt utgå och till det samma inslyta, eller och deraf alldeles kommit i missning, enär enligt Författningarnes föreskrift, esterräkningar med sådane Nyhemmans och Lägenheters innehafware icke få fräckas längre tillbaka, än till de trenne sifferslutne Upbördsåren, samt då Författningarne i dessa ämnen icke bestämde utstaka den ordning, som wid Skattläggnings Förordnande och räntors påförande bör iakttagas, icke eller hwilken tjensteman, i händelse af försummelse härwid, bör ersätta den förlust, som genom sådan uturaktelighet kan Kongl. Maj:t och Kronan tillskyndas; har Kongl. Maj:t, till afhjelpande af dessa brister och till förekommande af förluster i framtiden, uppå K. Kam. Coll. underdånige hemskällan, i Råder behagat förordna följande, nemligen:

Att när K. Kam. Coll. eller Konungens Befallningshafwande bewilja upptagande af någon jordlägenhet eller annan anläggning med frihetsår, eller och så beskaffade lägenheter eller inrättningar genom Kongl. Maj:t's eget höga beslut i Råder tillåtas, bör, sedan frihetsårens antal blifwit bestämde, Konungens Befallningshafwande härmed underrätta wederbörlige Kronofogde och Håradsskrifware, med befallning icke allenast att desse nya hemman eller Lägenheter, å särskilt förteckning årligen uppföra och med de öfrige räkningskaperna till Konungens Befallningshafwande insända, utan och tvåänne år före frihetsårens slut, hos Konungens Befallningshafwande anmäla de hemman eller Lägenheter, som wid förloppet af denna tid skola utgåra Räkta och Skattläggning undergå, derom Konungens Befallningshafwande då äger att förordna; hwarjemte i hwarje Lands-Contoir bör upprätkas och föras en sammandragen förteckning på alla bewiljade, men ej Skattlagde Nyhemman, Lägenheter och Inrättningar, med anteckning af deras namn, tiden då de blifwit bewiljade, beslutet, hwar på sådant sig grundar, antalet af Frihetsåren och när de upphöra, samt följaktligen när Skyldigheten, att till Kronan utgåra ränta widtager. Skulle wederbörlige Lands-Kamrericare, Kronofogde eller Håradsskrifware försumma de Skyldigheter, som på en hwar af dem böra ankomma, så att Skattläggning i rätten tid icke warder anställd och ränta

land, Jemtland och Herjedalen; d. 28 Aug. 1747. Innehållande K. Br. den 19 Dec. 1829 (pag. 327 i s. års Förf. Saml.) åtföljigt i anledning af wäckt fråga om jemning i Skattläggnings-Methoderne för Wester-Norrlands, Wester- och Norrbottens Län. Och wisar K. Br. den 8 Maj 1829 (pag. 177 ib.), att sedan den bergs frälsfrihet, som i föd af K. Br. d. 17 Maji 1641 blifwit bergsmännen i nya Kopparbergs Bergslag i och för Kopparhandteringsens bedrifwande förunnad, numera upphört i anseende dertill, att Bergslagen förwandlats till en werlig tackjerns bergslag, samt då, enär enligt K. Br. d. 26 Maj 1688 de bergsfrälsten, som uti jernbergslagen finnas, böra återkallas och inbragas, nyssnämde Bergslag kommer att mantalsfättning och Skattläggning undergå; så skall denna Skattläggning verkställas efter den, genom K. Förordn. d. 28 Junii 1775, för Sawolax och Carelen fastställda Method, m. m., se l. c.

berättad, böra de gemensamt ansvara och ersätta all den förlust, Kongl. Maj:t och Kronan derigenom tillflyndas och sådant på det sätt, att hvad den ena, i anseende till inträffadt dödsfall, bristande tillgång, eller andra lagliga hinder icke kan ädmåsa, eller hos honom ej utgår, af den andra fullt ersättas.

Swad åter angår sådane hemman och lägenheter, hwarå Frihetsår icke blifwit bewiljade, samt ränta till Kongl. Maj:t och Kronan således genast bör utgöras; så skola Kronofogden och Hårabbskrifwaren wid Skilfåslands-Resolutionens utfärdande, förståndigas, att jemte öfrige wederbörande å lägenheten ofördröjeligen fördrätta Skattläggning, och den samma inom En månad berester till Konungens Befallningshafwande insända. Skulle, sedan Lägenheten blifwit bewiljad och Beslutet wunnit laga kraft, Lands-Kameteraren underlåta, att genast besörja om utfärdande af befallning till Kronofogden och Hårabbskrifwaren angående Skattläggningens anställande, så kommer Lands-Kameteraren att ersätta den förlust, Kongl. Maj:t och Kronan derigenom tager. Försummar åter Kronofogde och Hårabbskrifware att, efter erhållne Ordres, skattläggningen så flyndsam, som här förut blifwit föreskrifwit, anfålla, och inom den utfatta tiden till Konungens Befallningshafwande insända, böra de, en för bägge och bägge för en, wara skyldige, att Kronans förlust ersätta.

När Skattläggning blifwit fördrättad, bör den åsatta räntan, utan afbödan af särskilt befallning, genom Kronofogdens och Hårabbskrifwarens försorg, påföras med beräkning från frihetsårens slut, eller, om frihetsår icke varit förnumade, från Skattläggningsdagen och i fall ändring eller inställning deruti inom Sex månader efter Skattläggningsdagen icke förordnas, räntan uppbåras och behörigen redowisas, wid den påföljd, att Kronofogden och Hårabbskrifwaren, om sådant försummas, för räntans gäldande ansvara. Deremot bör det åligga Lands-Kameteraren att inom 2me månader efter det Skattläggningen till Lands-Contoret inkommit, den samma granfå och besörja; att den, tillika med Konungens Befallningshafwandes yttrande, warder till Kongl. Kam. Coll. insänd, eller i annor händelse ansvara för ersättning af den högre ränta, under den försummade tiden, som utöfwer hwad Skattläggningen innehåller, af Kongl. Coll. m. j. deligen kan blifwa fastställd.

Slutligen och då Kongl. Författningen af den 28 Apr. 1752 föreskrifwer, att hwarjehanda nya uppödingar, Förmedlingar, Ref. och Skattläggningar, nya Dwarnar och Wattenwerks tareringar m. m. böra till Lands-Kameterarens förredning och expedierande, så har Kongl. Maj:t i öfwerensstämmelse härmed, och till förämjande af Skattläggningarnes tidiga och ordentliga verkställande, i Nåder förordnat, att alla mål, som angå jordlägenheters bewiljande, hädanefter komma, att till Lands-Kameterarens handläggning och åtgärd öfwerlemnas. Kam. Coll. Circ. den 22 Nov. 1815.

Om Diver-Statthållare-Embets och Konungens Befallningshafwandes skyldighet, att, inom Mars månads slut hwarje år, till Kammar-Collegium insända, dels, i öfwerensstämmelse med dertill gifwet formulär, berättelse om den handläggning, som under förflutna året, ägt rum med alla de mål och ärenden, uti hwilka bemänte Collegium förordnat någon åtgärd, som haft Kronans rätt och bästa till föremål: dels och Utdrag af den Förreknig, som i Lands-Contoret, enligt Collegii ofwanstående Circular d. 22 Nov. 1815, angående Skattläggningar, föras bör, m. m.; Se R. Br. till Kam. Coll. d. 29 Junii 1827.

Kammar-Collegii Beslut, rörande Hemmans och Lägenheters Skattläggning, böra expedieras genom ordentliga Utslag, hwaruti wid tid och sätt föreskrifwes, huru ändring i såka Beslut må sökas. R. Br. d. 26 Jan. 1808.

Angående grunderna för Skattläggning af åtkilliga ådree intågter å Kronoparker och Allmänningar i Skaraborgs Län; Se R. Br. d. 23 Febr. 1827, pag. 938 i f. & F. S.

Räkning och proströfning till utronande af Kronotionens beslogg af hädanefter tillkommande Nyhemman och Lägenheter, samt af upptagne Ddeshemman, hwarmed är ett lika förhållande, skola upphöra, och deremot, enär återjorden för lägenheternas Skattläggande alltid afsmåtes och graderas, Skattläggningsmännen wara tillåtet, att wid samma tillfälle, efter återjordens areala innehåll och åsatta gradering, uträkna och föreslå belöyande Kronotionde, som, sedan granskning deraf i Lands-Contoret föregått och Lands-höfvingen afgifwit sit betänskande, vidare kommer, att i samfäm med Skattläggningar i allmänhet sker, af Kammar-Collegium pröfwat och fastställas. R. Br. den 10 Nov. 1807 och Kam. Coll. Circ. d. 23 Maj 1821.

Nå de orter, der ständiga tiondesättning icke finnas, bör, så snart det å tiondegiswarens eller tiondegarens sida pröfas, Kongl. Maj:ts Befallningshafwande låta förslag till ständig tiondesättning af wederbörande, i närwar af dem, hwilkas rätt derunder beror, uppgöras; hwarwid den grund bör sökas, att å de hemman, hwilkas återjord är afsmått och graderad, tionden kommer att bestämmas på sätt nybnämde bref af år 1807 och 1821 innehålla; men der åken icke finnes afsmått, och wederbörande icke skulle willa en sådan afsmåttning bekosta, må i detta för-

faras efter de grunder, som uti R. Br. d. 17 Aug. 1727 och d. 11 Nov. 1766, (angående räkning och proströfning) äro föreskrifne. Se vidare Kam. Coll. Rung. d. 18 Aug. 1823 förordnad af R. Br. d. 30 Julii f. & Swarmed och bör jemföras R. Br. d. 1 Febr. 1825, (pag. 17 i f. & F. S.), som, beträffande Kronotionens utgörande af hemman och lägenheter, hwilka ännu icke fått sig sådan tionde påförd, innehåller åtkillige allmänne föreskrifter, och deribland, dels att, utan wederbörandes begäran, någon ständig tiondesättning ej må i fråga komma, dels och, att då, enligt 2 §. i R. Förfätran den 23 Febr. 1789, de å hemmanen en gång i laga ordning faststälde Skattläggningar och tiondesättningar skola i ewärdeliga tider äga bestånd, och adrig någon rubbning eller ändring deri tillåtas; så har Kongl. Maj:t funnit, att der ständig tiondesättning orten öfwergått, numera någon Kronotionde icke kan åsättas de wid tiondesättningens verkställande beställige Skattlagde hemman och lägenheter, som derwid icke fått sig tionde påförd, så framt icke wid tiondesättningens fastställande, uttryckligt undantag och förbehåll i afseende på dem blifwit gjordt, att de framdeles skulle med sådan tionde beläggas; utan böra endast sådane hemman och lägenheter, som tillkommit och blifwit Skattlagde, sedan tiondesättningen för orten skedd, och hwilka således icke kunna under ortens allmänna tiondesättning anses wara inbegripne, numera komma i fråga att dyllt tionde åsättas.

De tiondesättningar, som rebar för wisa år finnas ingångne eller faststälde, komma att utan rubbning förbliwa gällande, intill deß tiden för deras fortfarande tillämbogått. Kam. Coll. ofwann. Circ. den 18 Aug. 1823 samt R. Refol. d. 2 Mars 1825.

* * *

Som Kongl. Maj:t inhemtat, att i sednare tider ansökning om hemmans förmedlingar oftare än tillförne göras; och Kongl. Maj:t derwid icke undofallit, att genom hemmans förmedlingar, icke allenast Kronan lider minskning uti de flere inkomster, som efter mantalet utgå, utan och alle öfrige hemman, som antingen för deras natur och egenfäys skull äro från förmedling uteslutne, eller hwilkas inneshafware eljest icke ingått ett lika förmedlings försök, widtänns en förordad tyngd i wisa allmänna beswär, i det de måste utgöra den del i samma beswär, som ett förmedladt hemman genom förmedlingen sig undandraget; alltså har Kongl. Maj:t alltid, sorgfällig, ej mindre att deß trogne undersåtare icke måge belästas med en ny tunga uti allmänna beswär, som strider mot den jemnwigt hwilken derwid bör iakttagas, än att Kongl. Maj:ts och Kronans faststälde ingådder måge hållas till handa för de behof hwartil de äro bestämde, utan att en öfwantad och ofstodillig minskning deruti, Staten till åfsafnad, må medföra nödwändighet af nya tillgångar, till förekommande af nödige och ofstälige förmedlingar, funnit angeläget följande i Nåder föreskrifwa och förordna:

1:o När ansökning af Kronohemmans Åbo om förmedling göres, bör Landshöfvingen genast honom förståndiga, att hemmanet kommer att uppjudas till den, som will desamma mottaga för den deraf gående gamla räntans utgörande, då han, efter Åboens laga uppsägning, bör wid wanlig fardag uti hemmanet inrymmas, utan att Åboen är tillåtit, att i samma willkor ingå, emedan Kongl. Maj:t funnit nödigt indraga, den i Kongl. Brefwet den 3 Januari 1774, Åboen lemnade förmon att så antaga dens anbud, som åtagit sig den gamla räntans utgörande, såsom en frihet, hwilken icke beskrämjar det med utbydningen åsyftade ändamål. Återfaller icke Åboen inom Sextio dagar efter en sådan erhållen underrättelse sin gjorda anhållan om förmedling, utan densamma fullföljer, bör Landshöfvingen låta om hemmanets utbydande öfwer holo Vänet på föreskrifwet sätt föranstalta, och bör uti Runglörelsen till de hugades upplösning den försäkrat Lemnas, att hemmanet kommer att tillträdas wid laga Fardag efter Åboens uppsägning, och att Åboen icke vidare äger ingå i de anbud som kunna göras. Efter derefter anbud af hemmanets emottagande med gamla räntan, bredge Landshöfvingen försorg om dens inrymmande i hemmanet, som anbudet gjort och borgen ställt, i den ordning som wederbör, och hwarmed all fråga om förmedling förfaller. Men skulle åter Åboen inom förenämde tid af 60 dagar ifrån förståndigandet sin förmedlings-ansökning återfalla, eller underlåter han, att den inom samma tid hos Landshöfvingen fullfölja, då bör ansökningen anses wara förfallen, och ware Åboen icke derefter tillåtet, att, utan förekommande nya anledningar för hemmanet förmedling söka.

2:o Nu är hemmanet utbudet, men ingen will det med gamla räntan tillträda, förordne då Landshöfvingen om en sådan undersökning om orsakerne till den sökte förmedlingen, som i Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar Collegii Circular-Bref d. 7 Nov. 1737 och Kongl. Maj:ts derpå gifne Nådiga stadshöfvelse af den 8 Aug. 1738 är föreskrifwen *) Kalle och Domhafwanden genom tungörelse Soka ne.

*) Den Kongl. Stadshöfvelsen innehåller, att Lands-

neboarne och närmaste grannar till undersökningens bewi-
stande, på det de derwid måge kunna sig insälla och lem-
na de nödige upplysningar som erfordras, samt tillfä-
bewaka deras egen härunder beroende rätt, hållt den lindring
i allmänna skyldigheter, som genom förmedling sökes, kom-
mer att falla dem till last; äfwen som Landsböfvingen bör
anbefalla Kronofogden i orten, att denna undersökning ofel-
bart bewista, så att genom hans erinringar noga må warda
efterfrågadt, utredt och upplyst, af hwad egentelig orsak
gamla räntan icke så derefter, som tillförne, må kunna ut-
gå, om antingen bondens wårdslöshet och elaka häfd, kan
giffwa dertill anledning, eller om ågor ensfödig från hem-
manet blifwit söndrade, som återkallas böra; eller om
sådana händelser och olyckor tillförlit hwarigenom ågor, eller
ett hemmans andre förmåner blifwit förminskade eller för-
derswade, samt ändteligen huru wida hemman i samma by,
eller grannelag, som äro indelte, eller af gammal skatte na-
tur, måge finnas af lika mantal och ågor med det, hworå
förmedling blifwit sökt, men hwilka likwäl bära den ränta,
som dem blifwit åsatt. I öfrigt ankommer på Hårads-
Rätten, att sig utlåta, huru wida syn på skället kan er-
fordras, hwilken bör ske dereft sådana omständigheter skulle
ypas, som icke annorledes tillförlitligen kunna utredas,
så att det ändamål, som med förenämde undersökning å-
lystas, må winnas.

3:o Hwad frälsehemman angår, iakttagas § 5 i Kongl.
Resolution på Adrens Besw. af d. 18 Nov. 1693, så att
då förmedling derå af Frälsegåren åfundas, skall wid
Hårads-Rätterne, på deras härda ansvar, hållas en noga
undersökning om hwilken Landsböfvingen föranstaltar, och
hwar till Sockneboar och närmaste grannar kallas, samt
hwarwid Kronofogden efter ordres skall när wara, för att
utredas, ej allenast hwad i anseende till Kronohemman i
Nåder förordnat är, utan of hwad eljest i 11 §. af 1688
års Håradsfogde Instruction *) samt Kongl. Resolutionen

böfvingarne, wid Kronohemmans förmedling, skola
först wid Håradstinget låta noga undersöka, om icke
den gamla räntan tillförne af hemmanen funnat ut-
gå, eller hwad orsak må wara, hwarföre hemmanen
måste förmedlas, såsom om det här kommer af ågor
förminskning, och att något deraf blifwit ifrån hemma-
net tillförlit eller förwåradt, med hwad mera, som wid
sjestwa undersökningen efter omständigheterna, kunde
förekomma att iakttaga; i anledning af hwilken un-
dersökning Landsböfvingarne sedan böra resolwera, om
de deruti anförde orsaker äro af den wigt, att hem-
manen måste förmedlas, hwilken Resolution, innan nå-
gon ref- och skattläggning bewiljas, måste för sig gå
och sedan i Förmedlings-instrumentet åberopas, jemte
orsakernes anförande till den skedde förmedlingen, på
det Kamars-Collegium så mycket säkrare om angelägen-
heten deraf måtte blifwa undermåttadt.

*) 11 §. i Håradsfogde-Instructionen den 9 October 1688
lyder sålunda:

”Såsom härtils genom förmedlingar har skedd en
märkelig förminskning, i Kongl. Maj:ts ingiälder, och
dermed under siben ett stort underskott är förhöwdt;
alltså skall Håradsfogden, då honom någon undersök-
ning derom af Landsböfvingen blifwer anbefallt, så
mycket mera låta sig angeläget wara, att han likmä-
tigt Landsböfvinge-Instructionens 34 punct, tillfä med
Håradsböfvingen, Landtmätaren och Nämnden, noga
om sådana hemman, som förmedling begära, i spinner-
het frälse jord, undersöker, obserwerandes derwid att
icke allenast alle ågor noga blifwa beskrefne till alla
sine beskaffenheter, i åker, ång, skog, mark, sifewatten
och annat, utan of att på det nogaste warder ransak-
at om hemmanet behöfwer förmedling för ågornes
ringhet skull, eller att Frälseman har betungat Bon-
den, med allt för många dagswerken, fjörflor, och
skutsningar. hwarigenom han blifwit hindrad ifrån
hemmanets tillbörliga sifjel och åkerbruk, eller förbe-
hållit sig någon del af åker, ång, muhlbete, sifewatten,
betesholmar, skog, etc., förminskat ågorne till förbät-
trande af sin lätsgård, planterat på ågorne Torpare,
hwilka allt skadigt göra tjenst och dagswärds arbete
till husbonden, så att den förmedling frälsemanen
kan i så måtto efterlåta, låter ibland wara utsedd till
hans egen nytta, och kunna billigt för honom skattas
fördelaktigare än räntan af Bondhemmanet, hwilket
store misbruk intet bör täpplas, utan här efter wid slike
händelser, Kronones rättigheter oaffortade utskifas.
Denne Resning och ransakning när den således är
inrättad, skall ifrån in originalt lefwereras till Lands-
böfvingen, jämte ransaknings-männernes betänktande,
huru wida samme hemman å Kongl. Maj:ts och Kro-
nones wagnar synes böra njuta förmedling, aspach-
tandes sedan hwad Resolution skilja kan, emedan för
än sådant erhålles, härefter ingen förmedling i räfen-
skaperna skall blifwa afförd eller godtgjord;” warande
genom § 5. i K. Resol. på Ad. Besw. d. 18 Nov.
1693, enahanda omständigheter gummärta, till behörigt

d. 18 Nov. 1693 till Hårads-Rättens undersökning och
efterfrågan blifwit anbefallt, derwid frälsegåren tillförlite-
ligen bör uppgiffwa, hwad ränta bonden ålegat betala, samt
det arbete och de flere skyldigheter, som besutum af honom
blifwit fordrade, och för hwilka han bort anwara, såsom
och huru wida någon ändring eller tillökning häruti skett,
emot hwad förut och af ålder warit wahligt, på det ej nå-
gon upplysning må saknas, som för målets widare profning
kan anses nödig.

4:o Enär derefter dese undersökningar för sig gått,
och till Landsböfvingen infommit, med hwad Kronofogden
för sin del derwid kan hafwa att andraga, tillhörer Lands-
böfvingen att deröfwer resolwera och sig utlåta; om de an-
förde orsaker äro af den wigt och beskaffenhet, att hemma-
net måste förmedlas, eller om den sökte förmedlingen bör
afslås, samt i fall hemmanet är Krono, det samma endast
med en annan mera driffig och stilig åbo förjes; hwilket
utslag på wanligt sätt till sökanderne utlemnas, med an-
märkning för den misnöjde till ändrings. sökande i Kamars-
Collegio, om han finner sig dertill besogad.

Då Landsböfvingen stannar i det beslut, att ny ref-
och skattläggning bör hemmanet öfwergå, åligger honom,
att innan denamma verkställles, sitt utslag jemte Hårads-
Rättens undersökning och Kronofogdens utlåtande till Ka-
mars-Collegium insända på det Advocat-Sificalen beständes,
som åger iakttaga och bewaka Kongl. Maj:ts och Kronans
rätt, må deraf undsä del, för att afgiffwa de påminnelser
och för den Embetsstalan, dertill han kan anse sig åga käll,
hwarigenom benämte Collegium kommer i tillfälle, att, in-
nan sökanden fått widkännas den icke obetydliga kostnad,
som en anställande ref- och skattläggning med sig förer,
tillse och pröfwa, om hemmanets ågor och förmöner, måge
finnas af den beskaffenhet, att de i jemförelse med andra
antingen indelka eller skattehemman, ej kunna anses swa-
rande emot des mantal och ränta, samt att åboen således
icke i längden kan dermed uthårda, ehwad sli han än vill
bruka.

5:o Landtmätarne skola genom Landtmäteri-Contoret
tillhållas, att under laga ansvar wid refningens på Charta
affatta alla hemmanets inågor, ehwad de kallas gamla eller
bestå af i sednare tider genom uppöbling tillkommen åker och
ång, äfwen som all hemmanet enskilt, eller i samfällighet
med grannar tillhörande skog och utmark samt uppöblings-
lägenheter böra noga mätas och å Charta läggas, så att
hemmanets andel deraf jemwäl må warda fullkomligen be-
stämd, hwarefter alla des ågor geometrice uträfnas, samt
till deras verkliga halt och beskaffenhet på det nogaste be-
skrifwas.

Skattläggningsmännen böra af Landsböfvingen allwar-
ligen erinras, att wid jordens graderande noga iakttaga des
godhet, wilstor och egenkap, så att ränta och mantal i ett
proportionerligt förhållande måge deremot blifwa swaran-
de, samt hemmanet följaktligen hwarken öfwer skälligheten
warda betungadt, eller under billigheten, till andre hem-
mans gravation, lindradt; och som hwarken med uppö-
blings-författningarnes grund, eller med affikten i K. Br.
d. 18 Febr. 1757 instämmer att en hemmansinnehafware,
som njuter skattfrihet på uppöblingar, dem han, till hem-
manets styrelse och förökning i des afkastning, i följte af 6
Cap. 1 §. B. B., warit skyldig att göra, och derwid hem-
mansägaren eller åboen är i tillfälle, att på den gamla
jordens besoknad allt mer och mer beskrämja den nya
jordens frugtbarhet, skall deremot wara tillåtit, att söka
minskning i hemmanets ränta, och i sådant fall ifrån skatt-
läggning undantaga något af de ågor, som hemmanet till-
höra; alltså har Kongl. Maj:ts funnit skälligt förklara, att
då förmedling sökes, samt ref- och skattläggning enligt 4
puncten bewiljas, bör all jord, som hemmanet tillhör och
till räntan kan bidraga, ehwad den brukas under hemma-
net, eller af torpare innehafwes, behörig gradering och
skattläggning unbergå, dock bör i alla andra fall den för-
skränt, som uppöblings-författningarne lemna om ewärdig
skattfrihet på de ågor, som under ett hemman warda
uppöblade, komma uppöblaren och hemmanet till gods.

Hemman, som sålån inågorne kunna wara snäwre,
likwäl innehafwer mer eller mindre widsträckt utmark, med
derå liggande uppöblingslägenheter, må så mycket mindre
anses berättigadt till förmedling, som åboen är enligt of-
wandberopade lagens rum och flere författningar skyldig,
att efter hand upptaga och rödja åker och ång, samt deri-
genom förskaffa sig utwäg till räntans utgörande.

6:o Säterier hafwa wäl i anseende till de friheter och
förmöner, som dem åtfölja, icke warit underkastade några
generelle ref- och skattläggningar; men emedan genom K.
Br. d. 5 Julii 1726 blifwit förklaradt, att förmedling å
Säteri, då den begäres, må wara tillåten, dock att det i
sådan händelse bör noga reswas efter methoden, samt hem-
mantalet derefter rättas; alltså finner Kongl. Maj:ts att
en sådan ref- och skattläggning å Säteri, då snart ett fe-
culum förflutit, sedan 1726 års förordnande gafs, under
hwil-

iakttagande wid de undersökningar Hårads-Rätterne
hafwa att, i anseende af sökt förmedling, verkställas;

hvilken tid Säterierne opått till deras nuvarande mantal, icke på doneter må anställas, innan wid weberbrönde Sörda-Nått i Kronofogdens närvaro om orsakerne till en sådan förmedling blifwit undersökt, derwid frälseägaren är öppet att visa, om efter den anledning nyssnämnde Kongl. Bref lemnat, antingen år 1695, eller under de derpå följande frigtår, mantalet blifwit ensbärgt af Kronobetjeningen upptäckt, samt Landsböfdingen sedermera sig utlåtit och sitt utslag till Kammar-Collegium insändt, hvars slutliga yttrande bär afsändas; kommandes wid ref. och ståtlläggningen i öfrigt att försaras på sätt i 5 puncten är föreskrifvit.

7:o. Genom R. Br. d. 3 Jan. 1744 är förordnad, att då förmedling å skattehemman sökes och ej tillika befinnes att ågorne af wattenflob, lung, flygland eller andra orsaker, näjon betydlig förminskning undergått, bör en lika Rungörrelse utfärdas som angående Kronohemman blifwit sagdt, och hemmanet upplåtas den, hvilken enligt 1723 års Skatteköps-Förordning vill derföre erlägga lösen eller den till Kronan berakta löseföreläggning till förra skattemannen; samt för dess förut dragande hemmantal och ränta ansvara. Detta förordnande bör och häbanester till behörigt iakttagande och underdånig efterrättelse tjena; Och skulle fråga förekomma om förmedling, antingen å något af ålder warande skattehemman, eller om då icke utredas kan, hwad i skattelösen blifwit betaldt, så bör i slika fall en sådan lösen till den, hvilken förmedling söker, erläggas, som för ett hemman i orten af lika ränta och godhet, till Kronan efter 1723 års Skatteköps-Förordning eller enligt sednare Författningar i skatteköpsföreläggning sinnes vara erlagd, men om deremot ingen anmäler sig, att med förändrade villkor hemmanet emottaga, då skall i alla delar sålunda vidare förhållas, som rörande Kronohemman här ofwan blifwit i näder stadgadt.

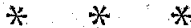
8:o. Skulle ett hemman i anseende till små och ringa ågor hafwa blifwit förmedladt, men sedan antingen genom laga skifte i by efter bretal, eller medelst annan laga actus återwunnit, hwad berifran förord blifwit afföndradt och skiljdt, så att det genom en sådan tillökning i ågor kan bära sin gamla ränta; så bör ett sådant hemman till sitt förra mantal och ränta uppfattas; hwarå Kronobetjenen åligger hafwa tillsyn och uppmärksamhet, samt då så befinnes hos Landsböfdingen derom anmälan göra, äfwen som sådant bör ankomma på Landsböfdingens efterfrågan och åtgärd, så wäl wid jorbransaktningar, som andra tillfällen.

9:o. Med de förmedlingar, som redan till Kammar-Collegium inkommit och på des prösnig hero, bör efter förra Författningar försaras. R. Br. d. 1 Oct. 1804.

All ändring och rubbning i Indelningsverket är frän-geligen förbuden, och kunna således Ref. och Ståtlläggningen å Ruffhåll, Wofällen, Häste- eller Fördelshemman icke bewislas, utan, derest, sedan indelningstiden, något af nämnde hemman blifwit förswagadt genom wattenflob, flygland eller andre tillförlite händelser, som aldrig på något sätt kunna upprättas, eller något af den anslagne rustnings- eller lösningsrättan således förswunnit, att den in-tet meta kan återwinnas, skall den, som derigenom lidit, hafwa derföre ersättning i penningar att njuta. R. Refol. på Kr. Bes. Beswår d. 16 Oct. 1723, 2 §.

Förmedling, ehwad den stett till Mantalet eller Rån-tan, eller om till begge delarne, tillgodonjutes, efter sex månaders förlopp, sedan ståtlläggningen och handlingarne derwid till Kammar-Collegium hemligen inkommit. Kam. Coll. Instr. d. 11 Oct. 1734, 17 §. och Landob. Instr. d. 4 Nov. 1734, 32 §., jemföres med R. Förordn. d. 17 Oct. 1769 här ofwanföre intagen.

Wid de tillfällen, då å Kronans sida yrkas, att för-medling af hemman eller ränta bör återgå, skall det vara Kronans skyldighet att förrete de skäl och bewis, hwarpå ett sådant påstående skall grundas, utan att bewisningsförlig-heten i detta fall må den enskifte åligger. R. Rung. d. 14 Nov. 1829. Se detta ämne vidare behandladt Beantings Handbok pag. 475, 1 D., Rabenii Lärobok pag. 101 och Lundegwists Sammandrag under Tit. "Förmedlade hem-man, Förmedlings ståtlläggning."

Kongl. Maj:ts Nådiga Bref till Krigs- och Kammar-Collegierne, edwande den af Rikets Ständer wid 1815 års Riksdag gjorde hemskällan om Planpenningars utgåwande i Spannemål till Stamrotten. Gifwen d. 23 Oct. 1817.

CARL &c. &c. I anledning af hos Wondestän-det wäckt fråga om ett efter tiderna mera lämpadt stad-gande rörande förhöjning af Planpenningar, eller så kallade Hjelp- och Strö-Rotars skyldighet att med Stam-Rotarne deltaga uti anskaffande af Korp, Mulbete, Wed-brand och Gårdsfång för indelta Mannskapet, hafwa Ri-kets wid Riksdagen 1812 förslagna Ständer funnit med billighet och rättwisa öfwerensstämma, att Hjelp-Rotar widkändes ett emot hemmantalet svarande deltagande uti alla de förmoners utgåwande, berörde Mannskap åger rätt att af Rotarne fordra, och fördenksfull i detta ämne hos Ds gjort underdånig hemskällan och sin önskan framskäldt, i enlighet hwarmed Wi, under den 13 October 1812, an-

besatt Wäre Befallningshafwande uti de Län, der indelta Infanteri-Regementen äro förlagde, att söka befordra frivilliga öfwerenskommelser emellan Stam- och Hjelp-Rotarne om förberede förmoners utgåwande efter Drens förhållande och Contracten; så att ersättningen till Stam-Roten måtte utfattas i Spannemål och andre waror, med Nådig föreskrift tillika, att, derest icke frivilliga öfwerens-kommelser kunde träffas, Wäre Befallningshafwande skulle åga att, efter wid weberbörlig Domstol föregången under-sökning, sådane ersättningar Stam- och Hjelp-Rotar emel-lan bestämma.

Men som sedermera wid Riksdagen 1815 hos Rikets Ständer ett närmare bestämmande af de afgifver Hjelp-Rotarne i indelta Regementen borde betala till Stamrotarne eller Planpenningarnes jemfning till ett efter närwaran-de tids waruppris lämpadt belopp, blifwit föreslaget, så hafwa Rikets Ständer, uti till Ds d. 16 Maji 1815 in-kommen underdånig Skrifwelse, i afseende på jordlegans förwandling och ersättningarnes bestämmande, funnit en-dast Indelningsverket och Knekte-Contracten böra tjena till grund och ersättningen ej böra fastställas i annat än Spannemål eller deremot svarande hemman efter Vänet's marfegång, så att i de orter, der Knekte-Contracten berä-tliga Stam-Rotarne till någon wedergällning af Hjelp-Rotarne, denna ersättning må utgå till samma belopp som Knekte-Contracten och Indelningsverket utstafa, förwand-ladt i så mycket Spannemål, hälften Råg och hälften Korn, som efter det årets marfegång, då hwarje Regementes Knekte-Contract efter Indelningsverket upprättades, belöper e-mot de i Contractet utstafte penningar, och med iakttagan-de, att de Stamrotar, hvilka enligt Indelningsverket äro förklarade skyldige att utan ersättning af hjelperotarne be-få de Soldaten tillerkände förmoner, de Rotar, hwilkas Torp wid fastställde Stor- och Enskiften blifwit utbrutne och planlagde på sådan gemensam mark, hwilken förut tillhört både Stam- och Hjelp-Rotarne, samt i allmänhet de Stam-rotar, hwilka något ständigt wedertag erhållit, woro till all ersättnings åtnjutande oberättigade, äfwen som att rätti-gighet till ersättning för den jordrymd, som tilläfwentyr's utöfwer hwad Knekte-Contracten utstafa wid Soldate-torpen befinnes, icke borde åga rum.

Sedan, för utfärdandet af den Nådiga Författning i dese ämnen, hwarom Rikets Ständer i underdånighet an-hållit, Wi den 23 Maji 1815 anbefallt Eder att höra Wäre Befallningshafwande och sedermera Edert underdåniga Utåtande afgifwa, samt dermed, i händelse de af Rikets Ständer sålunda uppgifne grunder icke woro till hwarje ort lämpelige, i underdånighet föreslå andra till ändamålet tjenlige, och I, till underdånig följd häraf, d. 8 Januarii innewarande år, Edert underdåniga utåtande afgifwit, hafwa Wi detta ämne i hela des widd i Nådigt öfwerwå-gande tagit och wilse Eder härmedelst hwad Wi derutinnan beslutit och förordnat meddela:

Då, till följd af Wårt, uppå Ständernes underdåniga framställning, d. 13 October 1812 utfärdade Nådiga Cir-culaire-Bref till Wäre Befallningshafwande inom Westerdås och Drebro Län, öfwerenskommelser redan blifwit afflutade om de ersättningar, hwartil Stamrotar af sine Hjelperotar äro berättigade för allt hwad de förre i torpjord, mulbete, gårdsfång och wedbrand aflåta, samt denna öfwerens-kommelse för Westmanlands Län och Regemente genom Wårt Nådiga Bref af d. 4 October 1813 är stadfastad, och uti Drebro Län, wid det, enligt Wår d. 2 Augusti 1814 gifne tillåtelse, d. 4 Januarii 1815 hållne sammanträde med Not-hållarne, ersättningarnes belopp i Spannemål blifwit öf-merenskommet och till utgåwande för framtiden stadgadt, sinne Wi, hwad angår Westmanlands och Nerikes inom dessa Län förlagde Regementen, böra wid hwad redan till-gjort är förblifwa.

Uti Wermelands Län och wid de derstädes förlagde Wermelands och en del af Nerikes Regementen, innehåller Knekte-Contractet wäl icke något bestämdt stadgande om Soldate-torps anläggning, utan endast att Soldaten antingen skall med uthus och fluga förses eller hos Rotabonden på gården inrymmas och derjemte erhålla wist i Spannemål och Mat-waror årligen; dock äro Torp med ågor dertill sedermera anlagde och, till följd af Nådiga Circulaire-Brefwet af d. 13 October 1812, öfwerenskommelser för tre års tid eller till 1815 års slut träffade Notehållarne emellan om Utro-tarnes ersättningsförligighet till Stamrotarne. Men då all annan eller så beskaffad grund för ersättningens bestämman-de, som Rikets Ständer i underdånighet tilltyrft, saknas, anse Wi däst, att, derest ej redan någon allmän öfwerens-kommelse blifwit träffad och af Wår Befallningshafwande i Vänet gillad, Landsböfdingen må sammankalla de Not-hållare, hwilkas Numer äro med Soldatetorp och dertill hörande jord försedde, för att höra dem om ett framtida bestämmande af den ersättning, delägarna i Roten böra utgåra till den, å hvars ågor Soldatetorp är anlagdt.

Inom Skaraborgs och Elfsborgs Län med Dahlsländ och wid de inom dessa Län inroterade Skaraborgs, West-götha, Dahls och Elfsborgs Regementen utstafa ej Knekte-Contracten något wedertag för Soldatetorp, emedan det hemman, på hvars ågor detta är anlagdt, wid Roteringen

mindre andel är påför'd, i söjd hwaraf och med tillämpning af Rikets Ständers ytttrade grundsats någon ersättning åt Stamrotarne wid dessa tre Regemente ej kan äga rum.

Widare sinne Wi på enahanda grund ersättning för Jorblega ej kunna i fråga komma inom Geseborgs Län och Helsinge Regemente, der inga Hjelprotar äro Stamrotarne anslagne eller Planpenningar genom Knechte-Contract utskafade; inom Stora Kopparbergs Län och Dal-Regementet, hwarest Soldatetorp ej äro anlagde eller Hjelprotar finnas, wid Westerbottens Regemente inom Wester- och Norrbottens Län, emedan torpen äro upptagne antingen på Allmänning eller od på Rotens samsålta Mark samt wid Jemtlands Regemente af den grund, att genom det med Dren stad-fästade Contract, ej flere, än endast en hemmansdel om hwarje Soldat deltaga och således inga Utrotar wid detta Regemente bestitelige.

Wid Bohus Låns Regemente och Norra Bataljonen deraf, är, genom det d. 20 September 1783 stadfästade Contract, utskafadt, huru myden åter omkring Soldatetorpen bör finnas; äfvensom stadgadt är, att den Rote-hållare, i hvars ägor torpet är anlagdt, undfar af Med-interessenterne ersättning i penningar efter öfwerenskommelse eller behörig undersökning samt stadfästelse af Landshöfding och Regements-Chef. Deremot och ehuru något fastställt Knechte-Contract för den år 1791 från Cavalleri till Infanteri förändrade Bohus Låns Regementes Södra Bataljon ej finnes upprättadt, så enär Wi redan den 24 Februarii 1794 förordnat, huru Södra Bataljonens Soldatetorp med torp skulle förses, och Landshöfdingen tillkännagifwit; det, till förekommande af twister emellan Stam- och Utrotar, han d. 1 Junii 1807 förordnat, att Kronofogde med två Mändemän, efter anmälan och efter utskild besigtning å torpen i alla delägarnes närvaro, på de af Landshöfdingen utskafade grunder skulle bestämma utrotarnes ersättning till Stamroten i Säd och Hö in natura eller efter Marklegångspris och med rättighet för den med förrättningen misnöjde, att inom wiß tid hos Landshöfdingen anföra bekwär, så anse Wi bäst att för Bohus Låns Regementes begge Bataljoner wid hwad om Hjelprotarnes ersättning till Stamroten sålunda förordnad är, må förblifwa.

I söjd häraf hafwe Wi funnit den af Rikets Ständer gjorda framställning om Planpenningar enbart kunna äga rum wid Uplands Regemente inom Stockholms och Upsala Län, wid Södermanlands Regemente inom Nyköpings Län, wid Fjörsta Lif-Grenadier-Regementet inom Västbyings Län, wid Jönköpings Regemente inom Jönköpings Län, wid Kronobergs Regemente inom Kronobergs Län samt wid Calmare Regemente inom Calmar- och Kronobergs Län, hwilka sex Regementers Knechte-Contract af d. 13 Maji och 7 November 1688, den 26 Februarii och 23 November 1686, d. 1 Februarii 1695 och d. 4 November 1725 finnas öfwerensstämma, ej allenast deruti, att till Knechteetorp skall utom hufen finnas en Koltappa, ett Spannländ eller ett halft Dunnländ Åker, hälften till hwart års utsäde, samt Äng till två sommarlag Hö, men i Östergötland till 1½ lag Hö årligen, utan od deri, att det hemman i Roten, på hvars ägor Knechteetorp med öfwanstående Lägenheter ligger, skall af sine Rote-Interessenter erhålla Tre Daler Kopparmynt eller En Daler Silfwermynt, samt i Östergötland sex mark Silfwermynt om året i wederlag, likväl med förbehåll inom Stockholm, Upsala och Nyköpings Län, att så wida det hemman, der Knechtestugan är uppbyggd, består af bättre och märkelige förmöner, något wederlag för Torpet ej äger rum, och derjemte i Nyköpings Län, att om ett helt och ett halft hemman stå tillammans i Roten, det hela icke eller åttio-tio-tio något wederlag. Wid beskämmandet dertill af Planpenningarnes rätta wärde den tiden de utfattes och wid jordlegans hänförande dertill, sinne Wi, med bifall till Eder derom gjorda underdåniga hemställan, de wid Indelningen i Planpenningar förefrisne Tre Daler i det närmaste swara emot Tio och två tredjedels Kappor Spannemål, och wilsje fördensfull i Råder förordna: att wid nämnde Regemente Planpenningar, i de händelser de enligt Knechte-Contracten utgå böra, eller behörige öfwerenskommelser till ett annat förhållande icke föränledda, skola af Hjelpe- eller Utrotarne samsålta och med tio och två tredjedels Kappor Säd, hälften Råg och hälften Korn eller med penningar efter Marklegång, men i Östergötland enbart med hälften deraf eller fem och en tredjedels Kappor Spannemål.

Widkommande åter Eder underdåniga hemställan om beskämmande af ett wiß wederlag i Spannemål åt Stamroten, för åt Soldaten lemnade gårdsfång, wedbrand och mulbete för hans kreatur, så enär af Rikets Ständers sednare framställning i detta ämne ej inhämtas, att desse Soldaters förmöner borde ingå i den af Ständerne önska-de förefrisit för jorblegans förwandling till Spannemål, anse Wi så mycket mindre lämpeligt att härutinnan något förordnande meddelas; som i allmänhet icke endast Stamroten dessa förenbeter för Soldaten tillsläpper.

Slutligen sinna Wi ej af nöden att, på sätt Ständerne önskat, och I jemwål hemställt, något öfwilforligt

påbud, att den jord Soldatetorpen utöfwer Knechte-Contractet innehafwa, borde utläggas, utfärda, emedan dertigenom en rubbning uti de emellan Rote och Soldat möjliga träffade öfwerenskommelser eller afhandlingar skulle åstadkommas.

Hwad Wi sålunda i Råder förordnat och till behörigt iakttagande länder, ägen I att wederbörande Wåre Besallningshafwande och Regements Befäl meddelas.

Härefter hafwa Rikets Ständer år 1823 i underdånighet anhållit, att Kongl. Maj:t i Råder wille låta i de Län, der fridighet om Planpenningars utgörande ännu kan uppstå, förståndiga Dess Besallningshafwande, att, i likhet med hwad, under den 13 October 1812, blifwit i Råder förefriswet, söka besordra frivilliga öfwerenskommelser emellan Stam- och Utrotarne om de i fråga stälde förmöners utgörande, efter Ortens förhållanden och Contracten; eller der sådane öfwerenskommelser icke kunna träffas, i Råder påbjuda, att, wid Soldatens eller Båtsmannens afgång, den jord, torpet, utöfwer Knechte-Contractet, innehafwer, bör utläggas och till hemmansägares disposition återgå, då all fråga om Planpenningar utöfwer Knechte-Contractet dertill förfölle, utan rubbning af de emellan Rote och Soldat eller Båtsman möjligen träffade öfwerenskommelser; wid pröfning hwaraf Kongl. Maj:t funnit godt i Råder bifalla, att, utom hwad senast rörande Planpenningars erläggande wid indelte Infanteri-regementen genom Kongl. Brefwet af d. 28 October 1817 blifwit stadgadt, Konungens Besallningshafwande i de Län, der fridighet om Planpenningar ännu kan uppstå, må, såsom Rikets Ständer i underdånighet förefragat, äga att, i likhet med hwad under d. 13 October 1812 blifwit i Råder förordnat, söka besordra frivilliga öfwerenskommelser emellan Stam- och Utrotarne om de ifrågasälde Soldaten tillkommande förmåners utgörande efter ortens förhållanden och Contracten m. m.; hwaremot, beträffande Rikets Ständers underdåniga hemställan om påbjudande, att, der sådane öfwerenskommelser icke kunna träffas, wid Soldats eller Båtsmans afgång, den jord, Torpet utöfwer Knechte-Contractet innehafwer, bör utläggas och till hemmansägares disposition återgå, Kongl. Maj:t icke funnit lämpligt eller nödigt, att ett så beskaffadt allmänt påbud låta utfärda, enär redan, i händelse af Soldats eller Båtsmans inkräftningar wid deras boskällen blifwit gjordes eller göras, utöfwer det som i Knechte-Contracten och Förordningarne bestås, Kongl. Resolutionen på allmogens allmänna bekwär af d. 28 Junii 1731, uti semte punkten förefriswer, att utläggning deraf bör ske, och det alltså tillhöre Konungens Besallningshafwande, att då någorstades klagan öfwer obehörige inkräftningar föres, dertöfwer, sedan nödig undersökning föregått, i hwarje fall efter förhållandet och omständigheterna sig lagligen utläta.

För öfrigt och hwad frågan om frivilliga öfwerenskommelsers beredande, äfwen wid Båtsmanshållat, widkommer, så, alldenstund Rikets Ständers underdåniga önskan i denna del öfwerensstämmar med hwad redan genom Kongl. Brefwet af d. 14 Februarii 1824 blifwit för Båtsmanshållat i allmänhet stadgadt, har Kongl. Maj:t ansett något ytterligare förordnande härom för det närwarande icke wära af nöden. K. Br. d. 15 Mars 1826.

Allt twister om Planpenningar behandlas i wänlig Domstolswäg; se K. Förordn. den 17 Apr. 1828, wid 10 Cap. K. B.

* * *

Kronans Persedel-Jordeböcker böra, i stället för den förut till detas afgifwande för Lånen bestämda olika tid, uti alla Län upprättas år 1826, och sedermera hwart tionde år; äfvensom de uti 30 §. af 1734 års Landshöfdingens Instruction påbjudne Jorbransafattningar skola år 1824 och dertill framgent hwart tionde år, eller året före Persedel-Jordebokens upprättande, öfwilforligen öfwer hela Riket företagas; ägandes dock Konungens Besallningshafwande, dertill de icke för wigtigare göromål medhiina jorbransafattningarna selswe förrätta, i sådant fall förordna Landskamreren, att med biträde af Kronofogden och Håradsfriwaren bestamma verkställas. K. Br. den 20 Februarii 1821, kungjort genom Kam.-Coll. Circ. Br. den 16 Mars s. å.

Ångående Jordebokens inrättande och hwad dermid, enligt utkomne Författningar, iakttagas bör, meddelas följande underrättelse i Kam.-Coll. Circ. Br. till Kongl. Maj:ts samtelige Besallningshafwande af d. 31 October 1823 samt K. Br. d. 18 April 1826, hwilket sednare dock endast bestämmer egenkapen af de torplägenheter, som böra i Jordeboken upptagas.

På det att Kyrkorne tillhörige fasta Egenomar, såsom Hemman, Åkrar, Ängar, Skogar, Gatabus, Qwar-nar, med flere Lägenheter, måge af wederbörande blifwa kände, och någon ursäkt till ofunnighet härom icke kunna föredras, skall det älliga Kronobetsningen, eller i de orter, hwarest Kyrko-Inspectorer ännu redowisa Kyrkornes medel, desse siffrämnde, att upprätta och från sig afsema ferkslidit för hwarje Kyrka twesfalt författad och underkrifwen

wen Jordebok öfwer ofwännämde Hemman eller Lågenheter, som utwisar Hemmanens eller Lågenheternes Namn och Numer, Hemmantal och Ranta, om den utgöres i penningar eller i persedlar, Årens namn, samt på huru lång tid och med hwad wilkor Hemmanen och Lågenheterne inrehaswas. Af denna Jordebok bör det ena exemplaret tillställas Härads-Prosten och det andra Kyrkan, och kommer sedermera en dylik Jordebok med de förändringar, som deruti kunna inträffa att åtfölja och biläggas hwarje års Räkenskaper. 1 P. i K. Instr. angående wården af Kyrkornes fastigheter, medel och öfrige tillhörigheter uti Skåne, Halland, Blekinge och Bohus Län den 12 April 1815.

Såsom Lotshemman och boningsplatser för Lotsar anses alle sådana hemman och lågenheter, de ware sig Frälse-Skatter eller Kronos, hvilka af ålder varit och ännu äro lotsningsfrydighet underkastade och icke lagligen blifwit derifrån stilsjbe, samt öfwen sådana, som framdeles kunna blifwa Lotsmän för lotsningens skull till bruk och nyttjande upplätne, med frihet från wisa ett hemman eljest wänligen åtföljande frydigheter; och på det nödige och säkre upplysningar om egenkapen af alla så beskaffade hemman och lågenheter måtte blifwa att tillgå, skall deröfwer finnas en särskilt förteckning eller Jordebok, hwaraf ett exemplar bör i förvaltningen af Sjö-Ärenderne samt ett i Wårt och Rikets Kammar-Collegium förwaras; öfwen som wederbörande Landshöfdingar, hwar för sitt Län, uti hwad dem an-

går, deraf bör hafwa del. Denna Jordebok, deruti framtida förändringar komma att antednas, skall upptaga de i hwarje by eller på hwarje hemman anslagne lotslågenheter, huru många och stora hemmansdelar deraf nu ägas af i werkelig lotsstienst stående personer eller af andra utom den samna, samt hwaruppå dessa sednares lagliga åtkomst sig grundar, jemte de skatter och onera, som af dessa lågenheter utgöras, så wäl som dem från hvilka de äro befriade; de ställen; landsuddar, holmar och skär; hwareft Lotsar äro bosatte, och hvilka friheter på hwarje ställe af Lots åtnjutas, samt hvilka onera deraf böra utgå, och åndtligen, då lotslågenhet, uppå enskiltas Skatte- eller Frälseågor är utsedd, de förmåner, som Lotten af hemmansägaren bevingade och bewilljade äro, öfwen som de frydigheter honom kan åligga att till hemmansägaren utgöra, med speciel uppgift af den afhandling och författning, hwaruppå sådant sig stöder, tillika med hwad mera till en rebig och fullständig Jordebok hörer. K. Lots-Regl. d. 16 Maji 1827, 158 §.

Huruledes Kammar-Collegium fått sig uppdraget att uppräta en fullständig Jordebok öfwer alla till ordentelig allmän Postföring anslagne hemman, hvilken bör wila hwarje Postgårds namn och belågenhet, des hemmantal och natur, samt huru ofta, till hwad ställen och huru många mil i hwarje wecka och på helt år räknadt, des Postföring utöfwas, m. m. Se K. Br. d. 19 Aug. 1801 och Kam. Coll. Circ. Br. d. 3 Nov. s. å.

18. Capitlet.

Om then, som jord, hus, skog, watten eller wattenwerk af annan med wåld tager.

1. §.

Swär som tager med wåld, af then i händom hafwer, jord, hus, skog, watten eller wattenwerk, eller med någorhanda åtgierd för honom onyttigt giör, och wil sig thet ägna; gälde åter Stadn, och både han, och alle the, som med honom i samma gierning varit, fyratjo daler hwarthera.

Riswer man utan rätta nöd, med wåld neber eller förderfwar annars mans byggnad eller plant, eller med wåld förderfwar annars åter- eller sifkeredskap, 20 C. 12 och 13 §. M. B.; Griper man Konungens Befallningshafswande i Embetet och sjelf pantar något till sig, 1 C. 4 §. U. B.; Om delaktighet i misgerningar 61 C. M. B.; Paga Domstol i brottmål 10 C. 21 §. M. B.; Ther ej finnes utfatt, hvilken böterne njuta skal, gånge the til trestiftes 32 C. 1 §. f. B.

